SÁNG TẠO

SỐ MÙA XUÂN MẬU TUẤT

Doãn quốc Sỹ • Duy Thanh

Đinh Hùng • Huy Quang • Kiêm Minh

Lữ Hồ • Lý Hoàng Phong

Mai Thảo • Ngọc Dũng

Nguyễn Sỹ Tế • Nguyên Sa

Người Sông Thương • Phạm Nguyên Vũ

Quách Thoại

Sao Băng • Tạ Tỵ • Thái Tuấn

Thanh Tâm Tuyền • Thanh Nam

Tô Kiều Ngân • Tô Thùy Yên

Trần Lê Nguyễn • Trần Thanh Hiệp

Vĩnh Lộc • Vương Tân

Vũ Hoàng Chương

• • • *MCMLVIII* • • •

https://tieulun.hopto.org

SÁNG TẠO

TẠP CHÍ VĂN NGHỆ
XUẤT BẢN HÀNG THÁNG

CHỦ TRƯƠNG BIÊN TẬP : MAI THẢO
QUẢN LÝ : ĐẶNG LÊ KIM
TÒA SOẠN và TRỊ SỰ : 133B ĐƯỜNG KỲ CON, SAIGON

●

SÁNG TẠO TĂNG THÊM 24 TRANG

Cho nội dung tạp chí đầy đủ hơn trên cả hai phần khảo luận, sáng tác, thể theo đúng ý muốn của đa số độc giả, chúng tôi quyết định sẽ tăng số báo từ 56 lên 80 trang. Hai mươi tư trang tăng thêm sẽ được dành cho những vấn đề sau đây :

1 — Mở rộng mục « Qua Các Bộ Môn Văn Nghệ ». Những ấn loát phẩm mới xuất bản sẽ được giới thiệu đầy đủ, phê bình thẩu đáo hơn trước. Những cuộc triển lãm, hội họp v. v... tóm lại mọi hoạt động liên quan tới các ngành thơ văn, họa, nhạc, sân khấu, đều được tường thuật và nhận xét đến. Như vậy độc giả luôn luôn theo sát được với những sinh hoạt văn nghệ hàng tháng ở thủ đô và toàn quốc.

2 — Đăng trọn trong một kỳ, một sáng tác ngoại quốc đã phiên dịch hoặc phóng tác ra Việt ngữ. Phần văn chương nước ngoài này sẽ được lựa chọn trong tác phẩm của những nhà văn nổi tiếng khắp thế giới từ trước đến nay.

3 — Khuyến khích những tài năng mới bằng cách giới thiệu những sáng tác hứa hẹn nhiều triển vọng, rút trong bài vở hàng tháng bạn đọc gửi về hợp tác với tạp chí.

Việc tăng số trang, kiện toàn nội dung tạp chí này sẽ được thực hiện *ngay từ số tới* tức là *số 18, tháng 3-1958*, giá báo sẽ là *10$00*.

Chờ đợi đón nhận những ý kiến quý báu, chúng tôi tin tưởng những cố gắng trên sẽ dành được sự đồng ý hoàn toàn của bạn đọc. Lòng tin yêu của bạn đọc là yếu tố căn bản để tạp chí càng ngày càng xứng đáng trở nên cơ quan chung của tất cả những người yêu văn nghệ.

https://tieulun.hopto.org

SÁNG TẠO
Xuân Mậu Tuất
số **17**

https://tieulun.hopto.org

MỤC LỤC

Kinh thành	5	*Nguyễn sỹ Tế*
Người con gái trong truyện Liêu Trai	15	*Nguyễn Sa*
Tuổi Xanh	26	*Vũ hoàng Chương*
Chiều tiễn biệt • Trăng thiếu phụ	27	*Quách Thoại*
Ngày tháng rời của cuộc đời	29	*Trần & Nguyễn*
Tuổi trẻ	36	*Trần thanh Hiệp*
Thảo dã, xuân tình • Gửi Thạch Lam	41	*Đinh Hùng*
Căn nhà vùng nước mặn	43	*Mai Thảo*
Ba chị em	49	*Thanh tâm Tuyền*
Về trường hợp một đôi môi	64	*Kiêm Minh*
Nhớ biển	69	*Người sông Thương*
Thơ của một người • Những bài thơ chữ một	75	*Duy Thanh*
Ánh trăng trên sông	77	*Vĩnh Lộc*
Hồ Thủy Dương	83	*Doãn quốc Sỹ*
Làm thi sĩ không tên không tuổi	112	*Vương Tán*
Ký thác	113	*Tô thùy Yên*
Đôi mắt • Hai mươi lăm	114	*Sao Băng*

https://tieulun.hopto.org

Giấc ngủ	115	*Duy Thanh*
Người đóng kịch	122	*Thanh Nam*
Ngoài vườn xuân	127	*Phạm nguyên Vũ*
Giáo duyên	137	*Trần lê Nguyễn*
Sau mười năm	139	*Huy Quang*
Thư quê hương	143	*Tô Kiều Ngân*
Bài chiến ca ánh sáng	147	*Trần thanh Hiệp*
Tình ca	150	*Lý hoàng Phong*
Chung quanh một tin vặt	157	*Lữ Hồ*
Sài Gòn, ngày . .	165	*Tô thùy Yên*
Cuốn sách tặng	172	*Tạ Tỵ*

HỌA PHẨM :

Thôn nữ	*Thái Tuấn*
Chiều ngoài khuôn cửa	*Tạ Tỵ*
Thiếu nữ	*Duy Thanh*
Ngoại ô	*Ngọc Dũng*

https://tieulun.hopto.org

Như năm ngoái — lần này trong một khuôn khổ rộng lớn hơn — sổ mùa xuân Sáng Tạo năm nay lại được chọn làm nơi họp mặt của ngót ba mươi tác giả đến từ nhiều chân trời, với những sáng tác mới nhất.

Qua những nhân vật, cốt truyện, chúng tôi còn hy vọng nội dung tuyển tập sẽ giúp bạn đọc bắt gặp những khuynh hướng căn bản về tư tưởng, nghệ thuật của mỗi tác giả. Những khuynh hướng ấy tổng hợp lại, bạn đọc sẽ có được một ý niệm toàn diện về hiện tình chung của văn chương Việt Nam trong lĩnh vực sáng tác.

Quan niệm rằng hiện tượng rực rỡ nhất của thơ văn một thời đại không nằm trong sự chế ngự, bao trùm của một vài môn phái lớn mà ở nơi mỗi tác giả có mặt trong thời đại đó người nào cũng tạo được cho nghệ thuật mình một bản sắc riêng, chú ý chúng tôi là giới thiệu với bạn đọc những sáng tác tiêu biểu, gần với tác giả nhất. Nghĩa là những sáng tác ở đó sự phô diễn ý tưởng, lối cảm nghĩ, lối xử dụng kỹ thuật của tác giả biểu hiện đầy đủ và rõ rệt nhất.

Điều khiến cho chúng ta có quyền tin tưởng ở tương lai văn nghệ Việt Nam không phải vì chúng ta đã có trên tay những tác phẩm lớn, mà chính vì các tác giả từ một ý niệm dựng xây chung, người nào cũng đang cố gắng đạt tới những phương thức diễn tả độc đáo. Cuộc khởi hành của người văn nghệ Việt Nam trên con đường khám phá những chân trời, những thế giới mới đã bắt đầu. Họ không muốn dừng lại trong biên giới cũ. Khuynh hướng độc lập càng ngày càng thành hình. Nó trở nên yếu tố quyết định đưa tới sự trưởng thành chung.

Đến tay bạn đọc giữa mùa xuân năm nay, tuyển tập này ghi nhận những thành tích đầu tiên thu lượm được.

https://tieulun.hopto.org

Nguyễn Sỹ Tế

Kinh thành

CÂU chuyện xảy ra, trong phần chính yếu của nó, tại một kinh thành hoa lệ, trải qua một cuộc chiến tranh tàn khốc. Một cuộc chiến tranh nào đó, như từng đầy rẫy trong lịch sử loài người. Chiến tranh có quên sót một nơi nào, huống hồ một kinh thành? Các ngài hãy tưởng tượng một đô thị lớn có những đại lộ thẳng băng với những tòa nhà ngập ánh sáng, cắt ngang những đường phố cũ kỹ, nghèo nàn, xiêu vẹo, một đô thị với một dân số quá mức thường, với một đám đông cũng phồn tạp như cái khí hậu phồn tạp, như những kiến trúc phồn tạp của nơi chốn.

Bởi các nhân vật cần phải có một danh tính, xin các ngài hãy gọi người con trai là *Ngọc Bích* và người con gái là *Du Liên*. Cũng đừng gán ghép nhiều ý nghĩa xa xôi vào những danh từ đó. Có thể mẹ chúng cũng ưng những tên ấy. Mẹ chúng, tôi hay các ngài khi gọi chúng như thế cũng chỉ là dùng cái tên đầu tiên nào đến với trí óc chúng ta. Nghĩ cho cùng, những cái tên đó cũng chẳng có liên lạc gì với con người hay cuộc đời của chúng. Vì trước các ngài và tôi có mấy ai là biết đến tinh chúng để mà xót thương? Chúng là những sinh linh hầu như bị nhân quần ruồng bỏ. Bắt đầu bằng sự ruồng bỏ mà mẹ chúng phải chịu đựng của đời. Điều đó rất dễ hiểu. Chúng không có cha. Mẹ chúng là một vũ nữ sinh sống và nuôi con bằng xương máu của chính mình. Chúng là kết quả của những cuộc ái ân đổi thay vô thường của mẹ chúng. Ban đầu chúng là mối đại họa cho mẹ, về sau chúng là niềm an ủi độc nhất của bà. Người đàn bà nhan sắc một thời đó tuyệt nhiên không nói chuyện về cha chúng với chúng bao giờ. Nói làm sao được khi ký ức của bà phản bội cả chính bà? Mà bà cũng không cần nhớ nữa kể từ cái tiếc hận ban đầu. Bà đã khép cửa trái tim từ tuổi gấm hoa, giận đời tưởng muốn gửi thân chốn giáo đường hay lòng sông lạnh mà không được.

Có điều cũng không bao giờ bà dẫn dắt một người đàn ông nào về dưới mái nhà gia đình, từ khi sinh chúng. Để khỏi phải trả lời những câu thắc mắc của con hay để tránh cho chúng một tủi cực? Mái nhà

https://tieulun.hopto.org

gia đình của bà thực ra chỉ là một căn hầm tối, ở ngoại ô châu thành. Căn hầm hẹp vừa vặn để kê hai cái giường, một cái tủ và một cây đàn dương cầm mà trên đó đôi khi bà chơi những khúc đàn ảo não. Phụ thuộc vào cái giang sơn chinh đó là một cái bếp lò và một kiến trúc nhỏ vừa làm nơi rửa mặt, vừa làm nhà tắm và cầu tiêu.

Ngọc Bích và Du Liên lớn khôn lên trong cái hầm đó, dài lêu đêu và xanh xao như những tấm cây không gặp đất.

Ngọc Bích hơn em hai tuổi, nhưng có lẽ không khôn ngoan bằng. Du Liên giống mẹ như đúc, cũng hứa hẹn một nhan sắc đáng kể. Trông gương mặt nó khó ai nhận ra nó là em của Ngọc Bích. Chúng rất ít nói, quấn quít nhau như hai con thỏ. Ngày ngày chúng đứng dán mũi vào ô kính nhìn ra ngoài : những bánh xe điện nặng nề nghiến đường rầy, những tia nắng chiều tà yếu đuối, những bông tuyết trắng phủ kín chân người đi, tiếng chuông thúc dục của những xe hàng quà rong, và cố hết sức ngước mắt lên, một nóc nhà thờ nhọn hoắt với một khoảng trời xanh cắt xén bởi những mái nhà hỗn độn. Suốt thời thơ ấu cái « vũ trụ nhãn trường » của chúng chỉ nhỏ bé chừng ấy, nên, quan sát hằng nhật, chúng sinh ra nhớ vanh vách từng vị trí, hình dáng, màu sắc của mỗi vật, nhớ từng giờ, từng mùa sự xuất hiện của mỗi sự kiện. Lâu dần chúng thành cái vũ trụ biểu, cái thời khóa biểu của chung quanh. Thực ra chúng cũng có một lối thoát, một lối thoát độc nhất, là cái sân sau của tòa nhà cũ, chung cho trên dưới năm mươi gia đình. Nhưng mà cái sân mới buồn nản làm sao : nhỏ bằng ba chiếc mùi xoa họp lại với đây đó vài con vịt bần, mấy con chó ghẻ, quần áo giăng khắp nơi, những bà nội trợ đanh đá, những câu chửi rủa tục tằn... Giá như mẹ chúng có không cấm đoán chúng thì chỉ vài lần mạo hiểm ra chốn đó chúng cũng phải ngấy mà không buồn đặt chân tới nữa.

Bây giờ Ngọc Bích và Du Liên đã chán ngắm cảnh ngoài đường. Chúng quay vào lấy cỗ bài của mẹ chúng ra chơi với nhau ở trên cái giường lớn. Tất nhiên là chơi theo kiểu của chúng vì có ai dạy chúng bao giờ. Hồi còn nhỏ nữa, thường khi mẹ chúng lấy cỗ bài ra để giỗ chúng khỏi khóc. Chúng hết sức giữ im lặng, mắt lấm lét nhìn sang cái giường nhỏ nơi mẹ chúng ngủ một giấc ngon lành. Một tiếng động bất thường dầu nhỏ cũng làm chúng giật mình. Chơi bài lâu với nhau như thế, chúng lăn quay ra, ôm lấy nhau mà ngủ lúc nào cũng không hay. Những khi rỗi rãi, mẹ chúng dạy Ngọc Bích học vần quốc ngữ và Du Liên đánh dương cầm hay nhảy mấy bước cổ điển. Những buổi tối trong khi chờ mẹ. Du Liên chơi những bản nhạc không tên, có khi là cổ điển, có khi là khiêu vũ. Ngọc Bích đọc những tờ báo hay những cuốn tiểu thuyết dấu ở đầu giường mẹ nó. Có những lần

https://tieulun.hopto.org

Ngọc Bích vứt cuốn sách đi lại bên đàn dương cầm xem em giạo nhạc. Du Liên thôi chơi đàn. Ngọc Bích ôm mặt em vào hai lòng bàn tay nhỏ bé của nó, nhìn vào mắt em thật lâu, khen em đẹp và hôn em vào trán. Du Liên gục đầu vào vai anh. Và chúng nó đứng như thế lâu lắm, lưng dựa vào thành đàn, mắt nhìn sâu trong đêm tối. Du Liên ước vọng suốt đời được sống bên anh nó. Ngọc Bích hứa hẹn cùng em những cuộc phiếm du ra bãi bể, lên núi tuyết. Chúng kể lể tỉ mỉ từng việc làm với nhau sau này. Chúng sung sướng ôm chặt lấy nhau và lắng nghe tiếng tim của nhau đập sau manh áo.

Những buổi đợi chờ sao mà đầy kỷ niệm. Ngọc Bích và Du Liên nhảy lên vì vui mừng khi đợi được mẹ về, và tiếc hận khi, vì buồn ngủ quá chúng ngã gục xuống sàn đất để mẹ chúng về phải vực chúng lên giường. Bà la mắng chúng lúc ban đầu nhưng rồi thương con bà cũng làm ngơ đi về sau. Nhưng nỗi khổ tâm độc nhất của chúng là những đêm mẹ chúng về nhà ngất ngưởng say rượu. Bà múa hát om xòm làm rộn cả láng giềng. Bà cãi nhau với họ, và có lúc bà đánh đập cả các con. Khi ấy Ngọc Bích và Du Liên chỉ còn biết mỗi đứa chúi vào một xó, hoặc ôm chặt lấy nhau mà khóc thút thít dưới chăn len. Chúng khóc rống lên hôm sau khi mẹ chúng thức dậy, gọi các con lại bồng bế, hôn hít mà xin lỗi. Nhìn mắt rưng rưng lệ, mặt mũi hốc hác bự phấn son của mẹ, Ngọc Bích và Du Liên thấy thương hại mẹ vô cùng. Cũng may những tấn kịch tương tự chỉ xảy ra vài ba lần trong một năm. Và cuộc đời của đôi trẻ thơ ấu, khóa chặt trong căn hầm tối, êm đềm trôi qua không biến động.

●

Ngọc Bích và Du Liên đã đến tuổi phải gửi đi học ở nhà trường. Mẹ chúng băn khoăn thắc mắc mấy tháng trời liền trước khi quyết định. Bà căn dặn chúng đủ điều :

— Các con đi học phải chăm chỉ và ngoan ngoãn. Đừng la cà ngoài phố. Phải biết noi gương những bạn tốt, lánh xa những bạn xấu. Tốt hơn hết là đừng đàn đúm với ai cả. Đi học rồi, các con phải thương yêu nhau như khi còn ở nhà. Các con phải bỏ ngoài tai lời những kẻ xấu miệng đầy rẫy ở ngoài đời. Các con phải thương mẹ mặc dầu sao hết. Chao ôi các con của tôi ơi, các con có biết mẹ yêu các con tới mực nào không?...

Và bà nghỉ việc một tuần lễ để đích thân săn sóc việc học hành của con cái, ban ngày đưa đón chúng đi học, buổi tối trông coi bài vở và dụng cụ học sinh của chúng. Như vậy Ngọc Bích và Du Liên cũng đỡ khổ tâm trong những bước đầu. Chúng thì thầm với nhau về cái chỗ thông thái của mẹ, thông thái có lẽ cũng chẳng kém gì cô giáo của chúng.

https://tieulun.hopto.org

Ngoại trừ một vài dịp lễ đặc biệt hay những lúc ốm đau phải đưa chúng đi nhà thương, đây cũng như lần đầu chúng được ra ngoài, rời khỏi căn nhà tối. Chúng bỡ ngỡ trước ánh sáng rực rỡ của mặt trời. Chúng khám phá ra rằng vũ trụ bao la lắm, cái xe điện không phải chỉ có những bánh sắt, và tuyết không phải chỉ giống như bông gòn trắng mà mẹ chúng lấy rịt rau nhọt cho chúng. Chúng sung sướng khi được nhìn thấy những cây, những cây cao lớn với bộ lá tươi rạp, không tủn mủn như mấy cái cây còi giồng trong những cái chậu ở sân sau nhà chúng. Chúng thi nhau chạy xô lại cây, sờ vào thân cây, đu đưa cành cây. Mẹ chúng phải hò la rào riết mới làm cho chúng giữ được trật tự. Chúng có những phản ứng thất thường khi thì ngơ ngẩn, khi thì hung hăng như những con vật người ta đưa từ chuồng này qua chuồng khác.

Tim con Du Liên đập như trống, mặt nó xanh tái đi khi mẹ nó đưa nó vào lớp, đặt bàn tay run run của nó vào lòng bàn tay cô giáo. Trông đến thương hại. Ngọc Bích thì cứ đứng ngây ra mà trố mắt nhìn mọi người, kể cả cô giáo của nó. Buổi học đầu tiên qua đi trong cái thở dài trút lo âu của chúng. Về nhà kể lại những cảm tưởng cho mẹ nghe, Du Liên không khỏi thầm phục cho cái đức anh hùng gan lì của anh nó.

Tuần lễ thứ hai khi Ngọc Bích và Du Liên đã bắt đầu quen với con đường đi, cái cổng trường, cái sân chơi rợp bóng cây, căn phòng học thì chúng lại phải chịu đựng một giai đoạn khổ tâm khác. Số là có mấy đứa học sinh mới học lỏm được về cái gốc tích của Ngọc Bích và Du Liên. Tiếng đồn lan rất mau chóng khắp trường. Một số rất ít nam nữ học sinh đã bắt đầu kết bạn với chúng cũng lẳng dần. Người ta tập hợp thành từng nhóm lánh xa Ngọc Bích và Du Liên mỗi khi chúng tới hay đi qua. Có tiếng nói với nhau đủ để cho chúng nghe thấy :

— Con cùng mẹ khác cha. Mẹ là vũ nữ.

Chúng về đem chuyện kể với mẹ thì chỉ thấy bà cắn rức một hồi lâu, rồi thở dài rưng rưng lệ.

Câu chuyện đến tai hai cô giáo. Các cô an ủi vuốt ve Ngọc Bích và Du Liên, và ra sức dập tắt trò chơi quái ác của bọn học sinh. Bọn này xoay ra ngấm ngầm trêu chọc hai anh em Ngọc Bích. Chúng làm những dấu hiệu ngộ nghĩnh bằng mắt, bằng mồm, bằng ngón tay để ám chỉ cái gốc tích tủi buồn của hai anh em. Du Liên dúi vào một gốc cây khóc thút thít, khi giới độc nhất của nó khi bị bọn chúng tấn công. Không đợi tới lần thứ ba, Ngọc Bích xông vào đấm đá tới bụi đứa trêu nó. Nó hung hăng như một con thú dữ thậm chí cào cấu và xé quần xé áo của đối thủ. Hành động của nó có một hiệu lực lạ kỳ là chấm dứt ngay mọi gây hấn của bọn học sinh. Ngọc Bích cố dấu diếm không cho mẹ thấy cái quầng mắt xanh và cái cùi tay xưng

https://tieulun.hopto.org

yêu của nó trong cuộc đấu đá. Du Liên ngay thật kể hết sự tình cho mẹ nghe. Bà mẹ gọi Ngọc Bích lại trách : « Từ nay con không được như thế. Mẹ không thích cái lối vũ phu đó đâu. » Nhưng rồi bà cũng ôm con vào lòng ngấm ngầm tỏ dấu hiểu cái giá trị của hành động trong trường hợp đặc biệt của con.

Câu chuyện Ngọc Bích và Du Liên qua đi ở học đường. Nhưng cũng từ lúc đó hai anh em chúng rơi vào lãng quên của mọi người. Chúng hầu như không có bạn bè nữa, ngoại trừ hai cô giáo của chúng. Chúng lủi thủi đến trường, lủi thủi về nhà và lủi thủi chơi với nhau ở một góc sân. Các cô giáo mặc dầu thương hại chúng vẫn không thể không phàn nàn về công việc học hành của chúng : nào sách vở bẩn, nào chữ viết xấu, nào chúng kém cỏi về môn ngữ vựng và nhất là diễn đạt tư tưởng một cách quá vụng về.

Mùa đông năm ấy, mẹ Ngọc Bích và Du Liên thấy người yếu sốt nhiều, lại khụng khoẳng ho. Bà trở lại đi nhà thờ mà bà đã rời bỏ gần 20 năm trời. Bà dạy con cái đọc kinh ở nhà và ngày chủ nhật bà dắt chúng đến một ngôi giáo đường ở ngoại châu thành. Đến đây Ngọc Bích và Du Liên mới có dịp khám phá ra rằng nhà thờ không phải chỉ có gác chuông và nóc nhọn, nhà thờ còn có bao kiến trúc khác nào cái thềm có rất nhiều bậc, nào những cái cột lớn, những pho tượng, những bức họa tả những ô kính đủ màu. Những người lui tới nhà thờ có đủ mọi hạng trẻ già trai gái, và trông có vẻ trang nghiêm, hiền từ hơn ở học đường. Chúng đứng mê mẩn nghe những khúc nhạc diệu huyền dồn dập của chiếc đại phong cầm mà, vì không biết rõ vị trí, chúng cho là đồ từ vòm nhà thờ xuống. Có khi để cho mẹ cầu kinh trong giáo đường, Ngọc bích và Du Liên dắt nhau tha thẩn đi chơi trong khu vực, vào thăm những mảnh vườn hoa, chiếc hang xây, cái gác chuông cheo leo. Đứng trên gác chuông, chúng bàng hoàng ngắm trời mây và kinh thành quê hương quên cả tìm xem đâu là dãy phố, căn nhà của chúng. Gió thổi lộng. Chúng đứng sát vào nhau như sợ hãi một điều gì, không nói với nhau một lời. Ánh sáng mặt trời rưng rưng lên trên những vòm cây sao động.

Gia đình Du Liên bây giờ sống những ngày đông giá buốt. Trời ẩm đạm và tuyết rơi nặng hạt lại lùa anh em Ngọc Bích vào căn hầm tối. Ban đêm chúng phải ôm chặt lấy nhau dưới lần chăn mỏng mà vẫn không khỏi lạnh. Mẹ chúng vẫn cố đi làm việc đều. Đôi lúc bà phải nghỉ ở nhà vì những cơn ho. Ngọc Bích và Du Liên tận tình săn sóc mẹ. Chúng lại càng thấy gần gũi nhau. Chúng vốn đã yêu nhau bằng trực giác, chúng thêm yêu nhau do những đớn đau cùng nếm trải,

https://tieulun.hopto.org

Mùa xuân ấm áp đến đem những con nhạn trở về, vẫn không đem đến một thay đổi khả quan cho gia đình Ngọc Bích, Du Liên. Sau mấy tháng khuấy động ngắn ngủi mở ra cõi đời, chúng lại sống những ngày sầu thảm hơn. Cảnh nhà sa sút rõ rệt. Tùng thiếu đến. Mẹ chúng ở nhà luôn. Bà gắt gỏng chúng trọn thời giờ. Nhiều khi bà đánh đập chửi rủa chúng như muốn trút hết mọi cảm hờn giam hãm bấy lâu nay lên đầu chúng. Du Liên đã thay hẳn mẹ nó trong công việc nội trợ. Ngọc Bích giúp đỡ nó trong công việc mua bán, bếp núc. Mẹ chúng đã phải vận dụng tới những tiền của để dành cất tận đáy hòm. Với tiền cứu tế xã hội thêm vào nữa, gia đình ấy sống vất vưởng trong nhiều ngày.

Ba năm cùng cực kéo dài tưởng chừng bất tận đối với Ngọc Bích và Du Liên ! Sau cùng người ta quyết định đưa mẹ chúng vào bệnh viện. Việc học hành của chúng hầu như bỏ bễ. Chúng thay phiên nhau vào trông nom mẹ, lẵng dẵng trên con đường ngoại ô bụi bặm, trong cái không khí sửa soạn chiến tranh bi đát.

Cái ngày mà đài bá âm loan tin tuyên cáo chiến tranh cũng là ngày mẹ chúng tắt thở, không dối dãng trong bệnh viện. Không đợi đưa mẹ chúng xuống nhà xác, người ta lôi tuột Ngọc Bích và Du Liên đi tản cư ngay trong đêm tối. Trí óc vốn căng thẳng đã lâu ngày lại nghe những tiếng còi báo động ghê rợn trong đêm, chúng run lên cầm cập vì lo, vì rét không còn kịp khóc mẹ. Người ta đưa chúng trên những chuyến xe chật nich người khởi hành mỗi 15 phút về một nơi đồng quê xa. Chúng vào một cái trại tản cư dành cho những trẻ thất lạc trong chiến tranh.

Trại ở ven chân một dãy núi cao. Chung quanh có những cánh đồng cỏ, những suối trong chảy ra một con sông nhỏ, những cây thông cao reo suốt ngày đêm. Những ngày đầu Ngọc Bích và Du Liên hãy còn say người trong khí hậu đổi mới. Chúng ngủ li bì bên những bao cát, trên những ổ cỏ khô. Chúng lấy lại sức lực và khả năng trí óc lần lần. Chúng hiểu thế nào là chiến tranh, là tản cư và nhất là cái đại họa mất mẹ của chúng. Du Liên khóc lóc và từ chối thực phẩm mấy ngày liền. Ngọc Bích phải dỗ dành mãi nó mới chịu ăn một chút ít

Vào trại được mấy hôm, khi cất đặt xong, người ta phân chia bầy trẻ, nam ở một khu, nữ ở một khu, ngăn chia bằng một cái hàng rào thấp. Thế là Ngọc Bích và Du Liên phải xa nhau. Du Liên lại phải chịu đựng những ngày khổ ải. Chúng nó nhớ nhau không thiết ăn, không thiết chơi. Cũng may chúng gặp gỡ nhau hàng ngày, nhất là trong những việc làm công cộng mà người ta trao phó cho trại sinh để sản xuất bù vào một phần nào quỹ trại. Sáng sớm dậy, cử chỉ đầu tiên của

https://tieulun.hopto.org

Ngọc Bích và Du Liên là chạy lại hàng rào nhìn nhau hay nắm tay nhau tưởng chừng xa cách đã lâu ngày. Buổi tối cũng thế, chúng từ biệt nhau rất thảm thiết. Những buổi đêm sao mà dài và buồn đối với chúng thế! Hàng tháng trời chúng mất ngủ, và sau này vào những đêm mưa gió cũng thế. Chúng nhớ một cái gì ngột ngạt nhưng êm ấm và triu mến không biết mấy, chúng thiếu cái hơi người của nhau để nhắm mắt. Những đêm ấy, chúng không còn biết làm gì hơn là nằm đọc kinh thầm, ôn lại kỷ niệm mẹ và tưởng tượng ra nét mặt của nhau.

Về lâu chúng cũng quen dần với cuộc đời mới, mặc dầu nhiều lúc vẫn thấy tất cả cái cô độc của tâm hồn. Bây giờ các trại sinh đã bắt đầu đi ra khỏi trại, mở rộng tầm hoạt động sản xuất của trại. Ngọc Bích và Du Liên được dịp sống cạnh nhau nhiều hơn. Có những buổi chúng dắt nhau vào rừng thông, ngồi trên một phiến đá buông chân xuống suối đùa nghịch với những viên sỏi trắng. Có những chiều chúng lăn lộn với nhau trong cánh đồng cỏ, sau một bụi cây. Chúng ngỡ ngàng để rồi làm quen với thiên nhiên rộng lớn. Cũng có lúc chúng tò mò đi vào một cái làng gần đó dừng chân trước một quán rượu nhìn người ta nhảy múa, đánh bài hay uống rượu. Chúng có dịp hiểu một cách lờ mờ rằng thế nào là vũ nữ và liên tưởng tới mẹ. Trong một số tối chúng vừa nhìn thấy một cặp trai gái ôm và hôn nhau rất say mê. Thế là tò mò, nhiều lần sau nữa, chúng bỏ công việc tìm đến cái quán rượu đứng ở ngoài nhìn vào trừng trừng. Một đêm kia không hiểu có một sức lực nào thúc đẩy, chúng hẹn nhau trốn khỏi các khu trại ra ngoài. Chúng gặp nhau trong rừng thông bên bờ suối. Chúng ngồi sát vào nhau lâu lắm ở vệ cỏ. Chúng nói yêu nhau và Ngọc Bích đột nhiên ôm lấy đầu Du Liên trong cánh tay đã bắt đầu khỏe của nó và hôn lên môi em một cách điên cuồng. Sau một phút không phản ứng, Du Liên vùng vẫy khỏi tay anh, lùi ra xa một cách sợ hãi. Nó khóc lên rưng rức : « Em van anh, không nên làm thế, đó là tội lỗi !...»

Sau cái lần đó, Du Liên tránh mặt anh luôn mấy ngày. Ngọc Bích phải sang tận khu trại của em để gặp mặt em xin lỗi. Chúng lại hòa với nhau. Nhưng cũng từ đó không bao giờ chúng hẹn nhau trốn ra khỏi trại hoặc nhắc lại chuyện cũ.

Cuối năm ấy, sau hai năm ở trại, người ta tổ chức cho những trại sinh lớn tuổi ra khỏi trại để tự tập. Người đầu tiên xung phong đi là Du Liên. Nó không bàn trước với anh. Ngọc Bích hỏi duyên cớ, nó lặng thinh hồi lâu rồi chỉ nói : « Chúng ta phải nên thế ». Ngọc Bích hết sức giảng giải cho em hay thế nào là chiến tranh, thế nào là cuộc sống không bảo đảm ở bên ngoài, Du Liên vẫn khăng khăng giữ quyết định. Sau cùng Ngọc Bích xin đi theo em để cùng đùm bọc sống chết có nhau. Du Liên một mực chối từ. Ngày khởi hành, nó khóc ròng ròng.

https://tieulun.hopto.org

hôn vào trán, vào mắt anh nó, rồi vội vàng bỏ ra đi chạy theo mấy con bạn.

●

Những trang cuối cùng trong tập nhật ký của Du Liên viết, không đề nơi chốn và ngày tháng :

— « *Anh Ngọc Bích. Thế là em đã xa cách anh vừa đúng ba năm. Ba năm dài thương nhớ. Em không còn ở trên đất đai tổ quốc. Em cũng không nhớ em đã qua những nước nào, trước khi rến chốn xa lắc xa lơ này. Nhớ làm sao được trong đau khổ và khi không có anh ở bên ?*

« *Và em đã thành vũ nữ. Nghề mẹ. Một người vũ nữ thực thụ anh ạ. Hơn một năm nay bận rộn trong nghề mới, có lẽ em chưa viết thêm được một trang nhật ký nào đấy nhỉ ? Em nói có lẽ thôi là vì có bao giờ em đọc lại những gì em viết ? Em sợ đọc lại thì đúng hơn !*

« *Nhớ lại ngày nào giã từ anh ở cổng trại. Tại sao khi ấy em lại không nói rõ cho anh hay tất cả lòng em ? Em đã khóc ròng và dứt từng khúc ruột khi rời anh. Em chắc anh sẽ không giận em. Em có ngờ đâu tôi những bước đường quá hở nhục sau này. Em đã hối hận anh ạ. Vì em đã yêu anh. cũng như anh yêu em vậy.*

« *Thượng đế trừng phạt chúng ta hay là em tự trừng phạt em ?* »

. . . . . .

— « *Anh Ngọc Bích. Tập nhật ký này em viết để riêng mình anh đọc, nhưng rồi biết anh có được đọc không ? Chúng ta có bao giờ còn được gặp nhau ? Chiến tranh đã kéo dài quá lắm rồi ! Từ cái xứ xa xôi nóng nực này em theo rõi chiến tranh là vì anh đó. Em ghi nhận từng chiến dịch, từng thắng bại, từng cuộc oanh tạc, từng cuộc hành quân.*

« *Anh của em bây giờ ở nơi nào ? Em chắc anh cũng đã ra khỏi trại và vẫn còn ở trên phần đất quê hương. Có lúc em hình dung anh là một người nông phu ngày ngày kẻ những luống cầy thẳng, sâu và đôi lúc dừng lại nhìn ra chân trời như muốn tìm hình bóng em. Mắt anh chưa mờ vì tia nắng mặt trời chứ ? Có lúc em lại mơ thấy anh là một người công nhân cắm cúi trên một chiếc máy, mồ hôi nhỏ giọt quyến lấy những vết dầu đen quánh. Nhưng mà không, anh đã đến tuổi động viên rồi. Có lẽ anh đang ở một cái trại huấn luyện nào đó. Mà có lẽ anh đã ra chiến trường rồi cũng nên. Cái buổi loạn ly này rất có thể có những sự ấy, anh nhỉ ? Trời ơi em không thể chịu đựng được cái ý nghĩ rằng anh... Không ! Không ! thế nào anh em chúng mình cũng phải được gặp nhau !* »

. . . . . .

— « *Anh Ngọc Bích. Em viết cho anh trong cái đắng chát của một đêm tàn nơi lữ quán. Có lẽ chẳng bao giờ anh sẽ hiểu được mẹ, nếu không ở vào cảnh em. Anh yêu mẹ chứ anh ? Nói như thế không có nghĩa*

https://tieulun.hopto.org

là em bị hành hạ khổ sở đâu. Không ai có thể hành hạ được em nữa. Người ta lại còn cầu cạnh để chuốc một nụ cười của em. Giả dối. Hão huyền. Em đã biết đời ngay từ khi rời khỏi cái trại của chúng ta rồi.

« Em có thể chỉ cần gật đầu một cái là có tất cả mọi tiện nghi chiều đãi, những tiện nghi chiều đãi mà xưa kia chỉ có trong giấc mộng của chúng ta. Nhưng mà em không muốn. Cũng như em không muốn trả thù người đời khi em có thể. Để làm gì anh nhỉ ? Em có thể làm tất cả, nếu để được sống bên anh.

« Em vẫn có độc, hoàn toàn có độc, anh ạ. Em cũng chẳng hay cuộc đời sẽ xô đẩy em đi tới những đâu. Mặc. Em thấy em yêu Mẹ và yêu Anh vô cùng ».

. . . . . .

— « Anh Ngọc Bích, Có bao giờ anh tin ở Định mệnh ? Em thì em nghĩ rằng cuộc đời của ta là do chính nơi ta. Và em muốn như thế. Đối với em bây giờ những đớn đau hổ nhục có một nghĩa khác : em đau khổ, vậy là em sống ; sự đau khổ chứng thực sự sống của em ; chỉ có sự đau khổ mới rửa sạch được mọi tội lỗi của con người ; đau khổ là niềm an ủi của em anh ạ.

« Ô hay ! sao em lại nói một câu chuyện buồn trong một ngày em hy vọng ? Em điên vì mộng rồi sao ? Em vừa đọc báo và thấy rằng chiến tranh sẽ kết liễu ngày một, ngày hai. Lòng em rộn ràng lên vì muôn ý nghĩ. Em tin rằng em sắp hết đau khổ rồi. Không có lý gì người ta phải đau khổ mãi anh nhỉ ? Em phải về, em sẽ về anh ạ. Em đã có thừa phương tiện. Em đi đây. Chao ôi chỉ nghĩ tới ôm anh vào trong lòng, em cũng cảm thấy có thể chết được vì sung sướng. Hôm nay em muốn chia xẻ chút hạnh phúc của em với những chàng trai đã vô tình bị em làm đau khổ. Em thèm khát một lời ân ái tầm thường.

« Anh Ngọc Bích. Em yêu anh. Tại sao chúng ta không có thể sống bên nhau trọn đời, ngay giữa lòng kinh thành quê hương ? »

●

Kinh thành rộn rã tiếng reo hò mừng ngày giải phóng. Cờ rợp trời sắc lấn át cả những vòm cây hiền lành, những cửa sổ và những khoang tường ảm đạm. Tất cả các đường phố chật nich những người. Quân đội khiêu vũ với nữ công dân tại một công trường. Máy phóng thanh các nhà vặn lớn. Từng phút, từng phút những lời nhắn tin nhau tới tấp xuyên qua lục địa, đại dương. Âm nhạc réo đến đinh tai nhức óc. Kinh thành sống lại, kinh thành lên cơn điên.

Tại một khu ngoại ô thành, Ngọc Bích, gọn gàng trong bộ quân phục, bước nhanh về căn nhà cũ. Từ đằng xa Ngọc Bích dừng lại một

https://tieulun.hopto.org

phút để ngắm tòa nhà. Tòa nhà đổ nát một phần vẫn còn giữ được nguyên lành phía có căn hầm tối của gia đình Ngọc Bích xưa kia. Hình như khu ngoại ô này đã được dùng làm một khu quân sự.

Ngọc Bích đã đi xuống cái cầu thang xây đưa đến căn hầm. Ngọc Bích dừng chân trước cửa hầm. Có tiếng đàn dương cầm vọng ra những khúc nhạc không tên vừa cổ điển vừa khiêu vũ, với những đi nhạc không buông lên được thành thanh âm. Ngọc Bích xô cửa vào hầm. « Du Liên ! Du Liên ! » Ngọc Bích kêu lên trước khi thi em. Du Liên ngã khỏi ghế trước đàn. « Du Liên ! Du Liên ! » — « Ngọ Bích ! Ngọc Bích ! » Du Liên đã nhận ra anh. Họ chạy lại ôm chầ lấy nhau. Những tiếng nức nở làm rung rung bốn cánh vai gầy. D Liên nép đầu vào ngực anh. Nước mắt họ dàn dụa thấm ấm ngực nhau. Như thế lâu lắm. Rồi họ buông nhau ra để nhìn nhau. Nghẹn ngào. Toàn thân Du Liên run bần lên vì cảm động. Họ lại ôm chầm lấy nhau. Vẫn không thêm được một lời nói nào khác, ngoại trừ những chữ « Du Liên, Ngọc Bích ».

Du Liên khóc mỗi lúc một to. Bỗng nó ngất siu khỏi cánh tay anh. Thân Du Liên ngã phịch xuống giường kéo theo Ngọc Bích. Chiếc giường xập xuống. Một tiếng động long trời. Một quả địa lôi chôn dấu ở đầu giường vừa phát nổ. Rồi im lặng. Lâu lắm.

Bây giờ Ngọc Bích và Du Liên đã tỉnh lại. Họ biết rằng họ đã bị tử thương. Du Liên vẫn nằm trong cánh tay Ngọc Bích. Du Liên quờ quạng tìm cuốn nhật ký ở bên mình. Ngọc Bích tìm rờ mặt mũi em, và lê cái đầu lại gần đầu em. Du Liên đặt cuốn nhật ký lên ngực anh : « Anh còn đợi gì mà không hôn em đi. Như thế này có lẽ lại hơn ! ».

https://tieulun.hopto.org

Nguyên Sa

Người con gái trong truyện Liễu Trai

BUỔI sáng hôm ấy một người đồng hành đã làm tôi thức giấc. Khi tôi mở mắt nhìn ra phía cửa sổ toa tầu thì rừng cây giầy đặc chạy dài theo thiết lộ còn bị bao phủ trong một lớp sương bạc trắng màu mây. Chuyến tàu vẫn chạy chậm chạp. Sức lay động của tốc độ vẫn đều đặn, nhịp nhàng. Mấy giờ đồng hồ trước khi thiếp ngủ đi một ấn tượng lạ lùng xâm nhập lấy tôi như một sức du đẩy. Tôi không biết chuyến tàu vẫn chuyển động đều đặn hay tôi đang nằm trên một con thuyền bồng bềnh. Mắt nhắm chặt trong bóng tối đem lại cho tôi hình ảnh màu nước xanh đậm của biển thẳm. Không khí trong lành lúc đêm tàn đó có một sức mơn trớn dịu mát và khéo léo vô chừng. Tôi không biết đã ngủ thiếp đi bao nhiêu lâu—Có lẽ đã mấy tiếng đồng hồ vì khi thức giậy trời đã mở sáng. Nhưng tôi vẫn có cảm tưởng như vừa chợp mắt. Có một điều chắc chắn là tôi bắt đầu ngủ khi toa tầu còn vắng vẻ, không có một ai và tôi đã bị đánh thức giậy bởi những tiếng động nhỏ nhẹ gây nên bởi người bạn đồng hành. Tôi nhận ra ngay người ngồi cạnh tôi là một người con gái rất trẻ. Tôi không đoán được tuổi nàng ngay lúc đó nhưng tôi cảm thấy nàng trẻ lắm. Khuôn mặt lộng lẫy vì những nét tươi sáng đậm đà. Nàng mỉm cười khi thấy tôi đưa mắt ngơ ngác nhìn quanh toa tầu. Tôi không biết đang ngạc nhiên vì có một người con gái đẹp ngồi cạnh trong một toa tầu chỉ có hai người hay vì sự vắng vẻ của toa tầu mặc dầu trời bắt đầu về sáng và hành khách thêm được một người mà vẫn không phai nhạt vẻ xa xăm. Một vài ý tưởng, ức đoán diễn qua trong óc tôi. Tôi nghĩ rằng người con gái đó hẳn đã lên tầu từ một ga xép tỉnh lỵ nào đó. Tôi không đoán biết được địa điểm vì lộ trình đó hoàn toàn mới mẻ với tôi. Tôi nghiêng đầu ra ngoài cửa sổ để tìm kiếm. Những hàng cây gần khít bên thiết lộ chạy lùi vội vã về phía sau. Đằng xa những hình khối xanh xanh ẩn sau một màu trắng đục. Sương và gió buổi sớm hắt mạnh vào mặt tôi. Mắt tôi không còn hướng thẳng

https://tieulun.hopto.org

về đối tượng kiếm tìm mà từ từ khép lại—Tôi thở chậm chạp như một người lạc hướng trong rừng hoang ngồi dựa bên một gốc cây để thụ hưởng chút không khí bình an thoải mái trong giây lát.

Lúc tôi nghiêng đầu trở về bên trong khung cửa sổ tôi thấy người con gái đã bắt đầu cầm cái đọc một cuốn vở. Hay nói cho đúng hơn, một tập giấy màu vàng cũ kỹ bọc trong một tấm bìa bằng vải sơn đen mà góc đã sờn. Trên môi nàng vẫn giữ nguyên một nụ cười vừa có vẻ dịu dàng vừa như riễu cợt. Tôi không biết nàng đang cười vì câu truyện trên trang giấy hay vì đoán chừng những cảm tình vừa hoang mang vừa ngượng ngập ở nơi tôi. Tôi không muốn nhìn về phía nàng nhưng mắt tôi bị thu hút bởi đôi môi mọng đỏ—Đỏ một cách thắn thờ như môi người con gái nhỏ bé bị thức giậy sau một giấc ngủ lâu dài. Tôi muốn ngủ thiếp nhưng sự có mặt của người bạn đồng hành như thôi thúc tôi suy nghĩ miên man. Có lúc chuyến tàu vì thay đổi tốc độ đã lay chuyển, lắc lư mạnh hơn thường lệ làm tôi chú ý đến cảnh vật, nhớ lại rằng mình đang đi trên một chuyến tàu. Sự lay động đó làm tôi dữ xuy nghĩ vẩn vơ trong vài giây lát nhưng tôi lại càng bàng hoàng hơn và khi trở về với những ý tưởng miên man, sự chìm đắm càng xâu đậm, ảo huyền.

Có một lúc tôi muốn quay sang hỏi chuyện người con gái lạ mặt. Nhưng ý định đó tan biến ngay trong khoảnh khắc. Tôi muốn quay mặt đi để trốn tránh hình ảnh của nàng. Nhưng mắt tôi như bị thu hút bởi một hình dáng lạ lùng. Khuôn mặt vẫn trong sáng, đôi mắt vẫn tươi đẹp và cặp môi hồng đỏ như lúc nãy. Nhưng khi tỉnh giấc tôi để ý đến cách phục sức của nàng. Một chiếc áo choàng màu đen phủ kín lên toàn thân người con gái lạ mặt. Những sợi tóc đen dài tỏa xuống lẫn chìm trên màu đen của vải áo. Bàn tay dài thon nổi bật trên nền đen một vẻ trắng xanh xao. Ngay lúc ấy tôi đã ngạc nhiên về kiểu áo dị kỳ. Tôi có cảm tưởng như nàng đã chùm một tấm vải đen rộng lớn lên cơ thể. Vạt áo buông thõng xuống sàn tàu che khuất cả đôi chân. Tôi muốn quay mặt đi, nhưng tôi vẫn ngồi yên lặng. Một tình cảm sợ sệt bắt đầu xâm lấn vào tôi.

Cho đến lúc người con gái ngửng đầu lên nhìn tôi. Tôi ngượng ngịu chớp mắt và định lẳng tầm mắt sang phía khác. Môi nàng thoáng hiện một nụ cười trêu chọc. Không hiểu có phải nàng cười vì bắt gặp tôi đang nhìn trộm không, nhưng tôi thấy nóng rực cả hai tai. Sự ngượng ngùng chưa kịp tan biến, nàng đã khép tà áo lại và ngồi sát sang phía tôi cười nói một cách vừa tinh quái vừa tự nhiên :

— Ông có thể đọc được. Tập giấy này không phải của tôi Tôi vừa nhặt được ở sân ga. Có nhiều điều là lạ.

Tôi muốn nói lên vài lời để đính chính ý định của mình thì

https://tieulun.hopto.org

người con gái đã cầm cao tập giấy lên cho vừa tầm mắt hai người. Những giòng chữ viết trong một trạng thái mệt mỏi đập vào mắt tôi. Những nét viết nguệch ngoạc bằng một chất mực đen đậm trên một thếp giấy trắng mà sự biến đổi của thời gian đã làm cho màu mực loãng nhạt, thếp giấy ố vàng...

2

... Đêm nay tôi hỏi nàng đúng ba lần :

— Tên em là gì ? Tại sao lại dấu anh, hả em ?...

Lần đầu tiên nàng cười. Một vài âm thanh của nụ cười trong và ấm vang động trong đêm khuya.

Lần thứ hai nàng nhìn tôi thách đố, trêu trọc :

— Là giai nhân ! Tên em là Giai nhân ! Anh có bằng lòng không ?

Lần thứ ba nàng không nói gì cả. Đặt ly rượu xuống bên mình rồi nàng ngả người trên sàn gỗ. Nàng nhìn lên những ánh lửa phản chiếu rung rinh trên trần nhà. Tôi nghiêng đầu nhìn khuôn mặt nàng. Dưới màu sáng mềm yếu của ngọn lửa tàn lại đôi mắt nàng xâu thẳm lại như chìm xâu thêm một chút vào đêm khuya. Một vài hình ảnh đi vãng theo ánh lửa bập bùng thoi thóp chập chờn ảo hiện trước mắt tôi.

Tôi nhớ đến đêm đầu tiên gặp nàng — hay nói cho đúng hơn : đêm đầu tiên nàng đến với tôi

Khi tiếng gõ cửa nhỏ nhẹ vang động từ bên ngoài niềm âu lo và nỗi ngạc nhiên xâm chiếm lấy tôi. Tôi có hẹn hò ai đến ngôi nhà khuất nẻo này đâu. Cuốn sách dự định hoàn thành trong những ngày tháng gần gũi đã bắt tôi đi vào những giờ khắc cô đơn. Tại sao lại có người đến tìm tôi ở chốn rừng núi xa vắng này ? Lạ hay quen ? Lạ thì đến làm gì ? Mà quen thuộc thì làm sao biết được mà tìm đến ?

Khi tôi mở cửa thì tôi không tìm thấy một bóng người nào cả trước mặt tôi. Nàng đã nằm gục trên lề-cửa. Tấm áo đen đậm phủ trên toàn thân làm tôi nghĩ đến một tử thi nằm trong một mảnh đêm khuya.

Những giây phút về sau khi người lạ mặt tìm đến nơi trú ngụ của tôi tình dậy nàng đã vội vã chống tay ngồi lên. Tôi đỡ ngang vai nàng. Những đường xương gầy guộc như mềm lả trong cánh tay tôi.

Nàng hỏi :

— Ông là ai ? Tại sao tôi lại ở đây...

Tôi mỉm cười chào đón :

— Đây là nhà tôi. Cô ở đây vì cô đến đây...

Nàng mỉm cười đền đáp.

Rồi một giây lát nàng bảo tôi :

— Ông cho em về.

— Về đâu ?... Cô còn yếu lắm ! Mà mưa tuyết đang rơi !...

https://tieulun.hopto.org

Nàng nhìn tôi rồi đưa mắt nhìn ngọn lửa. Tay nàng mân mê tà áo, đôi mắt đăm chiêu. Đôi lúc nàng thở dài. Hơi thở như lướt đi trong một vùng không gian chìm lắng, xâu thẳm.

Thế rồi nàng ở đây hết một đêm, một ngày hôm sau rồi đêm kế tiếp. Nàng từ biệt tôi lần đầu tiên vào lúc đêm khuya. Rồi nàng trở lại thăm tôi cũng vào lúc bóng tối đã xâm nhập kín trọn mảnh vườn hoang đằng trước để lại ra đi vào lúc đêm khuya.

Đã có lần tôi bảo nàng :

— Hay là em ở hẳn lại đây.

Nàng cười nhìn tôi âu yếm :

— Không thể được.

Việc làm của chúng tôi trong những đêm suốt ba tháng trời qua vẫn là việc làm của những đêm đầu tiên gặp gỡ. Chúng tôi nói chuyện với nhau về cuộc đời. Chúng tôi nói chuyện với nhau về văn chương. Nàng nhìn tôi. Và tôi nhìn nàng. Đôi mắt nàng vẫn xâu thẳm. Đôi bàn tay trắng một màu trắng xanh như ánh trăng được lọc qua một lần kính mỏng. Bao giờ đến thăm tôi nàng cũng mặc một chiếc áo choàng đen. Chiếc áo của nàng sao mà rộng. Chiếc áo phủ từ đôi vai gầy yếu của nàng xuống đến hai bàn chân mà còn thừa một phần vải lướt trên sàn gỗ. Bao giờ nàng cũng cởi áo choàng treo lên mắc áo để hiện trước mắt tôi một tấm thân đàn bà uyển chuyển trong một làn lụa mỏng mà màu sáng hồng của ngọn lửa chiếu đội vào làm sáng rõ mỗi cử động mong manh.

Mỗi đêm nàng đều hỏi tôi khi đến :

— Thế nào anh có làm được nhiều thơ không ?

Tôi vẫn chỉ nhìn nàng ngất ngây mà không nói gì cả.

Nàng rũ bụi tuyết đọng trên vai áo. Khi nàng ngồi xuống bên ngọn lửa đôi mắt tôi vẫn không rời bỏ khuôn mặt và tấm thân nàng sáng hồng bên ngọn lửa.

Nàng hỏi :

— Thơ đâu ?

Tôi với tay đưa cho nàng một chồng bản thảo. Một tay tôi quàng lên vai kéo nàng ngồi gần lại. Nàng nhẹ nhàng gỡ tay tôi đặt nhẹ lên môi rồi để bàn tay tôi về chỗ của cơ thể tôi.

Mỗi đêm nàng đều ngâm thơ. Nàng ngâm rất khẽ. Nàng ngâm chỉ vừa để cho hai người gần nhau. Nhưng đôi lúc giọng nàng vút đi như một hơi gió chuyền theo những cành thông trên núi cao. Lúc nào giọng nàng cũng đằm đuối, lúc nào cũng ngây thơ. Lần nào thời gian cũng trôi đi rất nhẹ và rất nhanh. Thời gian đi nhanh quá nên mỗi lần tỉnh dậy tôi đều quờ tay sang bên cạnh mình để chỉ thấy mặt sàn gỗ bóng. Quanh tôi mỗi buổi sáng vẫn đượm một làn hương dịu của một loài hoa lạ...

https://tieulun.hopto.org

Lúc đêm đã trở về khuya nàng hỏi tôi :

— Tại sao anh lại muốn biết tên em ?

Tôi nhìn xuống khuôn mặt nàng. Mắt nàng nhắm chặt như để che dấu tình riêng. Tôi hỏi nàng :

— Tại sao em không nhìn anh ?

— Anh cứ trả lời câu hỏi của em đi đã ! Tại sao anh lại muốn biết tên em ? Em có bao giờ hỏi tên anh đâu ?

Tôi nói bằng một giọng rất khẽ :

— Tại sao anh lại không được quyền hỏi, biết tên em ? Tại sao em lại muốn dấu ảnh một điều mà lòng anh mong mỏi ?

Nàng mở mắt nhìn tôi :

— Anh nghi ngờ điều gì ?

— Không phải là nghi ngờ.

— Có ! Anh nghi ngờ điều gì ! Anh cần phải nói cho em biết sự nghi kỵ đó.

Đôi mắt nàng đột nhiên sáng quắc khi nàng nói. Một cảm giác lạnh lẽo xâm nhập lấy tôi. Tôi cảm thấy hơi lạnh buốt của một lưỡi thép sáng loáng. Tôi quay mặt nhìn sang một bên, thở dài.

Tiếng nói của nàng vang lên ở phía tay trái tôi. Giọng nàng buồn như một lời than thở :

— Em biết rằng anh nghi em. Sự nghi ngờ đó thật ra không có gì là quá đáng. Em không giận anh đâu. Nhưng giá anh đừng nghĩ gì cả thì chúng mình sẽ sung sướng hơn nhiều.

Ngừng lại một giây phút, nàng lại nói :

— Anh nghi ngờ là phải. Em đã đến đây một cách đột ngột trong đêm khuya. Anh không biết một tý gì về tung tích em. Em đến trong đêm và cũng lại đi trong đêm khuya. Cả tên tuổi em anh cũng không biết. Anh cần phải nghi ngờ em...

Tôi khoát một vòng tay định cắt lời nàng thì nàng đã chặn lại :

— Anh để cho em nói nốt. Em không thể cho anh biết tên em được. Tên tuổi là những sự kiện phụ thuộc bám vào cuộc đời em như một món đồ trang sức. Nó không phải là em. Tất cả em đều ở trước mặt anh. Đó là một người đàn bà mỗi đêm đọc thơ cho anh nghe, uống rượu với anh. Nếu anh không muốn sống những phút sống đó mà còn muốn đi tìm những gì bám vào cuộc sống thì em nghĩ rằng sự gần gũi nhau chẳng còn nghĩa lý gì...

Thế rồi chúng tôi ngồi trong lặng im. Lúc gần sáng nàng khêu hồng ngọn lửa trong lò, với tay lấy một bầu rượu rồi bảo tôi :

— Có phải như thế không anh ? Đừng hỏi một tý gì, đừng bao giờ tìm biết một tý gì về em anh nhé. Chỉ nên sống những giờ phút gần nhau. Tên mà làm gì hả anh ? Có bao nhiêu người anh biết tên mà có

https://tieulun.hopto.org

bao giờ anh nghĩ đến họ đâu. Cần thiết là em sống trong lòng anh chớ không phải tên em.

Nàng hạ thấp giọng xuống :

— Có thể em là một người gái giang hồ, đi đêm về hôm anh ạ. Em không muốn nói tên vì không muốn nói dối anh. Em có thể bịa đặt ra một danh từ để lừa anh. Nhưng em không làm như thế.

Và nếu anh nhất định muốn gọi em bằng một cái tên nào đó thì anh hãy gọi em là « người con gái trong chuyện Liêu Trai » cũng được. Như thế đẹp lắm phải không anh? Đẹp hơn là tên một gái giang hồ. Em đến đây và từ biệt nơi đây toàn là ban đêm. Có thể em là ma... Anh có bằng lòng không ?...

Nói đến đây thì cốc rượu ở nơi tay nàng cũng vừa đưa lên đến tầm tay tôi. Mắt nàng nhìn thẳng vào mắt tôi. Những âm thanh lạnh lẽo vang quanh tôi : « Có thể em là ma... Anh có bằng lòng không ?... Có thể em là ma... Anh có bằng lòng không ?... »

Tôi cầm cốc rượu uống một hơi. Trước mặt tôi nàng mỉm cười, tay nghiêng hồ rượu và tiếng nước chảy vang trong tiếng thủy tinh. Nàng lại nâng cốc rượu lên tay tôi. Tôi định từ chối. Một ý tưởng thoáng hiện trong óc tôi : « Tại sao đêm nào nàng cũng ép tôi uống rượu ? Và chất rượu gì mà chỉ ly thứ hai là mắt tôi mờ đi, chân tay mềm yếu để nhìn thấy nàng về như một bóng ma chập chờn... và lời nói của nàng lại vang bên tai tôi :

« Có thể em là ma... Anh có bằng lòng không ?... »

Tôi đưa tay làm dấu hiệu chối từ. Nàng mỉm cười quàng tay lên vai tôi. Một tay nàng kề cốc rượu lên môi tôi. Thân thể mềm đi trong cánh tay nàng. Đầu tôi nghiêng về phía đằng sau. Rượu ngọt lịm nơi đầu lưỡi tôi và trôi dần xuống cổ họng.

Hình bóng nàng bắt đầu mờ dần trước mắt tôi. Tôi nghe vẳng thấy tiếng ngâm thơ. Giọng ngâm lạnh buốt vẳng lên như vang lại từ một thạch động xa xăm. Tôi thấy nàng đứng dậy. Tôi thấy mờ mờ một đôi tay trắng xanh. Nàng với chiếc áo choàng lên vai. Bóng nàng chập chờn trong chiếc áo đen như một đáng buồm nhấp nhô trên đại dương. Hình như nàng cười với tôi. Hình như nàng vẫy tôi. Cảnh buồm đen mờ dần. Và tôi ngủ say trong một giọng ngâm thơ xa vun vút :

Cho tôi cạn nốt đêm trăng rằm
Rượu say tôi đốt đuốc tìm trăng...
Hình như có một vừng trăng sáng
Nhưng ở đầu sông hay cuối sông...

●

Đến đây người con gái đồng hành của tôi đặt cuốn sách nhỏ

https://tieulun.hopto.org

xuống đùi. Tôi ngẩng đầu nhìn nàng. Nàng mỉm cười. Chuyến tàu vẫn chạy với một tốc độ đều đặn. Tôi đứng lên định tiến đến phía cửa sổ toa tầu để xem tầu đi đến đâu. Người đồng hành kéo áo tôi làm tôi sửng sốt dừng lại. Nàng bảo :

— Ông không nên nhìn ra ngoài.

Tôi nhìn nàng dò hỏi và nàng nói tiếp :

— Ông có nhìn thấy sương mù lùa đầy toa tầu đây không ? Ở bên ngoài là sương dầy đặc mình không thể nhìn thấy một ngọn cây ngọn cỏ nào cả. Tất cả chỉ là khí lạnh của núi rừng bốc lên thành sương trắng...

Giọng nói của nàng đều đặn và trang nghiêm, nụ cười trêu trọc tan biến khi nàng nói.

Tôi ngồi trở lại tấm ghế gỗ. Tầm mắt tôi chợt gặp tà áo nàng. Một mảnh áo đen đậm rộng lớn một cách dị kỳ phủ kín đôi bàn chân nàng và xòa trên sàn gỗ của toa tầu. Tôi nhìn đôi bàn tay nàng. Những ngón nhỏ thon đang vuốt những trang giấy gãy mép chợt hiện trước mắt tôi với một vẻ trắng xanh. Và đôi mắt nàng đăm chiêu xâu thẳm. Tôi lại nhìn xuống vạt áo nàng. Lời văn ghi trong tập giấy nhỏ với một nét chữ mệt mỏi như hiện ra trước mắt tôi. « Bóng nàng chập chờn trong chiếc áo đen như một chiếc buồm nhấp nhô trên đại dương... » Và những giòng chữ khác : « Có thể em là ma... Anh có bằng lòng không... »

Tôi cũng chợt nghĩ đến sự xuất hiện đột ngột của người con gái trên toa tầu. Cảnh vật mờ ảo ở bên ngoài cửa sổ toa tầu với tiếng gió vụt đi, màn sương trắng đục, và những tiếng động đều đặn vang dội đến từ sự chuyển động của toa tầu làm tôi có cảm tưởng đang lạc vào một cuộc phiêu lưu quái đản. Người con gái ngồi cạnh tôi không ngẩng đầu nhìn tôi và nói :

— Chúng mình đọc tiếp chứ ?

Tôi ngập ngừng :

— Cô viết cuốn sách này đấy à ?

— Tôi đã bảo ông rằng tìm thấy nó trên toa tầu này và không biết là của ai.

Nàng nói mà vẫn không ngẩng đầu lên. Tay nàng đã nâng cuốn sách lên vừa tầm mắt tôi. Tôi nhìn vào cuốn sách rồi lại nhìn ra ngoài trời. Sương trắng vẫn tiếp tục đổ ào vào trong toa tầu như để vây bọc lấy tôi. Chuyến tầu vẫn chạy bằng một tốc độ đều đều làm tôi có cảm tưởng đang đi xâu dần vào một xứ yêu ma. Người bạn đồng hành cất giọng đọc. Giọng nàng *ấm* và *trong* làm tôi nghĩ đến lời tình tự của một oan hồn...

Chúng tôi đọc tiếp ở trang 30. Có lẽ cuốn sách đã bị long mất

https://tieulun.hopto.org

ít nhiều trang trong giữa. Chỉ một vài phút sau những lo âu của tôi vụt tan biến. Tôi bị thu hút vào câu chuyện như một con thuyền nhỏ đắm trong biển xâu, ngủ say trên cát trắng. Giọng đọc của người con gái thoảng bên tai tôi vẳng xa như những lớp sóng nhỏ lăn tăn trên mặt biển vẳng nhẹ xuống lòng biển sâu. Thỉnh thoảng một hơi thở thơm ngát và nóng ấm của nàng truyền sang cơ thể tôi...

●

Ngày mùng bốn :

Trong những ngày tháng xa cách nàng tôi đã nghĩ ngợi rất nhiều. Bao giờ nàng trở lại tôi nhất định sẽ giữ nàng ở lại với tôi. Không uống rượu nữa ! Tại sao nàng cứ ép tôi uống chất men quái đản ấy. Hai ly vừa đủ để làm tôi mềm rũ tứ chi. Mà tại sao trong hương rượu lại thoảng một mùi hoa không rõ là hoa nhài, hoa bưởi hay hoa thiên lý. Quái gở ! Rồi nàng đi mình sẽ đi theo. Sẽ biết tất cả tung tích nàng. Tất cả những âu lo của nàng mình sẽ giải quyết cho nàng, sau đó đem nàng đi rất xa. Phải rời bỏ chốn rừng núi hoang vu này. Phải trở về với cuộc đời. Phải đem nàng trở về với cuộc đời.

●

Ngày mùng năm :

Suốt một đêm không ngủ. Nàng vẫn không đến. Những lời nói của nàng trong đêm cuối cùng lại trở về ám ảnh tâm hồn tôi. Niềm nhiệt thành của vài ngày hôm trước chỉ là một lớp khói mỏng trước cuồng phong. Nỗi lo âu lại xâm chiếm lấy tôi. Phải ! Nếu nàng là ma thật thì sao ? Nàng là ma thì sao ?

Ngày mùng sáu :

Vẫn một câu hỏi : Nàng là ma thì sao ?

Ngày mùng bảy :

Nàng là ma thì sao ?

. . . . . .

Ngày mùng mười :

Nếu nàng là ma thật thì sao ?

. . . . . .

Ngày mười sáu :

Đêm hôm qua nàng đã trở về. Nàng về khi tôi ngủ. Khi tỉnh giấc tôi thấy một làn hương ngát bao quanh tôi. Tôi mở choàng mắt. Nàng ngồi bên tôi cười âu yếm. Tay nàng vuốt tóc tôi. Tôi nhìn nàng trách móc :

— Sao bây giờ em mới trở về ?

— Em cần một khoảng thời gian để nghĩ xem sự trở về có thể được hay không ?

Tôi ngồi dậy :

https://tieulun.hopto.org

— Sao lại không ? Có sự gì ngăn trở ?

Nàng cười chua sót :

— Sự ngăn trở là anh.

— Tại sao hả em ?

— Tại anh không yêu em.

Tôi ngỡ lời thề thốt—Nàng lắc đầu :

— Những ngày giờ em sống bên cạnh anh không đủ để hình ảnh của em sống trong lòng anh. Anh vẫn cần những mấu chốt : tên tuổi, giòng giõi, địa vị... để tìm em. Em chưa sống thật sự trong lòng anh...

Mỗi lần tôi định trả lời nàng đều đặt ngón tay lên môi tôi để cản ngăn. Rồi nàng nằm xuống bên tôi... Da thịt thơm ngát của nàng ẩn nấp ơ thờ trong một lần áo vẩn hồng trước ánh sáng của ngọn lửa đỏ.

Vào lúc đêm khuya nàng lại rủ tôi ngâm thơ. Khi nàng cất giọng thì tay cũng với hồ rượu gần bên. Tôi hét lên :

— Không ! Anh nhất định không uống đêm nay.

Nàng nhìn tôi, tôi không tìm thấy trong mắt nàng một tia sửng sốt nào cả. Chỉ có một vẻ đau đớn, chua sót. Nàng đặt bình rượu xuống sàn rồi ngồi quay lưng lại phía tôi. Tôi đã nói rất nhiều về tình yêu, về những dự định tương lai. Nàng không trả lời tôi một lời nào. Tôi càng nói càng có cảm tưởng vu vơ, lạc lõng. Vào lúc gần sáng nàng bảo tôi :

— Anh muốn biết về em phải không ?

Tôi gật đầu.

Nàng chỉ tay lên nóc tủ cao mà bảo tôi :

— Em đã để sẵn một cuốn sách nhỏ ghi chép đầy đủ. Anh đem xuống đây rồi chúng mình đọc cùng. Em không muốn kể buồn lắm...

Tôi bắc ghế đứng lên để tìm thì nàng với vội chiếc áo choàng đen chạy vụt ra bên ngoài. Tôi nhảy bổ xuống chạy theo ra. Tôi chạy ra khoảng vườn đen tối. Một vài cành lá động mình trong gió. Bốn bề chỉ là tối đen và im lặng. Tôi bước thêm vài bước rồi quay trở vào. Một vài tiếng động nhỏ của những cành khô gãy rạn dưới chân tôi...

Khi bước trở vào nhà tôi chợt trông thấy một mảnh giấy nhỏ nằm ở trên sàn nhà từ bao giờ.

Cúi xuống tôi đọc :

« Em sẽ trở lại đây một lần cuối cùng. Ngày trở lại sẽ là đêm ba mươi, đêm cuối năm ! Trong thời gian chờ đợi, anh cần phải nghĩ vì một câu hỏi mà em đã đặt ra cho anh : « Nếu em là ma thật thì sao ?...» Phải, anh nghĩ cho kỹ : « Nếu em là ma thì sao ?.. »

Anh cần phải nghĩ để có được một quan niệm rõ rệt về hành động tìm kiếm của anh... »

●

https://tieulun.hopto.org

Người con gái ngồi cạnh tôi hạ thấp cuốn sách ra ngoài tầm mắt tôi. Tôi nhìn nàng dò hỏi. Đôi môi nàng mỉm cười. Ngón tay chỉ ra phía bên ngoài :

— Hình như trời tối hơn lúc nãy. Buổi sáng mà như về chiều. Lạ nhỉ !

Tôi định nói một lời. Nhưng cuốn sách đã lại được nâng lên gần tầm mắt tôi. Giọng đọc ấm dịu lại vang lên đều đặn. Hơi thở thơm tho và nóng ấm vây bọc lấy cơ thể tôi.

●

(Giòng chữ để ngày tháng đã phai mờ).

Trong đêm chờ đợi cuối cùng này sự yên lĩnh lại trở về với tâm hồn tôi. Có thể là sự trầm lặng của một con người quặn đau trước một sự đã đành. Ý tưởng bao bọc lấy tôi trong những giờ phút đợi chờ vẫn là ý tưởng ân hận. Biết đâu nàng chả có một dĩ vãng đớn đau muốn dấu biệt mà tôi cứ muốn làm sự việc điên rồ khêu gợi lại kỷ niệm riêng tư của đời nàng. Có thể như nàng đã nói : nàng chỉ là một gái giang hồ. Và sự cách xa nàng bắt tôi chịu đựng là một hình phạt. Câu hỏi « Nếu em là ma thì sao » cũng chỉ là một lời dọa nạt.

Phải, có thể tất cả sự thật chỉ là như vậy. Nhưng câu hỏi bùng cháy trong lòng tôi vẫn mang sắc thái của một niềm lo ngại.

Tôi không sợ rằng nàng là ma thì sinh mệnh khó vẹn toàn. Có nghĩa lý gì đâu.

Sự kiện tàn bạo tới lo ngại là sự tiêu hủy trong một giây lát đứng trước chân lý tất cả dĩ vãng. Phải tất cả sẽ bị tiêu hủy, xóa bỏ như những bước chân người mờ đi trên cát trắng dưới sức mạnh của thủy triều lên.

Tất cả thực tại của dĩ vãng sẽ biến thành hư ảo. Những giờ phút chìm đắm trong giọng ngâm thơ vun vút, trong làn hương dịu của da thịt, trong đôi mắt thẳm xâu của nàng sẽ bị biến thành lớp khói mỏng tan đi trước giông bão hiện tại. Nàng là ma tức khắc những phút sống dịu êm mang sắc thái lọc lừa. Hình ảnh sẽ chỉ còn là mộng ảo.

Nàng đã đặt tôi trước một cuộc đánh cá. Tất cả hạnh phúc của ngày qua bị đem ra đặt trên tấm thảm xanh. Nếu đêm mai nàng đến đây với nguyên hình ma quái tất cả những phút sống bên một người yêu của tôi sẽ bị xóa mờ...

Không thể như thế được ! Không thể như thế được !

. . . . .

Và việc làm chờ đón nàng tôi đã quyết định. Tôi trầm tĩnh quyết định. Nàng sẽ mở cánh cửa bước vào nhà. Tôi sẽ ngồi yên trên ghế ở góc nhà chờ đợi. Tôi chờ nàng đến gần. Nàng tiến lên một bước tôi sẽ được nhìn ánh lửa hồng đề chiếu hắt lên làm sáng đẹp đôi gò má trắng và đôi mắt thẳm xâu. Nàng sẽ làm một cử động nơi bờ vai như muốn gỡ

https://tieulun.hopto.org

tấm áo choàng đen rộng lớn. Tôi nhìn thẳng vào mắt nàng rồi tôi sẽ bóp rất khẽ cò súng. Nàng sẽ hoảng hốt nhìn, đầu tôi gục xuống. Nàng sẽ tiến lại gần vội vã. Tấm áo đen còn vương trên vai sẽ theo cử động mau lẹ bay chập chờn như một cánh buồm trên đại dương...

Thế là tôi thắng. Nàng sẽ vĩnh viễn đứng trước mặt tôi với tấm áo choàng rộng trải và đôi mắt xâu thẳm. Tôi gục xuống theo một tiếng nổ nhẹ có lẽ lớn hơn tiếng cửi khô nổ trong lò lửa chút ít. Và mắt tôi sẽ mở đi trong một hình ảnh dịu êm, một giọng ngâm thơ vun vút :

Cho tôi cạn nốt đêm trăng rằm
Rượu say tôi đốt đuốc tìm trăng...

●

Người bạn đồng hành ngừng đọc. Tôi ngẩng đầu lên. Tầm mắt tôi vẫn bắt gặp nụ cười lạ lùng trên đôi môi đỏ. Tiếng gió hét lên từ những khoảng không gian xạ. Sương trắng đổ vào tao tầu ào ạt. Hình như tốc độ của chuyến xe lửa tăng lên. Tôi hỏi bâng quơ :

— Không hiểu hắn có chết không ?

Một tiếng vang lạnh lẽo ở bên tôi :

— Chết.

Tôi quay mặt sang. Ngón tay nàng chỉ vào những trang giấy trắng nhàu nát, ố vàng. không có một giòng chữ nào kế tiếp những chữ tôi vừa đọc. Tôi nhìn ngón tay người bạn đồng hành : thon nhỏ, trắng xanh. Tôi hỏi một câu :

— Cô có cho là chuyện thật không ?

Nàng nhìn tôi nghiêm khắc :

— Đây là một tập nhật ký chứ không phải là một cuốn tiểu thuyết.

Một giây phút im lặng trôi qua. Đột nhiên nàng lấy ra trong túi áo một gói kẹo nhỏ đưa mời tôi. Nhìn tôi lưỡng lự nàng cười :

— Kẹo chứ không phải rượu mê đâu.

Vừa lúc ấy tốc độ chuyến tàu giảm hẳn. Chuyến tàu từ từ dừng lại. Nàng sốc áo đứng lên. Đầu nàng quay lại phía tôi. Mái tóc xõa nghiêng trên vai áo màu đen. Đôi mắt xâu thẳm đi thẳng vào mắt tôi.

— Tôi phải xuống đây.

Nàng bảo thế. Tôi nhìn nàng trong một niềm hoang mang xa lạ. lo sợ bâng quơ. Tiếng cửa đóng làm tôi chợt tỉnh. Bước vội ra phía cửa sổ toa tàu tôi đã nhìn đã thấy nàng rảo bước trong một lớp sương mù. Tà áo đen nhấp nhô...

Chuyến tàu chuyển bánh. Tôi cảm thấy có một giọng ngâm thơ ấm dịu vẳng đến từ một xứ yêu ma và chìm lặng trong tiếng máy tầu chuyển động giữa không gian.

NGUYÊN SA

https://tieulun.hopto.org

Vũ hoàng Chương

Tuổi xanh

Trăng địu từ phen gặp gió lành
Sông lam từ buổi gặp non xanh
Từ hương quen bướm trời quen đất
Em đã yêu rồi, đã của Anh

Thuở ấy tuổi Vàng hay tuổi Đá?
Yêu nhau ai tính tuổi bao giờ!
Gối xuân chỉ biết từ nghiêng sóng
Vần điệu trôi dài mãi tuổi thơ.

Tuổi dầu Vàng hay dầu Đá qua
Vàng chưa ai nhạt đá ai nhòa
Trái tim vẫn tuổi Đồng trinh bạch
Thì sắc hương còn vẹn tuổi Hoa

Thời gian có mỏi cánh chim bằng?
Vũ trụ sang mùa tận thế chăng?
Anh vẫn còn Thơ về giảng bút
Em còn Hoa dủ kết hoa đăng

Hoa gieo ánh sáng ngập tinh cầu
Bút vẽ thành Thơ giấc mộng đầu.
Nắng rộng mưa dài thu một nét
Không gian còn lại có bề sâu.

Lứa đôi tái thế vẫn tương phùng
Nguyên-thủy nào đâu khác Cực chung!
Anh muốn dìu Em giờ Hiện tại
Nghe trăng hòa điệu nước lên cung

Hòa điệu lên cung trăng nước rậy
Xuyên ngang gió trận dọc mây thành.
Tuổi Thơ này với Hoa niên ấy
Muôn trước ngàn sau thăm thẳm xanh

VŨ HOÀNG CHƯƠNG

https://tieulun.hopto.org

Quách Thoại

Chiều tiễn biệt

Chiều nay ta gặp gỡ
Hai linh hồn bơ vơ
Tìm nhau trao thương nhớ
Bên sông nước mịt mờ
Cùng nhau giao hơi thở
Cho ấm ngọn lửa tình
Chiều nay mưa gió lạnh
Sông rộng sầu mỏng mênh
Tay cầm nhau trong tay
Mắt nhìn trong mắt say
Lặng thở dài không nói
Nói chi nữa hôm nay
Hôn nhau một lần cuối
Nhìn nhau một lần sau
Để ngày mai còn nuối
Hình ảnh thuở ban đầu
Chia nhau từng mớ tóc
Giữ nhau từng chiếc khăn
Để ngày sau có khóc
Không lấy gì ăn năn
Thơ tình đem đọc lại
Đây ngày xưa ngày xưa
Phút ban đầu cuồng dại
Đâu biết gì gió mưa
Ôi thôi rồi ! mộng cũ
Đớn đau thay chiều nay
Còn chi đâu ấp ủ
Lạnh lùng cơn heo may
Thôi tình hai ta đành gãy
Em về đi ta đi đây
Kia nước sông giòng nước chảy
Kia mây trời thu mây bay
Sao tay em còn gượng vậy
Sao mắt ta lệ ứa đầy

https://tieulun.hopto.org

TRĂNG THIẾU PHỤ

Đã mấy đêm trường tôi không ngủ
Nằm thao thức nhớ mảnh trăng thu
Đã biết bao lần tôi tự nhủ
Rằng cho tôi chết giữa âm u

Cớ sao trăng sáng ngoài kia nhỉ
Làm động tình tôi giữa buổi đêm
Tôi nhắm mắt nằm không dám nghĩ
Sợ nhìn trăng lạnh rớt bên thềm

Tôi muốn phòng tôi luôn mãi tối
Xin trăng đừng chiếu lướt qua song
Tôi muốn lòng tôi chìm lạc lối
Cho tàn chết hết cả hoài mong

Cơ khổ cho tôi còn nuối mộng
Làm đau chăn gối giữa đêm thu
Chỉ tội hồn tôi thêm xáo động
Mà thương mà sợ mảnh trăng thu

Tôi sợ ngày mai trời sẽ sáng
Trăng thu mơ mộng sẽ không còn
Tôi gặp mặt người người đã bán
Cả mùa xuân đẹp thuở sắc son

Chao ơi ! trăng hỡi trăng thu đẹp
Trăng của lòng tôi hay của ai
Tôi mở hồn thơ thôi khó khép
Gửi cả lên trăng tiếng thở dài

Và cho tôi ngủ, cho tôi ngủ
Thao thức làm chi mãi thế này
Trăng tội tình chi mà ấp ủ
Mảnh lòng thi sĩ quá thơ ngây

Bởi đâu lệ nhỏ lăn trên gối
Tôi thấy cô đơn lạnh lắm rồi
Tôi biết đời tôi e hấp hối
Mà trăng thì sáng tận bên đồi
— Không người thiếu phụ đứng bên tôi.

QUÁCH THOẠI

https://tieulun.hopto.org

Trần Lê Nguyễn

Ngày tháng rời của cuộc đời

TÔI chẳng biết viết gì mà sáng mai phải đưa bài. Tôi đã hẹn với anh tám giờ. Chỉ là tên thu nhận bài vở rồi chuyển giao nhà in cho một tạp chí thuộc loại « nghệ thuật », tôi đã đủ hiểu cái « khổ chạy bài » cho Báo Tết. Huống hồ là người chủ trương một tạp chí văn học như anh. Nhưng chưa hẳn. Với anh chẳng có gì thành vấn đề. Gặp thì bảo. Đưa thì đưa, không thì thôi. Dù vậy với tôi đã là một lời hứa.

Nhưng viết gì đây ? Khi chót cầm bút viết đến kịch thì dù thành công hay thất bại, đã thật là khó lòng viết được thứ khác. Vậy mà vào hồi này năm ngoái tôi đã làm được thơ. Tôi thương một bài. Trong đó có một người bạn. Và có tôi. Như người bạn hằng mong được đăng thơ. Tôi cũng vậy. Bài thơ bị gạt ngoài số Tết năm ngoái. Tôi đợi chờ suốt một năm nay. Tôi tự biết chỉ là một tên thơ tài tử. Muốn đóng góp cho số Xuân 58, tôi đã dành sẵn một vở kịch. Suốt một năm, tôi chẳng viết được gì ngoài nó. Khi tôi hoàn thành được ; số Xuân đã có kịch rồi. Tôi định nhét nó vào tờ tạp chí có tôi là một trong năm người của cái Tòa Soạn tập thể, nhưng anh bạn quản trị kiêm tòa soạn nghe đến kịch mà lại là kịch của tôi thì phát hoảng lên. Tôi thích đăng kịch nhưng cũng thích lĩnh lương Tết. Thế là nó chạy đến nằm giữa đặc san Xuân X.D. của Hội cựu chiến sĩ do mấy anh bạn T.T. chủ trương biên tập cho hợp tình hợp cảnh vì tôi đã nhận trước tiền nhuận bút mà chưa có bài. Trong vở kịch có câu : « ...Anh ấy sống với bà, vẽ tội, nhưng yêu cô Thanh ». Trường hợp ấy không ngờ là trường hợp của chính bản kịch.

- Tôi muốn được góp mặt trong Số Xuân 58 bằng kịch vì bìa tờ tạp chí rao lên quá nhiều mà kịch toàn đăng trên báo khác. Kịch có rồi, tôi định góp truyện phim, nhưng phim thì cũng là cái thứ có đối thoại giống kịch nên không được ! Thì thơ vậy ? Tôi sực nhớ đến bài thơ chưa được đăng năm ngoái. Năm nay người bạn trong bài thơ ấy không còn ở cuộc đời. Trong thơ, tôi viết « Ngực tôi không ruỗng trùng lao » nhưng đâu có phải chỉ có vi trùng Koch mới làm người chết. Tôi lại muốn được đăng nó. Anh còn lưỡng lự. Anh cần văn xuôi vì không thể vơ cào vơ cấu đến thơ tôi — dù dài — để choáng cho hết chỗ những khuôn còn trống. Vì

https://tieulun.hopto.org

vậy mới khổ cho tôi. Muốn đăng thơ, tôi đã hứa có văn cho anh. Nh... viết gì đây? Khi phải tôi đến Nhật ký để dưa thay bài đã thật làm kh... người, khổ mình.

●

23-4-56. Đến tìm T. chiều nay vì đói. Trăm bạc T. lấy của mẹ hay em làm mũi lòng. Thấy chua sót vì miếng cơm manh áo để cũng vì vậy được thấy một thằng bạn cho mình ăn. Miếng « bịt-tết » gợi nhớ anh Vũ Trọng Phụng. Rồi một phim Ý-đại-lợi. Những lời giả dối nói thương yêu và những đôi môi tìm nhau phút hấp hối để không thể gần nhau nổi, làm ứa nước mắt kẻ thứ ba còn sống. Niềm tin. Sáng tạo là như vậy. Chia tay của đôi thằng bạn mà sao như giã từ của trai gái Hà Nội đêm ra đi. Nghĩ đến anh chàng liều đệu với bài thơ Ngõ có khung cửa và ngày mai. Tìm đến rạp Đ.N., tôi muốn làm khán giả. Tôi cười có thật vô tư không? Tôi vẫn tìm vào hậu trường. Phấn son vẽ nhọ bôi hề không nhơ nhớp được một tâm hồn người. Người gái sân khấu ấy mới 19 đã thấy mình già như kẻ 30. Tôi trốn hậu trường.

Ra về. Ánh điện đầy đường mà sao tăm tối như « Đại lộ hoàng hôn ». Rùng mình lo sợ cho vở kịch sắp tới muốn đi vào cọn người.

9-7-56. Căn nhà sàn trống quá, càng trơ vơ lúc nước ròng. Có hai người quen hẹn gặp. Buổi chiều đã là khắc khoải đợi chờ. Cả ba muốn gặp và tìm nhà người thứ tư. Đợi đến chán thì cả hai hiện đến. Ngõ hẻm chả có gì khúc mắc, huống hồ lại có một thiếu nữ quen biết chỉ đường.

— Nhà này ở được.

D. nói vậy. T. không có ý kiến. Im lặng của màu sắc. Chiếc tắc-xi chạy về hướng Gia Định. Đường cụt có cây, chình ình một đống rác nhiều hương sắc. Lại ngõ hẻm. Số nhà như thơ T3. Nhà căn, phố lầu, không vườn mà như có — của nhà bên cạnh. Thang gác đứng. Sàn gỗ. Tranh: Duy Thạnh, Cầm thú — Suy tưởng — Xênh Ca; Ngọc Dũng, màu và nét; Picasso: cùng gặp gỡ nhau trên một bức ở tờ Match cũ. Chiếc bàn viết kín đáo trong một tủ sách đầy ứ. Trước bàn: vực thẳm cầu thang và vô tận khung cửa. T3 đi vắng. Nghĩ đến người không có mặt. Con người nồng nhiệt phát huy thơ Tự Do, đang xây dựng lý luận mở chiến dịch Thơ Văn Xuôi hiện ra sừng sững. Chiếc muỗng quậy đường trong hũ «Da-ua» hòa với tiết điệu nóng hổi mở đường còn âm vang góc đường Tự Do — Lê Lợi một chiều hôm trước. Đêm lan dần khi tóc bàn chải con người thơ chói lên ánh điện. Chiếc xe đạp dắt tay, song hành, chúng tôi đã kề vè nhau.

Cả ba quay về. T. trách bà mẹ chóng quên vì đã gọi bạn con là

https://tieulun.hopto.org

«ông». Đường Tự Do tạm quên để chui vào một góc Đa Kao khuất nẻo. Câu chuyện nhiều băn khoăn. Nghĩ đến người bạn chỉ biết có thơ nằm đợi chết ở căn phòng hoang lạnh giữa một đại lộ huyên náo. Câu chuyện lắng xuống để rồi lại tếu lên vì cái vấn đề không thể không có của cuộc đời mà nhiều kẻ giả dối thông qua. Kết luận cũng ùa lên xưởng họa của D. để trước là xem tranh, sau là biết nhà, biết cửa rồi còn tạm xử dụng khi cần đến.

Hòa Hưng. Một thứ nhà của Bàn Cờ. Cho số mà theo lời D. «có đem theo ba đồng bánh mì ba-tê cũng khó mà tìm thấy ». D. nhìn cười ngạo. Ừ, nhà mình đã thấm vào đâu. Lối vào nhà D. có tre, gợi nhớ đường làng miền Bắc. Giữa nhà gạch, nhà cây tử tế, một túp lều tranh lụp xụp, xiêu vẹo, ngang nhiên chồng chái ra đường. Ấy thế mà D. thích thú mãi. về cái điểm độc nhất không một con người văn nghệ thủ đô nào sánh kịp : bề mặt của bất động sản.

— « T.K.N. có nhà cho thuê, T.N. có nhà mười vạn, cho đến cả T.T., dễ đã có ai ở rộng được như thế này. Mười lăm đồng một tháng. Đất Chà đấy ! Mắc võng lên hai cây ổi trước sân mà ngủ giữa cái đêm Sà-gòong thi tuyệt ». Kể ra chủ mướn đất thích thú cũng phải. Nằm bên một đại lộ rất Khâm-Thiên, Ô-cầu-rền, Yên-phụ của Saigon mà có không khí thoải mái đồng ruộng Hậu giang thì không mê làm sao được. Nhất là lại rất hợp cho xưởng họa của một người vẽ nghèo. Cứ trông trước cửa cũng đoán ra ngay. Còn vào nhà, thấy tranh và tranh giữa bóng tối. Mấy ô cửa sổ moug manh thế kia thì mất tranh có ngày.

— May là lại không mất tranh mà chỉ mất quần áo, bộ đồ diện nhất. (Dũng cười) Nếu lấy tranh thì chủ nhân rất vui lòng mở cửa để mời vào.

Cái mộng triển lãm bán tranh cất lại nhà cho đủ ánh sáng của xưởng vẽ và một góc buồng kín đáo đã thật tươi rói như trán chú bé trong một bức sơn dầu. D. cho xem bức tranh mới vẽ mang tên Tháng Bảy. Hai đứa tôi đợi chờ. Bức chân dung tự họa có một đường rắn trên trán hay một niềm tin qua về mặt, bóng tối ngoại cảnh không cho thấy rõ. Oán hờn chia cắt hay vui tin trưởng thành mà mang tên ấy ? Ngõ ra đường là con đường huyện quen thuộc. Một quán cà-phê « ngon nhất thủ đô » (lời D.) đợi ngoài đại lộ giữa những hàng tạp hóa và quán la-ve. Bột sắn và cà-phê phin. Đã là mâu thuẫn. Chia tay. D. phải về tiếp « tiểu thuyết gia số một » cho vụ đặt bìa sách. Nói nhỏ vào tai D. :

— Nếu bất thần có tiền thì có thể dựng nhà tôi trên đất anh được không ?

— Tiền ở đâu ? Bản quyền trình diễn kịch à ?

— Không. Rất ít hy vọng kịch được lên sân khấu nhưng vô

https://tieulun.hopto.org

phúc bán được một truyện phim nào thì thật là bất hạnh cho nhà chúng ta.

— Lại hư về.

— Vì niềm tin Th. độc quyền giữ mất rồi.

Về lại Saigon. Thiếu D., tôi rời ông tài, ngồi đằng sau tắc-xi với T. Hoàng hôn. Đôi bàn tay nắm chặt. Chúng tôi chui vào rạp ciné. Cuốn phim làm tôi mải tâm lý nhân vật về mình mà quên hẳn con người họa chuyên môn lấy tay vẽ lên màn ảnh. Ra đường, một cái bắt tay im lặng.

14-9-56. Hồi còn ở căn phòng trong ngõ một lữ quán đường Phạm-Hồng-Thái với D., tôi chuyên môn sống ngoài đường vì căn nhà chật, lúc nấu ăn không có bàn viết, lại nóng như thiêu như đốt. Nhất là cái không khí « lữ quán » khi có một bàn tay đàn bà thò ra ngoài khép kín cánh cửa sổ căn phòng nhỏ sít ngay trước mặt.

Mái nhà. Một cuốn phim Ý đã mang cái tên ấy.

Saigon có hàng bao nhiêu trăm ngàn mái nhà để thấy thèm được có một bàn viết đặt bên khung cửa sổ. Với tôi, mái nhà đã là chiếc ghế sa-lông những khuya ngủ một mắt để khỏi bị đánh thức giậy ở K. C., là chiếc băng học trò buổi trưa nắng dưới mái hiên nhà thờ Chợ Quán, là chiếc ghế bố đặt phòng hờ trước cửa nhà người bạn ở đường Duranton. Cho nên đã thật sôn sao khi sắp được ở dưới một mái nhà. Nó dễ thương. Vách gỗ, mái ngói đơn sơ. Nhà sàn trên nước một giòng sông có triều lên, xuống. Cửa sổ mở ra hướng Đông Nam, một cánh đồng và con đường quốc lộ nào đằng xa. Đã là nhiều gió. Tôi đã có được chiếc bàn giấy kê bên cửa sổ như ước nguyện. Nhưng tôi vẫn không viết được. Và hiểu rằng mái nhà không chỉ có nghĩa đơn giản của mái nhà, còn gồm một bếp lửa cùng những người vây quanh. Đây là gia đình một người bạn. Tôi chỉ là người ăn gửi nằm nhờ. Tôi đã lạc vào đây. Cũng như căn nhà đã lạc vào khu Bến Cỏ. Tôi không thấy được cái không khí thân mật gia đình vì quang cảnh hỗn tạp của xã hội bao quanh lấn ấp. Phía trước bên kia sông là khung cửa sổ cho thấy một đôi vợ chồng lao động yêu nhau hồn nhiên hơn cả phim « Elle n'a dansé qu'un seul été » và đánh nhau muốn sập cả chiếc nhà sàn siêu vẹo vì cơm áo. Bên cạnh là nhà « Sáu Nhỏ ». Các nữ chiến sĩ ân tình thường ca vọng cổ khi thức giậy vào lúc gần trưa. Thấy thiếu đi một giọng nào là đêm qua nàng không về. Cho đến cô gái nhà lành ở căn kế bên cũng thấy sao mà quá lắm. Cô tiếp người yêu tại nhà tự nhiên hơn cả thanh niên Âu-Mỹ.

Cái gia đình nhỏ của người bạn tôi đã lạc vào khu vực này. Hai vợ chồng hiền hòa và một đứa con gái dễ thương. Tôi cũng đã

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

lạc vào giữa họ. Cho nên tôi vẫn sống ở ngoài đường. Đêm nay, về nhà còn thấy vợ chồng người bạn để phần cơm. Trên bàn viết của tôi, đứa con gái nhỏ anh chị bạn mới đặt vào một chiếc cốc vỡ có thả con cá sít.

20-1-57. Thế là kịch lại cuốn lấy tôi.

Hy vọng của một đoàn Anh-Vũ lưu diễn khắp đó đây mở đi cùng với ước mong dựng một số kịch cho Đại Hội Văn Nghệ vừa chớm đã vội tắt.

Lan Đình Kịch Xã đã ngừng tiếng trình diễn. Dự tính lấy điều kiện của một nhóm kịch truyền thanh để dựng kịch sân khấu cũng là tan. Trên những đổ vỡ ấy, với vài ba bộ mặt quen thuộc, dăm bảy vở kịch thu lượm đây đó, tôi thành lập Ban Kịch Tin yêu. Bi quan mà nói, đấy là hơi thở tàn của ngành kịch nói cố gắng góp mặt với đời, nhưng không đứng nổi trên sân khấu, đành cất lên lời qua không gian. Tin yêu thì đấy là mầm ươm của một cái gì sẽ trưởng thành. Phải hy vọng để sống.

5-2-57. Vấn đề diễn viên làm bù đầu mấy hôm nay. Tôi đi tìm diễn viên cho kịch như thuở nhỏ đi bắt bướm. Hỏi dựng Bão Thời Đại đi đường gặp ai tôi cũng nhìn chăm chăm coi như người ta sinh ra chỉ để đóng kịch. Maquette cảnh trí vở kịch đã phai màu. Các anh chị diễn viên trả lại vở kịch đã có người làm nên sự nghiệp bên điện ảnh. Tôi không còn đi kiếm một con người để dựng trên sàn gỗ mà đi tìm một giọng nói để truyền đi qua không gian. Được nghe một giọng hát trong chương trình ca nhạc vào gần khuya, tôi thấy con người ấy không phải là cái máy hát. Chúng ta vốn có nhiều máy hát hơn là ca sĩ. Gặp gỡ, rất kịch người ấy nói chuyện với tôi. Tôi tưởng đã tìm được một giọng kịch truyền thanh.

Nhưng, có một đời ngang trái và đóng một vai ngang trái đã là hai chuyện khác nhau. Tôi thất vọng trước sự can đảm đến gần như là liều của con người ấy. Diễn viên thành cả một vấn đề. Chuyên nghiệp thì đóng như cái máy. Tài tử thì đọc không nên câu. Dung hòa, chọn người có tinh thần có khả năng tập luyện thì bắc đồng cân thù lao và tiền taxi, không đành lòng đòi hỏi nhiều. Ô hô !

10-3-57. Tại sao lại có thể có cảm tình chỉ vì người ta mặc một màu áo này hay một màu áo khác. Khi người ta nói ở trong cái bệnh viện ấy thì sững sờ. Và lúc biết người ta bị lao thì yêu.

Đường chiều bệnh viện.

Đêm nay, sáng mai.

Vĩnh Cửu.

Ba bài thơ ân tình.

22-3-57. Có đôi tiếng vang sau khi trình diễn truyền thanh [illegible]

https://tieulun.hopto.org

Thời Đại. Vẫn thấy hỏng quá. Còn chữa. T.T.H. cho biết nghe khóc phát sốt ruột. Cũng có lý. Nghệ thuật là không khóc mà làm người ta ứa nước mắt.

17-5-57. Phương Thảo đã đóng Hạnh Phúc của Thanh Tâm Tuyền thành công một cách không ngờ. Thế là ngậm được một bài thơ trước đây và bây giờ đóng được một vở kịch.

1-6-57. Tôi lại đi vào bệnh viện nhưng không để thăm người ta. Trước đây tôi lầm khi tưởng là đã yêu. Tôi chỉ yêu người chết qua người sống:

... Người chết
Đỏ chót môi cười
Ửng má
Bệnh tàn hương sắc mùa xuân
Vỏng hoa trinh bạch
Nguyện cầu
Thuở ấy hai mươi...

Người ta đẹp không thể chỉ vì một màu áo.

1-7-57. Không ai giữ nên tôi lại chúi đầu vào kịch. Hết đề án này đến kế hoạch khác. Xưởng kịch vẫn nằm trên giấy. Anh em bạn kịch góp tiền vẫn không đủ dựng một đêm kịch.

Vẫn là thèm ánh sáng tiền trường. Ánh sáng tiền trường.

10-7-57. Ngõ hẻm tà hoa. Bùn mưa bì bõm bốn con người, bốn tâm trạng. Thực tế tàn nhẫn đến ghê sợ.

Thơ không vần. Màu sắc trừu tượng. Và Kịch không lời.

Xưởng.

Con vật và con người.

Thiên lương.

300$ trong 1000$ của bức tranh mới bán hay là 30°/₀ thuế du hí một đêm trình diễn.

15-7-57. Hai chiếc va-ly đi tìm nơi trú ẩn. Căn gác bịt bùng dẫn đến một mái nhà sàn trên sông. Niềm tin mà trôi dạt. Một cuốn tiểu thuyết đang mở.

Mùng 5 tháng 8 giỗ thầy. Có một giọt nước mắt ứa ra chiều nay.

Xem phim Van Gogh. Thiếu một người bạn hay người đàn bà ngồi bên. Cô độc hơn người trong phim.

4-8-57. Tôi đã về nhà mới — một căn gác ván mưa nắng vào bốn hướng cuối cùng ngõ cấm. Một sổ của tôi giữa đời. Kỷ niệm ngày bắt đầu năm 33 tuổi lạnh vắng như gió lùa khung cửa và mưa âm thầm trên mái ngói. Bóng dáng những con gái, đàn bà. Đôi thằng bạn. Thầy mẹ. Em. Cơm áo. Ân tình. Sự nghiệp.

10-8-57. Không được làm kịch, không được sống, cuộc đời thành ra

https://tieulun.hopto.org

buông trôi thả lỏng. Xuống phố, về nhà chỉ để đi chứ không biết làm gì.

Từng đêm thức giấc vào nửa khuya, tôi sợ sự yên tĩnh đến ghê rợn. Sao hai cô mẹ tây già ở nhà bên cạnh không lại cãi nhau ? Đôi vợ chồng trẻ khít vách không nói chuyện yêu thương ? Chàng anh chị và ả giang hồ kế bên không bàn tính chuyện xây dựng lại cuộc đời ? Đợi đứa nhỏ nhà dưới thức giấy khóc đòi bú để còn thấy cuộc sống.

20-10-57. Cuốn phim chiếu trên màn ảnh nhưng ở dưới khán giả là những giòng nước mắt của người ấy. Cô độc, người ấy khóc. Tôi nhìn thấy. Và chúng tôi yêu nhau, nước mắt người ấy trên tay tôi, hồn nhiên giữa tuổi 30 đau sót. Người ấy gục vào tôi như chưa hề có một lần yêu. Tôi đã nghĩ như vậy mà vẫn không dằn được sự vui, khổ đến cùng một lúc. Tôi gặp người ấy cách đây mười mấy năm. Hồi ấy tôi làm thơ. Tập thơ có những bài của cô bé trước cửa. Những năm chiến tranh, tôi về thành, đến ngõ cũ hỏi thăm cô gái nhỏ và gia đình trước cửa, được người chị tôi cho hay cô đã lớn, đi lấy chồng, không biết bây giờ ở đâu. Tôi mua một tập Hoa Vông Vang ngày hôm ấy. Bây giờ tôi viết kịch. Có một vở kịch trong đời chúng tôi.

27-10-57. Bảy đêm liền không ngủ. Ngày cũng không chợp mắt được. « Tant qu'il y aura des hommes ».

1-1-58. Một năm nữa bắt đầu nhưng thời gian với tôi không còn có nghĩa. Những kịch của tôi sẽ không ghi rõ ngày tháng, địa điểm xảy ra như trước. Tôi muốn nó sẽ không có thời gian, không gian. Tôi đã viết một kịch ngắn cho sự thay đổi này. Một người bạn bảo rồi người ta sẽ chửi tôi. Biết làm thế nào khi mà lòng tôi muốn thế. Câu chuyện tình cảm, lá thư tôi viết cho người ấy bỏ dở nửa chừng. Những lần gặp gỡ qua đi. Bờ đại lộ lúc lên đèn. Con đường ruộng trong đêm. Sáng và chiều trong nghĩa địa. Chúng tôi đã yêu nhau giữa người sống và bên người chết. Cảm nghĩ lành lạnh đến với chúng tôi khi bắt chợt thấy chiếc nhà mồ của những người chưa chôn còn sống mãi như tình chúng tôi. Ba mươi tuổi người ta mới biết yêu. Và không có sự nghiệp nào lại không xây dựng trên niềm tin yêu chân thành. Tôi sẽ viết lấy trong đời tôi một vở kịch. Nhân vật sẽ gồm hai người đàn ông, hai người đàn bà và một đứa nhỏ. Họ là tình yêu của thế kỷ nhiều oan trái, dằn vặt mà cưu mang.

●

Tôi đã không giữ được đúng hẹn đưa bài cho anh. Anh hiểu cho sự chậm trễ này. Vì chép lại nhật ký còn mệt hơn là viết.

25-1-58

TRẦN LÊ NGUYÊN

https://tieulun.hopto.org

Trần Thanh Hiệp

Tuổi trẻ

Hai mươi lăm tuổi. Lòng can đảm chưa đủ bảo đảm sự thành công. Alfred Sauvy. Tại sao câu « S'il fallait ne penser qu'à la vie ce ne serait plus une vie » lại không là một câu thơ cho đỡ khổ ? Hy vọng ?

Phương đặt bút. Nàng vừa nằm vừa ghi nguệch ngoạc thêm mấy giòng vào cuốn sổ nhật ký bắt đầu viết từ ngày Phương. Ốm đã gần một năm. Giường bệnh của Phương là một chiếc nệm đã cũ kỹ trải trên sàn gác rộng chừng mấy thước. Chiếc trần giấy ố nước mưa từng đám lớn. Những mảnh gỗ ghép nâu sẫm. Qua cửa sổ vuông nhỏ, Phương nhìn thấy một khoảng trời, bớt mệt mỏi khi mắt nàng phải đỡ mãi mảng trần.

Căn gác ấy — gọi là miễn cưỡng là gác — đã trở thành một thế giới riêng biệt của Phương từ khi Phương cần phải tránh sự chung đụng với mọi người trong nhà, chồng và ba đứa con. Cái bệnh quái ác ấy đột nhiên đến với Phương giữa lúc nàng đang giảng bài cho học trò. Phương ho rũ rượi rồi thấy mằn mặn ở trong cổ. Phương vội lấy khăn tay lau miệng, nhưng sự thật chính để thấm máu một cách kín đáo. Phương bỏ dở buổi dạy cố gượng hẹn với học trò ngày mai sẽ tiếp tục. Nhưng ngày mai Phương đã không trở lại nữa và bắt đầu nằm trên căn gác ấy. Phương trở mình, xoay mặt vào vách ván. Mùi gỗ hăng nồng. Căn gác chật hẹp chìm trong tranh tối tranh sáng. Một thoáng, Phương chợt lo sợ mung lung ; căn gác như quá rộng lớn, mênh mông, đối với Phương. Nàng muốn bới cỏ đơn.

— Anh ơi.

Phương cất tiếng gọi không mục đích. Không có tiếng trả lời. Tiếng Phương chìm vào trong tiếng nhạc.

●

Ngọn đèn hiệu ở chiếc máy truyền thanh mở xanh biếc như đôi cánh bướm. Tiếng kèn trompette vút lên tức nghẹn. Tiếng đại-hồ-cầm trầm trầm khỏe khoắn đỡ lấy tiếng dương cầm buông rơi từng chụm,

https://tieulun.hopto.org

Giọng người đàn từ bên kia đại-dương vọng về mang đến một không khí buồn thảm.

Hân nằm nhắm mắt không ngủ. Phi trường Orly. Con sông Tamise đầy sương mù. Sóng dồn dập đổ lên bãi cát Hạ-uy-Di. Strauss vương giả trong vũ khúc Hoàng-đế. Beethoven đau xót bên Mozart bừng sáng. Từ những chiếc nhà sàn sương lạnh mái lá, trên con ngựa không yên cương, Hân băng mình vào rừng, Ngọn suối trong vắt hiền lành. Trời lạnh nhưng hơi thở trong người muốn sôi lên. Ngày ấy Hân chờ đợi giờ phút được sống với lịch sử. Dĩ vãng rồi. Và Hân bước hẳn sang thế giới của âm thanh. Đoạn đường dài mười năm qua bao nhiêu làng xóm, đô thị.

Bây giờ Hân sống thường trực bằng thính giác. Hân thèm khát được nghe. Nhạc đã đổi nhịp. Tiếng phong cầm uyển chuyển.

— Anh ơi.

Hình như trên gác Phương gọi. Trong những ngày đầu Phương ốm, Hân thường cố giữ cho căn nhà được yên lặng. Hân muốn theo dõi từng hơi thở của Phương. Nhưng Hân quen dần và cơn bệnh của Phương đã không còn là một điều gì khác thường nữa. Phương ốm quá lâu. Tiếng Phương vọng xuống yếu ớt. Hân nghe thấy bằng linh tính, vặn nhỏ bớt máy truyền thanh. Tiếng Phương rõ hẳn.

— Anh ơi.

Hân lặng lẽ ngồi dậy. Chiếc ghế bố sẽ đu đưa. Hân bước lên chiếc thang khẳng khiu với ba bốn bực gỗ. Chiếc đầu Hân vừa thò lên khỏi khoảng trống của sàn gác :

— Em gọi anh đấy à. Gì thế ?

— Anh không tiêm cho em à ?

— Ừ nhỉ. Em không nhắc thì có lẽ anh quên đấy. Để anh đi luộc ống tiêm đã.

Tiếng Hân bước trên thang rồi trên nền nhà. Hân đến ngồi trước một chiếc bàn con. Những hộp thhốc, những lọ thuốc bừa bãi. Hân sửa soạn đồ tiêm như máy, chàng biết tiêm từ khi theo học trường Thuốc. Được hai năm Hân bị loại khỏi trường vì không qua nổi bốn kỳ thi cuối năm.

— Hôm nay em thấy thế nào ?

Hân cầm sẵn ống tiêm đầy thuốc hỏi Phương .

Cánh áo vén lên để lộ một nước da xanh nhợt, Phương mấp máy đôi môi tim :

— Hôm nay em thấy mệt hơn mọi ngày.

Mũi kim tiêm đã lách qua làn da ngoài tim lối ấn vào mạch máu.

Tay Hân tự tử đẩy thuốc. Phương nhìn thẳng vào mắt Hân. Hân thấy Phương giống như những bệnh nhân chàng gặp lần đầu ở bệnh

https://tieulun.hopto.org

viện trong những giờ thực tập. Họ cầu khẩn Hân. Nhưng Hân đã chẳng giúp ích được gì cho họ. Như bây giờ cho Phương. Hân ngồi xuống cạnh Phương, đặt tay lên trán nàng. Giọng Phương muốn khóc :

— Anh lại định bỏ kỳ thi vấn đáp phải không?

Hân không muốn trả lời Phương, chỉ nhìn nàng im lặng. Chàng hành động theo những lý do hết sức riêng tư. Sự bàn cãi của người khác bao giờ Hân cũng coi rất lạc lõng.

Phương khóc thật, mấy giọt nước mắt đã lăn trên gò má nàng.

— Em không muốn mãi mãi là gánh nặng của anh. Việc học Thuốc của anh đã dở dang, bây giờ lại sắp sửa đến việc học Luật. Thà rằng anh không thi. Đã vào được vấn đáp rồi mà lại định bỏ dở.

Hân muốn hét lớn cho Phương thôi nói. Nhưng Hân lại cầm gọn bàn tay Phương nắm chặt.

— Anh cũng chưa quyết định. Thôi em ngủ đi cho đỡ mệt.

Hân xuống nhà. Tiếng vĩ cầm từ cao vút bỗng hạ trầm kể lể. Chàng vặn cho to thêm. Nhạc ào đến như một trận gió đón lấy Hân. Đêm nay Hân sẽ ngủ với những tiếng đàn.

●

Hân vừa rời khỏi trường. Mấy tờ kết quả kỳ thi vấn đáp vừa dán lên tấm bảng đen. Lần này Hân vừa đủ điểm đỗ. Chàng đi trên hè phố, đầu trống rỗng. Giây lát Hân chợt có một quyết định : uống một ly rượu. Đêm Saigon hơi lành lạnh nhưng không đủ độ rét. Hân muốn trời thật rét để chàng thu mình vào trong chiếc áo tơi dạ. Giá có vài giọt mưa và đường phố tối hơn chút nữa. Hân đi đếm bước.

Hân chọn một chiếc bàn nhỏ tận góc phòng. Tiếng người bồi bàn hơi đột ngột xua đuổi mất ý định đầu tiên của Hân. Chàng bực bội, kêu một món chiếu lệ.

Mấy cánh quạt trần đưa những vòng uể oải. Người đàn bà quay lưng về phía Hân. Mái tóc ấy nhất định phải đi đôi với một khuôn mặt đẹp. Và chắc đôi mắt cũng đẹp vì người đàn ông ngồi đối diện đã có những cái nhìn không bình tĩnh. Họ mời nhau ăn, âu yếm. Họ nâng niu từng lời nói, cử chỉ như sợ một tan vỡ. Bên ngoài, mấy thiếu nữ đi qua ném vào những chuỗi cười. Phương trước kia, những ngày mới thành vợ Hân cũng có những quyến rũ như họ. Hân vẫn tưởng rằng đó là những thứ mới lạ duy nhất Phương mang tới cho chàng. Nhưng người đàn bà ấy đã trao cho Hân cả một đời sống. Và cũng qua người đàn bà ấy, Hân đã được sống thực sự.

— Em chỉ ước mong sau này đừng bao giờ anh phải hối hận vì đã gặp em.

Ý tưởng ấy đã mang Phương tới giường bệnh. Người hát dạo

https://tieulun.hopto.org

đã bát xong một bài hát, đến trước Hân ngả chiếc mũ dạ. Khi bỏ tiền vào, Hân cố xua đuổi một ám ảnh về bố thí. Người ta cho và nhận bố thí dưới nhiều hình thức.

Hân đứng trên bờ hè đợi gọi một chiếc xích-lô máy. Lúc này Hân cần thấy phải được lay động. Hân muốn ngửi mùi dầu khét, nhận những đợt gió tạt vào mặt. Chàng phải trở về nhà trong cái cảm giác lay động ấy để nhìn Phương.

•

— A bố đã về, bố đã về.

Mấy đứa con chạy ra cửa đón, níu lấy Hân. Chàng cúi xuống đỡ con.

— Anh ơi.

Hân muốn bước nhanh lên gác, báo cho Phương biết tin mình đỗ. Nhưng lại thôi vì thấy việc làm của mình sẽ hài hước. Hân chậm chạp trèo lên thang.

Phương nhìn Hân bằng đôi mắt dò hỏi. Bên nàng cuốn album vừa được gấp vội vàng để vương mấy chiếc ảnh. Trên tay Phương một chiếc gương nhỏ. Hân đoán biết, Phương muôn tìm lại những hình nét cũ. Màu đen láy, màu xanh biếc, nụ cười hồn nhiên. Tất cả chỉ còn là dấu vết của tuyệt vọng. Hân không thể chờ đợi thêm một câu hỏi nữa. Chàng nói với Phương qua một cái nhìn bình thản :

— Lần này anh không trượt em ạ.

Hai tiếng lần này gợi cho Hân và Phương nhiều lần khác. Nhiều lần Hân vừa lo nuôi sống gia đình vừa lo học thi. Lần này Phương nhất định muốn Hân được rảnh rang học thi, nàng muốn Hân đỗ.

Kết quả ấy, cũng bất lực để thay đổi sắc mặt Phương. Mắt nàng chỉ còn đủ sức thoáng hiện một ánh vui.

Hân an ủi Phương một cách vụng về :

— Sắp có nhạc Hạ-uy-Di đấy. Anh xuống nhà mở ra đi-ô cho em nghe nhé.

— Thôi, anh ở trên này với em. Hôm nay em muốn anh đánh đàn cho em nghe lại mấy bản nhạc cũ.

Đánh đàn lúc này đối với Hân quả là một hình phạt. Nhưng Hân không nỡ trái ý Phương.

Chiếc đàn vứt lay lắt trong góc nhà cầm nó trong tay, Hân như quay trở lại dĩ vãng. Hân nhớ bầu không khí say mê của những buổi trình diễn, nhớ tiếng hát của mình như nhớ những tiếng vọng. Hân tựa lưng vào vách, những ngón tay vụng về lướt trên phím, tiếng đàn rời rạc trong căn gác nhỏ hẹp. Hân bỏ dở.

— Đã lâu lắm anh không đánh đàn. Sao anh không chịu tập lại ?

https://tieulun.hopto.org

Ngày trước, khi mới biết anh, em cứ ngỡ là trọn đời anh không bỏ được đàn.

Hân ưa trả lời những câu hỏi của Phương bằng im lặng. Chàng đến ngồi cạnh Phương. Nàng khẽ quay mặt đi che dấu những giọt nước mắt. Phương không muốn cho Hân thấy nàng khóc. Nhưng nàng bỗng nức nở :

— Chỉ tại em mà anh phải khổ.

Khuôn mặt của Phương thêm hốc hác. Hân se sẽ vuốt tóc nàng.

— Xem chừng em mệt lắm, sáng mai anh sẽ thu xếp cho em vào nằm nhà thương trở lại.

Sáng mai không bao giờ đến với Phương. Giữa đêm nàng kiệt sức. Biết đã đến lúc Phương sắp hấp hối, Hân bảo nàng :

— Anh bế con lên với em.

Phương lắc đầu :

— Thôi, em chết xấu lắm, không muốn cho chúng nó nhìn thấy. Em vẫn tưởng có thể thay anh nuôi các con cho anh được tự do nhưng... em chết thì anh cố đừng để các con khổ.

Hân vội vã :

— Anh phải đi mời bác sĩ. Em chịu khó nằm một mình độ một lát thôi.

Phương giữ tay Hân lại :

— Vô ích. Em không muốn xa anh lúc này.

Đêm hôm ấy Phương chết trên tay Hân. Cũng đêm hôm ấy Hân thấy có những kẻ đã giết người. Và Hân đang tự giết mình. Giá mà Hân còn kịp nói hết với Phương những ý nghĩ của Hân.

TRẦN THANH HIỆP

https://tieulun.hopto.org

Đinh Hùng

Thảo dã, xuân tình

Tiếng trống làng xa dồn mặt nước,
Tháng giêng quê bạn, hội đêm rằm.
Hương đồng tỉnh giấc — Ta ngồi dậy.
Nhìn ánh trăng xuân đẹp chỗ nằm.

Trắng xóa vườn cam động bước ai ?
Bờ ao lấp lánh đóa sao cài.
Thơm thơm hoa bưởi như hò hẹn,
Yểu điệu Hồn Quê tóc chảy dài.

Thu nhỏ trời xanh, nét lá vờn,
Ngoài kia chim giọt móc cô đơn.
— Ai đi, mái tóc đầy sao rụng ?
Có thấy lời hoa cũng đượm buồn ?

Đây lúc hồ ao bỗng chuyển mình,
Chập chờn sương động miếu thần linh.
Mang mang tiếng ếch từ thiên cổ
Nhớ một quê xưa thoảng chút tình.

Nửa gối hoàng lan sực nức hương,
Ngờ như thảo mộc hiện quanh tường.
Long lanh cặp mắt sầu thôn nữ
Nghiêng cả vườn trăng xuống mé giường.

Nhịp võng nào đưa chiều lá cành ?
Ôi màu thiên lý, sắc thiên thanh !
Vàng mưa dưới gót tầm xuân lượn,
Quấn quýt tơ hồng, em với anh...

Trăng lên phơi phới ngọn xoan đào,
Lỏng giếng chừng nghiêng sóng mắt trao ?
Nửa khép vòng tay, vầng nguyệt thẹn,
Mây nhàu nếp lụa, rối chiêm bao.

Mùi lúa, hương cau vẹn tiết trinh,
Mến thương — ôi nhịp thở chung tình !
Ba giăng, hẹn một mùa giăng tỏ,
Thao thức, lòng ta lại nhớ mình.

https://tieulun.hopto.org

Lả ngọn tre vàng ngất ngất say,
Nhớ nhung dáng sóng lúa vơi đầy.
Suốt đêm trăng đẹp vào chung gối,
Mộng thấy hồn hoa thấp thoáng bay.

GỬI THẠCH LAM

Nhớ xưa, gần bóng dạ lan hương.
Anh với tôi nằm mộng canh trường.
Giăng kề bên cửa, hoa kề gối,
Anh chuyện sầu, tôi chuyện mến thương.

Tôi với anh giường chung, mộng chung.
Vì duyên thơ mới có duyên lòng.
Anh buồn tự thủa giăng lên núi,
Ấy độ tôi hoài ước lại mong.

Anh nhớ phương nào ? mơ những đâu ?
Gần nhau không nói, nói không sầu.
Cầm tay hỏi mộng, buồn như lũi,
Thầm hiểu nhau thôi, lặng cúi đầu.

Tôi cảm thương vì hai chúng ta,
Tuổi đang xuân mà bóng sang già,
Bao giờ tôi mộng buồn riêng gối,
Là lúc anh nằm dưới mộ hoa.

Anh lánh mùa xuân, nép cửa sầu,
Đêm nằm ghê giố lạnh canh thâu.
Gặp nhau, nắm chặt tay lần cuối,
Anh khép hàng mi, chẳng nguyện cầu.

Tôi đến tìm anh, vuốt mắt hiền,
Đêm sâu chìm đáy mắt vô biên.
Vọng-thanh nghe rợn Hồn cổ tịch,
Tôi hiểu lòng anh chửa toại nguyền.

Tôi lạc hồn xuân giữa cố đô,
Hỏi giăng, giăng mọc nước Tây Hồ,
Hỏi hoa, này vẫn thôn đào liễu,
Lòng hỏi riêng lòng : đâu bạn xưa ?

Trăng vẫn vô tình gió đẩy đưa,
Đường tôi muôn vạn ngả tình cờ.
Chiêm bao phảng phất, tôi thường gặp,
Cặp mắt anh nhìn, như trẻ thơ.

ĐINH HÙNG

https://tieulun.hopto.org

Mai Thảo

Căn nhà vùng nước mặn

Tặng Hiệp và Phúc, đã qua đó.

TÔI sẽ về, về thẳng một mạch. Như con chim sẻ qua hàng nghìn đỉnh cây, hàng nghìn nóc nhà, về thẳng cái tổ của nó trên kẽ mái. Tôi đi theo một sức hút màu nhiệm của một hình ảnh đẹp. Mỗi cây số đường gần, thấy lòng ấm nóng trở lại. Cảm động và thơ dại trở lại. Đôi mắt tôi rưng rưng, tâm hồn tôi dịu xuống, tôi tôi đi băng băng. Tôi sẽ về thẳng căn nhà cũ của tôi. Những đoạn đường cuối cùng không có bạn hữu, khuất bóng thành phố, không có tiếng động — tôi muốn thế — tôi sẽ về nhà tôi một mình. Lúc đó là buổi chiều. Nắng đồng vàng bụi. Vòm trời đỏ thẫm. Bóng tôi đổ xuống con đường nhỏ. Qua những lá tre ngón tay. Hết một con đê chân trời. Khỏi gốc đa cũ, đến một giòng sông hiền từ chảy dưới một chân tường. Mặt tường ghi những nét chữ vụng dại tôi viết lên, gửi đi cái kiến thức sơ đẳng đầu tiên của một quyển sách học vỡ lòng lên mặt tường cũ. Nó là một tấm bảng đen. Những chữ a những chữ b hoa. Tên tôi. Tôi sẽ đứng lại dưới những hàng chữ cái, những dấu vết thí nghiệm thứ nhất của vần trắc vần bằng. thành kính, Hàng chữ xấu, ngón tay tôi yếu, nhưng nét viết hằn đọng như đã khắc xâu trên đá phiến đầu lối vào một khu vực đền đài thần thánh nào. Nhà tôi đó. Tôi nín thở, tôi đi rón rén, tôi đứng lại. Tôi đưa tay đẩy cánh cửa gỗ. Tôi bước vào. Tiếng cánh động cót két, rồi cái không khí thân yêu thần thánh tỏa ra âu yếm vây bọc lấy tôi. Hai cánh tay quê hương vô hình hứng đỡ lấy thân thể tôi vừa mệt mỏi choáng váng lại vừa như thái nhẹ nhõm. Tình cảm còn gầy còn giữ được trong cả một thời kỳ xây dựng và thực hiện ngày trở về lúc đó sẽ đọng thành những giọt nước mắt. Đất mẹ là buổi sớm. Tình cảm con người : những hạt sương trong. Tôi khóc sung sướng. Mỗi giọt lệ là mỗi hạt ngọc. Tôi lớn vĩ đại. Tôi cũng bé nhỏ lạ lùng. Tôi đã già đi trăm tuổi, bởi đã sống đã buồn vui đã đau đớn. Bờ vai tôi nặng xuống dưới trùng điệp gió bão, lớp lớp kinh nghiệm, dưới thời đại. Nhưng tôi cũng trẻ như cuộc sống phơi phới đã lại được khởi đầu. Cái cây được đem về trồng trên khoảng đất thích hợp với bản chất nó rồi. Lưng vai tôi

https://tieulun.hopto.org

lại bừng khỏe mạnh như chồi cây mới lớn lên. Tôi đã về nhà tôi, tôi đã về nhà tôi. Tôi có thể im lặng nghẹn ngào cảm động đến không nói thành tiếng. Tôi có thể đứng chôn chân xuống đất. Nhưng tôi cũng có thể hò hét toáng lên. Im lặng nghẹn ngào hay hò hét nhảy múa thì cái nhà cũng vẫn nghe thấy tôi, trông thấy tôi. Nó ý thức được sự có mặt của tôi. Tất cả đều nhìn thấy, nghe thấy. Những cánh cửa sổ thông thống gió biển. Những bờ tường lênh đênh. Ngõng lối đi có bụi phủ ngập xuống những ngày tôi cúi đầu bỏ đi. Cầu thang gác lượn vòng ở một góc tối. Những hòn ngói rêu phủ kín mặt. Căn nhà thức giấc. Nó trở mình. Nó mở tất cả những con mắt của nó tất cả những vành tai của nó. Nó đã sống dậy với người. Người đốt lửa cho căn nhà sáng lên. Những căn buồng chìm khuất trong bóng tối phút chốc hiển hiện. Tâm hồn tôi cháy sáng bằng ánh sáng của chúng nó. Chúng nó cũng vậy. Người về như mặt trời. Rồi tôi đi thẳng vào trong nhà. Bàn tay tôi khép chặt then cửa lại. Tôi lọt hẳn vào cái vũng êm mát. Tim tôi đập gấp lên một hồi nữa rồi những giòng máu chảy đều đặn trở lại. Cuộc sống nghiêng đổ bây giờ đứng vững trãi trên một mặt phẳng. Da thịt tôi căng căng. Tôi nhầm mắt lại. Phút sửa soạn đón nhận những ấn tượng tươi đẹp rực rỡ, tôi vẫn thường nhầm mắt lại như thế.

●

Việc làm thứ nhất: tôi sẽ đến rửa mặt ở cái bể rêu cuối sân lối đi ra vườn sau. Bao nhiêu trận mưa trời rơi xuống ở đây, từ mái ngói chảy qua lòng máng – máng bẹ cau, lòng máng trắng nõn — và tiếng nước ca hát, âm nhạc nhảy nhót tôi nghe không chán những ngày nhỏ, tụ động vào lòng bể này. Nước bể vị đậm và ngọt, tôi múc lên bằng cái gáo dừa có đục lỗ. Rửa một ngụm và uống một ngụm. Tôi sẽ để mặc cho nước chảy chan hòa trên tóc trên mặt, lùa vào cổ họng, cảm giác bén tới từng chân tóc, thấm xuống từng lỗ chân lông. Nước chảy tới đâu biết tới đó và hết nóng nảy hết choáng váng tới đó. A, cái ngụm nước bể mà lạnh như lấy lên từ lòng giếng đào. Tôi uống thêm một ngụm nữa. Trên mặt nước sóng sánh sao động như một tấm gương lớn, tôi ghé sát khuôn mặt xuống đó, khuôn mặt đăm chiêu đau buồn và hoảng hốt bây giờ đã dịu lại. Mái nhà ngó xuống, cửa sổ nhìn ra, nước trong lòng bể nhìn lên. Quê hương vây lấy tôi. Tôi sẽ thả cả hai cánh tay vào sâu trong khối nước vục cả đầu xuống. Rửa hết lớp phấn bụi cũ.

Rửa mặt xong tôi sẽ làm gì? Tôi sẽ lên ngủ trên khoảng gác trống. Bước chân trở vào nhà, đi hết từng dưới rồi đặt lên những bực thang. Chỗ này tối, tối lắm, nhưng bước đi không vấp ngã vì đã

https://tieulun.hopto.org

thuộc lòng rồi. Theo một cử chỉ đã thành thói quen, năm đầu ngón tay tôi sẽ tỳ nặng xuống thành vịn, gỗ đã ngả màu bóng loáng. Từng bực thang động dưới từng bước chân người trở về. Nghe tiếng nó thì thầm hỏi — nó gọi tôi bằng chú: « Chú đã về đấy hả, chú lớn như thổi, mà sao nặng khiếp. Chú khác trước nhiều lắm. » Tôi sẽ trả lời : « Ừ tôi về rồi đây. Bởi vì tôi không thể không về được. Trông tôi khác trước nhưng tâm hồn tôi vẫn vậy, chẳng khác gì bàn tay tôi vẫn vịn vào thành thang như ngày xưa. » Nhớ lại hồi nhỏ tôi mò mẫm leo thang lên lầu, cái thang lúc đó cao ngất như một trái núi, người vú nuôi đứng dưới nhìn lên bằng cặp mắt lo âu, ngày về chỉ có kỷ niệm nhìn lên từ chỗ ấy. Người vú nuôi tôi đã chết. Sau cùng, tôi đến cửa gác và ngó vào. Sàn gỗ mộc lấp kín dưới bụi. Trống trơn không có sách vở đồ đạc gì hết, nó nằm nhìn tôi, rộng mênh mông. Ngày đến chiếm nhà chúng ầm ầm kéo lên đã lấy búa chim phá vỡ tan tành cái tủ sách, lùa tất cả xuống sàn đốt và sau đó, căn gác— cái lầu tư tưởng của tôi — đã biến thành chỗ họp kín cho những kế hoạch, chương trình khủng bố dân xóm trên một nền tro than của chữ nghĩa bị thiêu hủy. Để đuổi khỏi những hình bóng ma quái lẩn quất ám ảnh, tôi sẽ mở tất cả cửa sổ, mở thật rộng. Trời sáng bên ngoài. Những phiến lá bàng đỏ như son. Gió biển veo veo thổi qua. Bức mành tre phần phật nằm ngang theo chiều gió trùng trùng. Nhà cất theo hướng Nam, gác cao về chiều gió thổi, đúng như người ta vẫn nói : mát như đàn. Tôi sẽ dọn một chỗ đặt mình. Nằm ngửa, hai chân ruỗi thẳng, hai tay đan lại sau gáy, mắt nhìn thẳng lên mái. Những cái rui những vì kèo có chạm trổ con rồng con phượng chữ phúc chữ thọ chạy đi song song. Màu ngói hiện ra nâu đậm từng phiến. Tôi sẽ nằm như thế thật lâu và tôi sẽ nhớ lại được tất cả. Kỷ niệm tròn kết lại thành chuỗi như chuỗi tràng hạt. Nhớ lại những khuôn mặt bạn hữu từ phường phố vẫn xuống chơi vào những vụ nghỉ mùa hạ. Chuyến xe hàng cũ tuôn khói mù mịt đậu lại ở đầu nhà. Những đêm biển nhìn sao ngắm trăng, chúng tôi đọc thơ làm thơ tâm sự với nhau giữa tiếng sóng ầm ỹ và tiếng chuông nhà thờ. Cho vui buổi họp mặt, quý bạn con, mẹ tôi lại ngâm những bình rượu mơ cho chúng tôi uống. Hương rượu mơ đằm đằm mặn mặn. Chị tôi lại đốt mực trên than hồng dưới bếp, chín con nào đưa ngay lên con đó. Vị mực bùi ngậy ở lâu trên đầu lưỡi. Bạn hữu các tỉnh, người ở Sơn Tây người ở Hà Nội, xuống chơi năm nào cũng dăm bảy người là ít. Như thế đã thành lệ. Năm nào họ cũng đòi mẹ tôi ngâm rượu, chị tôi nướng mực, rồi cả lũ lại khật khà khật khưỡng với nhau trên gác. Như thế cũng đã thành lệ. Những cái lệ thật đẹp. Mấy đứa tinh nghịch muốn làm vui lòng mẹ tôi lại khen ầm lên là nhà tôi còn mát

https://tieulun.hopto.org

hơn tầng lầu thứ ba của một khách sạn nào đó ở Sầm Sơn. Đúng, tôi về, nó sẽ mất như cũ. Tôi sẽ lại viết thư, đánh điện tín bắt họ lại xuống. Mỗi lá thư đều ghi ở dưới : Lầu tư tưởng. Danh từ văn hoa kênh kiệu ấy — của những số báo tay thứ nhất — sẽ làm cho họ hiểu và khởi hành tức khắc. Họ, những người tự do đã trưởng thành, nhưng cung cách đời sống còn, đầy những tình cảm hồn nhiên, và hẳn là vẫn chưa mất cái thói quen uống rượu mơ ăn mực nướng ở một tầng gác chân biển.

Tôi sẽ tưởng nhớ lại tất cả những điều đó trong khi chờ đợi đi dần vào giấc ngủ. Bên ngoài màu son lá bàng không còn ánh lên. Đêm quê hương xuống dần. Gió thổi mỗi lúc một mạnh rồi mát lồng lộng không chịu được nữa. Đêm miền bể lạnh cả về mùa hạ. Tôi sẽ đắp ngang mình cái chăn đơn hoa đỏ, hai chân ruỗi thật thẳng và tôi sẽ ngủ một giấc thật dài thật say. Ngủ bù lại đêm bỏ đi. Ngủ bù lại đêm đợi chờ máy bay cất cánh ở phi trường. Ngủ bù lại những đêm thao thao thức trên địa điểm mới. Tôi vẫn thèm khát một giấc ngủ bù lại tất cả những đêm không ngủ như thế.

•

Buổi sớm, chim sẻ đầu nhà đánh thức tôi dậy. Tôi mặc áo xuống vườn một mình. Cỏ hoang cao và dầy. Nhiều khoảng đất trống. Chúng nó chặt cây hoàng lan ở đầu vườn rồi. Phải trồng lại một cây hoàng lan khác ở đúng chỗ cũ. Tôi không thể không làm việc đó. Nhớ những buổi trưa nắng lớn, tôi hay ra ngồi một mình dưới gốc hoàng lan, tựa lưng vào thân cây nhìn chim sẻ từng đàn truyền mình vào buồng chứa thóc. Những chiếc cánh nâu thẫm vút đi trên màu thóc vàng diệp. Mặc chúng vào. Cho chúng tự do ăn thóc, tự do làm tổ, tự do bay đi. Thóc thừa đủ cho người. Trên đầu tôi những chiếc lá to bản phủ xuống. Cả một khoảng sân rộng đầm đầm bóng mát. Hương hoa lan bay sang hàng xóm láng giềng. Năm nào cũng vậy, tới kỳ hoa nở rộ, lại có những người hàng xóm kéo sang xin hoa về ướp chè. Tôi gật đầu cho liền. Đời sống từ một gốc cây nhìn ra, bao giờ cũng yêu thương dễ dãi và thân mật. Chỗ tôi ngồi cành mềm lá ngọn rủ xuống mắc được võng. Chỗ mắc võng nằm mà nhìn lên thấy ngay những phiến trời xanh trong nơi quê hương. Nhớ một năm bão lớn, cây bị gió quật, nghiêng ngả rũ rượi, tối trọn mắt ngồi trong nhà ngó ra, hồi hộp lo sợ cho cây như cho một người thân, cho mình. Bão ngớt cành gãy hết chỉ còn trơ độc cái thân cái. Nhưng cái thân cái đã chồi dậy. Mất hai mùa hoa chột không nở rồi cành với lá lại xum xuê tươi tốt như cũ. Cái cây hoàng lan thân quý của tôi, tôi còn thấy đẹp hơn cây hoàng lan trong một truyện Thạch Lam tôi đã đọc rồi gập sách

https://tieulun.hopto.org

ngủ thiếp dưới chính bóng mát của nó. Những kẻ vô nhân đạo thoạt đến là chặt ngay nó đồ gục. Có lẽ bởi cái tươi non ngăn ngắt kia không thích hợp cho một không khí hoang vu ghê rợn cần tạo ra ở đó. Chỉ có thể như thế. Tôi về cái không khí tin yêu ngày nào lại cần được tạo lại mau lẹ. Chỉ cần đào một hốc đất, cắm xuống một nhánh cây, là nhánh đó bắt rễ và sống. Bởi vì, ngoài lượng đất phong phú nó sẽ còn được sống bằng tình thương yêu đằm thắm của người nữa. Với tôi, việc trồng cây nối kết sự khăng khít của tâm hồn mình với cỏ hoa quê hương, còn đánh dấu một hành động tin tưởng truyền tay cùng tương lai lâu bền và đời sau yên đẹp, đánh dấu ngày trở về mà ý niệm thầm kín vẫn đang dẫn hướng cho mọi hành động tư tưởng tôi trong hiện tại. Cây, tôi khoác lại cho nó cái áo xanh biếc. Mái, tôi đội lại cho nó cái mũ đỏ chói. Cho mái cho cây cho xanh cho đỏ cho quê cho người lại được gần nhau. Cho những con chim sẻ nhìn thấy mái kia đỉnh ấy biết đường trở về với những hạt thóc vàng diệp. Tôi sẽ gây lại những trưa nắng. Tôi sẽ gây lại những chiều mưa. Những bông hoa hoàng lan lại nở lại thơm. Và hương lan lại bay sang nhà bên kia, lại thơm ngon ấm nước chè của người hàng xóm.

•

Ngày quê hương sẽ ngắn lắm. Tôi còn phải bắt tay vào nhiều công việc. Những dựng xây nhỏ nhưng đẹp và đầy ý nghĩa. Tôi sẽ làm tất cả, xong xuôi, một mình. Chiều xuống, tôi sẽ lên đứng nghỉ trên góc sân thượng, nghiêng mình nhìn xuống con sông nhỏ chảy dưới chân tường. Mấy năm không có tôi, sông không chảy, chợ không họp, thuyền không đến. Chúng khuân đá tảng gạch vỡ lên sân thượng, đào lỗ châu mai chĩa súng tiểu liên xuống cánh đồng lúa. Cuộc sống xa dạt dưới mũi súng hung dữ. Tôi về, tin vui truyền đi, tin vui truyền lại, những đoàn thuyền lại từ các nhánh sông lớn lạch nhỏ mười mượp kéo tới hạ neo cắm sào dưới chân tường. Chợ cách nhà có mấy bước chân. Thuyền đến tụ họp và ngủ đêm ở đó. Những chiếc thuyền chiến nhọn hoắt dập dình gối đầu lên những mũi thuyền bồng. Nan nhẹ nằm dưới bóng ghe lớn. Cuộc sống tuổi nhỏ của tôi vẫn bồng bềnh chảy theo cái nhịp buồn vui của những phiên chợ ấy, họp vào ngày chẵn. Đêm trước phiên nào cũng đông vui ồn ào tới sáng. Lớn lên, cảnh tượng phường phố lòa chói không hề giảm sút nỗi thích thú của tôi, về tới nhà là leo ngay lên sân thượng, hàng giờ đam mê ngó xuống những đoàn thuyền đã lập lòe lửa đóm, những tiếng cười nói xôn xao vang vọng trên mặt nước tối. Rồi những ngọn đuốc thi nhau cháy bùng lên. Ngô thóc rau đậu quảy gánh lên đổ kín cả mặt đất bến. Tôi giữ mãi

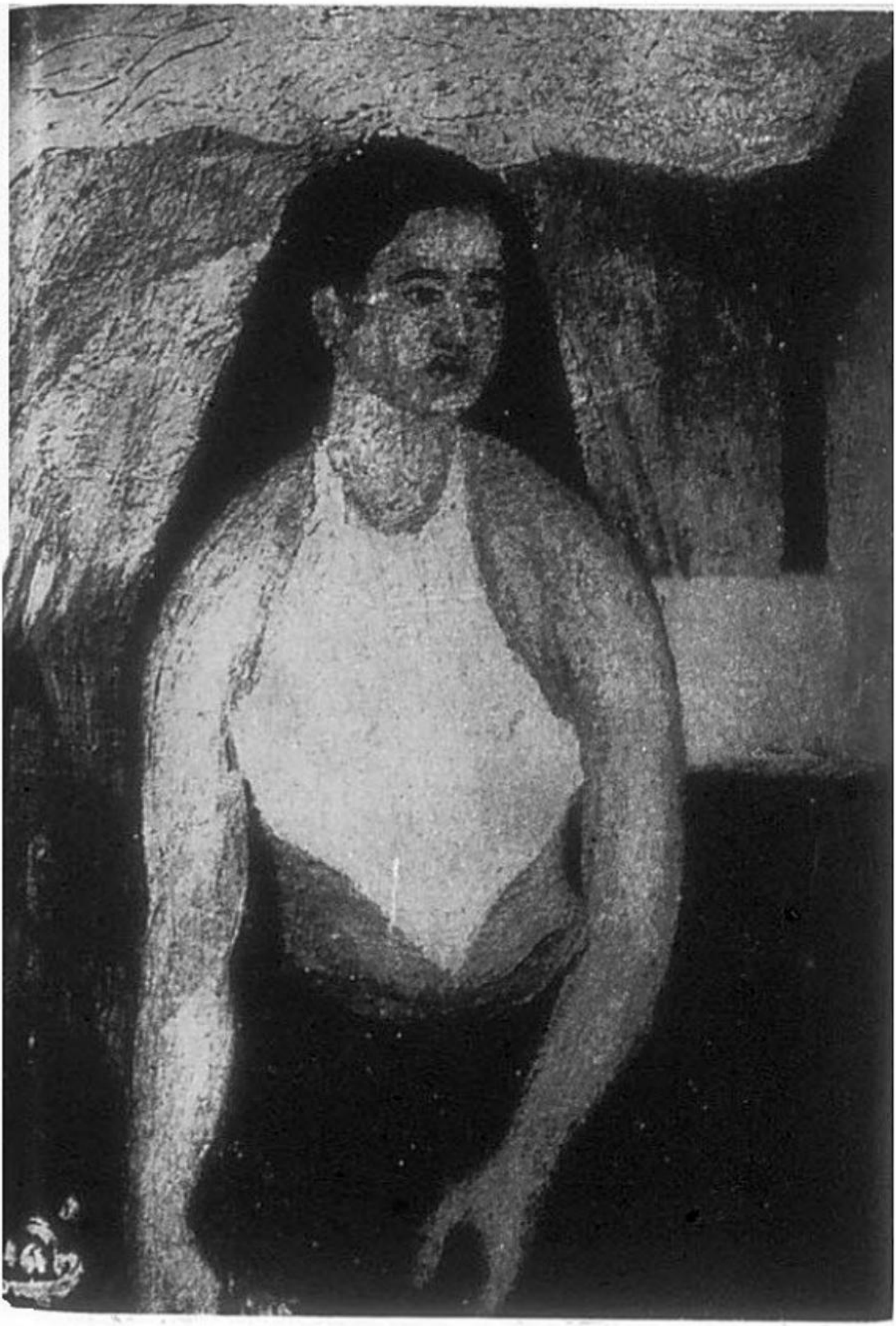
https://tieulun.hopto.org

một ấn tượng — năm này qua năm khác — về cái số lượng sản xuất phong phú làm nên bởi lớp đất phù sa bồi thêm mãi vào diện tích quê hương tôi. Đêm xuống hẳn, người ta khuân gánh vào chợ. Những giòng nước giỏ giọt theo chân người. Những điểm lân tinh lấp lánh dưới đáy những thúng tôm cá tươi vừa vớt khỏi mặt biển. Lâu dần tôi phân biệt được các loại cá. Cá chim mỏng như tờ giấy. Cá thu dài hình mái chèo. Cá song nhẫn mình với những khoang vàng đen loang lổ. Vô số cá biển giữa cơ man muối trắng. Tôi phân biệt được các loại muối. Muối Văn Lý đỏ nhờ nhờ. Muối Hạ Trại xanh trong. Muối Tang Điền (cái tên sao mà đẹp) ướt và nhỏ hạt. Ngon nhất là cái muối Kiên Chính. Hạt khô đều, trắng, khô săn tay, mặn đậm mà không chát. Tất cả những hình ảnh của những buổi chợ đêm nơi quê hương, ngày tôi về, chúng sẽ lại nằm trong vực mắt, trong tâm hồn, trong đời sống của tôi. Thế giới tình cảm kia được tạo nên bởi thế giới hình ảnh này. Tình cảm bay múa thì hình ảnh cũng múa cũng bay theo. Lúc đó tôi sẽ khám phá thấy, một lần nữa, rằng đời sống con người phân hóa đến đâu cũng vẫn chỉ là những khối nhỏ bé, vây chung quanh một khối lớn. Những khối nhỏ nảy nở bắt nguồn tự khối lớn ấy. Cái khối lớn ấy là quê hương.

Tôi sẽ về nằm gọn trong cái khối lớn ấy. Như con tằm nằm gọn trong lòng tổ kén. Như đứa trẻ ú ớ nằm trong đáy nôi. Như vì hành tinh trở về với cái ngôi vòi vọi thăm thẳm, như con cá thu về đắm mình trong vũng biển cũ. Như hạt nước mặn về kết tinh thành hạt muối trắng trong cái xứ chói chang của nó. Mùi hoàng lan ngây ngây thơm thơm, mùi ẩm mốc phảng phất tụ đọng, rồi những chân tường bờ thềm, cả đến cục đất vườn thuở nhỏ tôi vấp ngã, nằm úp xấp mặt ngửi thấy cái mùi ngai ngái của nó lần thứ nhất, tất cả đều cần cho cảm giác tôi. Cho những cảm giác ấy được bén nhậy trở lại. Bờ tường cao, sàn gỗ mộc, những hạt thóc vàng mầy, chú sẻ nhỏ và ánh đuốc lập lòe đêm chợ họp dưới chân tường, cả đến cái màu trời biếc xanh bát ngát tưởng rằng đâu đâu cũng biếc xanh như vậy, kỷ thực riêng biệt bao nhiêu, tất cả đều cần cho con mắt, cái nhìn của tôi. Tôi sẽ trở về. Tới đầu thềm tôi vứt bỏ tất cả hình ảnh, dù là vũ trụ dù là thế giới. Tới ngưỡng cửa tôi ném trả lại đằng sau tất cả, dù là ngã tư, dù là đại dương, dù là đám đông. Tôi đi vào cửa nhỏ. Có những lúc người ta yêu một giòng suối hơn cả một mặt biển. Tôi không muốn lớn nữa. Tôi chỉ muốn nhỏ lại. Tôi muốn về với những cảm giác nguyên thủy. Tôi sẽ về. Nhất định tôi sẽ về.

MẠI THẢO

https://tieulun.hopto.org

THÁI TUẤN : *Thôn nữ* — Sơn dầu

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

Thanh Tâm Tuyền

Ba chị em

Cảnh thứ nhất

HƯƠNG *(độc thoại)*

Có ai trong nhà không ? Có ai trong nhà không ? Tôi vào đây. Không ai trả lời sao ? Tôi biết chắc không ai trả lời cả vì có ai đâu. Nhưng tôi vẫn hỏi. (*nghỉ*)

Có ai trong nhà không ? Căn nhà hoang với một người đã khuất. Người ấy là mẹ tôi chết trong nhà này đã... đã bao nhiêu năm rồi ? Mẹ nghe thấy tiếng con không ? Hương đây ! Đứa con gái út của mẹ, đứa con gái đau khổ nhất đó mẹ ôi !

Vâng con là Hương, cái con Hương mẹ hay mắng là mau nước mắt. Mẹ đang nghe con nói phải không mẹ ? Tôi ngồi vào cái ghế bành cũ này, mẹ tôi sẽ nghe thấy tiếng tôi. Thuở nhỏ tôi ngồi trong lòng mẹ chỗ này, mẹ tôi gỡ tóc cho tôi và tôi nhìn ra vườn. Ngoài cửa sổ kia là vườn vẫn còn cây bưởi trắng hoa. Phải mẹ ngồi bên tay ghế, con muốn thế. Mẹ sắp bảo con : con gái lớn rồi mà còn hư lắm, làm nũng không ai chịu được. Con khóc òa cho mẹ coi *(nức nở)*.

Vâng con lớn rồi, hai mươi lăm tuổi, hai mươi lăm tuổi mẹ biết không ? Năm mẹ hai mươi lăm tuổi chắc là mẹ đẹp hơn con bây giờ và hạnh phúc hơn con bây giờ ! Con không được trông thấy mặt cha nhưng nhìn ảnh con biết cha chiều mẹ lắm. Mẹ gật đầu chứ. Chồng con cũng chiều con lắm nhưng con không tìm thấy hạnh phúc. Khi mẹ còn sống con đã nhiều lần tâm sự với mẹ điều ấy. Con bảo con không hiểu tại sao nhưng con nói dối mẹ đấy mẹ ạ. Con biết rõ, con biết rõ tại sao. Mẹ nói với con : Rồi con sẽ hiểu người ta sống không phải vì hạnh phúc. Không, mẹ thương con mà mẹ nói thế thôi. Con cũng hiểu mẹ lắm, phải không mẹ ? Mẹ chẳng bảo là chỉ có con thật thương mẹ thôi hay sao. Trong nhà chị Thu thường trái ý mẹ, chị lạnh lùng khó hiểu, đôi khi chị tàn nhẫn như đàn ông. Đã nhiều lần chị to tiếng với mẹ và

https://tieulun.hopto.org

mẹ đã khóc và chị bỏ nhà đi chơi không ngó đến. Còn chị Nguyệt thì nhẹ dạ đáng thương. Tội nghiệp chị Nguyệt, những điều chúng ta tiên đoán về chị khi còn ở nhà đã thành sự thực. Mẹ ạ con thương tất cả mọi người trong gia đình, thương mẹ góa bụa đau khổ, thương chị Thu lạnh lùng cô độc, thương chị Nguyệt nông nổi tầm thường nhưng chưa bao giờ, ngay cả bây giờ nữa, chưa bao giờ con dám thương con cả (*nức nở*). Tôi không dám thương tôi. Phải sự thật như thế đấy.

Tôi không dám thương tôi, không dám nghĩ đến tôi và tôi đau khổ nhất. Tôi thùy mị hiền lành đoan trang chịu đựng và khóc. Tôi can đảm lắm, tôi hy sinh lắm, tôi cao thượng lắm. Tôi không biết gì hết, nhưng rồi mai kia, người ta sẽ ngạc nhiên hỏi : Trời, con bé ấy cũng có thể thất tình và tự tử vì tình ư ? Nghĩa là tôi không có quyền như thế hay sao? Tôi không được quyền sống với chính tôi, người ta nghĩ về tôi thế nào thì tôi phải sống như thế sao ? Tôi muốn điên lên nhưng tôi vẫn bình tĩnh vì tôi đã quen mất rồi.

Bây giờ thì mẹ hiểu con phải không mẹ. Mẹ cũng không ngờ con Hương hiền lành của mẹ lại có thể thất tình suốt bảy năm trời. Mẹ nhớ không ? Năm mười tám chồng con tới hỏi con và con thản nhiên nhận lời. Con dấu mẹ, khi ấy con đã yêu một người. Nhưng con nghe lời chị Thu. Chị Thu khuyên con nên lấy người mình không yêu, con không thể có được một cuộc hôn nhân vì tình yêu. Con yếu lắm mà tình yêu thì đầy sóng gió bất trắc.

Tôi đã chọn con đường yên lành để thấy mình hèn nhát. Để thấy mình là giả. Nếu không muốn giả, tôi sẽ chết tan tành nhục nhã. Phải con sẽ chết nhục nhã. Con về từ biệt mẹ nhìn lại căn nhà thơ ấu lần cuối cùng. Vì mẹ ơi ! mẹ tin được không ? Con Hương của mẹ có ngoại tình. Đứa con gái hiền lành ngoan ngoãn luôn luôn nghĩ đến hạnh phúc của kẻ khác đã ngoại tình. Vì tôi muốn người ta không thể bắt tôi sống theo ý nghĩ cố định của người ta, dù phải trả giá đắt, cái chết, tôi vẫn làm.

Nhưng mẹ ơi Hương vẫn hiền lành ngoan ngoãn phải không mẹ ? Con đáng thương lắm. Con phản bội chồng, tưởng tìm thấy mình, nhưng con lầm. Con chẳng tìm thấy gì cả. Người yêu cũ không còn. Con gian díu với một thằng khốn nạn. Cuộc đời không phải là nơi thí nghiệm để người ta gây lại những hiện tượng đã mất chỉ sảy ra một lần. Cũng như đời con là hư hỏng hoàn toàn (*im lặng lâu*).

Mẹ khóc cho con ư ? Tội nghiệp cho con phải không mẹ ? Không thể nào khác hơn. Mẹ hãy đi dạo một vòng với con. Con muốn nhìn lại khoảng vườn thân yêu. Mẹ để con dìu mẹ, rồi chúng ta sẽ gần gũi nhau vĩnh viễn.

https://tieulun.hopto.org

Mẹ vẫn thương con phải không mẹ? Mẹ đợi con phải không mẹ ? Mẹ không bỏ con phải không mẹ ? (*xa dần*).

Cảnh thứ hai

THU (*độc thoại*)

Tại sao cánh cửa này lại hé mở ? Lối ra vườn một người nào cũng vừa qua ? Ai ? Tôi mong rằng không có ai hết. Đó chỉ là hồn mẹ tôi đi lại trong khu nhà hiu quạnh này. Tôi mong rằng mẹ tôi. biết tôi trở về và ngỏ cửa đón tôi. Vì mẹ tôi cũng nhìn biết tôi có nhiều điều muốn ngỏ với người.

Lần thứ nhất tôi nói thẳng với mẹ tôi. Tôi không lạnh lùng nữa, không bướng bỉnh nữa. Người ta dễ công bình với người đã chết. Mẹ thấy không ? Tôi đến ngồi xuống cái ghế này, cái ghế mẹ tôi vẫn ngồi tư lự trong những ngày cuối cùng để ngắm nhìn chuỗi ngày sóng gió đã qua. Chỉ có tôi trông rõ cái dĩ vãng ấy trong mắt mẹ. Kìa mẹ không dám nhìn thẳng vào mắt tôi. Mẹ nhận tội, mẹ thấy không ? Tôi lạnh lùng bí mật vì tôi là vị quan tòa nghiêm khắc và có lương tâm. Tôi đã thề với lòng mình không ngồi xuống ghế này mà hôm nay tôi về để ngồi vào cho nhẹ nhõm cho thoải mái. Vì tôi mệt quá rồi. Mẹ đi đâu ? Mẹ hãy vào đây, đứng khuất vào đó, cái số tối ngày trước là chỗ của tôi mà trông thẳng vào mắt tôi. Tôi không cúi đầu không trốn tránh như mẹ đâu.

Nhưng hình như mẹ không có mặt ở đây. Mẹ vẫn còn muốn tránh tôi cũng được. Rồi những đồ vật sẽ nhắc sẽ kể lại cho mẹ những điều tôi nói. Cái nền gạch cũ đã nhận ra tiếng chân tôi. Tấm gỗ cửa đã chạm vào da tay tôi. Cái ghế nát lần đầu tiên trong đời nó được ôm lấy thân tôi nó sẽ bảo da thịt tôi đã chết rồi. Lạ sao cái chết đã nhiễm trong từng tế bào mà sự sống vẫn còn thoi thóp. Mái ngói kia, những cây cột kia khoảng vườn và trời kia sẽ âm lại tiếng nói của tôi và mẹ tôi sẽ nghe thấy, mẹ sẽ phải nghe thấy dù không muốn. Tôi là Thu, Thu đứa con gái đầu lòng ngỗ nghịch của mẹ đây. Thu đây có ai nghe thấy không ? Thu đây có ai nghe thấy không ? Tôi mệt rồi, tôi không bướng bỉnh nữa, mẹ ơi ! (*Im lặng khá lâu*)

Vâng tôi là Thu, năm nay ba mươi hai tuổi một đời chồng. Vâng... vâng tôi chỉ yêu một người trong đời tôi, chỉ lấy một người trong đời tôi. Tôi không yêu ai khác, tôi chung tình. Bởi vậy tôi ghét mẹ tôi, tôi thâm thù mẹ tôi. Mọi người cười tôi là ngu dại, chung tình với một thằng khốn nạn, mẹ tôi cũng cười tôi. Mặc. Tôi muốn tôi chung tình, phải chung tình với một thằng khốn nạn cho đến chết, các người biết không ? Tôi không muốn nghe theo mẹ tôi,

https://tieulun.hopto.org

tôi không muốn giống mẹ tôi, các người biết không? Mẹ hiểu chưa? Mẹ hiểu chứ, người như mẹ làm gì không hiểu.

Khi tôi bắt đầu lớn lên thì tôi nhìn thấy mẹ rõ quá, tôi bắt đầu phải xa lánh mẹ. Tôi tự thấy tôi phải khác mẹ phải làm bằng mọi cách để tỏ tôi không cùng giống với mẹ mặc dầu mẹ là mẹ tôi. Tôi không nói ra nhưng mẹ hiểu và mẹ đau đớn lắm và tôi đau đớn lắm. Tôi là con mẹ, tôi thương mẹ nhưng nhất định phải khác mẹ. Tình yêu bất lực gây ra thù hằn và trong thâm tâm càng thương nhau đau đớn.

Ngày hôm ấy mẹ làm một cố gắng chót để thu phục tôi. Mẹ mắng: Thu con gái không thể như con trai được. Tôi đã sẵng giọng trả lời: *Tôi* không muốn làm đàn bà như mẹ. Thôi thế là xong! Tiếng *tôi* thốt ra tự đáy lòng và không bao giờ tôi xưng con được với mẹ nữa. Phải, mẹ khóc! Còn tôi bỏ nhà đi chơi không nhìn lại. Chính hôm ấy tôi gặp nó, tôi yêu nó và không bao giờ tôi gỡ xa được ra. Nó là thằng khốn nạn ai cũng biết nhưng tôi không bỏ nó. Vì như thế là tôi thua mẹ, tôi giống mẹ, cùng giòng với mẹ. Tôi muốn tội chung tình, hoàn toàn chung tình. Tôi muốn dạy mẹ một điều: người đàn bà phải chung thủy, không chung thủy không phải là đàn bà. Mẹ chết đi tôi cũng không bỏ nó, tôi vẫn yêu nó vì tôi biết khi thành hồn ma mẹ vẫn dò xét tôi. Mẹ tin là tôi sẽ thua, tôi sẽ bỏ nó mà không ai chê trách, trái lại người ta còn mừng dùm tôi. Nhưng không, tôi đã tự đặt cho tôi một chân lý và bắt buộc tôi phải sống đúng! Người đàn bà phải chung thủy với một người. Tôi đã chọn lầm người để chung thủy, lỗi ở tôi, tôi gánh chịu nhưng tôi không phản bội chân lý tôi tìm thấy.

Tội đã khuyên Hương nên lấy người nó không yêu vì như thế dễ chung thủy hơn. Tránh sự lầm lỡ nhục nhã như tôi trong tình yêu. Nhưng tôi đã nhầm, tôi đã hại nó, tôi đã xô nó vào tội lỗi hôm nay. Cũng phải, tôi không ca thán gì cả. Tôi ngồi trong ghế này, tiếc thay mẹ tôi không có mặt. Tôi không bướng bỉnh nữa, tôi mệt rồi, tôi không thể nào chung thủy thêm một ngày nào nữa, nghe thấy không mẹ ơi! Thu, con Thu không chung thủy nữa. Có họa là ngu ngốc mới sống mãi với thằng khốn nạn không xứng đáng ấy. Con Thu không chung thủy nữa mẹ nghe không? Không chung thủy nữa. Nhưng con Thu không phản bội đâu, mẹ đừng vội mừng, tôi chưa thua (*cười thành tiếng*). Mẹ muốn biết tôi làm cách nào để không chung thủy nữa mà cũng không phản bội để khỏi thua mẹ không? Mẹ vào đây, vào đây tôi nói cho mà nghe. Đàn bà phải chung thủy, không chung thủy không là đàn bà mẹ biết không? Mẹ bảo tôi chỉ còn cách tự hủy mình thôi để không chung thủy không phản

https://tieulun.hopto.org

bội. Đời nào. Tôi không dại dột như thế. Thứ như con Hương con Nguyệt có thể tự tử chứ tôi thi nhất định không.

Tôi đã hành động rồi, tôi sẽ kể cho mẹ hay, tôi sẽ tìm thấy mẹ, mẹ phải vào mà nghe. Linh hồn mẹ chắc chỉ lang thang ẩn núp ngoài vườn rộng kia. Tôi sẽ gặp, tôi bắt mẹ vào, tôi ngồi xuống ghế tôi nói (*ra ngoài vườn tiếng xa dần*). Mẹ ơi ! Con Thu đây ! Con Thu đứa con gái đầu lòng bướng bỉnh của mẹ đây. Nó không bao giờ thua dù với một hồn ma. Vào mà nghe nó tường thuật những điều nó dám làm để chung thủy. Mẹ sẽ phải bảo : con Thu là một người đàn bà, nó chung thủy... Mẹ ơi ! Nghe thấy không ? Thu đây. Thu đây.

Cảnh thứ ba

NGUYỆT (*độc thoại*)

Cửa mở rộng, nó biết rằng tôi có quyền ngang nhiên bước vào không phải cúi đầu chịu tội. Tôi bỏ đi mười năm nay, nghĩ không bao giờ dám bén mảng về nhà này. Tôi là thứ rác rưởi, thứ đồ bỏ của gia đình. Mẹ tôi khinh tôi, chị tôi ghét tôi, em tôi thương hại tôi, tôi không được ngó thẳng vào mặt ai, tôi không xứng đáng. Nhưng đó là chuyện đã qua, hiện tại thì khác. Bây giờ tôi có quyền ngẩng mặt, có quyền đối đáp với mọi người, có quyền làm chủ ngôi nhà này, có quyền làm theo ý muốn tôi mà không phải sợ sệt, vì tôi biết, tôi biết hết rồi (*cười*) biết tôi như thế nào và biết mọi người ra sao. Tôi biết hết và tôi biết tôi xứng đáng để xếp mình ngang với mọi người.

Mười năm rồi, những đồ vật kia có còn nhận ra tôi không. Cái con bé bị hất hủi trong gia đình này vì nó lẳng lơ vì nó đĩ thõa, nhớ không ! Nguyệt, con Nguyệt nó bỏ đi năm mười tám bây giờ nó hai mươi tám và tên là Cẩm Vân. Mười năm tôi mới được nghe tên thực của tôi do miệng tôi gọi. Nguyệt ! Nguyệt ơi ! Nguyệt ! Nguyệt đã về đó ư ? Phải Nguyệt đã về. Nguyệt ngồi xuống cái ghế bành kia đi, còn ai dám cấm Nguyệt nữa. Ai dám cấm Nguyệt nào. Để Nguyệt hồi tưởng. (*im lặng một phút*). Không tôi chẳng có một kỷ niệm nào ở đây để hồi tưởng hết, tôi là Cẩm Vân. Người ta tưởng tôi biệt tích nhưng biết đâu tôi vẫn rình mò người ta để được về đây ngày hôm nay, để được gọi mình là Nguyệt không xấu hổ.

Mẹ ơi ! Con là Nguyệt, đứa con gái hư hỏng của mẹ đây. Mẹ cho phép con được xưng con với mẹ, được là con mẹ chứ. Con biết rất nhiều về mẹ, nhưng không có ác tâm với mẹ, con chỉ

https://tieulun.hopto.org

muốn mẹ lại nhận con là con như thuở bé đừng khinh con tội nghiệp. Con vẫn một niềm kính trọng mẹ dù đã trông rõ quá khứ của mẹ. Vì con chỉ muốn được làm con mẹ, đứa con gái yêu độc nhất của mẹ. Nhớ ngày mẹ mất con biết tin mà chẳng dám về vì con sợ chạm mặt mọi người, cả mẹ nữa. Bây giờ thì mẹ hãy nói với con như thế này: Nguyệt, con mới chính là con gái của mẹ. Con lúc nào cũng thương yêu mẹ. Thu, mẹ biết chứ, nó có bao giờ thương mẹ. Nó khinh mẹ lắm vì nó biết rõ mẹ. Không thể như thế được. Một đứa con không bao giờ được khinh người đã sinh ra nó. Thu nó có xứng đáng là con mẹ không? Không, trăm ngàn lần không. Nó còn không muốn nhận là con mẹ là khác. Con thì một dạ thương mẹ, con cảm ơn trời phật đã cho con biết rõ về mẹ để được quyền thương yêu mẹ. Còn con Hương nó thương yêu mẹ ư? Đúng đấy, nhưng vì nó chưa rõ mẹ thế nào đó thôi. Biết rõ con chắc rằng nếu không khinh mẹ, nó cũng thương hại mẹ như đã thương hại con, cái tình cảm của một người bề trên. Một đứa con không có quyền lăm bề trên người sinh ra nó. Mẹ cũng vẫn cố tin rằng con Hường là đứa con yêu độc nhất của mẹ. Con sẽ chứng minh cho mẹ rõ, con sẽ nói sự thực cho nó nghe và mẹ đợi xem phản ứng của nó.

Cuối cùng con chắc chỉ có con là yêu mẹ hết lòng thành thực mà lại bị hất hủi, coi thường, vì hư hỏng. Nhưng mẹ biết không? Con không dám nói về mẹ, con không đám, mẹ là mẹ con. Con kể điều này cho mẹ biết: cái con Hương đứa con gái ngoan hiền lành thùy mị nết na của mẹ đó, ngoại tình. Mà ngoại tình với ai mẹ biết không? Với thằng khốn nạn chồng của chị nó, chồng của Thu mẹ ạ (*cười*). Mẹ tin không? Mẹ hỏi làm sao con biết ư? Thì chính thằng khốn nạn ấy nói cho con biết và nó thường đến quỳ dưới chân con để van xin tình yêu mà. Nó không hay ba đứa con là *ba chị em* phải không mẹ? (*cười lớn*). Chúng con là *ba chị em*. Con cũng sẽ gặp Thu và Hương phanh phui câu chuyện ra cho cả ba cùng thấy cho vui. Con không bào chữa cho con đâu. Nhưng mẹ nghĩ thế nào về con Hương. Nó có can đảm nhìn mặt Thu và con nữa không?

Còn Thu nữa, con cũng kể cho mẹ nghe. Mẹ biết thằng khốn nạn nó nói Thu như thế nào không? Nó bảo đó là thứ đàn bà dơ dáng đại hình không biết liêm sỉ là gì, bâm chặt lấy nó như một con chó đói đáng tởm. Nó chỉ muốn đạp đi cho khuất mắt mà không được. Đó giá trị của Thu đó. Một con đàn bà dơ dáng đại hình, bám chặt lấy một thằng khốn nạn. Mẹ nghĩ thế nào?

Còn con thì thằng khốn nạn ấy đã ôm lấy chân con mà khóc nức nở. Nó nói như thế này: Cầm Vân, Cầm Vân nếu không yêu anh thì em hãy giết anh để anh được chết trong tay em. Con trả lời:

https://tieulun.hopto.org

thôi đi tôi tởm anh như một bãi đờm. Thấy không mẹ? Thu, đứa dám khinh mẹ, đối với thằng khốn nạn chỉ là một con chó đói đáng tởm và thằng khốn nạn đối với con chỉ là bãi đờm thôi. Vậy mà con vẫn một mực kính yêu mẹ, con xứng đáng là con của mẹ chứ? Mẹ, con nhường mẹ ngồi xuống ghế này mẹ hãy ôm con vào lòng, vuốt tóc con và ngọt ngào dỗ con: Nguyệt con là đứa con gái yêu độc nhất của mẹ. Mười năm nay con trông đợi giây phút này. Mẹ ơi! Con là Nguyệt, Nguyệt của mẹ, Nguyệt giống mẹ, chỉ có Nguyệt là con mẹ thôi. Phải không mẹ? Phải không mẹ?

Cảnh thứ tư

THU — NGUYỆT

THU (*nói một mình*)

Hình như tiếng ai thì thầm quanh đây. Buổi chiều đã tối xuống rồi. Ngoài khu vườn trống kia tôi đã đi lẫn vào trong đám cỏ cao không hết, nghe như đi theo bước chân ai. Sau khu vườn không còn giới hạn nữa, tôi đã đi xa quá tưởng lạc không tìm về được đến đây.

Hình như có những hơi thở buồn trong căn nhà tối tăm lạnh lẽo này, như tiếng chân sao động ngoài trời lúc nãy. Hay là hồn mẹ đã nghe thấy tiếng kêu gọi của tôi. Không còn lấy một đóm lửa sáng nào. Tôi không biết phải làm gì trong đêm nay. Một đêm dài ngồi ở ghế đợi một hồn ma không dám xuất hiện. Không, hơi thở ấy còn thổn thức (*gọi nhỏ*) Hồn mẹ! Phải không?

NGUYỆT (*nói một mình*)

Tôi ngẩng đầu lên. Cửa ra vườn đã khép lại. Trời tối hết. Ai đã khép cánh cửa lại vậy. Một trận gió vô tình hay hồn mẹ yêu quý. Con sẽ cuộn tròn trong lòng ghế, trong lòng mẹ, ngủ ngon như trẻ thơ. Bao nhiêu năm mới tìm được chút âu yếm. Không cần ánh sáng, tình yêu của mẹ đủ rồi. Hồn ma, nhưng con tin là mẹ. Hồn thở thành hơi nhẹ nhàng. Mẹ buồn. Mẹ thương con. Bước chân mẹ dón dén đến gần con đó ư? Thật. Thật...

THU (*thì thầm*)

Con bước lại gần. Mẹ! Mẹ! Con chờ mẹ. Mẹ! Phải không? Con đây!

NGUYỆT (*hét lên*)

Ai đấy! Đứng lại.

THU

Một người lạ trong nhà này!

NGUYỆT

Có ánh sáng không thắp lên đi?

https://tieulun.hopto.org

THU

Không.

NGUYỆT

Mở hết các cửa vậy.

THU

Vô ích, bên ngoài trời tối rồi. Cô đứng chỗ nào ?

NGUYỆT

Tôi đứng bên cái ghế bành, còn cô ?

THU

Tôi cũng đứng một bên ghế bành. Chúng ta đối diện với nhau.

NGUYỆT

Đừng bước thêm bước nào nữa. Hãy để cái ghế trống.

THU

Cô là ai lại có thể quen thuộc căn nhà này thế ?

NGUYỆT

Thử đoán xem. Tôi thì tôi nhận ra cô rồi, cô Thu ạ !

THU

Ai ? Sao lại biết cả tên tôi ?

NGUYỆT

Phải cô quên rồi. Cô không nhận được ra tôi. Mười năm ai cũng nghĩ tôi biệt tích. Nhưng tôi quanh quẩn bên mọi người. Hôm nay tôi xuất hiện : Nguyệt đây.

THU

Nguyệt ! Nguyệt !

NGUYỆT

Phải Nguyệt đây. Chị Thu nhớ ra chưa ?

THU

Nguyệt, mày về nhà này làm gì ?

NGUYỆT

Chị Thu. Tôi nhắc chị, năm nay tôi 28 tuổi, tôi không còn là con nít để chị xưng hô như thế nghe không ? Và chị cũng biết giữa tôi và chị không còn là chị em để chị được quyền như hồi nhỏ. Lịch sự tôi gọi chị là chị mà thôi.

THU

Mày muốn tao phải kêu mày thế nào ? Thưa bà chăng ?

NGUYỆT

Chị hãy nghĩ xem.

THU

Mày không biết thân phận chút nào hết.

NGUYỆT

Cho tới bây giờ chị vẫn coi thường tôi...

https://tieulun.hopto.org

THU

Khinh thì đúng hơn.

NGUYỆT

Vâng, chị vẫn khinh tôi (*cười lớn*) Vì tôi là thứ lẳng lơ đĩ thõa, voi dầy ngựa xé. Còn chị là người đàn bà đứng đắn gương mẫu, tiết hạnh khả phong. Phải không chị Thu ? (*cười ngặt nghẹo rất lâu*)

THU

Tại sao mày cười ?

NGUYỆT

Chưa bao giờ tôi cười vui đến thế. Tôi tiếc không có ánh sáng để chị trông thấy mặt tôi ! Phải trông thấy mặt tôi chị sẽ rõ. Còn tôi tuy xa cách lâu năm tôi vẫn tưởng tượng ra khuôn mặt của chị, người chị cả đáng kính của tôi.

THU

Rồi sao nữa ?

NGUYỆT

Chị không nói được gì nữa hay sao ? (*cười*) Tôi cười chị vì chị không biết tôi khinh chị đến như thế nào trong lúc này.

THU

Cũng được.

NGUYỆT

Không thể « cũng được » được. Tôi muốn bảo chị biết bây giờ chị không có quyền khinh tôi nữa, chỉ có tôi có quyền khinh chị thôi, chị Thu ạ.

THU

Mày muốn nói điều gì ? Nói đi.

NGUYỆT

Chị biết ai đứng trước mặt chị không ? Cẩm Vân, Cẩm Vân đây.

THU

Cẩm Vân là Nguyệt.

NGUYỆT

Phải, người mà chị ao ước gặp lắm. Chị đã hiểu chưa ? Chị đã hiểu tại sao tôi có quyền khinh chị hay không ? Cái thằng chồng của chị dan díu với con Hương, muốn đuổi chị như con chó hủi đến quỳ dưới chân tôi. Tôi nhổ đờm lên mặt nó và nói tởm nó như một bãi đờm.

THU

Tao muốn xem mặt mày quá Nguyệt ạ. Nếu có lửa tao sẽ đốt nhà để được trông thấy mày.

NGUYỆT

Chẳng cần. Tôi thì tôi trông thấy chị rõ lắm. Chị đang nắm chặt hai tay vào thành ghế, mặt tái đi, môi mím lại, nước mắt trào ra.

https://tieulun.hopto.org

Trời ơi ! Con Nguyệt lẳng lơ đĩ thõa ấy lại dám khinh bà Thu, người đàn bà đứng đắn có tiếng.

THU

Im ngay. Hình như có tiếng chân ai ngoài vườn.

NGUYỆT

Không có ai hết. Đó là hồn mẹ hiện về. Mẹ ơi hãy vào ngồi đây chứng kiến con trả thù cho mẹ.

Chị Thu, chị đã dám khinh mẹ chỉ vì chị biết rõ quá khứ của mẹ. Tôi, tôi cũng biết, nhưng có mẹ chứng lòng tôi, tôi không hề khinh mẹ.

THU

Mày biết ?

NGUYỆT

Tôi biết rằng ba chúng ta không phải là ba chị em dù cùng một mẹ sinh ra. Tiếc không có mặt con Hương để tôi cho nó cùng biết xem thế nào. Nó đứng đắn lắm và nó cũng sẽ khinh mẹ. Như thế là hèn. Bởi thế tôi đáng được khinh các người lắm.

THU

Tao không muốn giống mẹ.

NGUYỆT

Còn tôi thì giống mẹ phải không ? Đó mẹ thấy chưa ? Con giống mẹ con là con mẹ. Họ sợ phải giống mẹ, họ khinh mẹ. Họ là những người đứng đắn dù có phải là một con chó đáng khinh. Còn mẹ con ta là những thứ hư hỏng...

THU

Câm mồm. Những lời dơ bẩn của mày làm nhục người đã chết.

NGUYỆT

Tôi được nói, tôi phải nói. Từ trước đến giờ chị nắm giữ được cái bí mật của đời mẹ để chị tự cho phép mình là chúa tể của gia đình coi thường mọi người. Nhưng tôi đã biết, rồi tôi sẽ tìm con Hương cho nó biết, để trông thấy sự tầm thường của các người và sự cao thượng của tôi.

THU

Mày biết thì giữ lấy một mình. Tao cấm mày nói với con Hương. Cũng chẳng ích gì.

NGUYỆT

Sao lại không ? Con Hương sẽ bớt hối hận vì đã ngoại tình với chồng chị, sẽ bớt phải nghĩ đến tôi, thương sót cho tôi, để tôi đỡ thù ghét nó, khi biết chúng ta chẳng phải là ruột thịt. Và hơn hết tôi chứng minh nốt sự tầm thường giả dối của nó. Và chị sẽ không còn là chị của chúng tôi nữa. Và chị chẳng còn khinh ai được hết.

https://tieulun.hopto.org

THU

Mày có chắc là mày đã thắng khi biết được điều bí mật về đời mẹ không?

NGUYỆT

Sao lại không?

THU

Tao lại tiếc mày không trông thấy mặt tao lúc này để xem tao khinh mày đến mực nào.

NGUYỆT

Không thể được.

THU

Đừng tưởng tao hết khinh mày vì mày đã biết được những điều tao biết, đã biết được cái hèn trong tâm hồn tao. Nhầm. Tao đã khinh mày và chẳng bao giờ thôi vì không bao giờ tao đặt mày ngang hàng tao cả. Nghe không?

NGUYỆT

Dù thắng khốn nạn đạp lên đầu chị và tới đạp lên mặt nó.

THU

Phải (*im lặng*) Mày muốn nói gì nữa không?

NGUYỆT

Không thể như thế được mẹ ơi! Con không còn đủ lòng kiêu ngạo để chống cự nữa. Mẹ thấy không con không trả thù được cho mẹ, con hèn yếu như mẹ vậy.

THU

Ai đi đến bên ngoài đó?

NGUYỆT

Hồn mẹ bỏ chạy. Chị không thấy là chị tàn nhẫn sao?

THU

Mày ngồi xuống ghế đó ư Nguyệt? Tao không muốn nghe tiếng khóc đâu nhé.

NGUYỆT

Thôi chị thắng rồi, chị có thể ra khỏi nhà này để tôi ngồi một mình. Đừng bắt tôi chịu đựng sự có mặt của chị.

THU

Tao không đi đâu cả. Tao ở lại đây suốt đêm nay.

NGUYỆT

Chị hãy cách xa tôi đi. Xin chị ra ngồi góc kia đừng ở cạnh tôi.

(*im lặng khá lâu*)

NGUYỆT

Chị Thu khóc đó ư?

THU

Có lẽ. Nhưng nào tôi có khóc thành tiếng.

https://tieulun.hopto.org

NGUYỆT

Đã khuya rồi, trời lạnh nhỉ. Chị Thu tại sao chúng ta không thể yêu mến nhau ?

THU

Vì chúng ta là vết tích của tội lỗi.

NGUYỆT

Của mẹ chúng ta ? Nhưng mẹ đã chết rồi. Tại sao chúng ta không tha thứ cho kẻ đã chết.

THU

Còn kẻ khác nữa.

NGUYỆT

Thằng khốn nạn ?

THU

Phải.

NGUYỆT

Tại sao chị không bỏ nó, không nhổ vào mặt nó.

THU

Vì chúng ta không được giống mẹ. Vì người đàn bà là phải chung thủy.

NGUYỆT

Làm cách nào để chịu đựng nổi ?

THU

Nếu không chịu nổi thì tự tử cho vẹn điều tâm niệm.

NGUYỆT

Nhưng tại sao mình lại tự hành hạ mình như vậy ?

THU

Nếu không thì giết nó để giữ vẹn chung thủy với nó.

NGUYỆT *(thất thanh)*

Giết nó. Trời ơi ! Chị Thu, chị đã nghĩ, đã làm điều ghê gớm ấy ?

THU

Sao ? Đúng như thế đấy Cầm Vân ạ. Tôi đã giết thằng khốn nạn để tôi khỏi phụ bạc nó. Tôi đã giết nó, thưa Cầm Vân.

Cảnh thứ năm

thêm HƯƠNG

HƯƠNG

Trời ơi ! *(im lặng một lúc)*

THU và NGUYỆT

Ai vào đó ?

HƯƠNG

Để tôi đánh lừa cho mọi người thấy mặt. Thấy chưa Hương

https://tieulun.hopto.org

đây. Các chị đang chờ Hương phải không? Bao nhiêu năm được gặp chị Nguyệt. Không ngờ Nguyệt lại là Cẩm Vân.

THU

Hương đã nghe thấy hết chuyện.

NGUYỆT

Hương biết tôi là Cẩm Vân.

HƯƠNG

...Đã nhổ đờm lên mặt thằng khốn nạn. Biết chị Thu, đã giết thằng khốn nạn ấy. Chị Thu hãy tha thứ cho Hương.

NGUYỆT

Hương chưa biết.....

THU

Im Nguyệt. Không Hương chẳng có lỗi gì, lỗi ở nó và nó đã đền tội xứng đáng. Với lại chị giết nó không phải chỉ vì ghen với em. Chị em chúng ta vẫn hòa thuận.

HƯƠNG

Vâng, Hương vẫn chỉ là đứa em gái hiền lành đáng thương. Chị vẫn là người chị cả đáng kính.

NGUYỆT

Và con Nguyệt này vẫn là thứ đồ bỏ. Không Hương...

HƯƠNG

Sao? Chị định nói chúng ta không phải là ba chị em ruột thịt chứ gì? Điều đó đâu có can hệ. Tại sao chúng ta không cứ tự coi là ruột thịt khi chúng ta đã sống với nhau và cùng một mẹ.

NGUYỆT

Nhưng khác cha nghe không Hương? Và không hề yêu nhau nghe không Hương.

HƯƠNG

Hương biết.

THU

Từ bao giờ.

HƯƠNG

Đã lâu rồi. Nhưng Hương nhất định không thổ lộ vì vẫn muốn chúng ta là chị em ruột thịt để mẹ vui lòng. Tại hôm nay các chị muốn phanh phui Hương mới nói mà thôi.

NGUYỆT

Hương cao thượng lắm. Tôi thua.

HƯƠNG

Không, không phải đâu. Chúng ta đều biết và cùng đau khổ với nhau nhưng mỗi người có một cách biểu lộ. Chị Thu khinh mẹ. Chị Nguyệt muốn được gần mẹ, Hương thì thương mẹ. Dù sao

https://tieulun.hopto.org

mẹ cũng đáng thương phải không ? Như chúng ta cũng đáng thương vậy. Chúng ta không thù hằn nhau vì một thằng khốn nạn.

NGUYỆT

Sao bây giờ không lạnh như lúc nãy.

HƯƠNG

Có lẽ vì tình chị em đã tìm lại được chăng. Mẹ hãy chứng kiến sự xum họp của chúng con.

THU

Chúng ta sẽ đợi một đêm qua và nhìn mặt nhau lần cuối cùng, ngày mai mỗi người sẽ phải đi hết con đường mình đã khởi.

NGUYỆT

Không, chúng ta cũng chẳng gần nhau thêm chút nào.

HƯƠNG

Chúng ta sắp sửa được trông thấy nhau rất rõ và mỗi người sẽ theo con đường của mình các chị ạ. Hãy cố nghĩ nếu không yêu nhau chúng ta cũng không thù nhau.

NGUYỆT

Hương nói thế là nghĩa gì Hương ?

HƯƠNG

Thôi mỗi người hãy về chỗ của mình, vì lửa đã bắt đầu bốc.

THU và NGUYỆT

Cái gì đó Hương ?

HƯƠNG

Hương đã chất cỏ khô quanh nhà và châm lửa trước khi vào.

NGUYỆT

Hương điên hở Hương ?

HƯƠNG

Không, Hương không điên một chút nào hết. Lát nữa lửa sáng chúng ta trông thấy mặt nhau rõ ràng và trông thấy mẹ.

NGUYỆT

Không Nguyệt chưa muốn chết, chớ Nguyệt ra ngoài.

HƯƠNG

Các cửa đều đóng kín. Vả lại muộn rồi lửa đã vây tứ phía, ai ngồi yên chỗ nấy và chúng ta trông thấy mặt nhau. Đừng sợ hãi như thế chị Nguyệt, hãy nhìn chị Thu kia kìa. Chị ngồi xuống ghế bành đi, nhường chị chỗ của mẹ đấy.

NGUYỆT

Tại sao lại buộc tôi chết ? Chị Thu đã giết người. Cô xấu hổ vì ngoại tình chứ tôi chẳng có tội tình gì hết. Cho tôi ra ngoài.

https://tieulun.hopto.org

THU

Vô ích. Cô trở về đây để được gọi là Nguyệt, để được gần mẹ gần chị em, cô hãy ngồi xuống.

HƯƠNG

Phải đấy lúc này chúng ta gần nhau nhất. Phải không mẹ? Phải không chị Thu?

NGUYỆT

Có ai cứu tôi không? Cứu tôi với!

THU

Vô ích, cô không nhớ đây cách xa làng xóm sao?

HƯƠNG

Chị Thu, chị bằng lòng hành động này của Hương chứ?

THU

Chỉ còn cách tiêu hủy hết vết tích của tội lỗi mà thôi.

NGUYỆT

Tôi còn la cho đến phút cuối cùng. Tôi không thể bị thui chung một cách thảm thương như thế này. Tôi không có gì để phải chạy trốn tội lỗi.

HƯƠNG

Ai bảo chị về đây.

NGUYỆT

Tôi về đây để trả thù các người.

HƯƠNG

Thì bây giờ có cả tối nữa, chị trả thù đi.

NGUYỆT

Không, tôi không muốn trả thù nữa, cho tôi ra. Tôi thua, tôi thua mọi người, thua ngay từ đầu.

THU

Thôi ngồi xuống để cho những phút cuối của người ta được bình thản. Lời cuối cùng của tôi, tôi mãn nguyện lắm, tôi đã hoàn toàn chung thủy. Tôi sẽ gặp mẹ và bảo: Tôi đã giết nó để được chung thủy.

HƯƠNG

Chị Thu chị thấy em chịu được lửa đỏ của tình yêu chứ? Em đáng sống lắm phải không? Mẹ không phải buồn lo cho con nữa, con không khóc đâu, con không khóc đâu *(khóc)*.

NGUYỆT

Tôi nguyền rủa các người. Tôi vô tội, tôi hoàn toàn vô tội.

THANH TÂM TUYỀN

https://tieulun.hopto.org

Kiêm Minh

Về trường hợp một đôi môi

Tôi nằm lì trên gác trọ vì buồn nôn với tất cả. Trí óc tôi chẳng nghĩ ngợi đến một điều gì và trái tim tôi cũng chẳng muốn yêu thương hay hờn giận ai.

Tôi chìm người trong bóng tối đêm cuối năm và lấy làm thích. Có tiếng pháo nổ ở xa, ở gần. Tôi lắng nghe tiếng pháo, mắt nhìn qua cửa sổ mở rộng cái khung trời đầy sao. Những vì sao gợi lên sự hiu quạnh và xa vời. Tự nhiên tôi đâm thương nhớ, không biết thương nhớ cái gì. Nỗi buồn đến sau sự thương nhớ vu vơ đó. Một hình ảnh chập chờn trước mắt tôi. Tôi lấy làm khó chịu và biết trước rằng tôi sẽ đứng giậy mặc áo để đi chơi. Vì sao đêm nay tôi thấy tiếc nuối một cái gì mà tôi không được cầm lấy trong bàn tay, để nó mất đi một cách oan uổng?

Tôi chờ đợi một người, không, không phải một người mà là một bóng dáng hiện ra. Im lặng. Sự im lặng giúp cho bóng dáng đó hiện ra.

« Thanh », tôi nói thế. Thì ra là Thanh.

Tôi tự hỏi : « Vì sao không ai khác hơn mà là Thanh ? » Tôi có nhiều người yêu và người nào tôi cũng yêu như nhau, tại sao đêm nay lại riêng nghĩ đến Thanh ? Tôi vùng giậy, vặn đèn, mặc áo quần, mang giày một cách vội vàng. Rồi ra khỏi gác, tôi đóng cửa và khóa lại, bước xuống thang. Thang gác của tôi nằm ở ngoài ngõ hẻm. Điều này làm cho tôi dễ gần với đường sá nhưng cũng làm cho tôi dễ ở miết trong nhà.

•

Tôi đi giữa mùa xuân và trong dĩ vãng. Đêm ba mươi tết nhưng vẫn có trăng trên trời. Tôi bắt đầu trẻ lại một cách vô lý.

Đây là ngoại ô của một thành phố nhỏ mà ở đó chúng tôi đã lớn lên và đã yêu nhau nhưng không bao giờ tỏ cho nhau biết tình yêu của nhau. Đối với tôi, đây không phải là mối tình đầu, nhưng tại sao tôi rụt rè, tôi chẳng biết. Tôi nghĩ rằng lỗi tại một đêm trăng.

Đêm trăng đó, Thanh và tôi đi bên nhau lần đầu tiên và tôi đã thấy Thanh là Hằng Nga. Bởi vì trăng sáng quá và con đường thì

https://tieulun.hopto.org

đẹp, hương của những hoa hồng trong vườn ai tỏa ra thơm nhè nhẹ làm cho tôi thấy mình bay bổng. Tôi không thấy Thanh bằng xương thịt mà thấy Thanh như một làn gió.

— Trăng sáng quá !

— Trăng sáng quá !

— Đẹp !

— Đẹp !

Tôi nói thì Thanh lập lại lời của tôi làm cho tôi tưởng tôi đang đi một mình giữa đường trăng, tự nghe tiếng nói của mình. Không, tôi biết rằng tôi đang đi với Thanh. Tôi cố nghĩ đến thân thể của Thanh, nhưng trời đẹp quá làm cho thân thể của nàng dường như không có để rồi không có. Và như thế chúng tôi đi dạo trên đường trăng, im lặng. Thỉnh thoảng có nhìn nhau nhưng tôi thấy Thanh là tôi và tôi là Thanh. Trăng đã chơi trò ảo thuật với tôi. Tôi cố thoát ra khỏi sức mạnh kỳ dị đó bằng cách nghĩ đến làn môi của Thanh, đôi vú của Thanh nhưng trăng như một bà tiên có phép lạ chận lại những ý nghĩ của tôi.

Chúng tôi vẫn bước bên nhau, tay tôi nắm lấy tay Thanh nhưng tôi chẳng có một chút nhỏ cảm giác rằng tôi đã nắm tay một người con gái.Càng về khuya trăng càng đẹp và đáng sợ. Trăng như muốn giết chết sự sống của con người để chiếm lấy một mình sự sống cho trăng. Trăng không cần người nữa. Trăng chỉ cần hoa lá và cây cỏ, sông, núi, nghĩa là tất cả chỉ trừ con người. Cuối cùng trăng biến thành một con quái vật và ăn tôi, tôi vui lòng để cho nó ăn. Tôi hoàn toàn mất.

Tôi đi qua một nghĩa địa mà chẳng có ý thức gì về cái chết. Sự sống và sự chết không biên giới rõ ràng. Mờ mả cũng như thành phố vui rộn. Những người chết đứng giậy đi lui đi tới cười với chúng tôi. Tôi có hơi khó chịu.

Trên trời trăng vẫn sáng, dưới đất trăng lại sáng hơn. Những bông hoa khó tính nhất cũng đã chịu hé nở. Tôi hỏi Thanh :

— Thanh có sợ không ?

Tôi muốn trả lời là Thanh sợ nhưng nàng lắc đầu. Tôi thích bóp cổ Thanh. Nhưng tôi không bóp cổ Thanh mà ôm hôn nàng. (Sau này nhớ lại khi hôn nàng tôi không có cảm giác là tôi hôn một làn môi người con gái mà là hôn một bông hoa, một giọt sương.)

Thế rồi, theo thói quen của đôi chân, tôi đưa Thanh về nhà nàng. Chúng tôi vẫn im lặng trên đường về. Khi Thanh bước vào nhà, trăng vẫn còn sáng. Tôi giã từ nàng không một chút buồn.

●

https://tieulun.hopto.org

Buổi sáng hôm sau, tôi gặp Thanh và muốn yêu Thanh dữ dội hơn, nhưng có cái gì làm cho tôi không yêu như thế. Đêm-trăng-đã-nuốt-tôi vẫn cứ còn mãi. Nó làm cho tôi bao giờ cũng sống cách xa với thể xác Thanh để càng gần gũi tâm hồn Thanh.

Tôi có kể lại mối tình của tôi cho một vài bạn thân nghe, người nào cũng cho tôi quá kỳ lạ. Tôi đưa ra trường hợp của trăng, họ cười tôi như cười một đứa bé ngây thơ. Nhưng tôi vẫn thế, vẫn thấy Thanh là một bóng hình trong giấc mộng hay ít nhất là một bức tranh. Tôi còn nhớ sáng hôm sau của đêm trăng kỳ dị ấy tôi gặp Thanh ngồi chải tóc. Tôi nhìn Thanh ở trong gương và thấy yêu cái bóng Thanh ở trong đó hơn là yêu Thanh. Tôi nói cho Thanh nghe ý tưởng đó. Thanh cười.

Ngày tháng đi qua trên mối tình của tôi hay mối tình của tôi đi qua trên ngày tháng, tôi chẳng biết rõ cho lắm. Tôi vẫn thấy mình trôi trong đêm trăng. Tôi không sống trong đời sống mà tôi ngủ trong đời sống, ôm lấy hình ảnh đẹp đẽ của Thanh nhưng không bao giờ ôm con người của Thanh. Không bao giờ cả.

Một đôi khi tôi có vuốt tóc nàng nhưng tôi thấy tóc nàng vẫn là trăng. Tôi không thoát được ra ngoài cái không gian mờ ảo quái quỷ của đêm trăng đã nuốt tôi. Tôi đã yêu Thanh như thế. Thanh có đòi hỏi gì khác hơn ở tôi không, tôi chẳng tìm hiểu. Tôi sống xa với đời sống, có thể là đời sống trong một ngôi sao nào đó. Thật là thú vị.

Nhưng tôi đã mất Thanh, mất con người của Thanh. Thanh đi lấy chồng. Ban đầu, tôi kiêu hãnh cho rằng người chồng của Thanh là kẻ đến sau tôi. Tâm hồn Thanh tôi đã lấy rồi, tôi nói thế cùng tôi. Tôi đã sung sướng với ý tưởng trên. Thanh xa tôi, nhưng tôi vẫn cầm bàn tay tâm hồn của Thanh mà đi trong những đêm trăng. Như thế cho đến khi gặp Thanh đi phố với chồng Thanh thì tôi giật mình để bước ra khỏi giấc mơ.

Đêm trăng quỷ quái ngày xưa đã bắt đầu nhả tôi ra khỏi miệng của nó. Tôi vừa vui vừa buồn để nhận rằng *nó* không tiêu hóa tôi được. Thanh bỗng trở nên bí mật hơn bao giờ cả đối với tôi, về thể xác về tâm hồn. Tôi tự nhủ thầm trong bàng hoàng : « Mình tưởng đã lấy được tâm hồn của Thanh, té ra không ! »

Trường hợp Thanh là một trường hợp bắt tôi suy nghĩ nhiều và mệt về sự suy nghĩ đó. Bởi vì Thanh là niềm thương nhớ không bao giờ nguôi trong lòng tôi. Chính Thanh là một sự trêu tức sâu sắc nhất đối với tôi.

Bởi vì Thanh đã trở thành một thiếu phụ với cái đẹp mới mẻ của một hình hài mới mẻ. Người thiếu phụ này hình như không có liên lạc gì với cô gái đêm trăng xưa, cô gái của chuỗi ngày xưa mà tôi đã cầm tay. Nhưng, khổ cho tôi một điều là tôi nhớ mãi rằng cô gái ngày xưa, ngày

https://tieulun.hopto.org

nay đã thành người thiếu phụ này.

Đã bao lần, tôi gặp người thiếu phụ tên là Thanh ấy để tôi mất mát nhiều. Tôi vẫn theo Thanh. Ngày xưa, toàn là ảo ảnh, chính sau này tôi mới đi tìm cái có thật của cuộc đời. Quẫn quại và hốt hoảng với cảm tưởng đôi cánh tay mình quá ngắn trong lúc cái mình muốn bắt lại xa mình mãi... Tất cả, tôi hy vọng bắt được, chỉ trừ Thanh. Thành trở nên một quyến rũ hiện hình, một sự thật to lớn hơn tất cả các sự thật khác. Mỗi lần nhớ đến Thanh là mỗi lần sức sống của tôi dào dạt và tôi cứ tìm đến Thanh. Khi mùa xuân về, Thanh thâu hút tôi mạnh mẽ nhất. Tôi đã vùng giậy mà đi ra ngoài đường giữa đêm nay chính là vì sức thâu hút đó. Tôi vừa đau khổ vừa sung sướng để cho Thanh thâu hút tôi. Tôi muốn đi tìm *Thanh thực*. Ngày trước Thanh chỉ là một bóng dáng mơ màng. Tôi đã đi với bóng dáng mơ màng đó trong một phần lớn đoạn đời tươi trẻ của tôi. Đêm nay, bước chân mùa xuân đi rạo rực trong người tôi, tôi lại hốt hoảng đi tìm *Thanh thực*.

●

Thanh là vợ của một người bạn quen của tôi. Tôi thường đến thăm bạn tôi để nhìn Thanh. Tôi sẽ đến nhà Thanh để gõ cửa. Đêm giao thừa, đêm nay là đêm vợ chồng Thanh có lẽ không muốn bị ai phá rầy, tôi biết thế, nhưng có gì kéo tôi đến nhà Thanh, mạnh mẽ quá. Tôi tự hỏi vì sao lại đúng vào đêm ba mươi cuối năm, tôi bỗng hốt hoảng tìm Thanh ? Và sao đúng vào giữa đêm ba mươi cuối năm, tôi tiếc nuối Thanh, tôi thấy cần phải nhìn *Thanh thiếu-phụ ?* Có phải là vì mùa xuân ? Có phải tôi sực nhớ một năm đã tàn để sực nhớ đời sống mỗi phút mỗi qua đi.

Đêm giao thừa như một cái lò lửa cháy rực. Người ta đi tìm sự sống như đi tìm mình, gấp gáp và có vẻ quyết liệt như để bù lại những lúc người ta đang nằm lim dim trong một giấc ngủ dài mà trong đó một thế giới riêng đã được tạo ra không ăn nhập gì với cái thế giới có thực cả.

Tôi đã đến trước nhà Thanh. Đưa tay lên gõ cửa. Có tiếng nói ở trong vọng ra : « Ai thế. » Tôi trả lời « Tôi ».

Khi cửa mở ra, Thanh sáng rực trong ánh đèn, huy hoàng và lộng lẫy nhìn tôi mỉm cười vui vẻ. (Sau này, Thanh xem tôi là một người bạn và chỉ thế mà thôi. Nàng xem chuyện đã qua giữa tôi và nàng chỉ là một giấc mơ đẹp và quyển sách tình yêu kể chuyện tôi và nàng đã được nàng khép lại rồi. Nếu còn muốn kể lể, tôi cứ thêm vào đó những gì mặc tôi với tôi, nàng chẳng cần biết.)

— Kìa anh !

Tôi mỉm cười chào Thanh rồi chào chồng Thanh. Chồng Thanh và tôi bắt tay nhau. Tôi nhìn Thanh chằm chặp và muốn chiếm Thanh.

https://tieulun.hopto.org

Nàng quyến rũ hơn bao giờ cả. Sự trang điểm của nàng trong đêm nay làm cho nàng rạng rỡ quá. Mắt sáng ánh lên tình yêu. Môi son đỏ mọng làm cho tôi thấy mà muốn cắn, và muốn ăn như ăn trái nho tươi.

Cái cổ của nàng mới đẹp làm sao ! Tôi muốn hôn vào gáy nàng, vào trán nàng, vào má nàng, vào mắt nàng. Tôi muốn đặt cả hai bàn tay có đủ mười ngón của tôi lên mái tóc lượn sóng của nàng.

Đang say sưa trong những mong ước ấy thì Thanh và chồng Thanh lên tiếng chúc tụng tôi một năm vui và mạnh khỏe. Tôi thấy bực mình. Tôi thấy sao mà bây giờ tôi cách xa Thanh quá, cách xa vô cùng.

Hôm nay đôi cánh tay tôi dài ra đến tận chân trời nhưng đôi cánh tay đó cũng vẫn không bắt được Thanh ! Có những hàng rào ngăn tôi lại với Thanh. Hàng rào đó đã dựng lên khi tôi nằm ngủ và mơ mộng. Tôi đã thức và muốn phá hàng rào nhưng không phá được, tôi biết vậy. Mà dù có phá được thì cũng chẳng đến đâu, có lẽ như thế. Thanh sẽ chạy xa tôi để gần hơn với chồng nàng. Tôi sẽ đuổi theo Thanh một cách vô vọng. Tôi chỉ là một vang bóng của nàng mà thôi. Hạnh phúc của nàng mới là sự thực đáng để cho nàng nằm ở trong đó. Tôi của nàng ngày xưa đã quá trừu tượng.

— Anh đi à ? Ở lại với chúng tôi cho vui !

Chồng Thanh nói thế lúc tôi đứng giậy. Và Thanh cũng nói :

— Anh ở lại cho vui !

Giọng Thanh tự nhiên quá làm cho tôi buồn. Vì sao Thanh lại tự nhiên đến như thế. Thanh nhìn tôi như tôi tự nhìn tôi. Vắng vẻ quá. Tôi muốn đem ghi lấy Thanh lúc này.

Với tất cả sức mạnh của cặp mắt, tôi nhìn Thanh một lần nữa rồi đi ra. Có tiếng pháo nổ rồn tan ở gần đây. Tôi đã đứng ở ngoài đường khuya. Trên đầu tôi đầy cả sao. Cả một trời sao lấp lánh, buồn nhưng mà đẹp quá. Tôi hiểu rằng không bao giờ nữa tôi được Thanh. Nhưng có lẽ tôi đã thể được tất cả những gì còn lại của cuộc đời trừ Thanh.

Trong những phút đầu của một năm thơm và mới, tôi nghe đôi cánh tay tôi đài ra.

KIÊM MINH

https://tieulun.hopto.org

Người sông Thương

Nhớ biển

Ý nghĩ đầu tiên của tôi khi trở lại Saigon sau hai năm đi làm ăn ở hải ngoại là một ý nghĩ triu mến dành cho anh chị Quỳnh, những người thân thiết cuối cùng của tôi tại miền Nam.

Quỳnh hơn tôi ba tuổi, học trên tôi một lớp, và đối với tôi gần như anh em ruột thịt. Anh thuộc vào một gia đình khá giả ở Hà nội. Cuộc đời tôi sóng gió bao nhiêu thì cuộc đời anh bình lặng bấy nhiêu. Là con một, được gia đình chiều rất mực, song anh vẫn là một người con ngoan. Thuở thiếu thời anh học hành chăm chỉ, lớn khôn lên thi đậu, lấy vợ rồi đi làm. « Cũng là để cho nó qua ngày tháng », anh thường tuyên bố thế. Chị Quỳnh là một người đàn bà nửa cồ nửa kim. Cái phần « kim » ấy tôi ngờ rằng chính anh ấy đã mang lại cho chị là vì xét cho tới cùng thì chị chỉ có năng khiếu buôn bán. Cũng nhờ đôi bàn tay đảm đang của chị mà cơ nghiệp gia đình anh Quỳnh, sau khi hai ông thân bà thân của anh mất, vẫn một ngày một tấn phát. Tôi quen anh Quỳnh từ bậc tiểu học. Tôi rớt bằng cơ-thủy một năm nên học sau anh. Ngay từ hồi tôi mới biết anh, ông bà thân sinh ra anh nhiều lần có bảo tôi về ở với gia đình anh vì thương tôi sớm mồ côi lại xa họ hàng. Tôi rất thèm cái không khí thắm thiết gia đình, nhưng tôi vẫn từ chối, tỉ như một người muốn hạnh phúc mà lại sợ hạnh phúc hay một cái gì khác. Hơn nữa nết tôi thì bông lông, mà nết anh Quỳnh lại chín chắn, tôi sợ chúng tôi không hợp với nhau lâu. Một vài lần Quỳnh nhắc nhở điều đó không bình luận, rồi bỏ qua.

Tôi còn nhớ ba năm trước đây tôi di cư cùng một chuyến, hay nói cho đúng hơn, cùng một danh sách gia đình với Quỳnh. Vào Saigon, anh tậu được nhà ngay. Tôi ở đậu lại gia đình anh nửa tháng rồi ra trọ ở ngoài. Biết tính tôi, anh không giữ. Tôi vào làm việc cho một cơ quan chánh phủ, rồi tôi ra ngoại quốc. Ngày tôi rời Saigon anh chị Quỳnh cùng con cháu Mai tiễn chân tôi tận phi trường Tân Sơn Nhứt. Có lẽ tôi quên chưa nói gì về con cháu Mai với các ngài đấy nhỉ? Thực ra cháu có cái tên kép là Hoàng-Mai. Không phải vì quê anh hay chị Quỳnh ở làng Hoàng Mai, gần Hà nội. Chữ Hoàng ấy chính là tên

https://tieulun.hopto.org

tôi lấy làm tiếng đệm cho tên cháu. Đó là ý muốn của anh Quỳnh và cũng là ý muốn của chị ấy. Hai người muốn cụ thể hóa mối thân tình của họ, hay là đã nghĩ rằng có thể lấy một sợi giây vô hình mong buộc chân tôi vào quê hương, tôi một người lúc nào cũng có độc và không thôi nuôi mộng hải hồ ? Thương ôi, họ có lý mà vẫn thất vọng. Đã hai năm biệt xứ, tôi không hề nghĩ tới việc gửi một mảy may thư tin cho anh chị Quỳnh và nhiều lúc tôi đã chỉ còn có một cái định nghĩa hẹp hòi về quê hương, gắn liền ý niệm với những người thân yêu hiếm hoi của tôi.

Trong những ngày xa nước, tôi vẫn giữ được một hình ảnh êm đềm về gia đình anh bạn : một chị Quỳnh chăm chỉ làm ăn hết sức chiều chồng, một cháu Mai thông minh, lanh lợi, ngoan ngoãn... Và xuyên qua cái vẻ ngoài trầm mặc, những cử chỉ thất thường của anh Quỳnh, tôi vẫn ngờ vực có một điều gì bí ẩn trong tâm sự anh. Tôi tin chắc rằng anh cũng chia sẻ cái giấc mộng phiêu lưu của tôi, mặc dầu anh không nói ra miệng. Hồi bình thời và sau này trừ mấy năm tản cư, anh có một đam mê cố cựu : đi tắm biển. Tôi còn nhớ xưa kia mỗi năm anh sửa soạn « cuộc hành trình về đất thánh » của anh với một điệu say mê thành khẩn. Những năm mới lấy nhau, chị Quỳnh tỏ vẻ miễn cưỡng khi phải bỏ công việc buôn bán để theo anh ấy đi đổi gió. Về lâu, chị cũng thấy lôi cuốn trong cái thú vui độc nhất của chồng. Là vì, Quỳnh không đòi hỏi nhiều ở cuộc sống. Mỗi năm một lần đi tắm biển là đủ lắm đối với anh. Hơn nữa, anh lại chỉ thuận đi ra biển khi có chị ấy, và sau này thêm con Mai nữa, đi theo. Có lần tôi đã nói đùa : Như thế này thì anh đừng tính tuổi con Hoàng Mai bằng số lần hoa đào cười trước gió nữa, mà bấm ngay cái số lần sóng trắng vỗ biển xanh cũng được.

Cho nên khi tàu cập bến Saigon tôi thích thú tưởng tượng ra sự ngạc nhiên của gia đình anh Quỳnh khi thấy tôi về không báo trước. Tôi đã sắp đặt món quà cho từng người : anh ấy cái tẩu thuốc lá mua lại của một người sói già biển cả này, chị ấy cái áo choàng tắm này, con cháu Mai thì đã có cái dù che nắng biển. Nhưng mà có lẽ con bé lớn bằng mẹ nó rồi cũng nên. Vậy hai người có thể thay đổi nhau chiếc áo choàng. Tôi giận tôi đã không mua cả một đôi khi có hàng Ý đại Lợi ấy cứ nằn nì mãi. Không biết con Mai bây giờ bơi đã khá chưa ? Kể cái anh Quỳnh cũng kỳ cục thật : Thuở còn đi học anh rất ham thể thao, xem hơn là chơi, và lúc trưởng thành có con anh lại nuôi cái mộng luyện cho con thành một nữ lực sĩ bơi lội. Anh thường tâm sự với tôi : « Xem cái kỷ lục ở Việt Nam mà ngán ! Sức thân dài vai rộng nam nhi mà ở đây họ làm một phút sáu sao trăm thước tự do có hồ không ? Kém cả phụ nữ ngoại quốc. Ngay đến con Simone...

https://tieulun.hopto.org

Làm sao con Mai nhà tôi phải dưới một phút mới được ! » Những khi ấy tôi không quên can khéo anh khỏi giấc mộng lạ lùng : « Bơi đành rồi, nhưng tôi khuyên anh cho cháu tập môn khác đi. Tôi công nhận bơi Crawl có cái lợi của nó,— ở bể bơi để bơi lấy nhanh, lấy đẹp,— nhưng không có thực dụng. Sao anh không cho cháu tập brasse bay trudgeon có phải đi được đường trường và sóng cả không. » Nể tôi anh không đáp, song xem chừng có vẻ giận lời can thiệp của tôi.

Chiếc xe taxi đưa tôi quẹo vào một phố vắng người, có cây cối hai bên lề đường, rồi dừng trước một biệt thự nhỏ, nhà anh chị Quỳnh. Vừa xách hoa ly đi vào cổng, tôi vừa nghĩ : « Sao vắng vẻ thế này. Không có tiếng dương cầm. Cửa sổ thì đóng kín. Không cả bóng gia nhân nữa. Vườn và lối đi đầy những cỏ. Nhà như không có người ở vậy ! » Tôi bỗng nhớ ra rằng tôi trở lại Saigon đúng dịp lễ Giáng sinh là lúc dân đô thành bắt đầu đi tắm biển. Tôi ngờ rằng gia đình anh Quỳnh đã đi Ô Cấp hoặc Nha Trang rồi. Tôi bắt đầu thấy dại đã không báo trước ngày về để anh chị Quỳnh ở lại đón tôi, rồi cùng đi tắm biển sau.

Bước cầu thang ngoài trời lên lầu tôi vẫn hy vọng rằng tôi đã phỏng đoán lầm. Tôi đẩy chiếc cửa lớn đi vào hành lang. Vẫn cái không khí vắng lặng bên ngoài. Cửa các phòng đóng kín. Đặt hoa ly xuống, tôi nhẹ gót tiến lại trước căn phòng lớn nhất mà tôi nhớ rằng trước đây gia đình anh chị Quỳnh thường hội họp buổi tối, hoặc tiếp những bạn thân. Vẫn không có một tiếng động nào. Có mùi hoa cỏ thơm mát thoang thoảng ở hành lang. Cửa phòng này lại có vẻ đóng kín hơn các phòng khác. Tôi đến sát cái cửa sổ chính và nhìn vào. Tôi ngạc nhiên hết sức khi bắt gặp ánh đèn néon phơn phớt xanh sáng trưng xiên qua khe cửa. Và tôi vui mừng nhận ra rằng gia đình bạn tôi không đi vắng. Tôi muốn hô to lên để gọi Quỳnh nhưng không hiểu sao tôi lại thôi. Một lần nữa tôi lại nhìn qua khe cửa. Trên trần nhà rộng sáng xanh ánh đèn từng chùm bóng lá in hình mờ mờ. Tôi đang tìm kiếm xem bóng những chùm lá đó ở đâu chiếu lên thì bỗng một khúc nhạc vang dội lên. Đó là một khúc nhạc Hạ uy di với tiếng đàn ngân dài, và âm điệu dạt dào như từng đợt sóng sô lên cao rồi chết dần trên bờ cát. Tôi nghĩ : « Hay là nhà đã đổi chủ ? » Rồi lại tự trả lời : « Không có lý. Khúc nhạc Hạ uy di vẫn là khúc nhạc cũ mà ! »

Nghĩ ngợi giây lâu, sau cùng tôi quả quyết mở chiếc cửa chính đi vào. Khúc nhạc vẫn rầm rộ, dặt dìu. Cái ổ khóa kêu lách cách mấy tiếng rồi một cánh cửa từ từ mở ra. Một quang cảnh lạ thường hiện ra dưới mắt tôi. Tôi tưởng tôi lạc vào đảo Hạ uy di thật. Tôi không tin ở giác quan của mình nữa. Tôi chưa trông thấy một bóng người nào. Căn phòng rộng chan hòa một thứ ánh sáng xanh dịu. Giữa

https://tieulun.hopto.org

phòng là một khoảng trống khổng, trải toàn bằng thảm cói đủ màu. Không còn bàn ghế tủ giường như mọi khi. Khắp trong các só nhà những cành cây si, cây hoa giấy kết lại với nhau như một khu rừng nhỏ. Bên tay mặt tôi là mấy cái nệm giường chồng lên nhau giả làm núi. Một chiếc ghế bành lớn phủ một chiếc màn dày, không biết để làm gì, hãy còn để lộ cái thành dựa lưng bề thế. Guốc dép vun chất đống ở bên trái bên cạnh những viên đá và những nồi niêu xoong chảo bừa bãi. Khoảng cuối phòng là một tấm phông cảnh lớn che kín cả mảng tường. Bức họa thật là đồ sộ và linh động. Qua những hàng dừa cao thân nghiêng nghiêng, cong cong với những chùm quả lớn là bãi cát vàng nhạt với những mô cát và những vết chân chi chít. Xa xa là biển xanh với những đợt sóng trắng xóa ở đầu. Đây đó một vài ngọn núi mầu nâu tím. Một cánh buồm trắng lượn lờ ở chân trời tiếp liền với những hàng mây trắng. Tôi nghĩ: « Hay là ta lạc vào một phòng chụp hình hoặc một nơi quay điện ảnh ? Nhưng mà nếu thế thì máy móc để ở đâu ? » Tôi còn đang phân vân thì bỗng ở cuối phòng, nơi căn phòng lớn ăn thông phòng bên, ngay cạnh một gốc dừa, chỗ có nhiều cành lá kết với nhau giả làm một cái cửa hang, cánh cửa từ từ mở, hai người lom khom chui ra. Ấy là một người đàn ông và một người đàn bà ăn vận lối tắm biển mà bóng tối chung quanh chưa cho phép tôi nhận diện ra ai. Tôi nép vội vào sau một cành lá rậm. Người đàn ông mình trần, mặc slip, da trắng lợt, đầu tóc rối bù. Họ đã đứng dậy ở cửa hang. Người đàn bà quần áo tắm thụng không ăn khớp với chiếc mình gầy, ngực lép, đít beo và hai chân chụm lại vẫn để hở một khe trời rộng lớn. Họ đã đi ra giữa phòng, chỗ trải những tấm thảm cói. Bây giờ tôi mới nhận ra là anh chị Quỳnh thân yêu của tôi. Mới có hai năm xa cách mà sao anh chị ấy già và xấu đi nhiều thế. Lại nữa họ ăn bận như thế kia thì làm sao tôi nhận ra ngay được? Họ đã ngồi xuống thảm bầy các gói, các hộp ra chung quanh họ. Tôi nhảy xổ ra giữa phòng hô lớn :

— Tướng công và phu nhân hôm nay cũng ra tắm biển ?

Tức thì anh chị Quỳnh ôm trò lấy nhau, chị chui xuống bụng anh, anh ôm lấy lưng chị để phòng bất trắc. Tôi vội vàng giảng giải :

— Hoàng đây mà, anh chị Quỳnh ơi ! Hoàng đi Pháp về đây mà !

Anh chị Quỳnh buông nhau ra, nhìn tôi một giây lâu. Quỳnh đứng phắt dậy giang tay ra đón tôi. Chúng tôi ôm nhau kiểu Tây phương ấy một lúc. Chị Quỳnh đã hoàn hồn, lui lủi bò vào một gốc dừa tìm chiếc áo choàng.

Tôi nói huyên thuyên :

— Gớm thế mà đã hai năm xa cách anh chị rồi, chóng quá. Vẫn chưa nên sự nghiệp gì cả. Tưởng phiêu lưu thì thú vị lắm, rút cục

https://tieulun.hopto.org

qua cầu rồi cũng chẳng thấy cái quái gì là hay. Thế nào, lần này thì tôi viện kinh nghiệm bản thân mà khuyên ông bà nên an phận thủ thường nhé. À nhưng mà có bao giờ ông bà thích phiêu lưu đâu. Mấy lần toan viết thư cho anh chị rồi ngại quá lại thôi. Cái nết tôi nó như thế, anh chị thứ cho. Muốn về bất chợt cho anh chị ngạc nhiên một mẻ. Có lẽ chuyến này ở nhà thật. Này lễ Giáng sinh rồi, ông bà biết chưa. Hai ông bà gan thật chưa đi tắm biển ? Mới đầu tôi lại tưởng là lạc nhà cơ chứ. Sau lại cho rằng ông bà chơi trò ú tim hoặc diễn với nhau một màn điện ảnh Hạ uy di. Kỳ này thì không dám quên quà nhé. Anh thì có cái tẩu như mong ước.

Không ai trả lời tôi. Anh Quỳnh đã ngã ngồi xuống chiếc ghế bành giả núi. Chị ấy gục trên bờ cát, nơi chân một cây dừa. Tôi sực nhớ ra :

— Nhưng mà con cháu Hoàng Mai của tôi đâu. Cháu nó đi học, đi họp đoàn hay đi đâu mà không thấy?

Tức thì lời nói của tôi có cái hiệu lực làm cho chị Quỳnh khóc rống lên ở bờ cát. Anh Quỳnh vơ lấy cốc rượu ở chân ghế uống một hơi cạn rồi tay ôm đầu ủ rũ. Ngờ sự chẳng lành tôi hỏi dồn :

— Cháu đâu ? Cháu đâu ?

Tôi chạy lại anh ấy, không được trả lời, tôi chạy lại chị ấy, chị ấy vẫn khóc. Tôi tin chắc ở linh cảm tôi rồi. Hồi lâu chị Quỳnh ngửng lên nhìn tôi nói bằng một giọng đầy nước mắt :

— Bác ơi ! Cháu mất rồi còn đâu. Rõ khổ thân tôi. Cháu mắc nạn ngày rày năm ngoái ở Cấp. Suốt đời tôi, tôi đã lo ngại cái ngày ấy mà. Tôi đã nói mãi nhà tôi không chịu nghe. Người ta bảo biển ở cái Ô Cấp này là nguy hiểm lắm cơ.

Rồi chị lại khóc to hơn bao giờ hết. Tôi không còn biết làm gì hơn là an ủi chị :

— Thôi chẳng qua là số mệnh cả, chị ạ. Giả thử cháu chẳng mắc nạn này, thì rất có thể cháu lại gặp những rủi ro khác. Vả lại sống ở cái cõi đời này đâu đã là một điều hạnh phúc mà chị nên mong muốn cho cháu. Và biết đâu hiện nay cháu lại không sung sướng hơn ở một cõi đời khác...

Tuy nói thế, song chính tôi cũng thấy đứt từng khúc ruột. Tôi tưởng tôi mất một cái gì thuộc chính bản thân tôi. Một lúc, cái chết của con Hoàng Mai làm đảo lộn cả cảm nghĩ của tôi. Tôi đứng thờ thẫn ở giữa phòng. Hồi lâu anh Quỳnh đứng dậy, đi lại chỗ tôi :

— Thôi cứ để cho mẹ cháu khóc cho nó nguôi phần đau đớn.

Và anh kéo tôi lại chỗ ghế ngồi của anh đẩy một chiếc ghế khác ra, chỉ cho tôi ngồi xuống. Đoạn anh lôi ra một chai rượu lớn, rót hai ly đưa cho tôi một. Tôi vừa uống vừa lần rở một cuốn album

https://tieulun.hopto.org

lượm được ở chân ghế. Những hình ảnh đã cũ vàng của những năm Quỳnh còn đi học. Tôi chưa hề nhìn thấy quyển album này bao giờ. Im lặng não nề. Mỗi chúng tôi theo đuổi một dòng ý nghĩ. Bỗng không chuyển tiếp, Quỳnh nói bằng một giọng rất xa xôi :

— Tưởng nó cũng can tràng và lanh lợi như con Simone cơ.

Trong hơi men chếnh choáng, tôi bỗng nhớ ra : Simone là cô bạn cùng học một lớp trung học với Quỳnh nhưng khác trường. Chúng tôi có nhiều dịp gặp gỡ nhau trong những cuộc thi thể thao hoặc những buổi dạ hội công cộng. Tôi chăm chú nhìn anh hầu mong khám phá một điều gì, nhưng tôi đã thất vọng : Quỳnh không hề nói một lời tiếp và anh đã trở về dáng điệu trầm mặc bí ẩn muôn thuở của anh.

Simone cười trong ảnh và chị Quỳnh gục lặng ở bờ cát không biết thức hay ngủ.

https://tieulun.hopto.org

Duy Thanh

Thơ của một người

Và anh đã yêu dong buồn khỏi ngõ
Gửi mênh mang theo bốn cõi u hoài
Ngại vàng anh em ngự những chiều mai
Những đêm tối vẫn huy hoàng ánh sáng

và nguồn thơ lại dâng hồng bất tuyệt
bầy thiên nga xao động cánh đôi ngần
em về đây nao nức cả trời xuân
duyên bỡ ngỡ giữa muôn hàng mộng nhỏ
gót bước xinh xinh ngập ngừng biển gió
buồn tay em ve vuốt mướt linh hồn
mắt hoang sầu như thể những hoàng hôn
hay những bữa tràng lên màu nguyên thủy
ta yêu em tự bao giờ thế nhỉ
hôm nay sao vạn kỷ bỗng chung niềm
yêu say sưa trong giấc ngủ triền miên
nghe thao thiết lối hương vào ngõ cũ
buổi mai xanh hồn ngợ ngàng tình tự
với dư âm tiếng hát thuở ban đầu
mộng ủ mơ màng ngan ngát thiên thâu
cứ yêu mãi yêu-và-yêu-em-mãi
yêu đến mê si phương lòng thắm lại
mũa anh hoa rừng rực khắp kinh thành
nhớ nhung nhiều sương lệ thấp long lanh
phơi trải suốt cả biên thùy vạn lý
ôi dáng buồn xinh diệu kỳ quá thế
mong manh như huyền ảo một đường tơ
của nghìn xưa yêu biết mấy cho vừa
ôi trác tuyệt bài-thơ-em-trác-tuyệt
ta quỳ xuống mê linh hồn băng tuyết
ngàn-sao-em-hồng-hảo-một-phương-trời
này khúc tình ca rào rạt biển khơi
lòng vũ trụ nhịp cười xanh bát ngát
ta đến em với thiên tài đĩnh đạc
nhạc đầy tay và thơ rót đầy đường
hội hoa đăng vừa mở cửa yêu thương
mời em đến cho .tưng bừng chăn gối
vườn hương bay thu nghiêng sầu vỏi vợi.
ô mắt huyền mi bẽn lẽn môi hồng .
giữa xuân đời em có thấy gì không

https://tieulun.hopto.org

NHỮNG BÀI THƠ CHỮ MỘT

1

một hiệu kem trong một góc có một bàn
và một ghế
những cặp tình nhân không thể ngồi
vì chỉ có một
tôi nhớ tới tác giả tập thơ
tôi không còn cô độc

2

cõi đời hôm nay thiếu một người
cõi đời từ đây thiếu một người
tôi nhắc mãi nhắc hoài
từ đây từ đây thiếu một người
trên cuộc đời
trong lòng đời
ôi bạn tôi
QUÁCH THOẠI

3

và quả bóng đỏ dứt giây bay lên trời
và đứa trẻ nhìn theo tiếc mãi
quả bóng bay lên quả bóng bay lên
một kiếp người
một giòng sông
nức nở

4

chiếc guốc vỡ lênh đênh bên bờ cát
một chiếc mà thôi
chiếc guốc ai lênh đênh bờ cát
lắc lư hoài
không thôi không thôi
mà cũng không trôi
không trôi

5

làm sao tôi viết được thành thơ
khi không còn gì đáng viết
khi cả linh hồn buồn như đã chết
tự bao giờ

có gì đâu để nói
còn gì đâu ai nghe
mà làm sao tôi cứ viết
một bài thơ rồi những bài thơ

DUY THANH

https://tieulun.hopto.org

Vĩnh Lộc

Ánh trăng trên sông

CHÚNG tôi chọn một chỗ vắng người, khuất sau chòi canh ngó ra bờ sông. Hiền trải tờ báo cũ lên kè đá ngồi thõng hai chân xuống giòng nước đen loang loáng chảy.

Về bên trái, bóng một vài con tầu thấp thoáng với những đốm lửa vàng vọt. Trước mặt chúng tôi, ở cầu tầu người ra hóng mát khá đông. Tôi ngồi bó gối, nhìn ra giòng sông lấp lánh ánh trăng. Một vài chiếc củi mục, nùi rác trôi lềnh bềnh trên giòng nước đen chảy xiết. Về chiều nước dâng. Gió mát lồng lộng thoảng mùi tanh nồng.

Thốt nhiên tôi nhớ lại buổi chiều, lúc ở nhà xuất bản ra. Lần thứ hai, tập bản thảo lại trở về tay tôi. Gã lái buôn trao tập giấy cho tôi với giọng nói an ủi :

— Ông cũng biết lúc này sách tiểu thuyết ế lắm. In ra thường phải bán son.

Tôi cám ơn y, lủi thủi ra về.

— Có lẽ rời mình đến phải trở lại với cái đề tài muôn thuở mất...

Tôi nói, khi Hiền đang lơ đãng ngó ra mặt sông. Không biết anh có nghe tôi, chỉ thấy anh chợt kêu :

— A! Sáng trăng đẹp nhỉ.

Tôi bỏ câu chuyện riêng tư, nhìn ra giòng sông. Ánh trăng vẽ một vệt dài lấp lánh trên thảm nước đen mênh mông. Nhiều điểm sao lợt thấp thoáng trên vòm trời cao.

Tôi nghe tiếng Hiền nói một mình như người nói trong giấc mơ :

— Cùng một ánh trăng... mười năm... À, hình như anh vừa nói với tôi về cuốn tiểu thuyết phải không ?

Tôi ngó Hiền sững sờ. Anh tiếp :

— Trong văn chương đàn bà và tình yêu vẫn là đề tài muôn thuở... Tôi vừa nói với anh về một ánh trăng thì phải... Ấy là một chuyện tình ngày trước. Nhân tiện cũng nên kể lại cho anh nghe.

Hiền dạy học ở một trường tư thục. Anh sống một mình trên căn gác xép, đi lên bằng một chiếc cầu thang khập khiễng. Và căn gác nằm sâu trong ngõ hẻm.

Hiền thường rủ chúng tôi lại chơi vào những đêm trăng. Anh mở

https://tieulun.hopto.org

lấy chiếc vĩ cầm trong bao và dạo cho chúng tôi nghe những bản nhạc dịu buồn. Chúng tôi thường hay ra bờ sông, sau khi qua đường Tự Do vào những buổi chiều mà đèn thành phố vừa đỏ ngọn. Tôi nói chuyện văn chương và Hiền những chuyện âm nhạc. Đôi khi anh tả cho tôi nghe cái quang cảnh đầm ấm của lớp học anh dạy.

Có lẽ tôi nên trở lại câu chuyện của Hiền.

Mặt sông dường như sáng hơn. Một vài chiếc ghe nhỏ lướt trên mặt nước. Không có những con tầu thấp thoáng ánh đèn, người ta sẽ tưởng như đương ngồi trên bờ sông ở một vùng quê nào. Tiếng Hiền thoảng bên tai tôi...

●

Dạo ấy tôi đi theo một đoàn kịch tuyên truyền. Lũ chúng tôi gồm ngót hai chục người, phần đông đều mới ở nhà trường ra. Một vài cậu đã từng chống giữ Hà Nội.

Tôi nhập vào ban kịch ấy cũng chỉ vì một cây đàn. Ngoài cái ba-lô mà một nửa là sách và bản nhạc, gia sản cuối cùng của tôi còn lại là cây vĩ cầm. Khi ra khỏi Hà Nội, một người bạn cũ ở trong ban tuyên truyền thấy tôi thất tha thất thểu, mới rủ tôi vào đoàn kịch của anh. Tôi nhận lời ngay vì không tìm ra được cách nào khác để có miếng cơm cho vào miệng.

Phải thú thật rằng tôi không có một chút năng khiếu nào về kịch. Người ta cho tôi một chân nhạc công trong ban đàn giây. Tôi rất khổ tâm vì đêm nào cũng phải kéo rặt những bản nhạc hùng tráng. Nhưng tôi bắt đầu yêu thích đám đông và cuộc đời luôn chuyển dịch.

Chúng tôi thường diễn những vở kịch ngắn để tài kháng chiến. Đôi khi có anh viết được một vở kịch dài. Đó là những tác giả, kịch gia chưa quá hai mươi lăm tuổi. Họ sáng tác trong những cuộc di chuyển mệt nhọc, qua tiếng máy bay và trọng pháo. Có nhiều đêm chúng tôi phải bế mạc trước khi chưa rứt chương trình vì đã diễn kịch nhằm vào một làng nằm trong vùng chiến địch. Cuộc sống như thế làm tôi mất tin yêu. Tôi cũng hiểu tại sao. Có lẽ tôi vốn lãng mạn, thích sống yên tịnh với những giấc mơ nho nhỏ có âm nhạc và tình yêu.

Chúng tôi sống với nhau qua bao nhiêu ngày lang bạt, mà mãi đến đêm diễn vở kịch « Lôi Vũ » tôi mới biết Phượng. Đêm ấy Phượng đóng vai Phồn Y. Tôi hơi bật cười tự hỏi tại sao Phượng lại không đóng vai... Thị Phượng ! Còn tôi, chẳng hiểu vì thiếu người hay vì một lý do kỹ thuật nào, người ta đã phát cho tôi vai Lỗ Đại Hải.

Vở kịch được cắt xén để thu gọn vào hai tiếng đồng hồ. Lần đầu tiên tôi được thấy Phượng trong vai Phồn Y, một người đàn bà mê đắm trong tình yêu tội lỗi. Tôi không bao giờ quên được hình ảnh người thiếu phụ sõa tóc bên cửa sổ. Phượng đã lột được hết tinh

https://tieulun.hopto.org

thần vai nàng đóng, đến đối từ sau vở kịch Lôi Vũ anh em đã đặt cho nàng một cái tên mới là Phồn Y.

Lần diễn ấy tôi say mê theo vở kịch - hay đúng hơn là bị mê hoặc vì vai Phồn Y — đến nỗi người ta phải lại kéo tôi vào hậu trường vì sắp đến vai tôi phải ra sân khấu. Tan kịch, tôi tìm Phượng lúc nàng đương ngồi lau những lớp son trên mặt và gỡ tóc.

— Chị Phượng đóng vai Phồn Y hay quá đến nỗi tôi suýt bỏ quên cả Lỗ Đại Hải!

Phượng ngước nhìn tôi, đôi mắt ngạc nhiên nhưng đầy cảm tình. Tôi chậm rãi kể lại câu chuyện của tôi. Cả hai chúng tôi cùng rũ ra cười.

Trong đoàn chúng tôi có ba người con gái: Thư, Quỳnh và Phượng. Thư riu rít như một con sơn ca. Quỳnh có đôi mắt dễ làm mê đắm những tâm hồn lãng mạn. Riêng về Phượng, tôi chưa từng có dịp nhận xét về nhan sắc của nàng. Ở trong đám tuổi trẻ vui ồn và nồng nhiệt ấy, Phượng thoáng như một cái bóng. Đôi khi tôi cho là Phượng hơi kiêu kỳ. Thực ra thì khác hẳn.

Từ sau buổi trình diễn vở kịch rút ngắn của Tào Ngu, một sợi giây thân mến đã ràng buộc hai chúng tôi. Tôi biết được rằng gia đình Phượng ở lại thành. Nàng ra khỏi Hà Nội vì một sự tình cờ. Phượng vốn mang tâm hồn của lớp người bất khuất. Tôi bắt đầu để ý đến kịch nhờ những câu chuyện ý nhị của Phượng. Đôi khi tôi bắt gặp trong vẻ suy tư của Phượng những nét say mê của một nghệ sĩ. Phượng hát rất hay, đó là điều mà tôi không ngờ. Mãi đến một đêm kia...

Giọo ấy vào cuối tháng bảy. Những buổi sớm đã thoáng heo may. Kịch tan vào lúc nửa khuya. Anh em trở về trụ sở, vừa đi vừa chuyện trò về vở kịch của anh Văn mới dựng. Hình như khán giả có người phê bình vai cán bộ nhạt nhẽo và không được vững. Trái lại vai Việt gian thì thật đến nỗi người ta muốn giết chết. Trên con đường thoảng mùi hoa cỏ về đêm, dư âm tiếng hát của Thư và Quỳnh vẳng lên trong đầu tôi như âm vang tiếng suối rừng. Những bước chân bạn đi đã hơi xa. Bỗng nhiên tôi nghe tiếng Phượng:

— Anh có thấy những cánh hoa đen ở trên đường không?

Tôi hơi ngạc nhiên về nhận xét của Phượng. Đó chỉ là những chiếc lá bay mà ánh trăng in thành những đốm đen linh động dưới bước chân chúng tôi.

— Những cánh hoa đen của mùa chinh chiến!

Giọng Phượng chợt buồn. Tôi cảm thấy lạnh trên vai. Tôi bảo bạn:

— Tôi ghê tởm chiến tranh. Đáng lẽ tôi sắp thi vào trường sư phạm.

https://tieulun.hopto.org

— Chúng ta đương hàn gắn lại những vết thương bằng cung đàn, tiếng hát. Hiền nên tự an ủi vì sứ mạng đẹp đẽ của mình.

Tôi nghĩ đến cây đàn của tôi cứ phải kéo mãi những bản hùng tráng.

— Có lẽ tôi hơi lãng mạn vì tôi chỉ yêu những âm nhạc dịu buồn nó thích hợp với cây vĩ cầm của tôi và cả tâm hồn tôi nữa. Chị đừng cười nhé.

Tới con đường rẽ ra bờ sông, Phượng bảo tôi :

— Đêm nay sáng trăng đẹp quá.

Tôi không đáp, lặng lẽ đi theo Phượng. Ánh trăng vẽ một vệt dài lấp loáng. Về đêm nước triều lên, thoảng mùi phù sa. Chúng tôi đi men theo bờ cỏ ẩm ướt. Ánh trăng, vòm trời điểm sao, giòng sông hiện lên một cảnh thật là hữu tình. Tôi bước xuống một cái nhà bè bỏ hoang nằm bên bờ sông. Chiếc bè hơi chòng chành làm nước kêu lách tách. Mặt sông gợn lên những vệt sáng lấp lánh như pha lê. Tôi nắm tay Phượng đưa nàng xuống tấm bè nứa. Bàn tay Phượng ấm áp. Dường như Phượng thoáng nhìn tôi. Trong ánh mắt chứa một vẻ triu mến thầm lặng.

Phượng ngồi dựa lưng vào vách túp lều nhỏ. Nàng tinh nghịch thò chân xuống mặt sông. Tôi ngó cái hình ảnh ấy như vẽ trong một giấc mơ. Phượng bảo tôi :

— Giá anh đem cây đàn ra đây nhỉ ?

Gió thổi từ mặt sông lên. Nước vỗ róc rách vào bè nứa.

Rồi đây khi mùa tắt chiến chinh
Gió đàng khúc đàn thanh bình

Tôi thoáng nghe giọng Phượng trong và ấm hát bản nhạc mà tôi rất yêu, của Tô Vũ.

Tôi bảo Phượng khi nàng dứt tiếng :

— Giá tôi phải xa Phượng lúc này thì bài hát ấy có thể làm tôi khóc được.

Tôi từng kể với Phượng : Tôi mồ côi mẹ từ lúc còn nhỏ. Thuở thơ ấu của tôi qua bên người cha khắc khổ. Tôi khát khao một chút mến thương của mẹ hiền. Tôi đương nghĩ những điều buồn bã thì bên vai tôi Phượng đã dựa vào. Tôi tìm bàn tay của Phượng. Trăng vắng vặc giãi trên giòng sông đêm sang mùa thu. Tôi ngửi thấy mùi hương từ mái tóc Phượng. Chiếc bè như đang chập chờn trôi...

Sáng hôm sau tôi gặp Lễ, anh chàng nghịch ngợm nhất đoàn. Y nhấm nháy với tôi :

— Hôm qua anh chị rủ nhau đi « Lôi vũ » hẳn ?

Tôi không trả lời nhưng hơi phật ý vì câu đùa xỗ của bạn.

Buổi sáng rất đẹp trời. Tôi đương khoan khoái hít thở không

https://tieulun.hopto.org

khí trong lành, thì tiếng máy bay ào tới. Từng tràng liên thanh, như giữa cơn ác mộng, xối vào đầu tôi. Tiếng những chiếc máy bay rú thét như một bầy quỷ khát máu. Khi tôi tỉnh giậy thì thấy mình đang nằm ở một trạm cứu thương. Khuôn mặt của Phượng lờ mờ, nghiêng xuống bên tôi. Phía chân phải tôi nặng chĩu nhức nhối một cách kinh khủng.

Tôi gượng mỉm cười khi thấy Phượng :

— Có lẽ tôi bị gẫy chân phải không Phượng ?

Phượng nhìn tôi trong đôi mắt đầy thương yêu và lắc đầu. Tự nhiên tôi bảo :

— Phượng đừng bỏ tôi nhé !

Nụ cười của Phượng lúc ấy sao mà sầu não ! Tôi chợt hiểu số phận của tôi. Bên tai tôi văng vẳng dư âm bài Tạ Từ qua giọng hát ấm và buồn của Phượng. Từ khóe mắt Phượng hai giọt lệ vừa lăn xuống má. Đầu tôi nghiêng đi.

Những đêm ở bệnh xá lạnh và dài. Chiến tranh đem những thanh âm ghê tởm của nó vào bản hòa tấu kinh khủng của những đợt trọng pháo và liên thanh. Tôi tự bảo chuyến này tôi sẽ cầm súng để thay thế cho cây vĩ cầm yếu đuối của tôi. Nhưng tôi đã bỏ lại cả cây vĩ cầm, cả Phượng. Và tôi trở về Hà Nội với rất nhiều đau sót. Tôi đinh ninh rằng sẽ chẳng còn gặp lại Phượng. Ai biết được ngày mai trong chiến tranh ? Vì thế cho nên tôi đã gặp lại Phượng. Trong một hoàn cảnh mà không bao giờ tôi ngờ tới : trong một tiệm nhảy.

Phượng nói với tôi câu đầu tiên như thế này :

— Đáng lẽ chúng mình không gặp nhau.

Câu nói đó làm tôi gần khóc. Chúng tôi đều muốn giữ nguyên vẹn hình ảnh *Ánh Trăng Trên Sông* một đêm sang mùa thu đã xa. Nhưng không được. Chiến tranh đã làm hư hỏng hết cả. Tôi bảo với Phượng qua hy vọng mỏng manh :

— Cuối tháng này Phượng thu xếp xuống Cẳng với tôi.

Phượng không trả lời. Mắt nàng chớp mau. Đôi mắt của Phượng đã nói với tôi nhiều điều tuyệt vọng.

Phượng nằm gối đầu lên tay tôi. Hai đứa thức gần hết đêm thủ thỉ ôn lại những ngày khói lửa.

Hôm sau tôi về Hải phòng. Tôi cảm thấy đau sót hơn lần chia tay ở bệnh xá. Tôi cảm thấy cái bé nhỏ, yếu ớt của mình trước nghịch cảnh. Tôi chờ đợi những lá thư không bao giờ tới. Tôi đã mất Phượng một lần nữa.

●

Chúng tôi trở về phố khi sương đã thấm lạnh xuống vai. Ánh trăng hình như mờ lạt đi. Trên cầu tàu, bờ sông, người hóng mát

https://tieulun.hopto.org

đã vãn. Đi qua rạp chiếu bóng Hiền chợt dừng lại. Mặt anh thoáng một vẻ kinh ngạc. Tiếp theo là một giọng đàn bà mừng rỡ :

— Trời ! Anh Hiền !

Tôi không thể lầm được : Chính là Phượng. Hiền bỗng trở nên lúng túng. Người đàn ông đi với Phượng đã bước lên xe. Sau khi xin lỗi, Phượng dặn Hiền rất nhanh :

— Hôm nào Hiền lại nhà tôi chơi nhé. Tôi ở với một người bạn số 55/9F đường Duy Tân.

Chiếc xe lao đi. Tôi hãy còn hình dung thấy đôi mắt của người thiếu phụ, qua ánh vui mừng còn vương-ít nhiều đau xót. Từ đấy Hiền cứ bước đi lầm lũi. Về đêm những ánh đèn ống nhảy múa trước mắt chúng tôi. Tôi nghĩ đến chiến tranh và những thực trạng bất ngờ, đau sót lẫn vui mừng. Đột nhiên Hiền nói như người sắp quyết định một việc gì :

— Có lẽ vẫn còn chưa muộn...

Phượng có về với Hiền không ? Tình yêu qua những năm tháng máu lửa, tuyệt vọng liệu còn nguyên vẹn thắm thiết buổi đầu ?

Câu hỏi vào những ngày mà tiếng súng đã chìm sâu vào dĩ vãng, chúng ta vẫn còn có thể giải đáp được cho Hiền. Tôi bảo bạn qua một thoáng tin yêu :

— Lần này thì anh đừng để mất Phượng nữa.

Tháng XI 1957

VĨNH LỘC

https://tieulun.hopto.org

Doãn Quốc Sỹ

Hồ Thùy Dương

TẠI Nam bộ Châu Á—có một bán đảo nhỏ tên Oa-ly-đà, núi non hiểm trở dân cư phần đông tụ tập ở miền đồng bằng phía Đông Nam ngay sát bờ biển.

Tại miền Bắc Oa-ly-đà ngay chính giữa khoảng núi non trùng điệp rừng cây sầm uất, có một cái hồ thật rộng, xung quanh mọc thuần một thứ cây thủy-dương, vì vậy người Oa-ly-đà gọi là hồ Thủy-dương.

Các ông già bà cả xứ Oa-ly-đà trước đây vẫn thường kể cho con cháu nghe về sự tích cái hồ đó, lời các cụ kể mộc mạc. Về sau các thi sĩ Oa-ly-đà bèn kể lại thành khúc trường ca phổ nhạc, lời thơ chải chuốt bóng bẩy với nhiều tình tiết tỉ mỉ. Rồi vào những đêm xuân mở hội có trăng tròn, người ta vừa gẩy đàn vừa kể hoặc vừa hát cho dân chúng nghe. Thường thường dân chúng tụ tập để nghe chuyện từ lúc trăng rằm vừa nhô cao lên khỏi dãy núi ngoài khơi. Dân chúng lặng yên nghe lời ca, nghe tiếng đàn, nhiều khi cùng vỗ tay giữ nhịp đồng ca với thi sĩ hoặc đứng lên làm điệu bộ hợp với lời thơ. Đêm dài thành ngắn. Khi câu chuyện vừa chấm rứt dân chúng ra về thì trăng rằm thường cũng vừa kịp lặn, vừng đông hơi ửng hồng, cỏ hai bên đường đẫm sương. Những hình ảnh đó như nhắc nhở dân chúng nhớ lại biết bao tình tiết trong câu chuyện kể thâu đêm vừa qua. Khúc nhạc-thi này chia làm ba hồi rõ rệt như sau :

Hồi thứ nhất

TRUYỆN CON CHÓ SÓI ĐUÔI XÒE TRÊN NÚI LI-BIÊNG.

Ngày xưa khoảng hồ Thủy-dương này là một khu rừng quế tuyệt đẹp. Thân quế cao vút. cành quế èo lả rủ xuống như cánh tay của bầy tiên nghiêng múa. Tới mùa xuân năm kia có một con sói về đó ở. Nguyên nó là một con sói tu luyện lâu ngày đã thành tinh, hiện hình người, đi trên hai chân, duy cái đuôi vẫn còn. Sở dĩ

https://tieulun.hopto.org

con sói tu luyện được như vậy vì nó là con sói dị tướng lông ba sắc, đầu đen minh hung hung đỏ, và đặc biệt đuôi trắng xòe ra như bông lau.

Trước đây hồi còn tu luyện trên núi Li-biêng, một ngọn núi cao quanh năm tuyết phủ miền cực Bắc, con sói có lần thấy một khối đá bị nước soi mòn để lộ bên trong thỏi ngọc quý dài như chiếc đũa, ống ánh màu biếc. Nó bèn đem thỏi ngọc đến Hang Trời.

Hang Trời là một động đá thông xuốt hai bề, hình hàm rồng. Chính là nơi tụ tập khí thiêng của trời đất. Gió từ bốn phương rừng núi lùa lại ngát hương. Ánh sáng mặt trời, mặt trăng cùng các vì sao ngày đêm phản chiếu lấp lánh muôn màu trên thành thạch nhũ khiến bất cứ giờ nào tại nơi đây cũng có một mầu ánh sáng huyền ảo lâng lâng đặc biệt của chốn thần tiên. Ngay giữa động Hang Trời có một phiến đá phẳng mầu trắng trong. Phiến đá này trước đây chỉ là một phiến đá thường. Tục truyền, sau lần Thượng Đế giáng lâm an tọa trên đó qua mấy ngàn năm sau nó biến thành trắng phau và hầu như trong suốt như vậy. Do linh tính đặc biệt của loài yêu, con sói đuôi xòe đem thỏi ngọc đến đặt ngay chính giữa phiến đá. Nó biết rằng chờ ba trăm năm sau, thỏi ngọc sẽ thu hút tinh khí mặt trời ban ngày, trăng sao ban đêm, cùng hương gió bốn phương của núi rừng để biến thành chiếc đũa vạn năng.

Ba trăm năm qua. Con sói đã tu luyện hiện được thành hình người nhưng nó chưa thể xử dụng được chiếc đũa vạn năng vì nó chưa thành người thật, mà còn là loài sói với cái đuôi xòe đằng sau.

Vẫn với linh tính loài yêu, con sói đuôi xoè biết rằng nó cần phải uống máu hai giống người khác nhau thì cái đuôi của nó mới biến đi được. Nhưng nó không dám tự mình đi vồ hai giống người kia vì nó biết chiếc đũa vạn năng sẽ mất hết linh ứng dưới tay một kẻ phạm tội hung ác. Nó chợt nghĩ ra được một quỷ kế, không tự tay giết ai mà vẫn có đủ máu hai giống người để uống cho đuôi xoè biến đi. Lập tức nó từ giã đỉnh núi Li-Biêng đằng vân bay mãi... bay mãi xuống miền Nam.Tới khu rừng quế nước Oa-ly-Đà nó xem kỹ hình thế rồi quyết định dừng lại.

Sở dĩ con sói đuôi xoè chọn rừng quế này làm nơi thi hành xảo kế vì ngang qua khu rừng có con đường lớn đưa ra biển, các giống người ở giữa đại lục vẫn mượn con đường này để liên lạc thông thương cùng các giống người khác ở ven đại dương.

Con sói đuôi xoè dùng phép biến dãy núi đá ven rừng thành một động lớn gồm hai động nhỏ bên trong. Con sói ngồi gọn vào một hốc đá ngay chính giữa động (*nó cần ngồi thế để dấu cái đuôi xoè*) và hiện thành hình một vị đạo sĩ râu tóc bạc phơ ngồi chắp tay trước ngực tham thiền. Nó thường cất giọng hiền từ nói cho từng

https://tieulun.hopto.org

người vào thăm động biết nó chỉ là một đạo sĩ đã từ lâu xa lánh cõi đời và thích tìm những nơi rừng sâu núi cao để tu luyện. Lữ khách đã nhiều kẻ dừng chân ngủ lại một đêm trong động,nhưng con sói với linh tính đặc biệt của nó, biết rõ họ đều là những người hoặc đã phạm tội giết người hoặc tinh tinh điêu ngoa phản trắc. Con sói cần những tâm hồn thiệt trong trắng thì sảo kế của nó mới thành tựu được. Bỗng một chiều kia nó nghe bên ngoài cửa động có tiếng hát rằng:

Ta đi nhặt những ánh sáng cuối cùng của ngày tàn
Nhưng ta chỉ nhặt được toàn lá rụng.
Lát nữa các vì tinh tú sẽ đốt sáng vòm trời.
Ta sẽ cho ngựa đi vào đồng sao chơi vơi.
Giữa cảnh núi cao hùng vĩ rừng rậm mênh mông,
Ta vẫn vui ca, quên đói mệt không chút hãi hùng.
Ôi ! há là ăn cả cử phải cá lớn sông Đường ?
Há rằng lấy vợ cử phải công chúa Huyền Phương ?

Tiếng hát vừa rứt thì khách cũng vừa buộc ngựa xong và bước vào động. Tay khách cầm một giống lau già. Khách hầu như không hề để ý đến sự vật quanh mình, ngồi phệt ngay dưới hốc đá chỗ sói tham thiền và bắt đầu khoét giống lau thành ống tiêu.

Vừa rồi nghe giọng khách hát, sói biết ngay khách thuộc giống người phương Tây. Nay nhìn mái tóc đen, vừng trán cao, đôi mắt xa xôi của khách, sói đoán ngay khách là một thi sĩ. Qua lời ca ngậm ngùi và giọng ca đầy thương nhớ, sói biết thêm thi sĩ đương bị thất tinh. Nhưng điều làm sói mừng hơn cả chính vì nó biết thi sĩ còn giữ nguyên tâm hồn trong trắng.

Chàng thi sĩ thất tinh phương Tây vừa khoét xong giống lau thành ống tiêu bèn thổi lên mấy tiếng. Tiếng tiêu nghe thật êm đềm mà lại mang máng như ca lại lời ca ban nãy :

Ta đi nhặt những ánh sáng cuối cùng của ngày tàn,
Nhưng ta chỉ nhặt được toàn lá rụng....

Sói đánh tiếng :

— Chà, thi sĩ thổi ống tiêu tuyệt diệu !

Lúc đó khách mới ngừng lên nhìn sói và cười hồn nhiên hỏi lại :

— Sao lão trượng biết tôi là thi sĩ ?

Sói vẫn chắp tay trước ngực làm vẻ tham thiền đáp :

— Vì lão là đạo sĩ.

— A... thì ra lão trượng là đạo sĩ. Đạo sĩ thường biết rõ và tiên tri được mọi việc !

— Chính vì vậy mà lão biết thi sĩ đang bị thất tinh.

Thi sĩ để rơi ống tiêu, mặt cúi xuống, vẻ ngậm ngùi :

— Công chúa Huyền Phương ! Công chúa Huyền Phương !

https://tieulun.hopto.org

Sói tinh ranh gợi chuyện :

— Công chúa Huyền Phương một tuyệt thế giai nhân !

Thi sĩ bỗng lắc đầu :

— Còn nhắc đến công chúa Huyền Phương làm chi nữa !

Sói cất giọng dịu dàng :

— Sao người không kể rõ đầu đuôi câu chuyện cho lão nghe ? Lão sẽ tìm cách giúp.

Thi sĩ vui sướng sốt :

— Nếu được thế thì còn gì bằng !

Giọng Sói càng dịu dàng :

— Người hãy kể lại chuyện đó cho lão nghe.

Thi sĩ bèn kể rằng :

— Thưa đạo sĩ tôi quê ở nước Bàng Quận cách đây chừng tám trăm dặm về phía Tây. Giòng vua nước tôi từ xưa tới nay, hình như đã do thần tiên định trước, vị nào cũng chỉ sinh hạ được một Hoàng Tử để nối ngôi và một Công Chúa tuyệt thế giai nhân để kén phò mã. Qua đời vua này sang đời vua nọ, các công chúa tuyệt thế giai nhân đó đều kén chồng bằng hai cách : bất cứ kẻ nào, không kể sang hèn, hễ dũng dao ngắn nhảy xuống một hồ đá xây giữa cung vua mà giết được mười con thuồng luồng lớn, hoặc một mình dũng mãnh xông vào giết được mười con hổ lớn nhốt trong hầm đá dưới cung vua kẻ đó được kết duyên cùng nàng. Công chúa sẽ ở vậy suốt đời nếu các dũng sĩ rủi không thoát khỏi những nhánh tay mềm nhưng khủng khiếp của lũ thuồng luồng hoặc bị táng thân trong miệng lũ cọp đói. Riêng với công chúa Huyền Phương đã có mười ba dũng sĩ chết như vậy. Thưa đạo sĩ gần đây tôi được giáp dung nhan công chúa, tôi thấy dù thân tôi có tan ra khói ra nước thì khói nước đó cũng phải được rót vào đôi mắt của công chúa mới siêu sinh đi được. Tôi sức yếu chỉ biết ngâm thơ và ca hát, làm sao giết được hổ dữ giết được thuồng luồng ? Vì vậy tôi bỏ nước ra đi ngao du, ước ao có thể vui với cảnh đẹp đường xa mà quên nỗi ước mơ tuyệt vọng. Sự tình là thế làm sao mà đạo sĩ giúp tôi cho được ?

Giọng Sói ôn tồn :

— Người hãy tiến tới gần lão !

Thi sĩ làm theo lời Sói.

— Người có thấy gì dưới chân lão không ?

— Thưa lão trượng đó là chiếc đũa ngọc thì phải.

— Đó là chiếc đũa vạn năng, người hãy cầm lấy dùng thử theo ý muốn.

Thi sĩ cầm chiếc đũa thần đi xuống. Ra cửa động chàng chỉ vào

https://tieulun.hopto.org

một hòn đá lớn rồi hỏi :

— Hỡi hòn đá xù xì không rêu này, ta muốn biết tâm sự của mi làm sao mà đượm vẻ cô quạnh?

Thốt nhiên tự trong tảng đá có tiếng văng vẳng truyền qua đũa ngọc rồi thoát ra :

— Thưa thi sĩ tôi chỉ ước ao có người giồng cho cụm hoa tím bên mình, vì...

Quả thực chiếc đũa ngọc của đạo sĩ là chiếc đũa vạn năng ! Thi sĩ bỏ mặc câu chuyện dở dang chạy vụt vào động quỳ trước đạo sĩ ân cần xin giúp cho chàng lấy được nàng công chúa tuyệt thế giai nhân.

Con sói cũng vui mừng không kém. Nó nói :

— Nhưng thi sĩ có nhận lời giúp lão một việc chăng ?

— Xin đạo sĩ cho biết ngay !

— Trước khi ta cho thi sĩ mượn chiếc đũa vạn năng để làm bảo bối giết chết lũ thuồng luồng hay đàn hổ dữ, thi sĩ hãy dùng kim này — (*con sói giơ lên một chiếc kim dài đen nhánh*) — chích vào cánh tay cha hay mẹ, hay anh chị em, hứng cho lão chín giọt máu vào hồ rượu này. (*Con sói giơ lên hồ rượu nhỏ*).

Nhìn cái kim đen thi sĩ thấy rợn người. Chàng hỏi lại :

— Thưa đạo sĩ, nhỡ khi lấy xong chín giọt máu người thân của tôi bị mệnh hệ nào thì sao ?

— Thi sĩ quên chiếc đũa này là chiếc đũa vạn năng rồi sao ?

Thi sĩ cúi đầu suy nghĩ rồi nói :

— Đạo sĩ cho tôi dùng thử chiếc đũa thần một lần nữa.

— Xin cứ tự nhiên !

Ra ngoài cửa động, nhớ lại lời hòn đá khi nãy, thi sĩ leo cao lên sườn núi tìm được một cây hoa tím và bẻ một cành đã khô chết. Chàng mang cành khô đó về đặt trên hòn đá, dùng chiếc đũa vạn năng chỉ vào rồi nói : « Cành hoa tím, hãy sống lại để ngày đêm bầu bạn cùng đá ! »Lập tức cành khô nẩy mầm thành một cây hoa xinh xắn, rễ non bám lấy kẽ đá, đồng thời thi sĩ nghe truyền lên đũa thần tiếng văng vẳng của hòn đá :

— Đa tạ thi sĩ vạn bội ! Đa tạ thi sĩ vạn bội !

Không còn thắc mắc gì nữa thi sĩ trở vào động đá nhận lời giúp đạo sĩ việc lấy máu người thân và giục đạo sĩ đưa mình lên đường tức khắc.

Con sói cần chờ nạn nhân thứ hai nữa, nên lựa lời dùng kế hoãn binh :

— Lão xem số mệnh thi sĩ trong những ngày gần đây còn gặp nhiều gian nan lắm. Chi bằng hãy rán ở lại động với lão đợi cho

https://tieulun.hopto.org

những ngày tai nạn qua đi rồi hãy lên đường.

Thi sĩ nghe vui tai ở lại. Con sói đuôi xoè bảo chàng tự chọn lấy một trong hai động nhỏ làm nơi ở tạm. Chàng chọn động nhỏ bên phải. Rồi trong khi chờ đợi, ngày ngày chàng leo núi qua rừng đi thăm khắp cảnh đẹp trong vùng. Dưới mắt các khách qua đường khác chàng là một đạo hữu của đạo sĩ.

Một hôm thi sĩ chợt chú ý đến phiến đá cũ. Chao ôi, một sự thay đổi lạ lùng đã khiến thi sĩ không nén nổi lòng bồi hồi : Hòn đá trước đây xù xì gớm ghiếc nay rêu phủ xanh mướt như nhung. Rễ cây hoa tím đã bám khắp các kẽ đá. Từng cụm lá cây run rẩy theo gió và những đóa hoa tím xinh xinh đua nở như những nụ cười tươi tắn dịu dàng của người vợ hiền.

Trông cảnh âu yếm của tạo vật thi sĩ trạnh lòng nhớ đến vẻ quốc sắc thiên hương của công chúa Huyền Phương và tự hỏi thầm chẳng biết đến bao giờ đạo sĩ mới đưa mình lên đường. Thi sĩ vô tình rút ống tiêu bên mình đưa lên miệng thổi. Tiếng tiêu bùi ngùi đượm bao niềm thương nhớ.

Chợt có tiếng nói sang sảng :

— Có thế chứ ! Trên đời này có bao giờ thiếu người thổi ống tiêu. Người vừa nói là một trang thanh niên anh tuấn, đôi mắt sáng như sao, nước da rám hồng. Thoáng nhìn thi sĩ cũng nhận được ngay tráng sĩ đó là giống người ở các quần đảo miền Đông.

Tráng sĩ, giọng thân mật và đầm ấm vô cùng, vừa tiến lại vừa nói lớn với thi sĩ :

— Xin ngài cứ thổi ống tiêu cho tôi được nghe nhờ. Đã mười năm nay tôi không được nghe tiếng tiêu.

Thi sĩ mời người bạn mới ngồi lên một phiến đá phẳng ngay gần mình rồi nói :

— Tôi sẵn sàng thổi ống tiêu để quý hữu nghe nhưng dám hỏi chẳng hay quý hữu có phải tự ngoài biển Đông qua đây ?

Tráng sĩ chợt nhìn về phía biển vẻ căm hờn uất hận :

— Phải, tôi ở quần đảo biển Đông lại đây. Tôi trốn ra đi phen này quyết kết nạp anh hùng bốn phương kéo về giết hết lũ bạo tàn tại xứ sở tôi.

— Quê hương quý hữu bị giặc xâm lăng ?

— Quê hương là của dân lành, người cùng giống nắm quyền cai trị mà tàn bạo thì cũng coi như quân xâm lăng !

— Xin quý hữu kể lại đầu đuôi câu chuyện cho tôi nghe, may ra tôi có cách giúp.

Tráng sĩ miền Đông vui lòng thề theo lời yêu cầu của bạn, kể rằng :

— Thưa quý hữu quê hương tôi là một quần đảo hiền hòa với

https://tieulun.hopto.org

những rừng cây bát ngát. Đồng bào tôi chất phát như rừng, quảng đại như biển, hòa thuận như chim khuyên. Ban ngày, đàn ông chúng tôi rủ nhau ra biển, lặn xuống đáy, len lỏi trong rừng san hô giữa đàn cá muôn màu để kiếm hạt trai, trong khi đàn bà con gái trồng bông, cấy lúa hay dệt vải ở nhà. Ban đêm, nhất là những đêm trăng sáng, tất cả nam nữ chúng tôi kéo nhau ra bờ biển thổi ống tiêu bằng trúc, gõ trống căng bằng da hải cẩu vừa ca hát vừa nhảy múa theo nhịp sóng vỗ. Cuộc sống thần tiên đương kéo dài theo chuỗi ngày vui bất tận thì tại kinh đô xảy cuộc biến loạn: Một tên gian thần xảo quyệt hung ác kết nạp được một số đồng đảng, đã âm mưu giết mất vị anh quân của chúng tôi rồi chiếm đoạt ngai vàng. Từ khi tên gian thần cùng đồng đảng lên nắm quyền cai trị, chúng cấm chúng tôi ca hát, cấm thổi ống tiêu và cấm nhảy múa. Chúng bắt chúng tôi họp lại thành từng đoàn thay phiên nhau hoặc lặn xuống biển mò hạt trai hoặc khuân đá xây những lâu đài hùng vĩ, nền cao trăm bực, nóc sát ngọn cây rừng, để dùng làm nơi cung điện cho chúng ở. Trong mười năm qua chúng tôi ngày đêm phải làm tận lực như nô lệ đã xây được mười tòa lâu đài như vậy và còn phải tiếp tục xây nhiều nữa...

Chúng tôi không được mở hội ăn mừng điềm lành, điềm tốt để tạ ơn Thượng Đế mà chỉ được mở hội ăn mừng ngày kỷ niệm đăng quang của tên bạo chúa hoặc ngày kỷ niệm hoàn thành của từng tòa lâu đài lũ chúng ở. Ngay trong dịp mở hội đó chúng tôi cũng không được thổi ống tiêu, không được gõ trống, không được nhảy múa mà chỉ được cầm đèn kết hoa đi riễu quanh cung điện tên bạo chúa, cao lời ca ngợi công ơn hắn đã dựng những kỳ công hùng vĩ cho xứ sở.

Nói đến đây tráng sĩ miền Đông vùng đứng dậy cười gằn :

— Chúng bắt chúng tôi làm việc không kể đêm ngày để dựng lên những lâu đài đồ sộ bằng đá mà chúng quý hơn tiếng tiêu, câu ca, điệu múa của xứ sở, chúng tôi ai nấy muốn vầm chúng ra là muôn ngàn mảnh, hỏi chúng có ơn gì ?

Thi sĩ miền Tây nắm lấy tay tráng sĩ miền Đông kể lại tỉ mỉ chuyện đạo sĩ và **chiếc dũa vạn năng**, rồi kết luận :

— Tôi có thể giúp được quý hữu. Xin hãy theo vào động yết kiến đạo sĩ ngay bây giờ.

Sói vẫn ngồi nguyên chỗ cũ. Nó lặng nghe tráng sĩ miền Đông kể xong tỉnh đầu câu chuyện rồi hỏi :

— Vậy người muốn lão giúp gì ?

Tráng sĩ hăm hở nói :

— Xin đạo sĩ cho tôi mượn **chiếc dũa vạn năng**, tôi sẽ dùng dũa thần bắt sống tên gian tặc thoán nghịch cùng bè lũ đồng đảng

https://tieulun.hopto.org

của nó. Tôi sẽ xích cổ từng tên bằng xích sắt, nhốt từng tên vào cũi sắt, chơ khiêng từng tên bỏ vào từng lâu đài. Ban đêm chúng tôi sẽ mở hội ăn mừng thổi ống tiêu, ca hát và nhảy múa quanh chúng để tỏ rằng chúng tôi đã thắng. Ban ngày chúng tôi cùng đi làm việc như xưa rồi về nghỉ chân nhàn nhã dưới mái nhà cũ lần dưới hàng cây xanh, để tỏ cho chúng biết chúng tôi không thèm ở trong những khối đá nặng nề mà chúng kiêu hãnh. Chúng tôi tiếp tục nhảy múa cho đến khi lũ tàn bạo chết rũ trong cũi sắt. Da thịt chúng sẽ rữa nát trơ xương nhưng bên dưới đầu lâu của chúng vẫn còn vòng xích sắt của chúng tôi cùm nơi cổ.

Con Sói đuôi xoè nói :

— Nhưng tráng sĩ phải giúp ta một việc...

Nó chưa kịp nói hết tráng sĩ miền Đông đã ngắt lời :

— Tôi sẵn sàng về nhà chích lấy chín giọt máu người thân của tôi dâng lên đạo sĩ.

— Được lắm, tráng sĩ hãy ở tạm động nhỏ bên trái đợi ngày lão giúp xong thi sĩ, lão sẽ quay về đưa người lên đường.

Ngay tối hôm đó nó báo cho thi sĩ miền Tây biết là sáng sớm hôm sau nó sẽ đưa thi sĩ về quê hương thực hiện mộng đẹp của chàng với công chúa Huyền Phương. Cả đêm hôm đó thi sĩ không sao ngủ được. Thi sĩ ra ngồi bên hòn đá rêu và cây hoa tím thổi ống tiêu dìu dặt. Thi sĩ muốn ứng khẩu đọc một bài thơ ca ngợi tình yêu trong vạn vật nhưng không hiểu sao khi nhìn vì sao hiu hắt xa xôi trên đầu núi, chàng lại ngâm lên bài thơ cũ, tuy chàng biết bài thơ đó nay không còn hợp thời hợp cảnh :

Ta đi nhặt những ánh sáng cuối cùng của ngày tàn,
Nhưng ta chỉ nhặt được toàn lá rụng.
Lát nữa các vì tinh tú sẽ đốt sáng vòm trời,
Ta sẽ cho ngựa đi vào đồng sao chơi vơi.
Giữa cảnh núi cao hùng vĩ rừng rộng mênh mông,
Ta vẫn vui ca, quên đói mệt, không chút hãi hùng.
Ôi ! há là ăn cá cử phải cá lớn sông Đường ?
Há là lấy vợ cứ phải công chúa Huyền Phương ?

Đêm đã hầu tàn, trời gần về sáng, theo lời yêu cầu của Sói, thi sĩ ra đứng trước cửa động tự bịt kín mắt. Sói đằng vân đưa thi sĩ về tới khu rừng quê hương thi hạ xuống, rồi tìm ẩn trên vòm cây cao mà nói xuống rằng :

— Thi sĩ hãy tháo khăn bịt mắt ! Lão để sẵn dưới gốc cây chiếc kim đen, chiếc hồ rượu và chiếc đũa thần. Đêm nay thi sĩ để chiếc kim đó lên đầu giường chờ người thân ngủ say rồi hãy lấy kim ra chích cho lão chín giọt máu hứng vào hồ rượu. Xong xuôi người

https://tieulun.hopto.org

cấp tốc đem lại đây đặt hồ rượu máu xuống đổi lấy đũa thần mà toàn quyền xử dụng.

Khi thi sĩ mở mắt ra, quả nhiên nhận thấy dưới gốc cây chiếc kim dài đen nhánh chiếc hồ rượu và chiếc đũa thần lấp lánh tỏa hào quang màu biếc. Chàng theo đúng lời « đạo sĩ » cúi xuống cầm kim và hồ rượu rồi vội vã theo đường quen về nhà.

Cha mẹ thi sĩ đã mất từ sớm. Dưới mái gia đình chàng chỉ còn người em gái thủy mị tuổi mới 15 và người lão nô trung thành.

Cả hai thấy chàng về bất ngờ cùng reo vui hớn hở.

Hồi đó đương vào mùa cá, lại biết tính tiểu chủ đặc biệt thích món này nên lập tức người lão nô chèo thuyền ra sông Đường gần đấy quăng một mẻ lưới kéo lên được con mè cực lớn và vô số cá thờn bơn nhỏ. Cô em gái vội vàng đem con cá lớn sông Đường vào bếp làm bữa ăn thịnh soạn dâng lên anh sơi.

Thi sĩ đã thay cha mẹ âu yếm săn sóc em tự nhỏ, nay nghĩ đến việc sắp dùng cây kim dài đen nhánh chích lấy máu đứa em mồ côi đó hứng vào hồ rượu, chàng rợn người. Nhưng, nghĩ đến chiếc đũa vạn năng thi sĩ thấy yên lòng ngay. Chàng sẽ là chàng dũng sĩ thứ 14 nhảy xuống hồ giết thuồng luồng hay xông vào hầm giết mãnh hổ. Oai hùng biết bao ! Rồi được vua kén làm phò mã. Vinh quang biết bao ! Được sánh duyên cùng công chúa Huyền Phương. Còn diễm phúc nào bằng ?

Tối hôm đó thi sĩ đã lén để chiếc kim dài đen nhánh dưới gối đứa em gái dịu hiền rồi ngồi sang buồng bên chờ đợi. Tới khuya, bỗng tiếng người em gái thét lên kinh hoảng. Nàng kể với anh :

— Em mơ thấy một con chó sói ba sắc đầu đen, mình hung hung và đuôi trắng. Thấy em, nó nhổ một cái lông đen trên gáy rồi hung hăng xông lại.

Thi sĩ khuyên giải em mấy câu rồi trở về phòng, bán tin bán nghi.

Một lát sau cô em đã ngủ, hơi thở đều đều.

Thi sĩ cũng gục mặt lên bàn ngủ thiếp. Hình như có gió lùa lộng vào phòng. Hình như chàng thấy có bóng cha mẹ lướt qua. Sực tỉnh, chàng đứng dậy. Vừa lúc đó tiếng em gái nói mê : « Ta có cha mẹ trông nom, có giời che chở mày giết ta sao được ? »

Thi sĩ rùng mình ngồi xuống. Chàng ngồi như vậy lâu lắm.

Chợt có tiếng gà gáy báo sáng. Lần này chàng vùng dậy cương quyết. Chàng chỉ còn nghĩ đến chiếc đũa thần, nghĩ đến ngày vinh quang được kén làm phò mã. Một tay cầm hồ rượu, chàng tiến thẳng đến giường em, rút chiếc kim dưới gối, nhắm mắt thích mạnh vào cánh tay em. Chui qua lần da, mũi kim như có sức hút cứ thế tiến ngập vào thớ thịt. Thi sĩ thấy người em gái uốn người lên miệng há

https://tieulun.hopto.org

muốn thét mà không thành tiếng, đồng thời một giọt máu theo kim rỏ ra. Giọt máu bỗng thành một bong bóng mầu phồng to... phồng to... lên mãi chật cả gian nhà. Thi sĩ hãi hùng thấy chính mình cũng bị ngập trong bong bóng máu ấy. Nhưng kỳ lạ thay, khi giọt máu rơi vào hồ rượu, tự nhiên nó trở lại gọn nhỏ như thường... chín lần máu rỏ ra, chín lần thi sĩ thấy mình ngập trong biển máu bóng loáng. Không thấy máu chảy ra nữa chàng rút kim và trấn tĩnh định thần nhìn kỹ thấy xác cô em gái đã cứng lạnh, nước da xám ngoét. Hốt hoảng, chàng cầm hồ rượu chạy vội tới rừng để lấy đũa thần cứu em. Chàng thấy bước chân mình trở nên rún rẩy quái đản như bước chân của loài đười ươi say mật hoa rừng. Khi chuyển mình ngoái cổ nhìn lại phía sau chàng tự thấy toàn thân mềm oặt như mình con trăn lớn.

Lúc qua suối, nước suối trong vắt bỗng như đông lại biến thành tấm gương lớn và khi nhìn xuống, ôi kinh khủng! Chàng nhận thấy bóng chàng toàn máu, quần áo nhầy nhụa máu, mặt mũi nhễ nhại máu, khiến mầu đen của mớ tóc càng thêm kinh rợn. Chàng lội nhanh qua suối và hãi hùng thấy như bóng dưới nước là con quỷ đỏ rượt theo vồ mình. Tới rừng, chàng vui mừng thấy dưới gốc cây vẫn còn chiếc đũa vạn năng óng ánh màu biếc.

Đặt hồ rượu xuống, chàng vồ lấy chiếc đũa. Than ôi! mầu biếc óng ánh vụt tắt. Chàng linh cảm thấy mình đã mất tất cả. Dù sao chàng cũng cầm đũa chạy vội về. Qua suối chàng nhắm mắt lại để khỏi nhìn thấy bóng con quỷ máu in hình dưới nước.

Tới nhà, chàng dùng đũa niệm lời chú, ước mong cải tử hoàn sinh cho em. Nhưng, ánh sáng biếc của đũa không còn, khí thiêng cũng hết, thi thể người em gái vô tội vẫn cứng lạnh nằm nguyên trên giường.

Đau đớn, thất vọng, hối hận chàng chạy ra khỏi nhà, theo ngược đường bờ suối. Cỏ bên bờ suối lóng lánh muôn ngàn giọt sương sớm và ghê rợn thay, trong từng giọt sương nhỏ như vậy chàng cũng thấy phản chiếu đủ và rõ cả thân hình đẫm máu của chàng.

Chàng chạy miết mải tới một khoảng cao kia, xung quanh có những thác bạc réo lên như tiếng hàng trăm con ngựa hí.

Tới đó chàng thi sĩ khốn nạn của chúng ta nhắm mắt lại rồi gieo mình xuống vực!

Hai ngày sau cũng vào giờ này, tráng sĩ miền Đông cũng ở vào tình trạng đó. Tráng sĩ miền Đông mồ côi mẹ từ nhỏ và chàng đã mắc mưu con sói đuôi xoè về quê giết cha. Chàng chạy như điên như cuồng qua bãi biển cát trắng chói loà. Chàng nhắm nghiền mắt lại bởi bãi cát trắng khi đó cũng như biến thành gương soi bóng máu

https://tieulun.hopto.org

của chàng. Chàng hối hả lẹo lên một mỏm đá thấp nhô ra biển. Chàng lấy con dao sắc chích sâu vào cánh tay rồi đâm đầu xuống biển. Máu ở cánh tay chàng loang ra gọi đàn cá mập xô lại.

Khi thi sĩ miền Tây gieo mình xuống vực cũng như tráng sĩ miền Đông đâm đầu xuống biển, con sói đuôi xoè vẫn bay lơ lửng trên đầu họ. Nó đã xà xuống rất kịp lúc để lượm lại chiếc đũa vạn năng. Bây giờ thì đuôi nó đã biến hết. Nó có thể hiện thành hình ông già như cũ đi đi lại lại ngay giữa đám đông mà không còn điều gì nghi ngại nữa.

Hồi thứ hai

TRUYỆN MỘT ÔNG HOÀNG ĐI TÌM THUỐC TRƯỜNG SINH BẤT TỬ

Cùng một lúc với thời kỳ con sói đuôi xòe tu luyện trên núi Li-biêng, tại miền bờ biển cực Nam có giòng vua Cát Hiền trị vì quần đảo Triết-Mông.

Quần đảo Triết-Mông cách xa nước Oa-ly-đà nhiều lắm, nên chi thời dân chúng Triết-Mông bị chinh chiến hoặc gây chinh chiến sang các nước lân cận, dân chúng Oa-ly-Đà tuy có biết tin mà ít chịu lây ảnh hưởng tai hại.

Khi con sói đã thành tinh hiện hình người đi trên hai chân thì Triết-Mông đương ở dưới triều đại vua Cát Hiền đệ thất. Song vua Cát Hiền đệ lục anh hùng xuất sắc bao nhiêu thì vua Cát Hiền đệ thất ngu ngờ vụng dại bấy nhiêu. Chẳng bao lâu các nước nhỏ lân cận trước đây vẫn thán phục Triết-Mông đều bỏ lệ triều cống hàng năm, mà các nước lớn thì có ý dòm ngó. Đã tưởng Triết-Mông không sao tránh khỏi nạn binh đao! May sao lúc đó Hoàng tử Hạc-Miên, vừa tới tuổi trưởng thành, dùng tài biện thuyết, trong củng cố được nội bộ, ngoài giữ vững được uy thế cho Triết-Mông.

Tương truyền Hoàng hậu đã có sắc đẹp tuyệt trần lại khôn ngoan rất mực, khi người mới thụ thai có nằm mơ thấy mình được đi thuyền trên một hồ rộng tựa biển rồi thấy một điểm trắng như tuyết từ xa lướt lại và lớn dần. Định thần nhìn kỹ thì đó là một con hạc. Chim thần sà xuống thuyền và hoàng hậu nhận thêm thấy trên lưng hạc có một tiên nữ khuôn mặt hao hao giống ngài. Nàng tiên cất tiếng thân mật nói:

— Chị đã có mang Hoàng tử, chẳng hay chị có điều gì mong ước xin cho em rõ.

Hoàng hậu mang máng nhớ trước đây mình cũng ở thiên đình với nàng tiên cưỡi hạc. Nghe nàng hỏi vậy hoàng hậu nghĩ tới những

https://tieulun.hopto.org

nụ cười ngớ ngẩn, những lời nói vô duyên của vua Cát Hiển đệ thất, bèn đáp :

— Xin người giúp tôi cho Hoàng tử ra đời với vẻ thông minh đĩnh ngộ, với tài ăn nói sắc sảo có duyên.

Con hạc vũ bay, hoàng hậu giật mình tỉnh dậy, lòng lâng lâng như vẫn còn ngồi trong con thuyền lướt trôi trên hồ rộng. Tới ngày mãn nguyệt khai hoa, quả nhiên hoàng hậu sinh hạ một Hoàng tử mắt sáng, mũi cao, trán rộng. Hoàng hậu đặt tên con là Hạc-Miên.

HẠC là giống chim lớn tụ tập rất nhiều ở quần đảo Triết-Mông. Hằng năm cứ vào mùa đông thì giống chim này từ phương Bắc bay về quần đảo này nhiều không biết cơ man nào mà kể để lánh rét.

MIÊN là một giống cá đặc biệt thường đi từng đôi thơ thẩn hết khoảng biển này sang khoảng biển khác, hễ gặp con cá lớn nào đương đuổi bắt đàn cá bé, lập tức chúng phun ra chất mực đen ngòm và bỏng rẫy để đuổi con cá lớn đi nơi khác mà cứu đàn cá bé. Bởi vậy thường cá Miên tới đâu các loài cá con quây quần xúm xít quanh đấy.

Đặt tên con là Hạc-Miên, hoàng hậu với một linh tính thần tiên, có ý muốn hoàng tử sau này lớn lên sẽ khôn ngoan như chim Hạc biết lúc nên ở lúc nên đi và quả cảm bao dung như đôi cá Miên biết che chở cho lũ cá yếu kiếm ăn quanh mình.

Nếu vua Cát Hiển đệ thất càng về già càng ngu độn thì trái lại hoàng tử Hạc-Miên càng trưởng thành càng thông minh đĩnh ngộ và tài ăn nói hoạt bát tưởng có một không hai trong lịch sử các đấng anh quân. Mặc dầu hoàng tử chưa lên ngôi cửu ngũ mà linh hồn của triều đình Triết-Mông hầu như quy tụ cả nơi người. Nhờ tài biện thuyết của hoàng tử mà các lão thần đem hết tài trí ra gìn giữ giang sơn Triết-Mông. Nhờ tài biện thuyết của hoàng tử mà các thần tử trẻ tuổi khác không dám tính chuyện nổi loạn cướp ngôi báu trái lại đồng lòng phù tá các vị lão thần để cùng đối phó với các nước lớn bên ngoài đương nuôi dã tâm xâm lăng.

Đúng năm hoàng tử đến tuổi trưởng thành trời làm hạn hán. Đồng mạ cùng các hoa màu khắp nơi phơi mình khô xác. Lửa trời gay gắt ngay từ lúc vừng đông vừa rạng. Qua ba tháng liền trời trong xanh thăm thẳm không gợn một sợi mây. Nhiều vùng đã thấy từng đàn chuột đói hàng ngàn con nhỏ ra khỏi các cống rãnh hang hốc, ngơ ngác đi tìm thức ăn. Một nạn đói khủng khiếp trùm lấy đe dọa dân chúng Triết-Mông. Các nước cừu địch nắm lấy thời cơ đó, cùng nhau liên kết, chuẩn bị gây chiến. Nạn can qua tới độ nguy kịch nhất, không biết bùng ra lúc nào. Hoàng tử Hạc-Miên cho lập đàn cầu đảo giữa trời. Văn võ triều thần đứng ở hai bên tả hữu. Dân chúng vòng trong vòng ngoài nắm tay nhau rất có thứ tự quây lấy đàn

https://tieulun.hopto.org

tràng. Hoàng tử đã ăn chay nằm mộng từ ba ngày trước, tới hôm đó, người tắm rửa sạch sẽ rồi đăng đàn ba lần vào các buổi sáng, trưa, chiều, ứng khẩu đọc ba bài văn khác nhau, kêu gọi thần linh. Giọng người sang sảng thiết tha, lời người lâm ly thành khẩn đến nỗi bách quan và dân chúng đứng dưới đều thấy mủi lòng. Rừng cây xung quanh cũng như rủ lá.

Tới chiều có cơn gió mát từ ngoài khơi thổi vào. Khi bóng tối bảng lảng đổ xuống thì bắt đầu thấy những tia chớp loang loáng về phía trời Đông. Một điểm đen xuất hiện vào đúng khoảng phân cách trời và nước. Gió thổi ngày một mạnh, điểm đen đó bủa rộng ra khắp trời như một cái lưới khổng lồ mà các thần linh tung ra để chụp lấy quần đảo Triết Mông. Từ tất cả mọi điểm ở chân trời, những đợt sóng nhấp nhô ào tới. Đúng nửa đêm trời đổ cơn mưa. Mưa rơi tầm tã trong bảy ngày liền. Rừng cây như được tắm gội cho sạch bụi bặm, nõn lộc xanh mướt trổ ra. Đồng mạ, hoa màu hồi sinh cùng dân chúng. Tới ngày thứ tám, khi những tia nắng vàng óng đầu tiên le lói tỏa ra thì cây cỏ cũng như sinh lực của thần dân Triết Mông tựa hồ đua nhau vươn mình lớn gấp.

Các nước cừu địch không dám tính chuyện xâm lăng quần đảo Triết Mông nữa. Cũng kể từ đấy, uy danh hoàng tử Hạc Miên nổi dậy như sóng cồn. Hoàng tử bèn dùng tài biện thuyết khích lệ thần dân thành lập một đạo quân quyết tử, rồi dùng đoàn quân quyết tử đó đi chinh phục mấy nước nhỏ lân cận để thị uy. Đạo quân quyết tử tới đâu địch thủ tơi bời đến đấy. Thực là đạo quân bách chiến bách thắng!

Đã có lần hoàng hậu cho triệu hoàng tử vào cung. Ngài giảng lại hai chữ Hạc Miên rồi khuyên hoàng tử đừng nên hành động ngược với ý nghĩa đẹp của tên đó. Đương đà hiếu thắng, hoàng tử tâu lại:

— Kính xin mẫu hậu yên lòng, nước nhà vừa thoát cơn nguy nan, con cần chinh phục một vài nước nhỏ để dùng làm phòng tuyến tự vệ. Khi đoàn quân quyết tử chiếm xong nơi nào chúng đều phải tuân theo nghiêm lệnh không hề làm điều gì hại đến dân chúng nơi đó. Như vậy tưởng mẫu hậu chẳng phải lo ngại điều chi nữa.

Kể từ đấy hoàng tử càng dùng lời nói khéo để đoàn quân quyết tử xả thân trong những trận chinh phục khác.

Có ba vị hoàng tử của ba nước nhỏ bị bắt về Triết Mông làm con tin. Có những nàng công chúa không coi hoàng tử là kẻ quốc thù, trái lại quá mê say lời nói cùng phong độ hiên ngang của hoàng tử, các nàng còn nguyện xin theo về cung hầu hạ. Tại những nước này, hoàng tử thường dùng lời nói khéo mua chuộc vài vị cận thần, mật ước với họ nếu triều đình nước đó sinh lòng kia khác thì họ lập tức cho người mang mật thư đến Triết Mông báo tin. Nhờ vậy hoàng tử đã nhiều lần đem quân rất

https://tieulun.hopto.org

kịp thời đến trừng trị những nước mưu toan thoát khỏi nền đô hộ Triết Mông. Hoàng tử lại kết liên với một nước lớn nhất rồi dùng kế ly gián nước lớn này với các nước lớn khác. Hoàng tử lại giả danh đi thăm thân thiện các nước lớn xa hơn, tới nước nào dùng tài nói của mình gây chia rẽ nội bộ tại nước đó. Hoàng tử đã thành công khắp nơi. Uy thế thống trị Triết Mông vì vậy thêm vững mạnh bội phần. Các đồ tiến cống lụa là châu báu hàng năm mang đến Triết Mông không biết bao nhiêu mà kể. Các thiếu nữ Triết Mông được tuyển làm cung nữ, cùng các công chúa ở các nước khác theo về đều hết lòng phụng thờ hoàng tử. Tuy nhiên hoàng tử chưa hề sủng ái ai đến mức quyết định ngôi hoàng hậu sau này.

Tới ngày kia, trong một buổi họp văn võ bá quan, không hiểu sao hoàng tử nghĩ đến ngày mình chết. Ngài tự hỏi : « Ta chết đi, hàng bầy tôi nghiêm kính kia cùng chết theo ta ư ? »

Buổi trưa hôm đó, ngài đi qua kho tàng nhìn từng dãy nhà lụa là gấm vóc, từng dãy nhà kim ngân châu báu. Ngài tự hỏi :« Ta chết đi lụa là, gấm vóc, vàng bạc, châu báu chết theo ta ư ? ».

Chiều tối hôm đó vì mải suy nghĩ, ngài đi lạc vào Huyền Cung, nơi các mỹ nữ của ngài ở. Bầy cung nữ, vẫn ước mơ vua, nhan sắc chợt rực rỡ như sao băng, nụ cười chào đón, khóe mắt ân tình. Ngài tự hỏi :« Ta chết đi, cung tần mỹ nữ cùng chết theo ta ư? »

Hôm sau Hoàng Tử dậy từ sớm ra vườn Ngự Uyển. Vừng Đông ửng hồng, mây trời man mác, gió sớm nhẹ nhàng, hương hoa thanh khiết... Ngài muốn thét lớn : « Ta chết đi, giời đất cùng chết theo ta ư ? Sự nghiệp ta sụp đổ tan tành ư ? »

Một vị quan đại thần nội cung bước tới xụp lạy vấn an.

Hoàng tử hỏi :

— Khanh biết chăng nơi nào tìm được thuốc tràng sinh bất tử ?

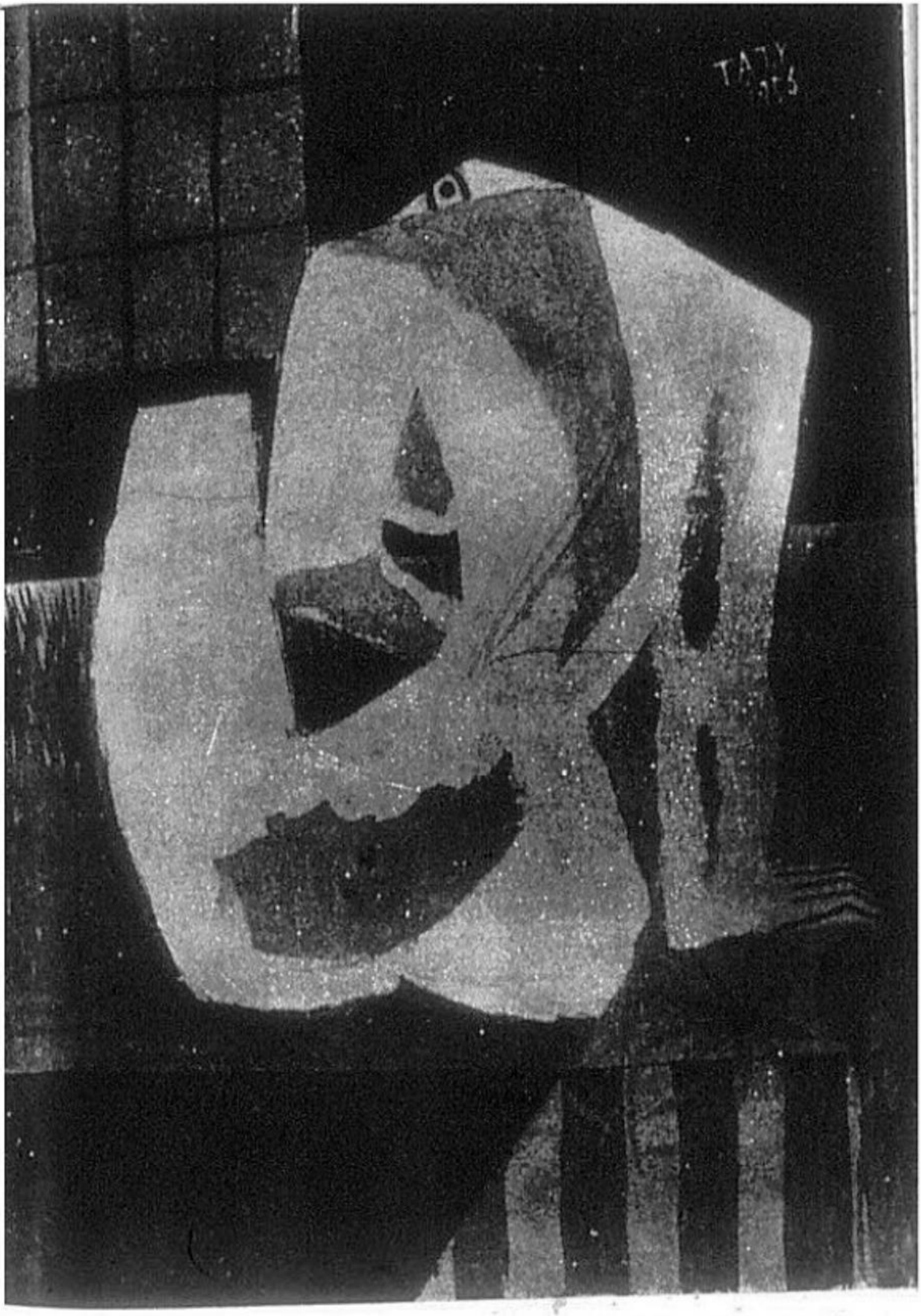
— Tâu Hoàng Tử, thần không hề được nghe nói đến nơi nào có thuốc tràng sinh bất tử. Viên đại thần đáp.

Hoàng Tử thẫn thờ suy nghĩ. Vị đại thần nói :

— Tâu Hoàng tử, thần biết tại ngọn núi cao nhất miền Tây có một đạo sĩ tu hành đắc đạo, xin hoàng tử tới đó tìm hỏi may ra đạo sĩ biết cách luyện linh đan tràng sinh bất tử.

Ngay hôm đó hoàng tử đem theo một số bộ hạ tới miền Tây, hỏi thăm đường thổ dân, tìm được tới ngọn núi cao nhất, khi lên đến gần đỉnh thì trời vừa tối. Thấy một giòng suối trong, lấp lánh có ánh sáng dưới đáy. Hoàng tử bèn một mình lội ngược dòng... Đi được một quãng khá xa, suối bỗng mở rộng thành hồ, trên bờ thấp thoáng bóng một thảo lư, ánh sáng thần tiên từ đáy nước bốc lên chập chờn soi sáng cả vùng. Lần bước tới thảo lư nhìn vào,

https://tieulun.hopto.org

TẠ TỴ : *Chiếu ngoài khuôn cửa — Bột mẫu*

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

hoàng tử thấy một cụ già tiên phong đạo cốt đang ngồi xếp bằng tròn trước một chiếc kỷ nhỏ chăm chú đọc sách. Thấy người lạ vào, đạo sĩ điềm nhiên ngang nhìn, khuôn mặt thực phúc hậu.

Hoàng tử kính cẩn xưng danh và ngỏ ý xin đạo sĩ chỉ giáo cho cách luyện thuốc trường sinh bất tử. Đạo sĩ nói :

— Nếu người đến hỏi về nước biển, về chim rừng, về những kho báu chứa trong lòng núi, về các vì tinh tú trên cao thì lão trả lời được ; còn về linh dược trường sinh bất tử lão không rõ lắm. Lão chỉ biết tại dãy núi Yến Tử ngoài biển Đông có một đạo sĩ đã hai trăm năm mươi tuổi, sống trong hốc đá với chim yến ; vị đó lúc tham thiền có thể giao cảm với trời đất, người thử tìm tới đó hỏi xem.

Hoàng tử kính cẩn cảm tạ và từ giã đạo sĩ xuống núi, trở về kinh đô lấy thêm tùy tùng. Mấy người thuyền chài giả thuộc đường được vời tới làm hướng đạo. Rồi hoàng tử cùng đoàn người thẳng tới biển Đông, dùng hai chiến thuyền lớn vượt sóng ra khơi. Qua ba ngày sóng êm hoàng tử tới dãy núi Yến. Hoàng tử phân thành từng khu chỉ định cho từng toán. Sau đó lũ người hăm hở sục sạo khắp các hang hốc xa gần. Đã ba ngày nhọc công tìm kiếm, vào động nào họ cũng chỉ thấy chim yến sào sạc bay ra, tịnh không thấy bóng một đạo sĩ nào cả. Sang ngày thứ tư cuộc tìm kiếm vẫn vô hiệu quả. Đêm hôm đó hoàng tử nằm thao thức đến khuya lắm, đắn đo chưa biết sớm mai nên về hay nên ở. Từ quanh núi mơ hồ vọng lại tiếng sóng rạt rào xô vào thành đá. Chợt có tên quân đến báo tin lạ : Tại phía Đông Nam mãi tít trên ngọn núi cao nhất dãy Yến Tử, mặc dầu khuya khoắt, vẫn có tiếng chim bay ra bay vào đều đều. Hoàng tử vội cùng bộ hạ đi ngay.

Tới nơi, lắng nghe tiếng vỗ cánh, hoàng tử thấy như có hai đàn chim yến bất tận một từ ngoài khơi bay vào, một từ hang núi bay đi. Người bèn cho đốt đuốc rồi dẫn đầu toán tùy tùng lần theo tiếng chim yến leo mãi lên, cắm cúi leo mãi lên... Đường càng cao càng hiểm hóc. Tới điểm kia thấy có luồng gió lạ hút ánh đuốc xuống dưới, không ai tiến thêm được một bước nào nữa. Định thần nhìn kỹ ai nấy rùng mình : họ đã mạo hiểm leo lên một mỏm đá cheo leo nhô hẳn ra biển. Ánh đuốc bùng lên rực rỡ, nhưng ánh sáng chỉ tỏa xuống tới nửa chừng. Tít thẳm bên dưới là đáy vực một mầu đen ngòm. Triều biển theo giòng hẻm xô vào rồi bị cuốn xoáy hun hút, tiếng nước vật vã mãnh liệt và nghẹn ngào. Hơi lạnh bốc lên quấn lấy đoàn người như tấm vải liệm. Tất cả ánh đuốc vọt tắt ngấm ! Rừng, núi, biển, trời chìm trong bóng tối. Vạn vật tựa hồ sắp bị hút xuống đáy vực hết cả. Mọi người bám chặt lấy mỏm đá, rễ cây rồi ai nấy nằm phục xuống đợi sáng. Hơi lạnh và sức hút bớt dần, họ thiếp đi trong tiếng cánh vỗ nhẹ lướt, tiếng chiêm chiếp êm đềm của đoàn chim yến vô hình bay ra bay vào đâu đây.

https://tieulun.hopto.org

Hoàng tử thức giấc đầu tiên với gió sớm. Khoảng vực cùng mặt biển mênh mông ở tít dưới xa hơi gợn sóng, rất mực thanh bình. Từng con chim yến từ ngoài khơi bay vào, lẹ như lá rụng, mỏ xinh có ngậm một cái gì. Rồi cứ mỗi khi một con đậu xuống lại có một con bay đi. Cảnh đó vừa ngoạn mục vừa kỳ lạ. Hoàng tử đoán chắc phía ngoài cùng phải có một hốc đá nhỏ nào. Trời rạng dần. Các kẽ đá rễ cây trông đã rõ. Hoàng tử tìm lối leo ra đầu mỏm. Cách đi tuy nguy hiểm nhưng không đến nỗi khó khăn như khi còn đêm tối.

Lát sau tới đích, nhìn xuống quả nhiên hoàng tử thấy ngay bên dưới có một động nhỏ, lối vào khá phẳng. Lũ chim yến thay nhau tới lui như thoi dệt. Chúng thấy có bóng người mà không hề xao động. Bây giờ thì hoàng tử nhận thấy rõ: từng con bay vào mỏ có ngậm hoặc một thứ quả rừng nhỏ, hoặc một bông hoa xinh, hoặc một nhánh cỏ thơm và những con bay đi thường ngậm những thứ gì như cỏ rác vàng ủa.

Hoàng tử men xuống... Vừa đặt chân tới cửa động, mắt người bỗng sáng lên vì vui mừng: bên trong người thấy một vị đạo sĩ râu tóc trắng như tuyết đương ngồi trên một bệ đá tham thiền. Những con chim yến bay tới đặt hoa quả trước mặt đạo sĩ hoặc thả nhánh cỏ thơm vào một chiếc lư đồng đen nhỏ trong đó bốc lên những ánh lửa xanh rất đều ngọn. Tĩnh tọa ở vị trí này, đạo sĩ quả là ngồi đối diện với cái bao la của vũ trụ và ở trên cả cái thanh bình lẫn cái phong ba của đại dương.

Đạo sĩ hé mở mắt. Hoàng tử vội xụp xuống lạy mà rằng:

— Kẻ phàm tục này đến quấy rối ngài thế này thực là quá bạo, chỉ dám mong ngài mở lượng ban cho linh đơn trường sinh bất tử.

Đạo sĩ cất giọng êm ả trong khi mớ tóc chòm râu của người phơ phất theo cơn gió thoảng từ ngoài lùa vào:

— Ta không có linh đơn trường sinh bất tử. Đã sinh vào cõi có sống chết sao lại muốn vượt khỏi luật tồn vong?

Hoàng tử buột miệng thở dài.

Đạo sĩ khẽ gật đầu:

— Phải, ta biết, chỉ vì ngươi quá nghĩ đến uy quyền và ngọc ngà châu báu nên thèm khát trường sinh bất tử. Ngươi hãy trông cỏ thơm cháy trong lư đồng. Cỏ thơm từng nhánh cháy đi... lửa còn mãi mãi...

Hoàng tử tần ngần chẳng biết nói sao.

Đạo sĩ cúi đầu suy nghĩ, ngẩng nhìn, rồi lại cúi đầu.

Hoàng tử hồi hộp chờ đợi.

Đạo sĩ bỗng gật gù ngẩng nhìn hoàng tử một lần nữa chăm chú hơn rồi chỉ về phía góc động nói:

— Ngươi hãy rót lấy một bát nước mang lại đây.

https://tieulun.hopto.org

Hoàng tử vội vã làm theo lời. Khối nước nhỏ lan vào mầu bát ngọc cũng trở thành vàng lộng như ráng chiều. Mang bát nước lại đặt trên bệ đá ; Hoàng tử hồi hộp nhìn đạo sĩ mở nắp một chiếc bình nhỏ xíu cũng một mầu ráng chiều. Đạo sĩ thận trọng nghiêng tay như để chút thuốc vào bát nước. Đã đứng gần lại chăm chú nhìn mà hoàng tử cũng không nhận thấy gì.

Thấy đạo sĩ thận trọng đậy nắp bình lại, hoàng tử đành rụt rè nói :

— Dám thưa đạo sĩ, bình ngọc của ngài đã hết thuốc.

Đạo sĩ mỉm cười :

— Ngươi muốn tìm mầu sắc của thuốc ư ? Thuốc cùng mầu với giời đất nên nhìn không ra ! Ngươi muốn chính tay cầm được thuốc ư ? Thuốc nhỏ và tinh vi nên lọt khỏi tay người. Hãy bưng bát nước lên rồi uống một hơi !

Hoàng tử ngoan ngoãn làm theo lời. Đạo sĩ tiếp :

— Gặp nhau đây âu cũng là tiền duyên ! Uống linh dược của ta ngươi có thể ngồi tham thiền lâu bao ngày cũng được. Nếu bỏ được tư dục thì ngồi như vậy ít lâu sẽ có lúc hồn ngươi giao cảm với hồn vạn vật ; ngươi sẽ suốt lẽ sống chết huyền bí của đất trời mà biết tu lấy thánh đức, như vậy có khác chi bất tử ? Thôi ngươi khá rút lui, thành đạt hay không từ may là do ngươi.

Hoàng tử xụp lạy rồi rút lui. Ngoài cửa động không còn bóng một con chim yến nào nữa. Hoàng tử nhẹ nhàng leo lên đỉnh mỏm đá, lần theo lối cũ. Đoàn tùy tùng đương xôn xao hốt hoảng, họ tưởng người đã rơi mất tích xuống đáy vực. Người tươi cười ra lệnh quay về.

Khi xuống tới chân núi, mọi người ngẩng nhìn lên chỉ thấy cây đá chấp chúng vòi vọi, chịu không thể định rõ mỏm cao ở về phía nào. Chính hoàng tử cũng không hiểu sao mọi người đã leo lên rồi lại trở xuống bằng đường ấy được.

Kể từ lúc xuống thuyền, suốt ba ngày liền trên biển, hoàng tử không hề chợp mắt ngủ mà tinh thần nhường như mình mẫn thêm lên bội phần. Nhìn mây bay hoàng tử tưởng như mình đương đứng trên bè mây đó và trôi ngược lên thiên đình. Nhìn xuống biển hoàng tử tưởng như mình đương rẽ nước đi thẳng xuống thủy cung.

Khi đã về tới kinh đô, mấy lần hoàng tử leo lên đỉnh ngọn tháp cao nhứt hoàng cung định ngồi tham thiền theo lời khuyên của đạo sĩ, nhưng mỗi khi hé mắt ánh lấp lánh của những chòi vàng mái bạc quanh hoàng cung xói tới khiến người thấy lòng bàng hoàng dạ bứt rứt, ngồi không yên.

Sau cùng hoàng tử quyết định đi kinh sát khắp nước chư hầu một lần nữa rồi sẽ về tham thiền.

https://tieulun.hopto.org

Đúng vào năm hai chàng thi sĩ và tráng sĩ mắc mưu con sói đuôi xoè giết em giết cha rồi tự vẫn, hoàng tử Hac-Miên tuần du tới một nước láng giềng Bàng Quận và lần này được nghe tiếng đồn về sắc đẹp nghiêng nước nghiêng thành của Huyen-Phương công chúa. Hoàng tử định tiện đường thẳng sang Bàng Quận du thuyết, chẳng may bị viên võ tướng trấn biên ải nước đó cương quyết khước từ. (*Bàng Quận cách Triết-Mông quá xa nên uy tin của hoàng tử tới đây không đủ để tướng trấn ải kia phải nể sợ*)

Lập tức hoàng tử Hạc-Miên trở về nước, và mặc dầu đã sắp tới ngày vua cha làm lễ chính thức truyền ngôi báu cho, người vẫn cương quyết đem đoàn quân quyết tử ngày đêm vượt đèo cao, rừng sâu, sông rộng đến đánh phá Bàng Quận. Đoàn quân tiến vào tận kinh đô bắt sống được toàn thể hoàng gia trong đó có Huyền Phượng công chúa. Ôi ! Buổi gặp gỡ đầu tiên đó làm sao nói hết được mối tình thăm thẳm như trời cao, dài như sông, rộng như biển của Hoàng tử trước sắc đẹp mê hồn của Huyền Phương công chúa. Hoàng tử đã tự nghĩ thầm — y hệt thi sĩ dạo nào : « Dù thân ta sau này có tan ra khói ra nước thì khói nước đó cũng phải được rót vào đôi mắt của công chúa Huyền Phương mới siêu sinh đi được. »

Vốn đã biết lệ kén chồng của công chúa, Hoàng tử ngầm sai người thân tín nhất lúc hỗn quân hỗn quan mang thịt tẩm thuốc độc ném vào hầm nhốt lũ hổ đói và mang bột thuốc độc rắc xuống hồ thuồng luồng. Kế đó Hoàng tử tỏ thái độ rất vồn vã với hoàng gia Bàng Quận, nói rằng mình sở dĩ đem quân đến chỉ cốt trừng trị tên võ tướng vô lễ ngoài biên ải chứ thực không có lòng thù oán nào khác.

Mấy tên cận vệ hốt hoảng chạy lại báo tin với vua Bàng Quận là lũ hổ đã chết gục trong hầm và lũ thuồng luồng đã chết nổi trên hồ.

Công chúa Huyền Phương ôm ngực lảo đảo rồi khuỵu xuống. Hoàng tử Hạc Miên hết lời ngọt ngào khuyên giải công chúa cùng toàn thể hoàng gia. Người cho đấy là điềm giời muốn nhà vua từ nay bãi bỏ lệ kén phò mã cổ truyền. Rồi người ngỏ ý xin cưới công chúa Huyền Phương để nàng sẽ lên ngôi hoàng hậu Triết Mông. Vì cảm phục tài dũng của hoàng tử, công chúa Huyền Phương ưng thuận, tuy nàng tự cảm thấy sức khỏe sa sút đi nhiều. Ngày hôm sau Hoàng tử cho rút đoàn quân quyết tử về nước. Công chúa Huyền Phương xụp lạy từ biệt vua cha cùng hoàng hậu rồi lên ngựa hai hàng nước mắt ròng ròng.

Hoàng tử thúc ba quân ngày đêm đi gấp để kịp về thụ lễ đăng quang và tấn phong công chúa Huyền Phương làm hoàng hậu. Ngày đó sẽ chói lòa vinh quang và tràn ngập hạnh phúc. Ngày đó phải là một ngày huy hoàng vào bực nhất trong đời hoàng tử và trong lịch sử Triết-Mông. Nhưng nhan sắc công chúa Huyền Phương sao mong manh và ủ ê

https://tieulun.hopto.org

như cây hoa bật rễ ? Càng xa sứ Bàng Quận công chúa càng lả dần. Tới Triết Mông nàng mê man bất tỉnh. Sang ngày hôm sau, ngày Hoàng tử Học Miên thụ lễ đăng quang với đế hiệu Cát-Hiền Đệ Bát, thì nàng công chúa bạc phước cũng hồn lìa khỏi xác. Cái chết của nàng có sức nặng làm siêu đổ ngai vàng. Nhìn thi thể công chúa Huyền Phương liệm bằng lụa nõn đặt gọn trong quan tài trầm hương, hoàng tử thấy tất cả sự nghiệp, tất cả bách quan văn võ, tất cả người đẹp ở Huyền Cung cùng vĩnh viễn khuất sau nắp trầm hương. Còn lại chỉ là cái trí thuật đơn bạc, gian ác, tàn nhẫn của người khi dùng đoàn quân quyết tử chinh phục nước này, dùng xảo mưu chia rẽ nước nọ.

Ôn lại những lời tung hô hàng ngày của đoàn quân quyết tử, của văn võ bá quan, Hoàng tử thấy đấy chẳng qua là tiếng rống của đàn bò, tiếng la của đàn cừu. Ôn lại những lời xưng tụng của các vua chư hầu hoàng tử thấy đấy chỉnh là những lời nguyền rủa trá hình.

●

Chịu lễ thọ phong xong vua Cát Hiền Đệ Bát trở về ngồi trong thâm cung tịch mịch. Khi gà vừa gáy sáng ngài chợt thấy mình sống trong một cảnh đất trời nghỉ ngút và có tiếng thần linh giảng dạy :

— « Cái chết của Huyền Phương với ngươi giờ đây rầm rộ tựa núi lở cát bay ! Mai đây ngươi sẽ thấy là : núi lở cát bay lôi cuốn theo cả cỏ cây muông thú để mở rộng lối cho tầm mắt ngươi được gặp cả biển lẫn trời ».

Vua Cát Hiền Đệ Bát biết rằng mình còn có thể kịp thời hành động theo lương tri. Vừng đông vừa rạng, ngài quỳ xuống trước nguồn ánh sáng tự nguyện từ nay ngài chân thành chỉ biết tuân theo lời dạy của lương tri. Để cởi mở hết mọi giây oan khiên, ngay hôm đó ngài thả ba hoàng tử con tin về nước. Ngài miễn lệ triều cống cho tất cả các nước chư hầu. Ngài hạ lệnh triệt thối binh đội Triết Mông ở khắp các nơi về, và giải tán đoàn quân quyết tử. Đoàn quân này là điều tội lỗi nặng nề xỉ nhục theo lời tự phán quyết của ngài.

Ít lâu sau Thượng hoàng băng hà, ngài bèn xin phép mẫu hậu nhường ngôi báu cho một vị đại thần hiền đức ; ngài quyết xa cảnh hoàng cung chói vàng mái bạc, lên núi cao, kiếm một hốc trông ra biển rồi xếp đá thành bệ ngồi tham thiền. Triều thần biết vậy có sai mấy tên thị vệ đến thường xuyên chầu hầu nhưng tuyệt nhiên cựu đế không hề sai bảo điều gì. Có một sớm tinh sương kia thấy một lão thần hấp tấp leo lên động, cựu đế nhắm mắt tĩnh tâm biết lão thần đến báo tin mẫu hậu từ trần. Ngài còn rõ hơn nữa là mẫu hậu đã từ trần trong hoan hỷ vì thấy con mình đã biết bỏ đường tà noi theo đức sáng. Ngài xuống bệ ra ngoài cửa động quỳ bái vọng về hoàng cung và

https://tieulun.hopto.org

khấn rằng :

— « Tràm lạy mẫu hậu, xin mẫu hậu xá tội bất hiếu trước đây cho con. Giờ đây con mới xứng đáng với tên người đặt ».

Từ đấy ngài lấy hiệu là Hạc-Miên đạo sĩ. Qua một tuần trăng ngồi tham thiền, người thấy linh hồn thoát khỏi ngục xác thịt để có thể trong giây lát đi vào một đường mây trắng xóa có hàng ngàn vạn vì sao châu tuần. Ngài đương mải vui vì biết mình sắp đạt đạo thì một vị lão thần khác hốt hoảng tới quỳ lạy dưới bệ đá mà tâu với ngài là hầu hết các nước lớn xa gần Triết Mông đều thi nhau chiêu binh mãi mã, chỉnh đốn ba quân dự bị chiếm các nước nhỏ mà tranh ngôi bá chủ thế chân Triết Mông. Sau cùng vị lão thần tha thiết thỉnh cầu ngài hạ sơn ngõ hầu cứu thiên hạ và xã tắc Triết Mông.

Ngài xuống núi, đi suốt ngày đêm tới các nước bất kỳ lớn nhỏ, chủ chiến hay chủ hòa. Ngài trở lại dùng tài du thuyết thuở xưa nhưng lời nói và mục đích có khác nhiều. Tới nước nào ngài cũng thực tình bầy tỏ hết những mưu cơ của ngài trước đây nào khi dùng đoàn quân quyết tử để chinh phục, nào khi dùng kế liên minh để chia rẽ. Ngài kết luận : Mình đi chiếm nước người thì cũng có khi người đến chiếm nước mình, nhưng con cháu bao giờ quên được ông cha giòng giống bao giờ quên được tiên tổ ? Cứ suy mình mà hiểu người : khi địch còn mạnh, mình nguyền rủa bằng tiếng tung hô, khi địch suy yếu mình không bỏ lỡ thời cơ dành lại giang sơn của tiền nhân. Rút cục còn để lại chăng trên đất nước nhau chỉ là đống xương trắng của lũ quân quyết tử chết xa quê hương. Lời ngài nói không đanh thép như xưa nhưng nồng nàn chân thực đi thẳng vào lương tri người nghe .Không một vị quốc vương nước lớn cũng như nước nhỏ nào nghe qua mà không tỉnh ngộ và ra lệnh bãi binh tức khắc.

Mọi việc xong xuôi ngài trở về động đá. Qua một tuần trăng nữa người thấy hồn mình đôi khi được ngợp trong một biển ánh sáng. Có lần ngài định thần chú mục nhìn tên cận vệ ở tít cánh rừng xa vung dìu đốn cây ; người bỗng thét lên một tiếng. Tên cận vệ gần đấy vội chạy lại thì thấy lưng ngài ngập vết búa nhưng không chảy máu, trong khoảnh khắc vết búa đó liền lại.

Qua ba tuần trăng nữa ngài thấy núi, sông và biển cả nhỏ xíu dưới chân, linh hồn như hút được những ánh sáng vời vợi của tinh tú trên trời. Thính giác của ngài như bắt được những thanh âm diệu huyền của thiên đường và những nghẹn ngào u uất của địa ngục. Ngài thấy rõ hồn mình đã giao cảm được với hồn vũ trụ. Lời nói của thế nhân bỗng lạc hẳn âm thanh khiến ngài không thể dùng chúng để diễn tả nguồn thiêng linh diệu đó. Quanh động, cỏ cây gỗ đá thảy đều tràn đầy sức sống để cùng ngài giao cảm. Muôn dân lành ngàn dặm quanh

https://tieulun.hopto.org

miền bờ biển Cực Nam được vui trong thanh bình để phát triển tinh giao hảo, đều nhớ ơn cứu sống của ngài. Họ đồng tình suy tôn ngài là : Hạc-Miên thánh đế.

Vừa lúc đó vị lão thần sứ giả nước Oa-ly-đà đến rập đầu khóc xin cầu cứu trước bệ đá của ngài.

Hồi thứ ba

ĐOÀN QUÂN TRONG SẠCH VỚI NHỮNG TẤM GƯƠNG PHẢN TỈNH

Trở lại chuyện con sói đuôi xòe sau khi uống máu hai giống người, đuôi nó biến hết. Nó hiện thành hình ông già như cũ đi đi lại lại ngay giữa đám đông mà không còn điều gì nghi ngại nữa. Nhưng đó chỉ là bề ngoài, sự thực đuôi đó không mất, đuôi đó vẫn còn, đứng đuôi đó chỉ thụt vào trong xuyên ngược lên bụng khiến lúc đi lúc lúc ngồi con sói thấy vướng víu khó chịu vô cùng : nó vẫn là sói như thường và chưa hề xử dụng được chiếc đũa vạn năng.

Nó trở về động cũ trong khu rừng quế miền Bắc Oa-ly-đà ngồi lên bệ đá tập trung tư tưởng khiến máu hai giống người nung nấu trong mạch, cái đuôi lần ngược trong bụng tan dần. Nó thấy bớt khó chịu nhưng đồng thời, tai hại thay, hơi nó thở trở thành hôi thối nồng nặc vừa tanh như máu vừa khăm khẳm như mùi thịt rữa, lông nó rụng xuống hóa thành những ròi những bọ. Uế khí xông ra sặc sụa tới năm dặm vùng quanh. Bộ hành qua đó nếu không rảo bước tất sinh nôn ọe đôi khi ngã xuống bất tỉnh và có thể bỏ mạng nếu không được các bạn đồng hành khác kịp thời khiêng đi. Chẳng bao lâu rừng quế cao đẹp lụi đi nhường chỗ cho một giống cây lùn thấp gai góc chi chít, không có lá. Xung quanh động sói ở ròi bọ sinh sôi nảy nở kể hằng hà sa số ; những con sống bò lúc nhúc leo lên nhau thành từng đống lớn, những con chết rữa ra thành một bãi lầy. Ánh sáng chiếc đũa vạn năng tắt ngấm. Kể từ đó mọi người bảo nhau lánh xa khu rừng yêu quái.

Con sói đâu có chịu cô độc trong rừng gai giữa bãi lầy ròi bọ ! Nguyên do sau khi cảm thấy đuôi cứng tan thành máu trong người, con sói tuy biết mình vĩnh viễn không bao giờ còn xử dụng được chiếc đũa vạn năng nữa, nhưng linh tính loài yêu của nó càng thêm mẫn nhuệ và nảy thêm tài lạ : vẫn ngồi tham thiền, nó phóng tâm nghĩ đến kẻ nào lập tức biết hết những ham muốn thầm kín của kẻ đó. Nó quyết tâm biến Oa-ly-đà thành giang sơn của riêng nó, toàn thể dân Oa-ly-đà thành thần dân của nó. Sau một đêm tham thiền nó tìm ra được một quỷ kế sâu độc nhất, chu toàn nhất. Thoạt tiên nó đi bắt một lũ trăn rừng biến chúng thành một bầy thiếu nữ ; bắt một bầy

https://tieulun.hopto.org

khỉ, vượn, đười ươi đông có hàng trăm biến chúng thành lũ đầy tớ chuyên việc băng đèo vượt núi đến các khu rừng lân cận kiếm hoa quả mang về, hoặc ban đêm lẻn vào trong dân gian ăn cắp thực phẩm và vàng bạc ; sau cùng nó triệu tập một lũ sói con biến chúng thành lũ trai gái nhỏ lanh lẹ có tài nhảy múa nhảo lộn.

Dân chúng Oa-ly-đà cùng các khách bộ hành từ trong đại lục phía Tây đi ra biển Đông chợt nhận thấy bao quanh phía trước khu rừng gai là một khu rừng hoa hồng. (*xa khu rừng gai thì mùi hôi thối cũng bớt, các loài hoa có thể mọc được*). Đi quanh khu rừng hoa đó người ta thấy cứ cách một dặm lại gặp một hàng nhà quay lưng vào nhau từ chân khu rừng gai đến luống hoa ngoài cùng. Có những cô gái dịu dàng da trắng mắt đen ngày ngày tỉa lá bắt sâu. Các cô rất mến trẻ con, em nào lân la vào vườn đều được các cô niềm nở ngắt hoa cho cầm.

Nhưng cả vùng bỗng xôn xao vì có rất nhiều trẻ em bị mất tích. Rồi một ngày kia chính mắt một bà mẹ thấy các cô gái chuyền tay nhau đứa con của mình đến chiếc nhà trong cùng. Bà hốt hoảng chạy bổ vào, các gian nhà đều trống không, mùi hôi tanh tự khu rừng gai xông ra nồng nặc. Dân chúng tỉnh ngộ biết đó là vườn hoa yêu tinh. Mọi người tụ hội lại, kẻ vác dao búa, người vác cung tên xông vào phá nhà. Họ nhổ bật các cây hoa, mùi tanh lợm thoát lên tự lòng đất và thêm điều lạ là rễ cây hoa nào cũng thấy vương một đám lông thú ba mầu : đen, trắng và hung hung. Đoàn người nổi giận tiến sát khu rừng gai, dùng tên dẫn hỏa bắn vào như mưa cho đến khi họ không chịu được mùi hôi thối nữa mới ra về, để hôm sau lại tu tập và hành động như vậy. Họ quyết làm dữ những mong cứu lấy đàn con cháu và đuổi được loài yêu cho rừng gai trở thành rừng quế.

Một buổi chiều, đúng lúc họ đương làm dữ thì vẳng nghe có tiếng trẻ con reo hò. Lũ trẻ xuất hiện ra cửa rừng. Chúng thoạt nắm tay nhau vừa la hét vừa nhảy múa. Nhận ra lũ con cháu mất tích, các bậc cha mẹ chạy đến gọi, nhưng càng gọi chúng càng reo hò lồng lộn. Khi chúng ngừng lại thì chao ôi, mọi người mạnh ai nấy chạy: lũ trẻ đã biến thành đoàn sói đi trên hai chân. Ít lâu sau khoảng rừng hoa biến nốt thành rừng gai. Dân cư lại một phen lũi ra xa, khách bộ hành lại một phen tìm đường mới nối đại lục với bờ biển: họ tránh mùi hôi thối, họ tránh khu rừng yêu tinh.

Chẳng bao lâu lại một cánh đồng hoa mới xuất hiện, luống ngoài cùng sát gần những thôn làng đông dân cư. Lại một số người chưa rõ sự nguy hiểm để con trẻ lại vãng vào xem hoa rồi bị mất tích. Dân chúng lại một phen phẫn nộ hùa nhau đến phá cánh đồng hoa nặng mùi xú uế. Các cây hoa nhổ bật gốc đều thấy có lông thú ba màu. Họ

https://tieulun.hopto.org

cũng mang tên lửa và đao búa đến để bần phá rừng gai cho đến một chiều kia lũ trẻ đột nhiên xuất hiện quay cuồng nhảy múa rồi biến thành lũ sói đi trên hai chân. Một lần nữa khu rừng hoa mở rộng thành khu rừng gai. Một lần nữa dân cư quanh vùng dời đi nơi khác, và khách bộ hành tìm đường giao thông mới xa vùng hôi tanh. Lại cánh đồng hoa khác xuất hiện ngay bao bọc lấy khu rừng gai mà diện tích đã rộng lên gấp bội.

Mối nguy hiểm đã được truyền đi khắp Oa-ly-đà, không một ai dám để trẻ con lai vãng khu rừng hoa. Nhưng sao cứ sau mỗi đêm lại có một số khá lớn trẻ con bị mất tích ? Các trai tráng phải họp lại cắt phiên nhau thức canh và đi tuần. Một đêm kia, khi thấy một cơn gió lạ thổi tới, toán người canh tất vội đèn, nằm rạp xuống. Từ xa bóng một lũ người cao lớn dị thường, dáng đi khệnh khạng nhưng bước tiến nhanh và nhẹ vô cùng. Thì ra đó là một đoàn đười ươi ! Lũ đười ươi lẹ vút qua tường khuất sau các nhà. Chỉ một loáng đã thấy chúng nhảy ra, mỗi con dưới nách có cắp một đứa trẻ. Chúng nhảy nhẹ, chúng bắt trẻ nhanh đến nỗi lũ trẻ không kịp khóc mà cha mẹ cũng không hay biết chi cả.

Tin đàn đười ươi ma xuất hiện vào nửa đêm tới các thôn xóm bắt cóc trẻ em được lan đi rất chóng. Dân cư quanh vùng vội vã bỏ tất cả nhà cửa, ruộng nương của cải lại mà chạy tuốt xuống sâu miền Nam Oa-ly-đà : họ cần cứu lấy đàn con họ. Lập tức khu rừng hoa cũ biến thành khu rừng gai. Lập tức sát với các làng mạc đông dân cư xuất hiện rừng hoa đẹp mới. Không ai mắc mưu nữa. Đêm đến dân làng cắt canh, đánh trống, đánh chiêng, đánh cồng, đánh mõ nhưng đười ươi vẫn xuất hiện bất ngờ để khi vút ra đi mang theo lũ trẻ thơ vô tội.

Lại một phen dân chúng bỏ quê hương xóm cũ. Lại một phen bờ cõi rừng gai mở rộng, rừng hoa hồng mới thành hình. Ôi ! những bông hồng nhung, những bông hồng sắc đỏ như máu nay đã thành một ám ảnh kinh hoàng cho dân chúng Oa-ly-đà đáng thương ! Kinh đô Oa-ly-đà xôn xao. Nhà vua thiết lập đại trào bàn mưu tính kế chặn bước tiến của khu rừng hoa giết người. Đại binh Oa-ly-đà được cấp tốc cử đến vây quanh rừng hoa. Qua một đêm rừng hoa biến thành rừng gai, mùi xú uế xông ra nồng nặc, rồi chiều chiều lũ trẻ con đông hàng ngàn ào ạt xuất hiện nhảy múa quay cuồng để một lát sau hiện thành đàn sói tiến lên hung hăng nạt nộ. Đoàn quân đâu có sợ vì họ vừa đông vừa có khi giới. Tuy nhiên họ cũng không hề dùng cung tên mà bắn, hoặc dùng gươm giáo mà chém mà đâm vì họ biết đoàn sói con đó là lũ trẻ vô tội. Họ chỉ lùi lại khi không thể chịu được hơn nữa mùi xú uế của khu rừng gai. (*mùi đó bao giờ cũng mỗi ngày một nồng nặc hơn*). Hễ đoàn quân lùi khoảng đất trống đó tức khắc biến thành rừng gai.

https://tieulun.hopto.org

Có một buổi sớm kia, khi bình minh vừa hé, đoàn quân thấy từ viên nguyên soái qua các hàng thượng tướng, trung tướng, tiểu tướng đến tỳ tướng đều mỗi người ôm một mỹ nhân cùng nằm lõa lồ giữa trời Việc đó không phải chỉ xảy có một lần mà tái diễn luôn. Lòng kính nể cấp trên mất đi, đoàn quân bắt đầu vô kỷ luật từ đấy và sức chịu đựng mùi xú uế của họ giảm đi rất nhiều. Có khi trại quân vừa thiết lập xong, họ đã tự động nhổ cọc để lùi. Một tình trạng tương tự xảy ra tại kinh đô. Dân chúng bắt quả tang một vị đại thần nhận lễ đút vàng bạc của một người khách lạ ; một vị khác bị bắt quả tang thông dâm với vợ một tên hạ quan dưới quyền mình ; một bà đại thần đa dục bị bắt quả tang nằm say đắm trong tay một viên Tham tán quân vụ. Kho đụn nhà vua tự nhiên hao hụt : rõ ràng có người ăn cắp ! Thú tính tham vàng bạc, tham sắc dục được đà phát triển đến cực độ ở các nhà quyền quý. Trong triều, nhà vua không còn dám tin ai, các quan đại thần nghi kỵ lẫn nhau, dân chúng thì khinh rẻ các quan đại thần ra mặt. Đoàn quân tiếp tục nhường đất khiến một phần nửa Oa-ly-đà đã biến thành rừng gai. Các bậc hiền sĩ danh thần xót nước thương nòi, lòng đau như cắt mà không sao tìm được mưu kế gì khả dĩ cứu vãn tình thế nguy ngập đó. May sao, vừa lúc phương danh Thánh đế Hạc Miên tự miền cực Nam lan tới. Một vị lão thần tới tâu trước bệ ngọc xin nhà vua kíp viết một bức thơ cầu cứu. Và—như chúng ta đã biết—vị hiền thần đáng kính đó đã lặn suối trèo đèo tìm lên được động cao, rập đầu khóc xin cầu cứu trước bệ đá của Thánh đế Hạc Miên.

Thánh đế lên đường tức khắc. Tới nơi ngài không rẽ vào kinh đô Oa-ly-đà mà đi thẳng ra trận tuyến. Ngài trèo lên một ngọn núi cao gần đấy, chọn một phiến đá phẳng giữa giòng suối ngồi tham thiền. Và ngài đã biết hết nguyên ủy ! Trong khi mải suy cứu cách đối phó với sói, ngài có cúi nhìn giòng nước trong suốt và giật mình thấy khuôn mặt thần thở của mình hiện bên dưới như khuôn mặt của kẻ khác. Chính vì vậy ngài chợt tìm ra được một diệu kế... Trở về kinh đô Oa-ly-đà, ngài yêu cầu nhà vua cho triệu hồi ngay tất cả cấp tướng ngoài trận tuyến về để cùng hội họp với bách quan trong một buổi đại triều. Khi đã đông đủ, nhà vua lo lắng hỏi Thánh đế nguyên do tai nạn của Oa-ly-đà. Thánh đế giải thích :

— Đây là hành vi tác quái của con Sói tu luyện thành yêu. Nó đã từng uống máu hai giống người để biến cái đuôi đi. Mùi hôi thối trong khu rừng gai xông ra chính là mùi lông của nó rữa nát thành rời bọ.

Một viên đại tướng hỏi :

— Cây hoa nào nhổ lên cũng thấy có túm lông ba sắc, dám xin Thánh đế cho biết đó phải chăng là lông Sói ?

Thánh đế gật đầu đáp :

https://tieulun.hopto.org

— Chính thị ! Con yêu quy quyệt này biết thừa không ai có thể nhất đán vào sống ngay trong rừng gai, nó bầy ra rừng hoa vừa để trang điểm phía ngoài vừa để vực dần cho nạn nhân quen với mùi hôi thối. Đó, công dụng những túm lông sói ba màu nhét dưới gốc hoa !

Một vị đại thần khác hỏi :

— Dám xin Thánh Đế chỉ giáo cho biết quỷ kế con yêu và chuyện nó bắt cóc các trẻ con.

— Nó dự định biến dần toàn thể Oa-ly-đà thành khu rừng gai. Nó dự định bắt cóc dần hết các trẻ Oa-ly-đà. Nó biết không thể hóa người thành sói có đuôi nhưng nó tin rằng sau khi những người già và những thanh niên Oa-ly-đà hoặc chết đi, hoặc trốn đi thì bầy trẻ đó lớn lên với bầy sói, nhảy múa với bầy sói, rồi tâm tính cũng chẳng khác gì sói. Khi đó đời đời nó sẽ là chúa tể một tiểu thế giới người sói.

Vua và bách quan rùng mình. Một vị đại thần khác hỏi :

— Dám xin Thánh Đế cho biết vì sao lũ trẻ quay cuồng nhảy múa một lúc thì biến thành sói ?

— Con sói đã khiến lũ trẻ quay cuồng theo lũ bộ hạ của nó để lũ trẻ không kịp nhận ra cha mẹ. Lũ trẻ quay cuồng cho đến khi tâm thần thác loạn thì bị Sói phù phép cho hiện thành đàn sói con nạt nộ cha mẹ, cô, dì, chú bác. Sói muốn những người này vì vậy hoảng sợ mà hết hy vọng cứu đàn con cháu, có biết đâu chỉ một lát sau lũ trẻ trở lại nguyên hình, tuy tâm hồn còn u mê vì nhiễm uế khí khu rừng gai.

Vua Oa-ly-đà quỳ xuống trước Thánh Đế, giọng nói gần như khóc :

— Xin Thánh Đế ra tay tế độ cứu nước kẻ bạc đức này khỏi hiểm họa diệt chủng ; Xin Thánh Đế rủ lòng thương cứu lấy những trẻ nhỏ vô tội bị u mê trong uế khí.

Thánh Đế ôn tồn đáp :

— Tôi đến đây cũng chỉ để giúp Ngài có vậy. Hiện tôi có đủ cách đánh bại mưu kế hiểm độc của con sói, nhưng riêng tôi không đủ mà phải chính Ngài cùng toàn thể bách quan văn võ của ngài cùng giúp tôi.

Bách quan cúi đầu kính cẩn :

— Xin Thánh Đế cứ truyền để chúng tôi được tuân lệnh !

Thánh Đế tiếp :

— Tôi cần nói rõ hơn về con sói.

Vua và triều thần im lặng chờ nghe. Tiếng Thánh đế tuy vẫn giữ được êm đềm mà nghe sao thấm thía :

https://tieulun.hopto.org

— Các vị có biết vì đâu các vị không chống nổi con Sói ?

Nguyên do ngoài tài bầy mưu thần chước quỷ con sói còn một phép lạ : Nó có thể ngồi nguyên trong rừng gai, phóng tâm đi mà biết được địch thủ ham muốn gì, rồi nó dùng phép thần thông cho địch thủ được thỏa mãn những ham muốn đó giữa công chúng. Những vị hiếu sắc được ôm những mỹ nữ lõa lồ giữa trời. Các vị có biết đâu những mỹ nữ đó thuần là giống trần rừng. Những vị khác ở kinh đô được thỏa lòng dục với vợ các viên hạ quan. Việc đó chính là do Sói sai đười ươi nửa đêm vượt tường bắt cóc mỹ nhân đem đến dâng cho. Những vị khác thích vàng ngọc châu báu thì được dịp vơ vét vàng ngọc châu báu, có biết đâu vàng ngọc châu báu đó đều do đười ươi lấy cắp trong kho vua rồi hiện thành khách lạ đem đến biếu. Các vị có biết chăng Ngọc-hoàng Thượng đế khi cho loài người xuống trần, Ngài chỉ có một bát máu để phân phát đều cho tất cả. Máu đó chính là hoa màu ngoài đồng, vàng bạc châu báu trong kho. Các vị có biết chăng nếu máu tụ lại nhiều ở một người thì ngàn vạn người khác thiếu máu. Những người nhiều máu tưởng mình hồng hào tươi đẹp, rực rỡ, có biết đâu qua con mắt thiếu máu của ngàn muôn triệu kẻ khác họ chỉ là những bình ác quỷ đứng giữa một thế giới vàng vọt, ghẻ tởm.

Cả triều thần bẽ bàng cúi mặt. Mấy viên tướng mím chặt miệng, răng cắn vào môi máu chảy ròng ròng mà không biết. Thánh đế tiếp :

— Bởi vậy tất cả những người có chút tà tâm đều bị con sói làm nhục trước dân chúng và đánh bại. Lòng các vị, nhiều người cũng muốn thành lang sói thì làm sao mà diệt được nó là loài lang sói thật đã thành tinh ? Trái lại, con sói vẫn phóng tâm đi mà không hại được các vị mảy may, nếu các vị giữ được lòng hoàn toàn trong sạch. Khi đó việc diệt con sói lại dễ dàng như cầm giáo mác đến đâm chém một con vật mù, tứ chi vụng dại. Điều đó rồi đây các vị sẽ có dịp chứng kiến !

Cả triều thần bách quan văn võ vẫn im lặng, nhưng khuôn mặt mọi người đều ngẩng lên, hy vọng. Giọng Thánh đế dịu dàng hơn :

— Xin các vị tướng sĩ trở về trận tuyến, giữ cho lòng trong sạch và dạy cho ba quân biết giữ lòng trong sạch. Các vị sẽ thấy tự nhiên mùi hôi thối của khu rừng gai không bợn đến các vị và con sói không chiếm thêm được một tấc đất nào nữa của Oa-ly-đà. Tại kinh đô xin các vị đại thần hành sự trong sạch để chiếm lại lòng mến phục của muôn dân. Xin đức vua mở kho đem hết lụa là kim ngân châu báu giúp đỡ các gia đình nghèo lập nghiệp. Xin đức

https://tieulun.hopto.org

vua thu xếp cho một nơi tĩnh và rộng, đưa tới đó ba chục nhạc sĩ cùng ba trăm trẻ em : nửa trai nửa gái ; Xin đức vua cho làm ngay ba trăm tấm đồng đánh bóng như gương, bề cao bằng đứa trẻ. Qua một tuần trăng nữa chúng ta có thể đuổi được con sói ra khỏi Oa-ly-đà.

Tới đây bách quan theo gương vua cùng xụp xuống lạy trước Thánh đế. Nước mắt nhà vua thấm đẫm vạt áo bào. Nước mắt quan văn thấm đẫm vạt áo xanh, nước mắt quan võ rơi lên bộ giáp rồi lăn tuột xuống nền đá hoa cung điện.

●

Tại Minh-Viễn-Lâu (1) rộng và tĩnh, Thánh Đế yêu cầu ba mươi nhạc sĩ dạy cho ba trăm trẻ em hát đều những khúc ca dịu dàng thanh thoát mà trước đây các em vẫn được nghe mẹ ru. Được Thánh Đế giảng dạy cho biết nghĩa lý cao xa của lời thơ giản dị, giọng các em nức nở khi hát những đoạn gợi cảnh cha già mẹ yếu và lũ con thay phiên nhau hầu hạ sớm hôm.

Một tuần trăng qua...

Tới ngày dự tính, ba trăm em nhỏ mặc toàn đồ trắng — « **Đoàn quân trong trắng** » của Thánh Đế — dời kinh đô đi bốn ngày liền thẳng tới trận tuyến. Cùng đi với các em là số đông gấp năm những bậc phụ mẫu có con cháu nạn nhân ở khu rừng gai. Quân linh trấn thủ được lệnh rút lui, nhường chỗ cho đoàn người mới. Các bậc phụ mẫu thoạt được xếp hàng đầu đối diện với khu rừng gai.

Buổi chiều, theo như thường lệ, đoàn trẻ con xuất hiện với vũ khúc ma quỷ. Chúng ngoắt quay tả, ngoắt quay hữu, ào ạt tiến lên phía trước, lùi lại phía sau, tung mình lên cao, cong người nhào lộn... thoắt biến thành sói đi trên hai chân. Theo lệnh Thánh Đế các bậc cha mẹ lùi về phía sau. « **Đoàn quân trong trắng** » tiến bước với những gương đồng và lời đồng ca nổi lên. Đoàn sói con đứng sững trước một thành dài gương đồng bóng loáng. Chúng nhìn hình ảnh sói phản chiếu trong đó, thoạt ngơ ngác... Chúng quay nhìn phía sau : khu rừng gai. Chúng quay nhìn bên hữu : núi chiều nhuộm ánh hồng. Chúng quay nhìn bên tả : gần đấy màu xanh ông ả của con sông gợn sóng, xa hơn màu tím xẫm của mặt biển chập chùng. Tiếng đồng ca như hòa vào ánh sáng rồi tỏa rộng ra...

Lũ sói con nhìn lại gương đồng, rùng mình hiện thành hình người như cũ. Có tiếng reo vui đằng xa. Gương đồng không xếp liền hàng ngang mà xoay lại thành hàng dọc, chiếc nọ sau chiếc kia với những khoảng cách đủ cho đứa trẻ có thể lách qua mà chạy về phía cha mẹ. Nhưng dáng chúng vẫn còn bỡ ngỡ. Chúng cúi

(1) *Lầu cao để nhà vua tới ngắm phong cảnh*

https://tieulun.hopto.org

đầu suy nghĩ rồi lại nhìn cảnh vật xung quanh. Sương đã bắt đầu nhẹ tỏa trên mặt sông mặt biển, ánh hồng cuối cùng của ngày tàn còn nhuộm đỉnh trời cao. Lúc đó lũ trẻ mới bớt vẻ bàng hoàng và chú mục về phía cha mẹ đương vẫy chúng ở bên kia hàng gương đồng. Lời đồng ca cũng vừa đến đoạn vang lên nức nở.

Tình mẹ rộng như biển cả,
Tình mẹ sáng như sao trời,
Con hỡi, nhìn về đây phía mẹ
Con nhìn đi đâu xa xôi ? !

Tiếng hát thiết tha phiêu phiêu theo gió chiều... tỏa rộng ra khơi... vút lên cao gặp mây ngàn... vút lên cao nữa gặp mấy vì sao vừa mọc... Lũ trẻ bỗng khóc òa, lao mình qua « **Đoàn quân trong trắng** » lách giữa những gương đồng chạy miết về phía có những cánh tay đương giang rộng chờ đón chúng.

Đằng xa đười ươi, khỉ, vượn, trăn... lũ lượt theo nhau bỏ khu rừng gai, cùng tiến về dãy núi cao, mãi đằng xa...xa tít phía Tây. Tiếng đồng ca vẫn vang lên tưng bừng giữa vùng ánh vàng huyền ảo của một buổi chiều hiền và rộng để ca ngợi sức sống nhiệm mầu. Khi ánh vàng tắt đi núi, sông, biển chìm dần vào bóng tối... Lời ca trở lại êm ả như giòng thời gian man mác đến gột rửa một lần cuối cùng những buồn tủi của người con, những nhớ nhung của cha mẹ. Lời đồng ca vừa rứt, trời bỗng tối sầm. Một tia chớp loé ra cùng với đám mây đen kịt xuất hiện sừng sững trên đỉnh núi Tây. Thánh đế ra hiệu cho «**Đoàn quân trong trắng** » quỳ xuống theo mình. Sau đó ngài đứng dậy quay lại nói cho tất cả mọi người rõ :

— Thượng đế vẫn dung tha Tật Ác. Bởi là đứng chí tôn, ngài biết Tật Ác trong đời chỉ làm tăng thêm các vẻ đẹp và khuyến khích con người càng ham nơi theo điều Thiện. Lần này Thượng đế nổi giận vì Tật Ác muốn tranh quyền ngài cai quản nguồn thiêng.

Thánh Đế ra lệnh cho « **Đoàn quân trong trắng** » xếp những gương đồng theo ria khu rừng gai rồi tất cả mọi người lui ra thật xa . . . thật xa... Mây đen đã tỏa ra để phủ nặng xuống khu rừng. Nước trút xuống thành thác . . . muôn ngàn tia chớp sáng loé như những nhát búa thần bổ xuống, như những đường gươm thần xiên ngang. Sấm sét xé màng tai, sấm sét gầm thét lời thịnh nộ, sấm xét như núi trời lở xuống để lấp biển. Cơn lôi đình của Thượng đế càng hùng vĩ uy nghiêm càng gieo niềm tin vững chắc vào lòng người ; tin ở lẽ chí công chí minh của Đấng chí Thiện. Sớm hôm sau, khi thức giấc, mọi người thấy khoảng rừng gai chiếm nửa Oa-ly-đà biến mất. Người ta đi ngược lên tìm khu rừng quế cũ và dãy núi đá xưa. Cả khoảng đó bị xét đánh hoắm xuống thành vực, có chỗ sâu tới mười trượng ; rồi mưa ngàn đổ xuống

https://tieulun.hopto.org

nước ngập thành hồ.

Một trăm năm sau xung quanh hồ mọc thuần một giống thùy dương, vì vậy người Oa-ly-đà gọi là Hồ Thùy Dương.

Những đêm trăng sao vằng vặc, hồ biến thành tấm gương lớn phản chiếu cả vòm tinh tú ; ngay cả những đêm trời tối đen như mực, mặt hồ cũng lấp loáng bốc lên những đợt hào quang. Người ta bảo đó là ánh sáng của những mảnh vụn chiếc đũa vạn năng. Những lúc đó, mặt hồ có sức hút kỳ thú đến nỗi du khách, trong một khoảnh khắc xuất thần nhập hóa, tưởng như vừa được rót hồn mình vào vũ trụ.

●

Đó là khúc nhạc thi ba hồi kể lại sự tích Hồ Thùy Dương giữa khoảng núi non trùng điệp, rừng cây sầm uất miền Bắc xứ Oa-ly-đà. Dân chúng lặng yên nghe lời ca... nghe tiếng đàn... cùng vỗ tay giữ nhịp đồng ca với thi sĩ hoặc đứng lên làm điệu bộ phù hợp với lời thơ.

Đêm dài thành ngắn ! Khi câu chuyện vừa chấm rứt dân chúng ra về thì trăng rằm thường cũng vừa kịp lặn, vừng Đông hơi ửng hồng, cỏ hai bên đường đẫm sương.

Những hình ảnh đó như nhắc nhở dân chúng nhớ lại biết bao nhiêu...biết bao nhiêu những tình tiết trong câu chuyện kể thâu đêm vừa qua.

DOÃN QUỐC SỸ

https://tieulun.hopto.org

Vương Tân

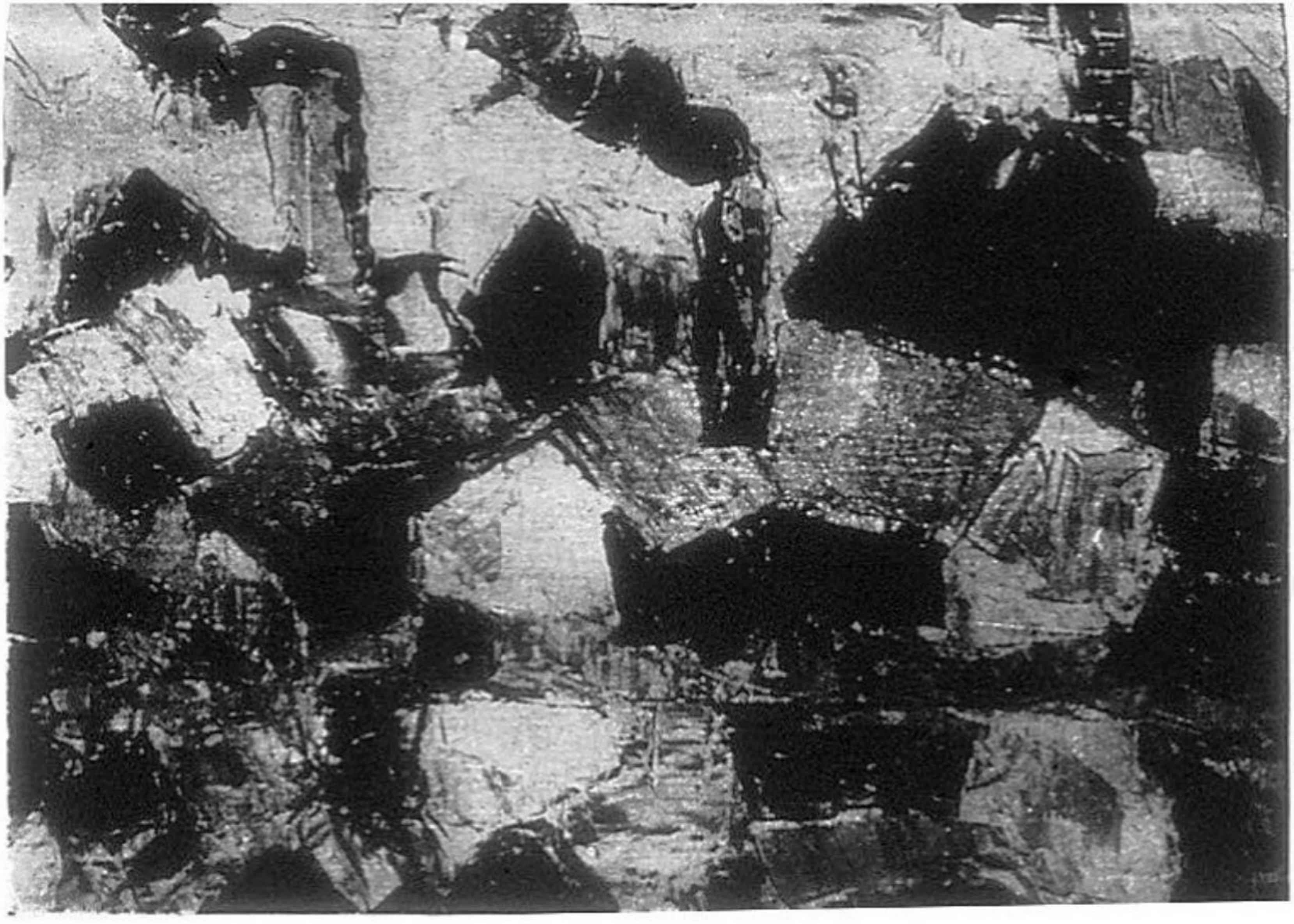
Làm thi sĩ không tên không tuổi

Hoài niệm Quách Thoại

Tôi thường tra tự vị
Định nghĩa từng danh từ loại tự
Lòng đầy hoang mang tội như con trẻ
Con trẻ hồn nhiên đi tìm chân lý
Để rồi khóc lóc buồn đau
Như đôi tình nhân dằn vặt lẫn nhau
Tôi thường vẫn thế
Tự trách mình là quá vu vơ
Như loài chim nhỏ hết sức thơ ngây
Như loài bướm nhỏ chỉ biết thèm bay
Dù bay vào lửa đỏ
Nhận cái chết cuối cùng
Tôi vào đời những bước lang thang
Tôi vào đời như một kẻ đi ngang
Yêu những tuổi mười ba mười sáu
Làm ân tình khóc mãi hai mươi
Dĩ vãng đau buồn nhỏ lệ không thôi
Để rồi bằng sách vở tôi đi từ Bắc cực xuống Nam cực
Từ nước Mỹ tới nước Nga
Qua rất nhiều thái độ
Tôi làm thơ, dựng di sản cho cháu con nhân loại
Cho tất cả những người con gái
Đã quên tôi giữ làm kỷ niệm
Rồi nhớ tôi để mà hình diện
Quen tôi trong một cuộc hành trình
Tôi vẫn tra tự vị
Tìm một định nghĩa
Và hoang mang có nhẽ tới hơi thở cuối cùng
Sống vẫn theo tôi đi đến mông lung
Để tôi khóc như trẻ con thường thế
Đầy buồn đau tôi đi vào giấc ngủ
Mộng vu vơ gặp những người cổ tích xa xưa
Tôi thấy tôi được hé môi cười
Tôi thấy tôi được sống làm người.
Làm thi sĩ không tên không tuổi
Bao nhiêu thắc mắc trôi xuôi.

VƯƠNG TÂN

https://tieulun.hopto.org

NGỌC DŨNG :
Người ở
Sơn dầu

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

Tô Thủy Yên

Ký thác

Tôi lớn lên ngoài bốn cánh tay mẹ cha người ta bảo triu mến
Ra khỏi căn nhà thị thành xir sở ra khỏi suy tư
Vượt qua những núi những rừng những sông những tâm hồn
Và kỷ niệm nức hương kỳ hoa dị thảo
Và tuổi trẻ sặc mùi rượu mạnh ngông cuồng
Bỏ đi về vô định theo một vì sao đổi hướng từng đêm
Vẫn biết tháng ngày chảy trong huyết quản
Và tháng ngày đâu có cội nguồn mà sẽ trở về
Vẫn biết chỉ ở trong cõi đời đã là phạm tội
La Mã của Cesar và mày của căn phần
Đau đớn trần truồng không dừng giữa không gian
Nhưng vốn võ trang bằng hiên ngang hãnh diện
Nên chiến cuộc giữa tôi và Thượng Đế kéo dài đến một trăm năm
Nào ! tri thức dại khờ ! hãy đầy đưa ta
Tôi ở đây là đâu ? à ! trên đỉnh lỗi lầm
Ngó thấy mơ hồ những kẻ thân yêu
Thế giới đi đâu ? có phải về quên lãng
Cho tôi theo về một vũ trụ nào
(Như lời thiên hạ)
Và tôi quay cuồng va chạm những hành tinh.

TÔ THỦY YÊN

ĐÔI MẮT

Khung cửa sổ mở ra. Lặng nhìn lặng nhìn đôi mắt
bức tường cao trấn lối đi
mái tóc rũ xuống lả hình khép nép
màu áo tung bay bỗng rật mình tin pháo mùa xuân trở về bóng
nêu cao in hình dải lụa
con đường vòng vèo
kết hoa. Hoa mới nở

https://tieulun.hopto.org

vào mắt em sôn sao bình minh tia mặt trời ông ánh
tôi đứng trên bờ đại dương
xin đợi tôi chuyến tầu nhổ neo buổi sớm
âm thanh ngột ngạt
mắt em khẽ chớp
bàn tay ôm chặt bức thư tình
lắng xuống
chuyến tầu đi ngày cuối năm ngày cuối năm đột ngột
tôi khoác thêm lần áo
đôi mắt trong cửa sổ
ánh lửa mặt trời
đốt trái tim hấp hối
níu lấy nhau
phù sa cát đỏ
khung cửa sổ vô tình khép lại
khung cửa sổ nguyên hình khép lại. Lặng nhìn lặng nhìn đôi mắt.

HAI MƯƠI LĂM

Trên con đường thành phố buổi chiều hoa nắng
Tôi gặp em
Tôi gặp em tìm hơi thở trên tay
Hai mươi lăm. Ngày. Ghi nhớ hôm nay
Màu áo biếc. Mây trời sao thần thức
Sao chẳng đứng. Vết chân in bờ đất
Đề nụ cười
Trong mắt em thăm thẳm trùng dương. Mai vàng trắng nở
Cho mùa xuân nằm ngập tâm hồn

Và tôi. Nhìn em sao dạ bồn chồn
Những tiếng gọi
Hồn nhiên mà bối rối
Bốn mắt gặp nhau làm sao chả nói
Bên nhịp đàn tiếng hát tình nhân
Vòm trời mở
Một tháng qua đi

Thế là tôi gọi em. Tôi mời em vào con đường hoa cỏ
Đường xum vầy. (Hai đứa yêu nhau).

SAO BĂNG

https://tieulun.hopto.org

Duy Thanh

Giấc ngủ

À mày lại còn chối hả ? Im miệng hả ? Thằng nào nó ngủ với mày thì phải khai ra, cái bụng mày nó trương phềnh ra thế kia thì còn dấu vào đâu hở con mụ ranh. Mày định làm xấu mặt cả làng này hay sao ? Nói ngay để tao bỏ tù nó. Phép tắc luân lý ở đây đâu có đốn mạt như thế bao giờ ? Mày làm bẽu mặt chúng tao. Rồi mai đây báo chí đăng rầm cái tin khốn nạn này thì thể thống làng này còn ra cái gì hở... hở ?

Y hồng hộc chỉ vào mặt tôi mà mắng như tát nước. Phải, tôi chửa hoang. Con mụ Tư thọt này chửa hoang đây, đứa nào làm gì thì làm, tôi hét to trong bụng tôi như vậy. Nếu tôi mà đứng được dậy thì thách y chửi tôi đấy. Tôi sẽ chồm lên mà xé tan cái mặt y ra, chứ tôi sợ gì cái mặt thịt ngồng ngộng bộ râu cá trê đáng ghét.

Y quay ra như phân vua với mọi người : Tiên nhân nó chứ cái mặt nó cứ lầm lì như thế kia thì làm sao mà khảo được. Cái thá mày thì gọi là cho lên máy chém. Y lại xồ vào tôi mà thét : Gan, gan hở ? ông thời bóp chết như ngóe. Tôi giơ tay chùi những tia nước bọt phì cả vào mặt. Nơi tay áo vải nâu đã bạc phếch, sờm ra và có mùi khăn khẳn. Ánh nắng chói làm tôi bật hắt hơi. Tức thì y lùi lại giang tay tát tôi đánh bốp kèm theo một câu chửi thật bẩn. Mấy mụ đàn bà ở bên ngoài cười rộ vì thấy tôi hực lên rồi vật đầu vào vách. Nhưng họ lại im ngay. Một không khí lo ngại trùm trong căn nhà họp của xóm. Trong đám đông có người nói to :

— Thôi đi ông Xã, nó đã không khai thì khảo mãi cũng vô ích, nhất là chị ta cũng đương bụng mang dạ chửa. Một giọng khác phản đối :

— Sao lại không, phải bắt nó khai chứ còn thế nào ! Cứ đánh bỏ mẹ thì thế nào có cũng phải nói. Thế mà mấy tháng nay cứ tưởng chị chàng bị báng hay bệnh gì. Đến bây giờ nó chềnh ềnh như cái trống mới thấy nhé. Lão xã trưởng được thể quay lại dọa tôi :

— Mày mà không khai thì còn là khổ con ạ. Giọng y ngọt hơn : ờ, thì cứ nói xem thằng nào rồi tao bắt nó phải lấy mày. Chứ không biết ai thì cứ gọi là tức hộc máu.

https://tieulun.hopto.org

Y hoa tay một vòng rồi nói với đám người xung quanh :

— Tôi nói thế có phải không các ông các bà ?

– Kể cũng tức thật đấy, nhưng chị ta cứ không chịu nói là ai thì làm thế nào – Hay là cứ để cho chị ấy đẻ đi đã rồi trông đứa bé nó giống ai thì nó sờ sờ ra chứ còn gì nữa. Một giọng nữa tiếp :

– Ấy chết không được, sợ cứ trông rồi đoán tầm bậy thì lại khốn khổ nhiều anh.

Mấy cô gái làng thấy câu nói lý thú bấm nhau cười cung cúc.

Tôi trông thấy chúng nó mà ghét tệ. Chúng nó đẹp, chúng nó xinh, chúng nó có chồng con, có nhân tình nhân ngãi. Còn tôi thì sống lết lê, chẳng ai thèm để ý. Hai chân tôi nó quặt đi nhỏ bằng cái ống sậy. Tôi đi bằng tay lê la như một con chó. Con chó còn sướng hơn bởi nó có bốn chân nó chạy. Còn tôi từ xó nhà ra đầu ngõ, rồi từ ngõ vào đến vườn là hết. Từ xưa chưa hề có ai để ý đến đến tôi cả, họ nhìn tôi như một con vật. Với ai tôi cũng phải ngửa đầu nhìn lên. Cho đến bây giờ tôi có chửa họ mới vụt nhận ra tôi cũng là người như họ. Tôi có chửa. Con mụ Tư thọt có chửa thì còn trời đất nào. Với ai ? Có lẽ họ muốn biết để thỏa tính tò mò, tôi còn lạ gì. Lão xã trưởng nó hứa hẹn với tôi rằng khai ra thì gả kẻ đó cho tội, lúc thì y lại bảo khai ra để y bỏ tù người ấy. Dễ tôi mới để hôm qua chắc. Năm nay tôi ba mươi hai tuổi đầu và chưa hề nằm ngủ với người đàn ông nào trong đời, trừ một lần cách đây năm tháng. Cái bào thai trong bụng này là của anh ta. Nhưng đừng có hòng tôi nói ra. Tôi giữ cái kỷ niệm, cái hình ảnh ấy cho mình tôi. Tôi cho là đẹp, tôi ôm ấp cái hình ảnh ấy mặc cho họ rủa sả. Tôi chắc anh ta còn hối hận về phút cuồng dâm bữa ấy. Với tôi thì không. Tôi yêu. Tôi chắc anh ta sẽ tự tử nếu tôi khai tên anh ta ra. Mà sao tôi lại nói ? tôi thì mong lấy gì ai ? Tôi lê đi dưới đất như một con chó. Tôi với cái bướu trên lưng. Tôi với hình người chẳng ra người. Ai cười thì cười. Đứa trẻ nào trông thấy tôi cũng chế nhạo. Lũ người lớn thì coi tôi như không có trên thế gian này. Mỗi lần nhìn tôi sao họ có vẻ hợm hĩnh thế. Tôi thù họ. Cho đến ngày nay thì tôi trả được cái thù này. Tôi có chửa với một người *của họ*. Một gã đàn ông. Tôi sướng khoái với cảm giác thấy họ bị dằn vặt đau khổ. Thì ra lần đầu tôi được chú ý tới. Tôi là cái mốc cho họ bàn tán, ghen ghét. Lần đầu tiên họ nhận thấy *có tôi* trên cõi đời.

●

Mẹ tôi mang một nắm lạt tre để xuống bên cạnh tôi. Tôi vẫn tiếp tục đan thành hình một cái giỏ. Thấy người thở dài, tôi chỉ bảo :

https://tieulun.hopto.org

— Bầm khỏi phải lo, chẳng ai làm gì được mẹ con ta cả. Còn người ấy thì nhất định con không nói ra đâu. Anh ta chẳng có tội gì hết. Con cũng không, con sẽ đẻ. Và sẽ nuôi đứa trẻ này.

Mẹ tôi nắm lấy tay tôi, tôi nhìn xuống bàn tay gầy guộc đầy gân xám to bằng con giun. Bàn tay tôi cũng sần lên như một bàn chân. Chưa ai ở làng này xấu bằng tôi. Thế mà tôi sắp có con với anh ta, với đứa con giai có vợ sắp cưới là cái Gái ở xóm dưới. Con bé vào loại nhất nhì trong làng. Tiếng mẹ tôi run run khàn khàn trong cái tĩnh mịch của chiều xuống. Tiếng lạt tre cọ vào nhau dưới ngón tay tôi đưa đầy.

— Buổi chiều ông xã có bảo với bầm rằng phải về dỗ ngon dỗ ngọt cho mày nói tên người ấy ra không thì ông ấy đuổi ra khỏi làng. Bây giờ bầm già rồi chỉ muốn yên phận. Vậy tùy mày xử trí thế nào thì xử. Đời bầm đã khổ nhiều từ ngày lấy bố mày. Mẹ tôi không nói hết câu, cái hình ảnh cuối cùng là người bố chìm và tan trong một tiếng nấc. Buổi chiều lạnh và mênh mông như một cánh rừng : chơ vơ, lạc hướng — Tôi hình dung lại hình dáng người cha từ thuở nào xa lắm, cái hơi nồng của men rượu, những câu rủa tục tằn lúc nào cũng đeo trên đôi môi dầy thâm sịt. Tôi biết mẹ tôi khổ nhiều, kể cả vì tôi. Không hiểu sao những kiếp người như chúng tôi lại cứ có trên cuộc đời. Đã thế lại còn bám vào cái sống không chịu buông. Ngày bố tôi chết vì say rượu trượt chân ngã xuống ao thì cả làng như bớt một gánh nặng. Chính tôi cũng không cảm thấy thương tiếc. Chúng tôi vẫn sống cái kiếp sống của con *người vật*, dài và buồn nản.

Tôi sờ tay lên gò má còn hằn ngón tay của lão xã, chưa bao giờ tôi thù y đến như thế. Y lại còn muốn làm khổ mẹ tôi. Với tôi như thế chưa đủ hay sao ? Đã thế tôi sẽ làm cho y điên đảo. Tôi sẽ khai quách cho cháu y rồi muốn ra sao thì ra. Tôi nhớ lại cái gã đàn ông nặng nề và chậm chạp thỉnh thoảng qua ngõ nhà tôi. Đã có lần tôi ước ao ngủ với hắn và được hít cái mùi hoi hoi của chính người hắn đang vương trong không khí.

Cúi đầu xuống, tôi lại nghĩ đến cái thằng người con ngoi ngóp trong ấy. Nó đương ngọ nguậy, nhè nhẹ nhè nhẹ, nhưng nhiều khi nó cũng làm tôi đau nghiến. Tôi kéo bàn tay mẹ tôi để lên bụng :

— Bầm sắp có cháu bế.

Mẹ tôi im lặng một lúc rồi bỗng nhiên nói :

— Mày đã định đặt tên nó là gì chưa.

— Chưa, bầm ạ.

Ba chúng tôi cùng ngồi yên, cũng nghĩ tới nhau, chưa bao giờ tôi thấy yêu mẹ tôi, yêu con tôi và yêu anh ta đến thế.

https://tieulun.hopto.org

Tại sao tôi không đối phó để giữ những gì tôi ấp ủ ?

— Bầm ạ, tôi thấy nóng mặt vì sắp nói dối mẹ tôi. Anh Ba đấy.

— Ba nào ? Tiếng mẹ tôi lo âu.

— Ba, cháu ông xã ấy mà

Mẹ tôi chậm rãi đứng dậy chép miệng thở dài. Tôi biết người lo ngại viên xã trưởng. Tôi thì chẳng sợ gì. Y là một thứ vũ phu, y khảo tôi vì tò mò mà cũng để sĩ diện với hàng xóm là mình có uy quyền. Đời nào y dám đuổi mẹ con tôi ra khỏi làng này.

— Thôi tao đi nằm đã, rồi cũng liệu mà đóng cửa Tư ạ, xầm tối rồi.

Mẹ tôi quờ quạng tìm chiếc đèn dầu mắc ở xó nhà, châm lửa. Ánh đỏ chợp chờn hoa lên trong chạng vạng của bóng tối vừa xuống. Tôi nói:

— Để con cố đan nốt chiếc giỏ này đã bầm ạ, gần xong rồi.

— Liệu mà nghỉ sớm cho khỏe.

Mảnh trăng thượng tuần nhô lên sau đám mây dầy, lạnh lùng, đơn độc.

Tôi nhớ lại cái đêm tôi gặp anh ta, trăng cũng như thế này nhưng vào khuya hơn chút nữa. Lần đầu tôi biết một người đàn ông. Từ đó đêm nào tôi cũng nghĩ đến anh ta, cái hình ảnh ấy đến với tôi như một ám ảnh vĩnh viễn. Tôi mê cái ám ảnh đó mỗi buổi chiều tắt đi.

●

— Đừng, anh, dừng ở đây

Tiếng người con gái van vỉ. Giọng người đàn ông như lạc đi:

— Không, để yên nào

— Nhưng anh vừa uống rượu với lại...

Câu nói bị đứt ngang bởi một bàn tay giật mạnh. Người con gai kêu lên một tiếng nhỏ rồi giằng ra. Tiếng soạt của vải rách kèm theo một tiếng rủa ngắn. Tiếng chân chạy xa và gã đàn ông rên lên. Hắn loạng choạng bíu vào cành tre lả gần mặt. Tôi nghe thấy tiếng thở hừng hực. Lúc hắn đi quành ra đằng sau cây rơm để ngồi xuống thì hắn há miệng vì ngạc nhiên. Một hình thù ngồi đấy tự bao giờ. Đó là tôi, một con vật giống cái. Thỉnh thoảng tôi vẫn bỏ ra ngồi chỗ này hóng mát, vì nó ở ngay phía sau nhà tôi, cạnh con đường ven làng. Lần này tôi đã thiu thiu chợp được một giấc khá dài. Trăng lấp sau bụi tre và bóng người đàn ông chỉ còn là một khối đen lớn trên nền sẫm của lá.

Anh ta chập choạng đi đến phía tôi rồi quỳ thụp xuống nhìn

https://tieulun.hopto.org

vào tận mặt. Hơi rượu cay cay làm tôi muốn bật ho. Một con muỗi bay bên lỗ tai vo vo, anh ta giơ tay đập cái đét rồi ôm choàng lấy tôi.

Tôi không kêu nhưng cố đẩy anh ta ra kịch liệt. Mà tại sao tôi lại chống cự cơ chứ? Tôi thường mơ ước được người hơi thở một người đàn ông và lần này tôi đã được. Anh ta ở ngay trên tôi. Anh ta với những bắp thịt rắn đanh. Tay tôi ghì lấy lưng áo sảm sấp mồ hôi hay vì sương xuống tôi không biết. Ánh trăng rất mờ, đám mây xám đảo trên trời như bão hay bão ở lòng tôi, tôi cũng không hay.

Rồi anh ta buông tôi và bỏ đi giữa lúc tôi nằm yên trên cỏ. Mùi rơm hăng và thơm như lúa mới, nhưng không làm tôi quên cái mùi người anh ta, và tiếng chân bỏ xa trên đất cũng không làm tôi trở mình. Tôi nằm đấy suốt đêm với con trăng trớt lạnh, với những vòng hào quang thần thánh quay cuồng không gian.

●

Quả nhiên sự báo thù của tôi lại công hiệu. Viên xã trưởng thấy mẹ tôi nói là cháu hắn ta thì tái người. Y cũng không dám đánh tôi vì có người nói tôi mà trụy thai thì y không khéo mất chức mà lại khốn khổ. Mẹ tôi chỉ luôn miệng van xin. Người này, người nọ mỗi người hỏi một câu, chêm vào một chuyện. Lúc tôi trông thấy cái mặt tái xám của anh Ba thì lại không cầm lòng thương. Tôi bèn đổ đại cho một chàng khác. Rồi lại một tên nữa bay ra, khiến cả làng hoang mang. Họ càng tra hỏi thì lại càng láng túng bởi những câu trả lời của tôi. Tôi dám chắc rằng cả đời chưa bao giờ tôi lại nguy hiểm đến như thế. Tôi không là một con chó thường nữa mà là một con chó dại khiến mọi người sợ điên lên. Tôi thú vị vì trả thù được những đứa con gái hợm hĩnh có tình nhân hoặc chồng bị ghép ngủ với tôi. Bao nhiêu chặng ê chề, nhục nhã và ngượng đến phát sốt rét vì bị mang cái tiếng tàm đó. Thế ra tôi đã ngủ hết với họ theo tưởng tượng của mọi người. Tôi trở thành một thần tượng cho mọi người sợ và ghét.

Chỉ vì mày đấy con ạ, ôi cái hòn máu bé nhỏ là con của mẹ. Mẹ ước ao rằng sinh ra con hoàn toàn là một người chứ không phải là con vật nữa. Mẹ mang con trong bụng mẹ và lẻ con trên mặt đất Mỗi một thước dài là mẹ lại cảm thấy sự có mặt của con và nỗi yêu dương của mẹ.

Tôi thấy *nó* cười trong tôi, tẻ tái như sau đêm anh ta đến, và tự nhiên tôi thấy yêu cả cuộc đời. Lão xã trưởng với bộ râu trê ngồng ngộng không còn đáng ghét nữa, y có thể tát tôi dăm bảy cái liền. Tôi cũng không còn ghét những đứa con giai, con gái

https://tieulun.hopto.org

làng lầm lì nhìn tôi một cách hằn học. Bởi vì tôi đã báo được thù, tôi đã cho họ nhận thấy là tôi ngang hàng với họ, những kẻ có hai cẳng đứng hẳn hòi. Ý tưởng đó làm tôi suýt bật cười thành tiếng. Một người đàn bà sấn đến cạnh tôi vừa chửi vừa định đánh. May mà có một người khác giữ lại.

— Tiên sư nó chứ, chồng bà đâu có ngủ lang với cái thứ mày hở con giời đánh kia. Bà chỉ cho mấy thanh củi là mày chết bỏ đời.

— Thôi thì bác chấp làm gì. Chị ta giở hơi đấy mà. Đánh chửi lắm nó lại càng khai tầm bậy. Với lại cái mã ấy cũng chẳng sống được đâu. Người như thế làm sao mà để với đái được.

Câu nói đâm vào phổi tôi buốt như một cây kim nhọn.

Tôi nghĩ đến thằng người con trong bụng. Không! Nó còn sống nó đang sống, nó phải sống. Nó đang ngọ nguậy trong tôi, làm sao nó lại chết được. Tôi bằng lòng chết cho nó sống. Tôi bằng lòng chết mà không cần oán hờn gì ai hết, kể cả anh ta. Mà tôi phải biết ơn mới đúng chứ. Anh ta đã cho tôi dư vị của sự sống. Sự sống tràn trề bùng lên như lửa.

— Không tôi không chết, các người đi đi. Tôi hét lên, và mọi người lầm lũi tản ra. Họ vẫn sợ tôi như một con chó dại.

●

Thế rồi câu chuyện cũng hơi nguội mặc dầu bụng tôi ngày mỗi lớn. Tôi không lê được nữa. Tôi ở nhà. Mẹ tôi cũng lo ngại bảo với tôi:

— Bầm hỏi bà mụ ở làng thì bà ấy bảo phải đem mày ra tỉnh mới đủ thuốc. Người lại chép miệng: thì người ta cũng sợ không làm nổi, nhỡ có sao lại khốn cả hai mẹ con.

Tôi phải đi vì tôi muốn con tôi sống, nó sống để làm người. Mà tôi còn tiếc gì cái làng này khi người ta nhìn đến tôi như một con người vật

Chúng tôi thu xếp lên tỉnh.

Lần đi này tôi có cảm giác sẽ không bao giờ trở về nữa. Giã từ tất cả, căn nhà, bụi tre, đống rạ sau nhà. Tôi chỉ mang đi toàn hình ảnh. Những hình ảnh sẽ thắt lại trong những cơn đau dữ dội từng hồi.

Vị bác sĩ khám cho tôi xong quay lại bảo nhỏ với cô nữ y tá tay cầm bút ghi chép. Mẹ tôi thì lo âu nhìn hai người.

— Sản phụ phải ở đây tĩnh dưỡng cho đến ngày sinh nở. Vị bác sĩ nói. Trường hợp này phải mổ để lấy đứa bé ra mới hy vọng cứu cả hai mẹ con. Nhưng tình trạng của sản phụ nguy hiểm hơn. Dù sao chúng tôi cũng cố gắng.

Không *nó* sẽ sống. tôi kêu thầm như vậy. Tôi bằng lòng hy sinh để *nó* sống.

https://tieulun.hopto.org

Nằm trên giường sắt trắng, tôi như chói mắt vì sắc trắng của trần nhà và buồn nôn vì cái không khí của nhà thương — Những sản phụ khác cũng nhìn tôi bằng con mắt tọc mạch. Chắc họ cũng tự hỏi làm sao một người như tôi lại có chửa như họ được. Và loáng thoáng tôi cũng nghe thấy những tiếng xầm xì từ giường này qua giường khác. Nhưng tôi thì cần gì nghĩ đến họ. Tôi nghĩ đến đứa con tôi, đến cái đêm mà trời như đổ xuống. Da tôi tê đi, ràn rạn như có sự cọ sát của những sợi râu thưa đâm vào má. Mẹ tôi nói :

— Tao lo cho mày Tư ạ nhỡ làm sao. Tôi ngắt lời khe khẽ :

— Bầm khỏi lo rồi bầm có cháu bế mà. Còn con thì...

Tôi cũng không nói hết câu nhưng mẹ tôi cũng thừa hiểu.

— Có gì bầm nuôi nó. Giọng nói của tôi nghẹn trong cuống họng, chúng tôi im lặng mỗi người một ý nghĩ. Đêm ấy tôi mê thấy tôi đi về làng như một người thường. Bằng hai chân. Ai nấy đều chào hỏi tôi như chính tôi cảm thấy từ trước mình vẫn là người thường. Đến nhà thì có một thằng nhỏ ra đón với mẹ tôi— Trông tôi thằng bé chỉ cười. Mẹ tôi dắt nó đến và bảo : Sao không chào mẹ mày đi. Tôi giơ tay bế nó hôn, rồi hai mẹ con dong chơi trong vườn. Giữa lúc đang đùa với con và đang sống tràn trề hạnh phúc thì tôi hãi hùng chợt thấy cảnh vật như lớn lên và tôi nhỏ dần, nhỏ dần lại. Một cảm giác ớn lạnh suốt sống lưng và tôi chợt thức dậy. Bấy giờ còn là đêm. Đầu phòng một ngọn đèn còn le lói và qua khung kính nhỏ giời sao lấp lánh. Căn phòng lặng lẽ như một chiếc quan tài.

Tôi đặt tay lên bụng mỉm cười nghĩ đến *nó* rồi lại ngủ thiếp đi.

DUY THANH

https://tieulun.hopto.org

Thanh Nam

Người đóng kịch

THÁI ngồi im trong bóng tối, bên chiếc máy thâu thanh. Điếu thuốc trên môi lập loè sáng. Từ trong máy thâu thanh vọng ra những giọng nói quen thuộc. Vở kịch đang diễn tiếp. Thái nhận ra từng giọng nói của những diễn viên. Cái giọng trong trẻo như con gái kia là giọng của Khải. Giọng thấp và rè đúng là giọng của Hoàng. Anh chàng này chắc lại vừa làm vài chai la-ve trước khi vào phòng vi âm. Giọng ấm áp là giọng của Thanh. Giọng dịu dàng và nũng nịu là của Ngọc. Và cái giọng mỗi khi cất lên như sửa soạn để khóc là giọng của Loan.

Loan — Thái khẽ nhắc lại cái tên đó. Đôi mắt anh hơi nheo lại. Thái vừa hình dung ra cái quang cảnh trong phòng vi âm lúc này. Mọi người đang ngồi chen chúc nhau chung quanh cái bàn nhỏ. Vở kịch đánh máy lèm nhèm đang được chuyền từ người nọ sang người kia. Và, anh chàng nhạc sĩ Vũ đệm dương cầm hẳn là đang lim dim vừa ngủ vừa đưa mười ngón tay lên phím đàn. Những nét mặt bè bạn hiện ra. Thái có cảm tưởng như mình đang ngồi trước tấm màn vô tuyến truyền hình. Từng hình ảnh nhịp nhàng hiện ra, chuyển động. Hình ảnh rõ nhất là hình ảnh của Loan. Nét mặt tròn trĩnh của nàng. Đôi lông mày dài. Hàng mi cong vút. Cặp môi mọng đỏ. Hàm răng trắng và đều. Giọng nói như sửa soạn để khóc. Loan mặc một chiếc áo xanh màu hồ thủy. Bao giờ lên đài phát thanh, Loan cũng mặc chiếc áo đó. Bây giờ thì nàng lại mặc thêm một chiếc áo choàng ngắn màu trắng đục nữa. Chiếc áo đặc biệt của những người đàn bà chửa. Cái hình ảnh của Loan tới đây thì dừng lại không chuyển động nữa. Trước mắt Thái là cái áo choàng trắng của Loan. Thái rít mạnh hơi thuốc lá rồi đứng dậy lại bên cửa sổ.

Giọng nói của Loan từ máy thâu thanh cất lên não nuột :

— *Không ! Không ! Anh Hải ! Không bao giờ em quên được anh ! Không bao giờ !...* (Nàng khóc nức nở) *Anh có thấy không, đêm nào ánh đèn ở cửa sổ nhà em cũng sáng. Em đứng ở đấy hàng giờ để đợi bóng anh qua, để được sống lại những giờ phút chúng ta mới quen biết nhau.*

https://tieulun.hopto.org

Anh còn nhớ không, anh Hải... (giọng Loan mơ màng) *Ngày ấy, em mặc một chiếc áo màu hồng nhạt. Anh vẫn thường khen màu áo ấy hợp với em. Đến bây giờ em vẫn còn mang chiếc áo đó trên người. Và, em vẫn chỉ thích riêng cái màu hồng mà anh khen hồi nào... Nhưng* (Loan khóc) *bây giờ không giống ngày xưa nữa. Cặp mắt anh nhìn đi chỗ khác mất rồi. Em đáng khinh lắm phải không anh ? Em không đáng nói những lời này nữa, phải không anh ? Anh trả lời em đi ! Đừng cười như thế ! Đừng nhìn em như thế ! Đừng nhìn em như thế ! Em vẫn còn yêu anh ! Bây giờ và mãi mãi...*

Thái đi nhanh lại phía máy thâu thanh, xoay nhẹ chiếc nút phát âm. Giọng nói của Loan đã tắt nhưng Thái vẫn nghe thấy vang vang bên tai, dư âm câu nói của nàng trong vở kịch :

— *Em vẫn còn yêu anh. Bây giờ và mãi mãi...*

Thái nhếch mép cười, vứt mạnh điếu thuốc đang cháy dở xuống đất.

•

Vở kịch vừa diễn trên đài phát thanh vừa rồi là của Thái. Cho tới lúc này, Thái vẫn không chối cãi là anh đã viết vở kịch ấy vì Loan. Phải, chính là Loan.

Chuyện đã hai năm rồi. Bây giờ, vở kịch đó người ta đem ra diễn lại, Thái vẫn còn mang mang một cảm giác như hồi nào. Giọng nói của Loan vẫn thế. Thái nhớ đã tập luyện cho Loan từng đoạn ngắn trong lời đối thoại vở kịch. Chỗ này thì phải làm thế nào. Chỗ kia thì phải khóc ra sao. Tất cả. Ngày nay, Loan vẫn đóng lại vai trò ngày cũ, không thêm và không bớt một cảm xúc nào.

Đã hai năm rồi.

Thái sống lại cái ngày gặp gỡ Loan. Ban kịch hồi đó có tất cả chín người do Thái điều khiển. Mỗi tuần, ban kịch trình diễn một lần trên đài phát thanh. Thường thì những vở kịch mang diễn đều do một anh bạn thi sĩ cung cấp. Cho tới lúc gặp Loan thì Thái mới bắt đầu sáng tác những vở kịch ngắn. Lúc đầu, Thái không nghĩ rằng mình sáng tác vì Loan. Anh chỉ làm cái công việc của một người trưởng ban : khai thác những khả năng đặc biệt của diễn viên. Trời phú cho Loan một cái giọng nói ướt như khóc. Thái biết rằng nếu có những vở bi kịch mà để cho Loan đóng thì chắc chắn nàng sẽ thành công. Vì vậy, Thái đã thí nghiệm. Khi tập thử vở kịch đầu tiên của Thái mọi người đều công nhận là anh có tài viết bi kịch. Tối hôm diễn trên đài phát thanh, Loan thú thật với Thái nàng đã khóc trong vở. Khi tan buổi phát thanh, Thái đã mời anh em lại một tiệm cà-phê gần đó để « ăn mừng » sáng tác đầu tiên của anh. Hôm đó, lòng Thái vui như đứa trẻ

https://tieulun.hopto.org

thơ. Và, Loan đã không tiếc lời khen ngợi Thái. Những cái nhìn khác thường đầu tiên trao đổi giữa hai người. Thái nhìn Loan để thấy rằng hôm đó, nàng đẹp hơn tất cả bao giờ.

— *Này. Thủy! Em hãy nhìn thẳng vào anh! Đừng khóc nữa. Em hãy còn khóc được trước mặt anh nữa! Thôi, em hãy lau nước mắt đi.* (cười) *Kìa, em không nghe thấy anh nói gì ư?* (tiếng người đàn bà vẫn nức nở) *Không! Anh không muốn nghe thấy tiếng khóc ấy nữa. Anh không khinh em như em đã nghĩ đâu. Anh chỉ muốn giữ mãi cái hình ảnh hồn nhiên, thơ dại của Thủy ngày nào mà thôi! Thủy đừng bắt anh phải thành một người đàn ông tầm thường. Những người đàn ông tầm thường đó, Thủy đã có nhiều rồi. Anh không muốn để cho Thủy coi thường anh nữa. Điều tốt đẹp nhất của chúng ta bây giờ là em hãy đứng dậy và đi ra khỏi cái nhà này như ngày xưa em đã bỏ đi. Và, nếu có thể, anh muốn là Thủy sẽ nhìn anh một cách kiêu hãnh, không van xin, không nức nở. Như vậy, anh sẽ đau sót hơn và sẽ yêu Thủy hơn...*

Giọng nói của Thanh. Thái bước ra bao lơn nhìn sang nhà bên cạnh. Hai người đàn bà đang ngồi chăm chú theo dõi vở kịch. Anh định lên tiếng yêu cầu họ vặn nhỏ máy thâu thanh một chút nhưng nghĩ thế nào lại thôi. Thái quay vào, gieo người xuống ghế.

Tiếng Thanh vẫn đều đều vẳng sang :

— *Con của chúng ta! Ồ, cho anh cười một chút. Bây giờ thì anh khinh em thật rồi! Em đã bắt anh phải tàn nhẫn thủ thật như vậy. Anh thật không hiểu em ra sao đấy. Tới lúc này mà em còn có can đảm nhắc đến đứa trẻ thơ ngây đó sao? Nó làm gì có mẹ nữa? Em làm gì có nó nữa? Em đã quên nó từ lâu rồi kia mà!*

Tiếng Loan sầu thảm :

— *Anh Hải... Anh cho em gặp con một phút. Chỉ xin anh một phút thôi! Ngày mai em đã xa đây rồi... Xa lắm! Có thể là không bao giờ trở lại nữa...*

Tiếng Thanh tàn nhẫn :

— *Vô ích!*

Tiếng pháo nổ ran. Giọng Loan lạc hẳn đi :

— *Anh Hải... Anh... Đã hết năm rồi đấy... Anh... Hãy thương em một lần cuối cùng... Con tôi... Trời ơi... Không thể được! Anh Hải! Anh tàn nhẫn lắm. Anh không đáng là cha nó...*

Tiếng Thanh cười khô khan :

— *Thế ư? Thủy có nói tôi mới biết đấy! Ừ, nếu tôi xứng đáng là cha nó thì tôi đã không chịu để cho người ta cướp mất tình mẫu tử của nó, có phải không Thủy?*

Tiếng Loan :

— *Em van anh... Em cầu xin anh...*

https://tieulun.hopto.org

(Tiếng pháo nổ. Tiếng chuông nhẹ điểm).

Thái không muốn nghe thấy gì nữa. Ngày xưa, vở kịch này diễn lần đầu, chính Thái đã nói những câu đó với Loan. Cả cái đêm công diễn ở một hý viện, Thái và Loan cũng đã đứng chung với nhau trên sân khấu. Và, trước hàng ngàn khán giả, dưới ánh đèn chói chang từ trong những chiếc cánh gà hắt ra, Loan đã gục đầu vào vai Thái mà nức nở. Trong một phút, lòng Thái nhói đau.

Anh nhớ lại, đã có một đêm nào, sương khuya bạc trắng những ngọn đồi Đà Lạt, Loan cũng gục đầu vào vai anh như thế. Lần này không phải là kịch nữa mà là cuộc đời. Bấy giờ, Thái nghĩ rằng Loan sẽ là một người vợ hiền của anh. Hai người thường vẫn mơ ước có được một căn nhà xinh xinh. Như ở trong những cuốn tiểu thuyết, những buổi tan sở về, Thái sẽ thấy Loan đứng chờ ở cửa. Những bữa cơm sẽ đầm ấm, ngọt ngào... Rồi, hai người sẽ có những đứa con ngoan ngoãn. Buổi tối, mọi người sẽ quây quần dưới ánh đèn ấm cúng. Thái sẽ ngồi trên chiếc ghế vải đọc báo và Loan sẽ...

Thái bỗng bật lên một tiếng cười tan vỡ. Anh châm nốt điếu thuốc cuối cùng trong bao.

Vở kịch trên đài phát thanh đã diễn tới đoạn cuối. Người ta đang cho chạy một chương trình nhạc đĩa yêu cầu.

Tiếng Loan vẫn như còn ở đâu đây :

— *Không bao giờ, em quên được anh ! Không bao giờ...*

Thái rít mạnh một hơi thuốc. Hai tháng trước, một sự tình cờ đã khiến anh gặp lại Loan ở nhà Ngọc. Sự gặp gỡ đột ngột đó đã làm Thái lặng đi trong một niềm chua sót hơn cả khi được tin Loan lấy Thanh. Anh lúng túng ngồi xuống chiếc ghế đối diện với Loan. Thái yên trí rằng Loan cũng sẽ phải đau sót như mình. Nhưng, anh đã thất vọng. Loan chẳng có gì là khác cả. Loan vẫn cười nói như giữa nàng và Thái từ xưa không hề có một chuyện gì xảy ra. Từ trước, Thái vẫn cho là mình đã vụng về để mất Loan về tay Thanh, nhưng ít ra thì trong tâm hồn nàng cũng vẫn còn hình ảnh của Thái. Anh nghĩ rằng, dù muốn dù không thì Loan cũng phải nhớ đến anh như đứa trẻ thơ nhớ về dĩ vãng. Nhưng mà Thái thấy Loan hoàn toàn không còn nghĩ tới anh nữa. Nàng ngồi kể chuyện chồng con ngay trước mặt Thái. Rằng, tính Thanh hay gắt gỏng nhưng mà cũng khá, không đến nỗi đua đòi chúng bạn ăn chơi. Rằng Thanh thích ăn những món này, món khác mà nhà thì xa chợ *nhiều lúc em cũng đến khổ vì ông ấy...*

Thái bỗng kinh khủng thấy rằng Loan thật là một người đàn bà. Một người đàn bà hoàn toàn. Nàng đã đóng trọn vẹn một vai kịch vợ hiền hơn cả Thái nghĩ. Anh ngồi lặng trong một niềm chua sót vô biên

https://tieulun.hopto.org

khi nghe Loan khoe với Ngọc :

— Ôi cha ! Thằng chó này khỏe như bố nó ấy, chị ạ. Nó dẫy luôn ấy. Em đoán chắc nó là con giai. Thế cái hồi chị có mang cháu Phong, chị có thấy thế không ?

Thái không thể ngồi thêm được nữa. Anh đứng dậy cáo từ. Cả Ngọc lẫn Loan tiễn anh ra cửa. Tiếng Loan cười hồn nhiên :

— Còn anh Thái ? Bao giờ thì chúng tôi nhận được tin vui của anh đấy ?

Thái cúi đầu rảo bước. Tiếng cười của Loan vẫn đuổi theo anh :

— Gớm, các ông chúa là lông bông ! Sợ lấy vợ rồi bị cùm chân ở nhà, phải không ?

Đến câu đó thì Thái thật không còn hiểu Loan ra làm sao nữa.

●

Thái mở rộng cánh cửa nhìn xuống đường. Gió đêm cuối năm mát rời rợi. Dưới đường, người đi tấp nập. Chỉ còn hai tiếng đồng hồ nữa là đã hết một năm. Hết một năm. Thái bỉnh thản nghĩ đến sự mình sẽ thêm lên một tuổi nữa. Dù có thêm một tuổi nữa thì chắc Thái cũng chẳng có gì thay đổi. Điều làm Thái thắc mắc nhất vẫn là Loan. Tại sao hôm gặp Loan ở nhà Ngọc, nàng không đóng kịch với anh một chút ? Tại sao nàng không tạo được một vẻ mặt ủ ê, sầu thảm và... trốn tránh anh ? Và, tại sao nàng lại còn nỡ hỏi anh :

— Bao giờ thì chúng tôi nhận được tin vui của anh ?

Ôi, nếu mà Loan nói được những lời như trong vở kịch của Thái thì anh sẽ cảm động biết bao. Anh sẽ được sung sướng trong niềm đau thương kia biết bao.

Nhưng mà Loan đã không đóng kịch với Thái. Nàng đã đóng đúng cái vai kịch một người đàn bà ở cuộc đời, như tất cả những người đàn bà khác.

https://tieulun.hopto.org

Phạm Nguyên Vũ

Ngoài vườn xuân

BỆNH viện nằm trên sườn đồi. Trước mặt là một giòng sông nhỏ nước trong vắt. Buổi sáng ánh nắng phản chiếu mặt nước lấp lánh như một tấm gương phẳng và dài. Bên kia sông, những ngọn đồi cỏ nằm thoai thoải, tiếp theo là một cánh rừng sồi và những cây hoa màu rực rỡ. Sau lưng bịnh viện là ngọn đồi trông xuống một cánh đồng cỏ vàng úa và một con lộ rải đá chạy quanh co về thị trấn xa.

Những chuyến xe đò mệt lả trở về thường đậu ở bên này bờ sông có nhiều đá cuội trắng. Mỗi khi nghe thấy tiếng động cơ quen thuộc và tiếng ồn ào của đám súc vật Nguyên thường chạy ra mở tung cánh cửa sổ và nhìn xuống. Chuyến xe mang đàn bò đi đang mất hút ở đầu con đường rẽ, ở đấy bốc lên một đám bụi mù đóng thành một vòng trắng phau phau và phủ mờ những thân cây trơ trụi. Khi chiều đến khi nóng tan dần, gió từ mặt sông bốc lên quyến lấy lớp cỏ đồi làm thành một loạt sóng nhỏ, bóng tối ngã xuống một vùng rộng rãi làm tím xậm khu rừng sồi và những ngọn đồi cỏ; và con lộ thì lẫn cả vào màu lá mọc hoang hai bên vệ đường.

Buổi sáng mùa xuân thường có nắng muộn. Sương mù che kín mặt sông và cánh đồng cỏ đằng sau ngọn đồi. Đàn bò chậm chạp đi qua con lộ kêu ầm ĩ và trong căn phòng riêng Nguyên ngửi thấy cả mùi rạ ướt.

Năm đó tiết xuân vào muộn. Trời xanh và cao. Những cây hoa màu bên kia sông lần lần đổi sắc. Cả cánh rừng sồi vàng úa bỗng biến thành xanh tươi và Nguyên nghĩ tới một buổi sáng kia khi trở dậy nhìn qua cánh cửa sổ Nguyên sẽ thấy khu rừng héo trơ trụi hôm nào bây giờ đã xanh um đang chết rũ dưới một cơn mưa rào. Và Nguyên lắng tai nghe tiếng nước nhỏ từng giọt trên những tàu lá chuối vừa bình thản vừa buồn bã. Tiếng Thảo gọi ai ở dưới nhà rồi tiếng guốc bước qua hành lang và dừng lại trước cửa buồng Nguyên.

Tiếng người con gái nói nhỏ:

— Hôm nay đã có kết quả gì đâu. Ít ra là phải vài hôm nữa. Anh vừa ở phố về đấy à?

https://tieulun.hopto.org

Một lát :

— Thấy bảo ngoài ấy có một quán cà-phê ngon lắm.

Tiếng người đàn ông đáp :

— Dĩ nhiên là ngon lắm. Cả cô quán cũng vậy, trông đã thấy ngon rồi. Ông ấy thế nào ?

— Xuỵt ! Khá lắm rồi. Chắc hãy còn ngủ.

Nguyên ngồi nhổm dậy thấy nhức một bên tay và cổ họng khô ráo. Cánh cửa sổ đã mở trông ra một khoảng trời xanh thẫm. Bên ngoài đôi khi đưa vào những luồng gió nhẹ. Nguyên cố gắng đưa chân xuống đất tìm guốc rồi đứng dậy lê ra phía cửa sổ đưa mắt nhìn ra bên ngoài. Bấy giờ những cây sơn lựu đang nở hoa và bên kia sông, ven sườn đồi phía bắc, ánh nắng của buổi sớm mai cắt thềm cỏ thành những giải vàng óng ả. Đám cuội trắng ven bờ sông trông như những tảng kim loại và hoa mùa nở tím một vùng chen lẫn với màu vàng đỏ của những loài cây dại làm cảnh sắc như đang cười rạng rỡ.

— Ông Nguyên, ông đã thức dậy rồi đấy à ?

Nguyên quay lại. Thảo và người đàn ông đang tươi cười tiến vào. Nàng mặc áo cánh trắng bằng hàng phin mỏng làm nổi bật màu da xanh sao. Đôi mắt Thảo sáng ngời :

— Hôm nay ông thấy thế nào, ông Nguyên?

— Dạ, khá nhiều rồi ạ. Tôi xin cám ơn cô có lòng tốt mở hộ tôi cánh cửa sổ lúc sáng. Tưởng cứ phải nhìn màu trắng của những bức tường vôi này thì tôi đến chết mất.

Thảo nắm lấy tay người đàn ông :

— Xin giới thiệu với ông anh Mạc, người đã tiếp máu cho ông buổi sáng qua, chồng tôi.

Nguyên ngạc nhiên nhìn người đàn ông những hờ bắt tay. Mạc vừa cười vừa nói :

— Sáng qua tôi lại để thăm nhà tôi thì vừa gặp lúc người ta mang ông vào. Ông ngất đi, quần áo vấy đầy máu. Tôi sợ quá. Tai nạn thật thê thảm, ông bị văng đi đến sáu bảy thước.

— Thật cũng tại tôi một phần. Tôi hay lơ đễnh và coi thường mọi sự quá. Tôi không biết lấy gì để đền đáp ơn ông. Nếu không có ông chắc tôi đã không còn được nói chuyện như thế này rồi.

Nguyên lê lại phía giường.

— Thật tôi vô ý quá. Tôi cứ tưởng bà Thảo chưa lập gia đình. Mà sao bà không nói trước với tôi để tôi cứ lỡ gọi là cô mãi. Thật vô phép quá. Rước ông bà ngồi chơi.

— Ông nằm nghỉ đi cho đỡ mệt; cứ để mặc chúng tôi. Nhà tôi còn trẻ con lắm, đã là bà thế nào được...

Thảo cười chúm chím :

https://tieulun.hopto.org

— Ông cứ xưng hô như trước cho thân mật ông Nguyên ạ. Chúng tôi chẳng đáng tuổi em ông là gì ?

— Thôi, xin phép ông, Mạc nói : Ông hãy còn mệt nhiều để ông nghỉ cho lại sức. Ông nên ngủ một giấc dài, lúc tỉnh dậy chắc sẽ thấy dễ chịu hơn nhiều. Chúng tôi xin phép ông....

Thảo vừa cười vừa lắc đầu rồi dắt tay chồng bước ra ngoài, cánh cửa khép lại. Nguyên ngả lưng xuống giường tìm lại giấc ngủ. Buổi chiều khi Nguyên trở dậy thì cơn mưa nhỏ lúc trưa cũng vừa tạnh. Một làn khói trắng bốc lên bên kia bờ sông như có ai thổi cơm trưa và một lát sau thì cả vùng rộng lớn chung quanh bệnh viện trở lại quang đãng.

●

Hai người đang đứng ở hành lang. Thảo chỉ tay xuống con đường chạy ra mé sông :

— Trước ở đồn điền nhà tôi cũng có con sông nhỏ mà nước bạc như thế ông Nguyên ạ. Tôi thích đá cuội trắng lắm. Đá cuội mà chơi rải ranh thì nhất. Dễ bây giờ tôi hãy còn nhớ...

Nguyên nói :

— Tôi vừa định rủ cô xuống nhặt đá cuội.

Thảo ngoảnh nhìn Nguyên mỉm cười, đáp :

— Ừ phải đấy, xuống gần sông gió có lẽ mát hơn.

Hai người đi qua dẫy hành lang xuống hết chiếc cầu thang rộng rãi làm bằng những bậc gạch bóng. Vừa đi Thảo vừa kể :

— Ấp nhà tôi rộng lắm. Tôi định nhớn lên thì cứ vụ hè là rủ các bạn bè về chơi. Song chẳng bao giờ thực hiện được ý định đó cả. Về sau gia đình tôi sa sút, cha tôi phải bán ấp đó đi. Anh Mạc cũng là người hàng ấp. Anh có một căn nhà nhỏ cũng trông ra bờ sông, trước cửa thì có vườn và dàn hoa thiên lý. Nhưng mé sông đó lại bùn lầy và không có đá cuội.

Hai người đứng trên bãi cát ướt. Gió thổi mát rượi. Thảo ngồi sụp xuống nhặt mấy viên sỏi ném ra mặt sông.

— Ông Nguyên, tôi không hiểu sao bỗng dưng ông lại bỏ đi như thế trong khi chưa biết rõ kết quả các cuộc khám nghiệm ra sao.

— Tại vì cô chưa biết được tâm sự một người chờ chết nó như thế nào. Tại vì cô không là một người đàn ông bao giờ. Có một đêm tôi mở cửa sổ đứng nhìn ra ngoài trời sáng trăng, khi ấy hoa cỏ và mọi người đều ngủ yên cả, tôi nghĩ : « tôi sẽ chết đêm nay chăng ? » Cái chết chắc chắn quá. Và chính sự chắc chắn này làm cuộc đời trở nên vô nghĩa. Và tôi trả lời : « nào có ích lợi gì đâu. »

https://tieulun.hopto.org

Phải, không có ích lợi gì cả. Tôi nghĩ tới những thần tượng mà tôi thờ từ nhỏ. Lúc ấy những thần tượng đều vỡ tan ra. Khi đối diện với sự chết là lúc con người bên ngoài đối diện với con người nội tâm. Cuộc gặp gỡ này chua xót lắm, nếu người ta là kẻ có kỷ niệm và tình cảm. Cô hãy tưởng tượng một người đàn ông kia bỏ gia đình ra đi ba năm rồi vì một tiếng ru con và tiếng võng nghe thấy tình cờ hắn vội vã trở về. Là người có kỷ niệm và tình cảm, hắn không thể nào chạy xa được.

— Tôi cho là ông trốn một người.

— Không đúng. Tôi coi mọi sự là những « sen » của một vở kịch. Tôi có thể là đạo diễn là kịch sĩ hay là một khán giả vỗ tay lúc ra về. Nhưng tuyệt nhiên không thể nào là một người viết kịch. Cô hiểu tại sao rồi chứ? Bây giờ tôi muốn là người viết kịch dẫu đó là một vở kịch hết sức thê thảm, mặc dầu.

Thảo mỉm cười:

— Nhưng ông cũng biết là tác giả cũng không rời khỏi sân khấu được.

— Đấy mới chính là chỗ bí của tôi. Cô làm tôi nhớ tới một cuộc đối thoại cũ xảy ra giữa tôi và một người bạn.

Cuộc đối thoại ấy xảy ra cách đây ba năm khi Nguyên ra ngoài sân ga để gặp một người con gái đưa lá thư thứ nhất và cũng là lá thư cuối cùng. Hai người nói chuyện trong bóng tối của chiếc sân ga xép vào lúc những hồi còi đang rền rĩ. Nguyên nói: « Tôi đã làm hỏng đời tôi bao nhiêu năm. Bây giờ tôi lại để lỡ hạnh phúc trôi trên trên bàn tay nữa. Loan hiểu rằng tôi đã suy nghĩ chín chắn. Chưa bao giờ tôi đã suy nghĩ nhiều như thế. » Loan đáp: « Anh là một người không nhất định, hay thay đổi và có lòng tự ái lẫn tự trọng. Vì thế anh cô đơn. Linh hồn chúng ta là những khu rừng kín. » Nguyên nói: « Có phải chúng ta là kẻ lang thang đi tìm linh hồn mình không? » Loan đáp: « Sự ấy không ích lợi gì cho tương lai ». Nguyên nói: « Có phải loài người là loài ưa kết xã? như thế tôi là người *đã chết* ». Loan đáp: « Có thể vì anh đã quyết định xong cái căn phần của anh rồi. Có thể vì anh không còn gì tin tưởng. Có thể vì anh chán nản. Lúc xưa, khi bị gạt ra khỏi vườn địa đàng, Cain bỏ đi về miền Đông và sống ở đấy. Có thể là hắn đã tìm thấy hắn. Có thể là hắn còn tin tưởng. Sự đó có ích gì cho tương lai? » Rồi hai người chia tay. Lá thư đầu tiên cũng là lá thư vĩnh biệt. Nguyên trở về cùng sự rỗng tuếch toang của tâm hồn. Sân ga vắng trơn. Ngọn đèn đỏ yếu như ánh nến. Nguyên nghĩ đến một buổi họp trong giấc mơ. Tiếng cười nói, nỗi buồn rầu. *Nó* và mọi người đều đông đủ. Nhưng

https://tieulun.hopto.org

tại sao Nguyên lại có mặt trong đó, tại sao ?

— Tại sao ?

Thảo ngơ ngác :

— Sao ông lại hỏi tôi thế ?

— À tôi vừa nghĩ đến cuộc đời mà tôi có mặt và tôi hỏi « tại sao thế ? »

— Không ai, kể cả ông, chối được sự có mặt của ông.

— Thế mới chết chứ ! Nhưng tôi cho là cô đã nói đúng một câu mà nãy tôi cho là sai : tôi đã *trốn* một người.

— Hôm ấy ở phòng thí nghiệm ra, tôi nghe thấy người ta nói : « Ông Nguyên ở phòng bên bỏ bệnh viện đi rồi. » Tôi nghĩ rằng chắc ông lại giở cơn gàn của ông lên và ông bỏ xuống phố uống rượu. Rồi thế nào ông cũng trở lại. Quả nhiên chiếc xe lao vào nơi đã ném ông về với chúng tôi. Nhưng ông trốn ai thế ? Có phải cái cô áo hồng xinh đẹp hôm nọ đến thăm ông phải không?

Nguyên mỉm cười :

— Nó là em gái tôi đấy. Nó đến báo tin cho tôi biết chồng nó vừa chết. Hắn tự tử. Nếu cô đã một lần bị đánh ngất đi, ba giờ đêm tỉnh dậy lờ mờ nhìn thấy một đôi mắt của một người mình đã thề không nhìn thấy nó nữa, nó cúi xuống lau vết máu trên trán cho mình và hát ru mình ngủ thì cô sẽ nghĩ như thế nào khi được tin nó chết. Chồng con em tôi nó đối với tôi như thế đấy. Chúng tôi thân nhau từ bé vì ở cùng phố và đi học cùng trường. Nó yêu em gái tôi từ năm mười bảy tuổi và giữ lòng chung thủy. Nó liên can tới dĩ vãng của tôi và đã chiếm linh hồn tôi gần hết buổi thiếu thời. Nhưng cái chết của nó cũng chưa làm tôi phải chạy trốn.

— Vậy thì ai ?

— Một tình yêu vừa mới chớm nhưng vô cùng mạnh mẽ, tôi không chống lại được.

— Sao ông không nói ra với cô ta mà phải chạy trốn cho khổ.

— Vì tôi không thể nói ra được.

— Ông nhát quá, ông Nguyên.

— Vâng, nhát lắm, dẫu là đứng trước mặt nàng, chỉ cách 50 phân.

Thảo chợt hiểu. Nàng ngước mắt nhìn Nguyên ngạc nhiên rồi lặng lẽ cúi đầu xuống.

— Tôi hiểu rồi ông Nguyên ạ.

Nguyên thở dài :

— Ta về thôi chứ, cô Thảo ?

— Vâng, muộn rồi.

— Tôi cũng cho là muộn rồi.

Khi hai người về đến sân của bệnh viện thì Nguyên biết người ta

https://tieulun.hopto.org

đang gọi tên vào phòng chiếu điện. Nguyên nói :

— Sau vụ này thì tôi biết chắc chắn tôi sẽ ra sao. Người ta nghi là tôi đã bị gẫy một vài thứ. Nếu trường hợp ấy xảy ra, tôi không còn gì nữa.

Thảo đáp :

— Trước khi bị tai nạn mới này, ông đã có hy vọng ở đây người ta sẽ cứu được ông. Tôi cho rằng lần này hy vọng vẫn không giảm tý nào. Xin chúc ông may mắn.

Thảo dừng lại. Hai người đứng sát nhau. Nàng như định nói thêm một điều gì nhưng chỉ lắc đầu và thở dài. Nguyên cảm thấy đôi vú tròn trịa của người con gái đang phập phồng sau tà áo mỏng. Thảo quay mặt đi và bước vội vã. Nguyên bước vào phòng lặng lẽ cởi áo. Căn phòng có vẻ lạnh lẽo và trang nghiêm. Người y tá đang xem xét lại máy. Hắn nói :

— Ông đứng áp ngực vào đây, cằm tỳ lên miếng này. Ngực áp sát vào, hai vai ông cố đưa ra phía trước, thế... ông đứng nguyên nhé, cấm động đậy, nín thở này, lặng yên. Thôi, xong rồi.

Để tránh hơi lạnh của tấm chì vừa tỳ vào ngực, Nguyên vội vã mặc áo và bắt tay người y-tá :

— Thưa ông bao giờ có kết quả ?

— Hai hôm nữa. Ở đây họ rửa phim chậm lắm. Ông cứ yên chí và về ngủ kỹ đi. Không có gì đáng lo ngại cả.

Nguyên cám ơn rồi thong thả bước về phòng riêng.

●

Mấy trang nhật ký của Nguyên :

20 tháng giêng. Sáng

Những buổi sáng trở dậy sau một đêm ngủ ngon lành bao giờ cũng là những buổi sáng đẹp. Thảo đã dậy trước và mở cánh cửa sổ ra rồi. Khoảng trời vẫn trong xanh và có những cơn gió nhẹ. Tôi để cánh cửa chính khép hờ và nằm ở giường nhìn ra. Thảo đi qua hai lần. Vẫn chiếc áo phin mỏng. Nhưng Thảo không nhìn vào.

Bữa ăn sáng chỉ có một tách sữa. Mũi Pénicilline thứ hai đau nhói người. Viên bác sĩ gật gù ra vẻ đắc ý lắm. Hắn cuộc là mình sống, nhưng nếu hắn là người thua cuộc thì mọi sự sẽ ra sao ?

Tôi hỏi :

— Bác sĩ đã bao giờ bảo một người là « ông sẽ chết » chưa ?

Hắn không đáp và lặng lẽ ra khỏi phòng. Bữa cơm sáng ăn rất nhẹ. Tôi vừa ngồi vào mâm thì Thảo vào. Nàng nói :

— Tội ăn chung với ông cho vui,

https://tieulun.hopto.org

— Hôm nay Mạc không tới à ?
— Anh ấy phải coi nhiều việc đâu có tới hằng ngày được.
— Dẫu cô đang ở thời kỳ thấp thỏm đợi chờ này à ?
— Dẫu tôi đang ở thời kỳ thấp thỏm đợi chờ này. Nhưng chiều mai thì có kết quả rồi. Cả ông lẫn tôi.
— Liệu có ai sẽ « đi đứt » không ?
— Tôi hy vọng là không.
— Tôi lại hy vọng là có.
Thảo lắc đầu và thở dài :
— Ông *định* hy vọng là một hay cả hai sẽ « đi đứt » ?
— Một thôi.
— Ông có biết như thế là ông tàn ác lắm không.
Tôi kinh ngạc. Nhưng tôi đã hiểu Thảo muốn nói gì. Trong bữa ăn tôi kể tới cái thích ăn rau cải soong của tôi và kể luôn cho Thảo nghe những chi tiết về cuộc tình duyên của em gái tôi và chồng nó.
— Còn người vợ cũ của ông ?
— Không có gì đáng nhớ để kể.
— Tôi cũng biết là ông không sống cùng với cô ta được.
Và Thảo nói thêm :
— Vì cô ta có quen tôi. Nàng là bạn cũ của anh Mạc.
— Mạc có biết tôi à ?
— Có biết và rất kính trọng ông.
Sau bữa cơm Thảo đi ra và hẹn chiều sẽ vào thăm. Thảo cười rất nhiều. Trong giấc ngủ trưa tôi nghĩ đến chữ tàn-ác mà Thảo đã dùng.

Chiều và tối

Và buổi chiều đã đến không ngờ. Vợ chồng Mạc vào thăm tôi. Thảo vẫn tươi cười nhưng Mạc lại ít nói, hắn là người ngay thẳng và dễ bắt được cảm tình của người khác. Cả ba đều nói những chuyện không ăn nhập vào đâu cả. Mạc đưa cho tôi mượn một cuốn tiểu thuyết của Hans Wehner Richter. Cuốn ấy tuy đã đọc rồi song tôi vẫn làm ra vẻ vui mừng và ngạc nhiên. Chiến tranh đã làm con người rã rời. Tôi trưởng thành ở các trại tập trung, tôi còn lạ gì cái băn khoăn của Richter nữa.

Hai vợ chồng Mạc kéo nhau đi vào lúc bốn giờ. Mạc muốn đưa vợ ra bờ sông để tâm sự và an ủi nàng. Hình ảnh cuối của Thảo : khoé mắt và nụ cười của nàng với tôi. Tại sao khi cầm bàn tay của người chồng, người đàn bà lại còn có thể có cái nhìn người đàn ông khác đắm đuối đến thế ? Tôi rửa mặt và ra khỏi căn phòng riêng. Ngoài trời không khí mát dịu và dễ chịu hết sức. Phong cảnh đều như chào đón.

Tôi bước ra phía con lộ rải đá. Lưng ngọn đồi chắn nắng làm mát rợi một vùng. Bến xe đò đang bầy ra sự ồn ào. Tiếng con vật kêu như

https://tieulun.hopto.org

bị chọc tiết. Người tài xế mặc áo đen đang rất khăn tay lau mồ hôi. Tình cờ tôi tìm thấy một quán nước nhỏ. Quán hẹp nhưng dài. Bàn ghế chai lọ bầy rất vui mắt. Trong quán, mấy người hành khách của chuyến xe sắp chạy đang cười nói ầm ĩ. Tôi gọi ly bia uống một hơi và đến ngồi cùng bàn với mấy người tài xế của chuyến xe sau. Họ đang kể chuyện nhằm về đàn bà, nhiều câu nói rất tục. Tôi cười góp vui. Giữa câu truyện có một người hành khách đến hỏi chuyện gì và kéo một người đi. Câu chuyện nhằm rơi hẳng vào sự ồn ào. Lúc về qua sân bệnh viện tôi thấy Mạc và Thảo đứng dưới mé sông. Thảo ném đá cuội về phía tôi và dơ tay vẫy. Tôi vẫy lại. Mạc vẫn đứng yên, lặng lẽ như pho tượng. Tôi chậm chạp trở về phòng.

Buổi tối tôi ăn cơm một mình. Nhưng tôi sung sướng không ngờ. Trong bữa ăn, người ta đã đem cho tôi một đĩa rau cải soong. Người y-tá giải thích :

— Bà Thảo gửi tiền chúng tôi mua cải soong để ông ăn. Cải này ở đây không có, phải nhờ mấy người tài-xế xe đò họ mua dùm ngoài chợ đấy.

Tôi cảm động vô cùng và thấy lòng se lại. Buổi tối Thảo và Mạc đã cùng ăn cơm ở dưới nhà và Mạc đáp chuyến xe cuối về phố. Lúc Thảo tiễn chồng rồi đi lên khi qua hành lang tôi có thấy nhưng không gọi. Tôi tắt đèn và nằm suy nghĩ.

Cánh cửa sổ vẫn mở. Khoảng trời bên ngoài đầy những sao của một đêm trong sáng.

Tôi mở cửa bước ra ngoài hành lang. Sân bệnh viện hoàn toàn yên lặng. Cả tòa nhà trông như một người tu khoác áo trắng. Giòng sông bạc trông thấy lờ mờ dưới ánh trăng. Rời hơi thở và những tiếng ca hát nhỏ của loài côn trùng dưới cỏ...

— Ông Nguyên, ông vẫn thức đấy à ?

Thảo đã đứng bên tôi từ bao giờ. Tôi chỉ nhìn thấy tia sáng lấp lánh của đôi mắt nàng và khuôn mặt thì khuất trong bóng tối.

— Tôi tưởng ông đã ngủ yên rồi.

Tôi lắc đầu :

— Xin cám ơn cô, bữa cải soong chiều hôm hay tôi ăn ngon lành lắm. Tại sao cô lại chiều tôi như thế ?

— Tôi có phải giải thích không ông Nguyên ? Có lẽ là không cần thiết lắm.

Bây giờ tôi kinh ngạc không giấu được. Tại sao Thảo lại nói với tôi những lời như vậy ? Tôi tìm cách để tự trả lời. Nhưng Thảo đã tiếp tục:

— Nhiều khi người ta không thể trốn sự thực mãi được dẫu sự thực ấy làm người ta đau lòng. Nhiều khi tôi cũng tỉnh dậy trong đêm mở cửa nhìn xuống vườn hoa và tự hỏi : « Có phải những

https://tieulun.hopto.org

bộng hoa kia sớm mai sẽ héo đi không ? » Nhưng sớm mai thời tiết thay đổi và hoa cỏ hồi sinh. Tôi không thể trốn sự thật được. Chỉ có sự thành thực với lòng mình mới làm cho một người tuyệt vọng còn liên lạc bám víu với cuộc đời.

— Cô cho là tôi còn liên lạc ư ?

Thảo nắm lấy bàn tay tôi :

— Khi người ta càng ruồng bỏ cuộc đời thì cuộc đời càng bấu lấy người ta. Khi người ta càng coi thường sự sống thì sự sống càng xa ta mãi — Ông Nguyên, ta có trốn được sự thật không ?

Tôi cảm thấy hơi nóng của da thịt nàng đang truyền sang da thịt tôi. Tôi đứng chết như một loài vô tri. Rồi Thảo từ giã tôi trở về phòng riêng.

Ngày 21 tháng giêng. Dankia mưa.

Sáng hôm nay cơn mưa rào đã làm cho tiết xuân như dừng lại ngoài đời. Mạc vào từ sớm vì hôm nay có kết quả về buổi chiếu điện của Thảo và tôi những hôm trước.

Bữa quà sáng của tôi vẫn là một ly sữa tươi. Người ta cho tôi mượn một tờ nhật báo và tôi lơ đãng đọc mấy tin thời sự.

Tại sao tôi không thấy hồi hộp tí gì ? Và như thế là báo một điềm gì ? Tôi nhìn thấy hai vợ chồng Mạc ngoài hành lang đi đi lại lại vẻ mặt chờ đợi. Mười giờ sáng người ta gọi tôi lên phòng quang tuyến X. Tôi lấy gói phim và lên văn phòng bác sĩ. Viên bác sĩ đang đợi tôi. Hắn nói :

— Ông mở hộ tôi cánh cửa sổ ra cho sáng.

— Nhưng trời mưa.

— À, tôi quên. Xin bật hộ tôi ngọn đèn số bốn.

Hắn giơ mảnh phim lên và nheo mắt nhìn.

— Ông đứng lui sang bên này.

Tôi thấy người bứt rứt khó chịu không chịu nổi. Tôi nghiến răng và cảm thấy khắp người tôi đang toát mồ hôi.

— Cái gì thế này, ông Nguyên ông đứng lùi ra.

Tôi cố để khỏi bật ra tiếng kêu. Sự sợ hãi lên đến cực điểm mà tôi không ngờ tới.

Viên bác sĩ đứng dậy :

— Không sao. Tôi được cuộc rồi. Ông chỉ còn phải nằm đây một tuần nữa là hoàn toàn bình phục.

Tôi ra đến ngoài mới biết tôi vừa *đổi khác*. Hai vợ chồng Mạc sán hỏi. Thảo long lanh nước mắt.

Tôi nói :

— Cám ơn. Tôi may mắn lắm.

Tôi xuống bến xe đò và định dùng bữa trưa tại đó. Tôi uống

https://tieulun.hopto.org

hai ly bia lớn và thấy toàn thân nóng ran. Mười một rưỡi trưa, Mạc chạy ra tìm tôi da mặt tái ngắt.

Mới nhìn hắn tôi đã biết mọi sự rồi : Thảo phải mổ.

Mạc nói không ra hơi :

— Bây giờ Thảo cần ông. Người ta không thể nào đè nén tình cảm của mình được. Tôi đã rõ cả từ lâu. Ông Nguyên, ông là người đứng đắn và đã yêu nàng, ông hãy đến để cho nàng hy vọng.

Tôi vội vã trở về bệnh viện — Mạc đi cùng với tôi. Người ta đã đưa Thảo vào phòng mổ. Chúng tôi phải đứng lại ở bên ngoài. Tôi ngồi xuống ghế và nắm lấy tay Mạc. Óc tôi rỗng tuyếnh toảng và tôi không có một cảm giác nào. Chúng tôi cùng yên lặng và nghe thấy hơi thở của nhau.

Hai giờ sau theo lời khuyên của bác sĩ chúng tôi phải đi dùng cơm. Tôi và Mạc đều không nuốt được ngon.

Mạc nói :

— Nếu vừa rồi mà ông bị chết vì tai nạn đó thì cả tôi và Thảo đều ân hận suốt đời. Vì chỉ riêng tôi và Thảo là rõ nguyên cớ ông trốn đi. Thảo là người dễ cảm động nhưng biết suy nghĩ. Nàng đã yêu. Nhưng ông mới là kẻ đáng thương, ông Nguyên ạ.

— Tôi biết — Và như thế không ích gì cho tương lai, không có ích gì cho tương lai cả.

Chúng tôi ngồi đợi cho tới khi viên bác sĩ trở ra lắc đầu báo tin Thảo đã chết. Mạc chạy bổ vào phòng. Trông hắn thiểu não quá. Có lẽ tôi cũng vậy. Tôi theo Mạc vào để nhìn Thảo lần cuối. Hình ảnh : vẫn một đôi mắt.

Thảo nằm trắng toát trên giường, đôi mắt khép kín. Hai tay nàng buông suôi xuống gối.

Viên bác sĩ vỗ nhẹ vào vai tôi và yêu cầu tôi trở về nghỉ.

Tôi bước xuống bến xe. Đám sỏi dưới chân tôi kêu lạo sạo. Mạc đi theo tôi như cái bóng. Hắn thọc hai tay vào túi quần.

Chúng tôi bước vào quán nước. Tôi gọi hai chai bia. Người ta bỗng nhao nhao vì cơn mưa bất chợt. Sự ồn ào vây lấy chung quanh tôi. Tôi ngồi yên lặng tới khi chiều tối. Mạc gục đầu xuống bàn ngủ. Tôi thấy đắng miệng và hai chân tê mỏi. Sau cùng tôi quyết định trở về bệnh viện trong trời mưa.

PHẠM NGUYÊN VŨ

https://tieulun.hopto.org

Trần Lê Nguyễn

Giao duyên

Từng kiếp sống bồng bềnh
Bước chân lầy lối ngõ
Tiếng gọi đò hối hả
Giữa khuya
Ngọn đèn ai còn đỏ lửa

Mười năm trời không làm thơ
Đêm nay bút cày luống chữ

Một giòng sông đôi bờ thành phố
Ngoại ô đại lộ
Cô gái điếm về già thổ huyết đêm qua
Tiếng cười rủ trong tủp lá

Đau nhói bàn tay
Từng thở chữ xa rời tim óc

Những giọt mồ hôi nhỏ trên nền đất
Gió nghiêng vách trống
Mái lá chiều mưa
Nước đổ từ nguồn đạt về đôi nhánh cải
Có chân anh thủy xưởng Ba-soong
Có bàn tay cô gái Ô-mền
Khung trời xanh
Con đường nhỏ đi về hướng nắng

Ngoại ô trời đen khói bụi
Mái nghèo
Đồng ruộng mông mênh
Lạc lõng vào dây vài ô dĩ
Đèn khuya cửa ngõ
— Đêm qua Sáu Nhỏ không về !
Trời đạt vào dây vài anh chị
Búa rìu vầm nát tay trai
Có tiếng la trời ơi ới

https://tieulun.hopto.org

Bài thơ thành phố ngoại ô
Anh viết đỏ ngầu màu mắt
Từng trang bản thảo trùng lao
Khuôn mặt võ vàng thiếu máu
Đèn trong thức lụi canh dài
Bao lần tiếng chó tru đêm
Mà sao giấy trắng hoèn vàng

Anh gục một chiều mệt lả
Hoàng hôn đổ xuống lòng sông
Ba mươi tuổi chưa vợ
Tác phẩm rồi đem bán « son »

Con sông chảy đều ra biển
Tôi nghe như tiếng than dài cuộc đời nhạt nở
Ngồi xếp từng trang viết dở
Ngực tôi không ruỗng trùng lao
Thơ chép tên anh lên sách
Ngày nao, ngày mốt, ngày mai ?

Nắng hẻm ngoại ô
Lan dần đại lộ
Bóng xiên hè phố Tự Do
Nghe những miếng đời tan vỡ
Cốc rượu lạ từ chua cay
Những người đàn bà mất biếc
Những màu những sắc đua chen
Những khối những hình nghiêng ngửa
Cô gái in cong khung kính
Tóc nâu rối nếp viễn phương
Ngàn tủ sách nào khiêu gợi
Đêm lên ánh sáng chan hòa
Ngập lụt cả đường âm điệu

Tôi tìm lần về ngõ hẻm
Bùn lầy in bước mưa đêm
Cánh cửa đợi chờ để ngỏ
Đầu nào gục xuống tay em
Giòng sông nối liền thương nhớ
Đôi bờ thành phố giao duyên

TRẦN LÊ NGUYÊN

https://tieulun.hopto.org

Huy Quang

Sau mười năm

BÓNG tối từ ba miệt rừng núi lừng lững dồn tới. Khung cảnh đất trời trong tầm mắt Đạt mỗi lúc một thu nhỏ lại. Mầu đất đỏ gạch của các sườn núi đồi hai bên đường đang ngả dần sang mầu nâu. Mầu xanh rì của chè nương, cây ngàn thì đã lẫn vào mầu sương tím sẫm. Con đường số 13 ở cây số thứ 300 của miền Cao-Nguyên lúc này heo hút không hơn gì một lối nhỏ nằm giữa rừng sâu. Gió thổi lồng lộng. Sương xuống lạnh buốt. Không một người qua lại.

Chiếc xe chở hàng do Đạt lái từ Saigon tới vẫn rầm rì nhẫn nại bò trên từng thước đất. Xe cạn nước từ hai cây số trước, Đạt đã phải dùng tới bi-đông nước uống để chạy tiếp, hy vọng gặp một ngôi nhà nào đó ở bên đường sẽ xin thêm nước. Nhưng không hơn gì dọc đường trong sa mạc, quãng đường này không có lấy một ngôi nhà, một vũng nước. Và, bây giờ máy xe lại nóng ran, hơi nóng bốc cả vào trong xe. Có lẽ chỗ nước bi đông rót vào binh xe cũng sắp cạn hết. Thế là không còn hy vọng gì tới thị trấn Ban-Mê-Thuột trong tối nay được.

Ga xe bỗng rú mạnh, máy như muốn ngừng nổ. Đạt vội lái rạt vào bên đường.

« Ngủ lại đây vậy ! » Đạt tự nhủ rồi anh rồ ga, tắt máy. Anh đón nhận cái không may « lỡ độ đường » này như một chuyện tất nhiên, không cáu nhàu, không bực dọc. Làm nghề chở xe thuê — cái nghề « ngủ đỗ dọc đường » — phải có cái đức tính bình tĩnh đến phớt lạnh như vậy.

Đạt châm một điếu thuốc rồi qua từng hơi thuốc thoải mái, anh thả hồn vào khung cảnh âm u của một chiều rừng núi. Anh mường tượng đến những chiều Việt Bắc và trong một thoáng giây anh liên tưởng đến những cuộc hành quân, những trận chiến ghê rợn, những chiến công... Nhưng Đạt nhắm mắt lại, thở phào một hơi thuốc, anh cắt đứt ngay dòng tư tưởng đó. Từ lâu rồi, Đạt đã cố quên những hình ảnh chiến trận — Đạt thường gọi là những hình ảnh hung dữ — bởi vì gợi nhớ tức là sống lại với muôn vàn thảm cảnh. Anh quên đi để

https://tieulun.hopto.org

khỏi nhớ lại những đứa trẻ lạc lõng kinh hãi chạy giữa muôn trùng lửa đạn, những người đàn bà sống sót sau các trận chiến không còn dám ngẩng cao mặt kiêu kỳ nhìn ánh sáng, để khỏi nghe thấy những tiếng rên rỉ trên chiến địa, những tiếng khóc thầm lặng của tang tóc, chia phôi; và nhất là để khỏi phải trở lại với những kỷ niệm của riêng anh, đẹp đẽ nhưng đau khổ bao nhiêu !

Sau mười năm xông pha trong những tiếng bom gầm, đạn thét, người chiến binh khao khát sự trầm lặng để trở về với mình, sống cho chính mình. Đạt mở mắt, màn tối đã giăng tới xát hai bên đường. Nhưng trong màn tối đó, từ lúc nào không biết, đã đột hiện lên những ánh đèn le lói. Đạt tự nhủ phải đi ngay cho tới thị trấn. Anh muốn chạy trốn ngay khỏi khung cảnh chiều rừng nơi đây.

Đạt lấy một chiếc thùng sắt nhỏ, mở cửa xe bước xuống rồi đi thẳng về phía có ánh đèn.

Sau một rặng cây dại rậm rạp, Đạt đặt chân lên một khu đất bằng phẳng xan xát từng ngôi nhà lợp tranh, thấp nhỏ nhưng ấm cúng ; kiến trúc cùng một kiểu ba gian chai hái. Đạt nhớ tới những thôn xóm miền Bắc. « Chắc đây là một khu trại định cư của đồng bào miền Bắc ! ». Một vài tiếng học bài của trẻ nhỏ từ những mái nhà ấy vọng ra đã sác nhận điều nhận xét của Đạt và làm cho Đạt phải hồi hộp. Giọng của chúng hơi nặng, giọng nói đặc biệt của vùng Thái Bình miền Bắc, vùng quê Đạt.

Đạt đi thẳng tới ngôi nhà đầu dẫy. Từ trong bóng tối sau nhà, một con chó chạy xồ ra sủa vang vọng cả núi rừng. Đạt dừng lại thì từ trong nhà một người đàn bà đã hiện ra giữa cửa, trước ánh đèn đỏ ngọn. Chị lên tiếng :

— Ông cần hỏi ai ?

Đạt nhìn chằm chặp người đàn bà. Anh tưởng như đang lạc vào một giấc mơ. Không còn tin ở đôi mắt mình nữa, Đạt sững sờ tiến lên. Trong mười năm qua, Đạt đã trải bao nhiêu bất ngờ kỳ dị, khủng khiếp, nhưng anh vẫn không thể ngờ tới buổi hội ngộ trong khung cảnh chiều nay. Người đàn bà gọi chó vào và ngập ngừng hỏi lại :

— Ông muốn hỏi ai ?

Nhưng bỗng người đàn bà vụng chạy vào trong nhà.

Đạt bước lên thềm, đặt chiếc thùng sắt trên ngưỡng cửa, nhìn vào trong nhà. Căn nhà nhỏ hẹp vắng lặng. Người đàn bà đang gục mặt trên thành giường khóc rưng rức.

Bây giờ thì Đạt không chạy trốn kỷ niệm được nữa. Tất cả quãng đời xưa cũ đang hiển hiện trước mắt anh. Người đàn bà kia là vợ anh, Liên !

https://tieulun.hopto.org

Đạt nhớ lại mười một năm trước, cũng trong căn nhà nho nhỏ như thế này, Liên và anh đã hẹn thề chung thủy suốt đời để rồi sáng tinh mơ hôm sau anh lên đường nhập ngũ như bao vạn người trai trong buổi nhiễu nhương thời ấy. Nàng cũng đã khóc, nhưng tiếng khóc không ảo não như hôm nay. Tiếng khóc hôm ấy chen lẫn những tiếng cười, tiếng cười tin tưởng trông đợi một cái gì đẹp để trở lại. Cái gì ? Hôm ấy Đạt đã nói những gì ? Hình như anh đã nói rằng chỉ nửa năm, đúng lúc đứa con đầu lòng ra đời anh sẽ về. Nhưng rồi một năm, hai, ba năm cho tới tám năm sau anh mới về để chỉ thấy nhà xưa trống trải nằm đó. Người làng kể lại rằng sau khi Liên sinh hạ một trai thì khói lửa tràn về tới làng và chính giữa ngày khói lửa ấy, Liên đã bị lũ giặc ngoại bang xâm phạm đến tiết hạnh. Từ đó, nàng sống ủ dột, vô vọng, cần mẫn nuôi con nhưng không bao giờ nàng nhắc đến Đạt nữa...

Đạt nghiến chặt răng ngăn giữ những giòng lệ xúc động đang dâng lên khóe mắt. Anh tiến lại gần bên Liên khẽ gọi :

— Liên ! hãy can đảm một chút, đừng khóc nữa. Dù thế nào, ta cũng không nên để buổi hội ngộ thảm não như thế này. Dù hoàn cảnh đã khiến cho Liên đổi khác không còn chờ anh được nữa !...

Liên ngẩng mặt lắc đầu :

— Không em vẫn chờ anh, em vẫn chỉ sống với con để chờ anh, nhưng em lại cầu trời cho không bao giờ còn gặp anh nữa.

Nàng trầm giọng xuống :

— Trời ác quá ! Tại sao còn bắt em phải gặp anh !

— Dù em muốn xa lánh anh nhưng ta cũng nên gặp nhau một lần cuối cho phải lẽ thủy chung chứ !

— Không ! Anh đừng nghĩ nhầm như thế. Em không muốn gặp anh chỉ vì em yêu con quá. Gặp anh xong, em sẽ phải xa nó, vì em không thể sống bên anh được nữa ! Em không còn như trước nữa. Em đã...

Đạt vội ngắt lời Liên :

— Em đừng nhắc lại chuyện cũ làm gì ! Anh đã rõ tất cả !

Giọng Liên bỗng trở nên lạnh lùng :

— Anh đã rõ thì thật là may cho em khỏi phải nhắc lại. Nhưng bây giờ thì em xin trả lại con cho anh...

— Còn em ?

— Em ! Em sẽ sống như mười năm qua, nhưng thiếu thêm tinh một đứa con !

Đạt cảm thấy đau sót trước những lời chân thành bất ngờ ấy. Một người lính đi trên đường hành quân, bỗng cảm thấy đau nhói một bên vai rồi kêu lên « tôi trúng đạn », cái viên đạn ấy thật đã bắt

https://tieulun.hopto.org

ngờ nhưng người ta còn mường tượng được trước, chứ thái độ của Liên lúc này thật quả không bao giờ Đạt có thể nghĩ tới. Đạt nói :

— Em không thể hy sinh quá nhiều như vậy ?

Liên khẽ cúi đầu đáp :

Em phải hy sinh như thế !

— Nhưng không cần, Liên ạ ! Chúng ta sẽ cùng sống với con. Em không nhớ buổi anh đi, em đã hẹn chờ anh kia sao ? Mười năm qua chúng ta đã đau khổ nhiều rồi, chúng ta không thể để cho nhau chịu đựng đau khổ hơn nữa.

Liên lắc đầu :

— Anh thật là rộng lượng, nhưng em không thể sống bên anh được nữa vì sống bên anh tức là luôn luôn gợi lại cho anh cái cảnh đê nhục xấu xa cũ... anh sẽ phải khổ vì em !

Đạt chậm rãi giảng giải :

— Em nghĩ như vậy thật có lý và chí tình, nhưng có một điều em đã không nghĩ tới là mười năm chinh chiến đã giúp anh hủy diệt được hết các thường tình. Giữa những cảnh chém giết ngoài trận địa, trước những cảnh tranh sống bần thỉu nhỏ nhen trong thời chinh chiến, có lúc anh đã nghĩ rằng dù bao nhiêu tội lỗi cũng có thể xóa bỏ đi để đổi lấy ân tình .. Nhưng... đây không phải lỗi của em. Anh tin như vậy nên anh đã vào đây để tìm em và tìm con !

Liên định nói, nhưng Đạt đã đưa tay bịt miệng nàng :

— Không bao giờ chúng ta nói đến chuyện ấy nữa !

Và, anh ngồi xuống bên Liên hỏi sang chuyện khác :

— Con đâu rồi ?

Liên chỉ ra ngoài :

— Nó sang học với con ông Khán ! Ấy nó cứ có bạn mới chịu học.

— Nó nhớn lắm rồi đấy nhỉ ?

Liên mỉm cười :

— Nó lên mười, nhưng nhớn hơn con người ta mà khôn lắm !

Đạt khôi hài :

— Từ bây giờ nó sẽ dại dần đi bởi vì chỉ những đứa trẻ thiếu bố hay thiếu mẹ mới thật khôn mà thôi !

Đạt kéo vợ xát vào người, anh cảm thấy cái hơi ấm triu mến của da thịt từ mười năm cũ vẫn nguyên vẹn.

HUY QUANG

https://tieulun.hopto.org

Tô Kiều Ngân

Thư quê hương

HUYỀN nhỉ, tại sao khi nói đến Tân-An của Huyền, Huyền cũng nói lơ đi là tại làm sao? Huyền không thích cái tỉnh quê nội ấy ư?

Ừ, không thích nên Huyền mới nhắc phớt qua hoặc tìm câu chuyện nào khác để nói lẳng! Có lẽ Huyền cho rằng Huyền không đủ « tư cách » để nói đến quê hương vì Huyền sống ở đó ít quá. Huyền chào đời bên cạnh ga xe lửa Sài gòn, lớn lên Huyền học ở trường thủ đô rồi đến tuổi cập kê thì Huyền đi Pháp, làm sao Huyền có « thẩm quyền » để nói đến quê nội được. Vì thế mà Huyền tìm cách nói lơ khi nghe nhắc đến hai chữ Tân An là phải. Tôi không trách Huyền, trái lại còn thương cho Huyền là khác. Bởi vì, còn có gì đau đớn bằng khi người ta không còn có kỷ niệm gì để mà nhắc trong những ngày năm cùng, tháng tận như hôm nay, vào cái giờ mà tất cả đều dành cho quê hương, cho dĩ vãng, cái dĩ vãng thường chứa chất nhiều hình bóng êm đềm, nền thơ nơi một mảnh vườn, góc ruộng, bên cạnh cây đa, miếu cổ, cùng những bóng cả, cây già...

Huyền ạ, tôi vừa viết thư cho em gái tôi đây. Lâu lắm tôi vẫn hẹn với nó rằng, sau những ngày làm ăn xa, đến Tết tôi sẽ cố về một lần. Ấy thế mà hứa mãi vẫn chưa khi nào về được. Về đây, tôi muốn nói là về xông nhà giữa ba ngày Tết, về giữa lúc mẹ tôi đang lên nêu hoặc đang nâng đôi nén nhang khấn vái trước bàn thờ Tiên Tổ. Chứ còn về vào dạo hè hay những ngày công tác, sự về đó không quan trọng bằng sự xuất hiện của mình vào ngày Tết, ngày mà cả gia đình đều trông ngóng thằng con trai đi làm ăn xa, nhớ làng mà trở về, điều mà người ta thường lấy làm hãnh diện cùng bà con xóm làng, thân thuộc.

Ấy thế rồi Tết này, lụi đụi mãi tôi cũng chẳng về quê được như lời trước hẹn. Tôi viết thư cho Liên, cho mẹ xin « tạ tội » và để tự bào chữa, chỉ còn cách ôn lại với họ những kỷ niệm cũ.

Nói về những kỷ niệm cũ ở Tân An của Huyền chắc Huyền

https://tieulun.hopto.org

chẳng có gì. Tôi đoán thế. Mà dù Huyền có sống từ tấm bé ở đấy chăng nữa tôi cũng tin rằng hình ảnh Tết ở đấy không linh động và nên thơ như quê Thanh Nam ở Bắc và quê tôi ở Trung.

Huyền có bao giờ được đi đánh bài chòi, bài ghế vào những ngày mưa bụi đầu xuân ? Huyền có bao giờ được thấy lòng rộn rã khi nghe người ta rao :

Hai bên lẳng lặng mà nghe... đi chợ con ầm... Dù là « *đi chợ con ầm* » dứt ở đoạn cuối bằng một vần bằng hay là « *đi chợ bằng con nhọn, con rùn* » chấm dứt bằng một vần trắc, người rao bài vẫn láy cái giọng làm sao cho ngân lên, âm vang lên rất tròn trịa, thanh bai. Thế rồi tiếng trống kèn nổi lên. Các chòi họp như một thế trận đồ, trên mảnh đất trước sân đình kia bỗng trở nên hoạt động hẳn lên. Chắc Huyền chưa hiểu cách đánh bài chòi ? Bài chòi là một hình thức đánh bài mà người cầm quân ngồi hẳn trên một cái chòi, có sáo phủ : Có chừng mười cái chòi xây thành hai giãy. Giữa là chòi trung ương. Người rao bài đi lại ở giữa. Hễ chòi nào có quân bài được nhắc đến liền hô lên hay nếu không thì cứ lấy quân bài mà gõ lách cách vào cột chòi, ra hiệu.

Đánh bài chòi có cái thú là không ai nhìn được mặt mình vì mình ngồi khuất trong chòi, trước có sáo phủ y như chiếc kiệu của các bậc vua chúa không muốn « mặt ngọc, mặt rồng » lộ liễu ra trước con mắt bàn dân thiên hạ. Trời mùa xuân thường gây gây lạnh, chun vào trong chòi, ngồi hai ba người, cũng đỏ chung một cỗ bài để khi *bài tới*, được người ta bưng cỗ và tiền tới cho kèm một phong pháo nổ tung trời thật không còn gì ấm áp, thi vị bằng.

« *Hai bên lẳng lặng mà nghe đi chợ con nghèo* ». Mình còn nhớ tiếng rao ròn tan của cụ Chín Địa. Hết đi chợ rồi thì đi các quân thường, cụ cứ chạy hết chòi này, đến chòi khác, chừng mười lăm phút sau thì... « *Hai bên lẳng lặng mà nghe tới... ới... rồi...* »

Trống kèn nổi lên — Pháo nổ. Hết một hội, bắt đầu ván khác.

Bài ghế cũng một lối như thế này chỉ khác là người chơi ngồi trên những dãy ghế chứ không ngồi chòi và cả hai lối chơi đều là lối chơi của bài tới. Nói về bài tới, mình không thể nào quên được những đêm xuân thức để đánh bài, có khi gần đến sáng. Ở quê Mai Thảo chắc anh ta đã có lần đánh tám-cúc, rút bất chờ mãi quân ông-cụ và những người lớn hơn hẳn đánh ngũ kiệu và thất kiệu. Đằng này, ở Huế, thứ bài phổ thông nhất là bài tới. Những cỗ bài xinh xắn mang những nét tượng hình thật là ngộ nghĩnh. Những nét vẽ rất ngây thơ mà cũng thật là kỳ lạ nói lên hết những hình ảnh của cuộc sống, của xã hội hồi đó. Sức vật cũng có, các đặc tính cũng có, các đẳng cấp cũng có, thứ này đối địch với thứ kia và ăn thua bằng may rủi. Không hiểu anh chàng họa

https://tieulun.hopto.org

sĩ vô danh nào đã phát minh ra cái lối vẽ tượng hình xuất sắc đó. Mỗi tên đọc ra, một con bài ngả xuống chiếu đều nói lên một ý nghĩa. Ừ nhỉ, tại sao lại có *con học trò, con ngủ trưa, con nhọn, con nghèo, con sáu tiền, con tám tiền, con gà, con tử ?* Bây giờ, kể có đến mười mấy năm rồi mình không được chơi bài tới, không còn được ngồi bài chòi, mình nhớ tiếng rao « *hai bên lẳng lặng mà nghe* » của cụ Chín Địa và tiếng trống kèn ở hội bài chòi nơi quê hương biết bao. Còn cái không khí của những đám bạc ấy nữa. Những ánh đèn dầu ấm cúng sáng lên giữa một sòng bài. Chung quanh đều là những người thân bới vận hạn đầu năm bằng một cuộc đỏ đen. Những đĩa mứt gừng, bánh tét ăn điềm giọng, những cuộc chia tay vào giữa đêm, ra về trong gió lạnh ai cũng đi sát vào nhau. Tiền ăn được sáng mai sẽ tiếp tục đánh bài vụ hay mua pháo đốt inh lên khắp xóm. Rồi phong bao, rồi lễ chùa, rồi tranh gà, tranh lợn. Những thứ đó đã trở thành cổ lệ mất rồi. Tết năm nay tìm đâu ra bài chòi, bài ghế? Đêm giao thừa thức trắng để làm gì ? Sáng đầu xuân lành lạnh, trông mưa bụi giăng giăng đầu ngõ có ai còn hãnh diện vì tiếng sột soạt của tấm áo mới nữa chăng ? Cái gì làm mất những thứ đó và mất những thứ đó đi rồi thì cuộc sống hết thơ, người ta sống bằng gì ? Huyền ạ, nước Nga nổi tiếng là sống vì kinh tế, sống cho no đủ trước đã ấy thế mà mới rồi đây, một văn sĩ nước Nga cũng phải la lên bằng tên một cuốn tiểu thuyết dày : *Người ta không chỉ sống vì bánh mì ?* Hỡi ôi ! Buồn và chán giùm cho những con người mỏi mệt vì cuộc sống đến nỗi Tết, xuân có về cũng không làm cho họ mảy may rung động nữa. Một phía khác, họ rung động một cách khác. Nhân vật của Sagan, của Pamela Moore đấy, họ sống không mảy may tình cảm, sống chỉ vì vật dục. Những tiệm nhảy, những cuộc hẹn hò, những cốc rượu mạnh, những trận hành lạc tơi bời, trai thì homosexuel, gái thì lesbienne, rồi cuối cùng chán nản quá, họ chỉ biết gục xuống hay lao mình qua cửa sổ của tầng gác thứ năm, thứ bảy. Dĩ nhiên họ không phải là những mẫu người tiêu biểu. Nhưng họ đang sống giữa mùa xuân của cuộc đời cả đấy, sao họ sống ít thơ làm vậy. Cả đến những con người từ ăn đến ngủ, đến thở cũng đều sặc mùi lý luận động nói mở miệng ra toàn là những giọng điệu sách vở mình đã quen đến độ nhàm tai. Họ sẽ nói gì, làm gì giữa ngày xuân, chắc họ lại bàn chuyện... lập trường ! Sao họ không « thơ » đi một chút, một chút thôi có phải mùa xuân đỡ mất thi vị đi không ?

Có lẽ chúng ta nên dừng lại đây và đừng nói gì đến những con người không biết mùa xuân ấy nữa. (chao ôi thế hệ chúng mình, bất hạnh thay, nhiều người như thế quá !). Hãy tạm quên họ đi hoặc là cầu cho họ hãy để vài phút mà rung động với gió xuân đang về, với hoa xuân đang nở để họ thấy rằng cần nên tạo lập ngay giữa hội mùa

https://tieulun.hopto.org

xuân này một hội bài chòi, những cảnh lễ chùa, những bức tranh tố nữ, tranh gà tranh lợn chứ đừng bắt chúng ta phải nhìn những tấm hình lòe loẹt của các cô ca sĩ nhăn mày méo mặt mà gọi là tranh xuân hay trông thấy bọn trẻ con hàng xóm cầm hai tay hai khẩu súng sáu, đội nhữ[illegible]ếc mũ cao bồi, sáng mồng một Tết mở hàng cho nhau bằng những trận đánh lộn rất... «dô rô».

Huyền ạ,

Tôi cầu cho Huyền, chính Huyền và cuộc đời đừng bắt Huyền phải đi đến chỗ « thản nhiên » — cái thái độ đáng ghê sợ — để Huyền còn có dịp run lên vì sung sướng mà không ngần ngại nằm ngả mình, gối đầu lên nệm cỏ, nhìn sao hôm vừa hiện cuối chân trời, để cất tiếng ngâm :

Ta nằm trên cỏ lắng tai nghe
Thèm ăn một chút hoa man đại
Và ngủ như loài muông thú kia (1)

(Ví dụ như thế).

Vẫn biết rằng lòng thơ sẽ cần đi, già đi rồi mất đi vì năm tháng, vì cuộc đời vốn dĩ đen bạc, phũ phàng, lắm chông gai nhưng khi mình đã biết thế nào là thơ, là đẹp ; biết ngậm ngùi, tiếc nhớ những cái đẹp mất đi thì tại sao mình không biết giữ và không biết cố gắng giúp cho cuộc sống nên thơ ?

Nếu mình làm một cử chỉ, nói một lời nói, sử sự một việc gì mà chớm nhận thấy nó không « thơ » một chút nào thì thôi, xin ngừng lại. Và khi mọi người ai cũng nhận thấy như vậy thì họa may lúc ấy cuộc đời mới đỡ khổ và trái lại sẽ rất đỗi... nên thơ.

TÔ KIỀU NGÂN

---

(1) *Thơ Đinh Hùng*

https://tieulun.hopto.org

Trần Thanh Hiệp

Bài chiến ca ánh sáng

I

NHỊP TIỀN TẤU

Giữa chiều bệnh viện gục đầu thế kỷ
Xin hãy nghe :
Không đi chúc lửa thở ngực căng
Không tuyên ngôn tiếng dãy dụa những tim
Trong cổ la hét
Không chối từ
Bắp thịt núi đồi, chuyển mình thế-hệ
Bàn tay vầng trán dựng kiêu
Cặp mắt người linh trận
Mím chặt miệng kèn
Sau hàng giây thép gai
Hoàng hôn đỏ mi mắt
Hoàng hôn trùm khăn tang
Xin quay đi người sợ hãi ngó mặt
Xin xua tay kẻ nô-lệ mắt vàng
Hôm qua còn dài mãi ngày mai
Ước hẹn những nụ cười chảy máu
Chiến ca

II

NHỮNG GIẤC NGỦ MẶT TRỜI ĐEN

Chúng tôi đến quỳ bên mộ
Cây thánh giá giang tay
Mai đất làm lì
Thơ cỏ
Nghẹn ngào
Người ngã phơi trần

https://tieulun.hopto.org

Nằm không đêm
Ly rượu run trên tay
Nghiêng nấu
Đôi mắt thâm quầng
Sâu đĩ vãng nhìn thẩm
Tìm hôm nay
Thở dài
Những ngày ngơ ngác dáng đêm

Ngõ chiều lệch ngả đi tăm tối
Mạch máu nước mắt áo cơm
Mưa đổ tràn đầy.
Nhà không sân không cửa
Chiếc ảnh khỏa thân cười
Bàn thờ
Bông hoa đại nhỏ đầu ống khói
Hô hấp

Triệu triệu ngón tay co quắp
Hơi thở ngàn mưa
Đại lộ khước từ
Tiếng bước hai người yêu nhau
Hay thi sĩ cô đơn hè phố
Những người lè ngoài đường
Giữa ngày quờ quạng
Mù lòa

III

TUYÊN DƯƠNG ÁNH SÁNG

Anh sẽ trẻ mãi chờ đợi người phát thư
Một sáng mùa xuân trời không thấp
Sân ga khói biếc những chuyến đi thơ ngây lần gặp gỡ thứ nhất
Phi trường rực rỡ nụ cười đêm
Âu yếm những kẻ xa về khóc nức nở bàn tay mẹ
Hải cảng nồng gió đại dương
Viễn du chân trời trắng xóa
Anh nin thở đọc thư em
Những bức thư tình nét chữ không thời gian

Bến bờ sông yêu em sau cửa màu sắc
Giòng nước dìu ngọn suối trong vắt
Như mắt em như bài thơ tự do

https://tieulun.hopto.org

Ngàn vang xóm nghèo miền ngoại ô
Ngòi bút chạy không ngộp ngừng trang sách
Phơi bầy linh hồn
Bản trường ca âm thanh kim cương

Công viên tưng bừng dạ hội
Phố chật vũ trường
Bàn tay chào mời nhập ngũ
Bầy em nhỏ múa hát trước pháp đình
Ngày mai vòng nghe anh kể chuyện
Cổ tích
Người anh đôi mắt thủy tinh
Dạy các em những tiếng mở lòng
Trinh trắng
Bắt đợt mây màu cánh hoa
Đồ chơi trăng mùa thu

IV

LUẬN KHÚC

Chúng tôi gõ giữa tim mà hát
Hơi thở vỡ ngực thét chiến-ca
Đan tay phủ lên anh tử sĩ
Cái đầu mặc niệm người linh trận
Anh dũng nhận cái chết cuối cùng
Mở lối những đời sống đầu tiên
Chúng tôi đặt mộ những vòng hoa
Kết bằng bảy màu của ánh sáng
Những Ánh sáng đã thành ánh sáng
Và đêm cũng trở thành ánh sáng.

TRẦN THANH HIỆP

https://tieulun.hopto.org

Lý Hoàng Phong

Tình ca

KHÔNG bao giờ tôi quên nàng. Vì nàng là nhan sắc, là tình yêu. Nàng là vẻ đẹp muôn đời của sự sống nhiệm mầu, tha thiết. Năm năm qua. Hè ấy, tôi vừa hai mươi tuổi. Tôi vào thăm chú tôi ở một thành phố miền cuối Trung, bên bờ biển. Sáng hôm ấy, tôi đang ngồi trong phòng khách, chuyện vãn với người em gái, con chú tôi, thì bỗng, bóng một người con gái hiện ra nơi khung cửa. Mãi về sau, tôi cứ tự nhủ rằng, hình như tự bao giờ tôi đã khát khao chờ đợi giây phút ấy, tự bao giờ tôi đã thiết tha mong mỏi cái hình ảnh sáng hôm ấy đi đến trong đời tôi. Nàng hiện ra và bàng hoàng như trong một giấc mơ, tôi tưởng như nhan sắc của cả cuộc đời đang hiển hiện trước mắt tôi.

Nàng hiện ra nơi khung cửa và tôi thấy ngời lên một ánh mắt đen với một nụ cười xinh đẹp, duyên dáng chưa từng thấy ở trên đời. Và này đây nàng đi đến, ung dung trong một bộ quần áo trắng, tinh khiết, gọn gàng. Em tôi đứng dậy ra chào đón nàng. Nàng khẽ cúi đầu chào tôi rồi đến ngồi nơi bàn học nói chuyện với em tôi. Lặng ngồi trên ghế nơi phòng khách, tôi mê mải nhìn nàng, thì nàng quả là sự tuyệt mỹ. Tôi nhìn đôi mắt đen kỳ diệu, khóe mắt sâu kín, làn mi dài linh động, nét mày đậm cong mà hơi gãy. Tôi nhìn nét mũi một đường cong êm ái, gò má đầy sung mãn nhựa sống, vành môi mơn mởn như cánh hoa tươi. Vầng trán phẳng thanh thản, đường rẽ ngay ngắn chia đôi mái tóc đen mướt chải sát ở trên đầu và buông thõng xuống sau lưng.

Nàng thật là một cái gì lạ lùng vì nàng không chỉ có một vẻ đẹp mà lại có mọi vẻ đẹp. Nàng chỉ là một cô gái chừng mười sáu, mười bảy tuổi nhưng nàng mang trong người tất cả cái gì mến yêu thu hút, nhiệm mầu bí hiểm của người đàn bà. Tất cả vẻ đẹp mong manh mà say đắm của kiếp người và của cuộc đời.

Mỗi khi nàng cười, cả người nàng như toát ra sự vui sống và lòng yêu đời tha thiết. Nàng là hoan lạc, là hy vọng vô cùng. Đôi mắt nàng ném ra những tia sáng rực, đầy hứa hẹn yêu đương và hạnh phúc

https://tieulun.hopto.org

không bỏ bến .Và bây giờ nàng đã lấy lại sự bình tĩnh thì dáng điệu bỗng trở nên trang trọng, từ tốn, lặng lẽ, êm đềm, cử chỉ có vẻ ung dung, thanh thản.

Nhưng bỗng nhiên, trong một lúc, ánh mắt nàng đổi màu, trở nên sâu kín, xa xăm. Thì trong lúc ấy, đôi mắt nàng như mang tất cả buồn khổ mênh mông của kiếp người và của cuộc đời.

Và như thế, trong lúc lặng nhìn người con gái trước mắt, tôi mới hiểu rằng, thế nào, một người, một người đàn bà lại có thể là vẻ đẹp kết tinh của vũ trụ, của cuộc đời. Tôi có thể tìm thấy nơi nàng hình ảnh một ản núi, một giòng sông, một làn mây, một bóng trăng hay một ánh sao, một đóa hoa, một dáng cây, một chân trời, một mặt biển, một bình minh hay một hoàng hôn, một ngày nắng, một đêm mưa. Và tôi có thể nhìn thấy trong đôi mắt nàng hình ảnh của cả cuộc đời đang đi qua. Những vui buồn của lòng người, những thăng trầm của cuộc đời, hạnh phúc và đau khổ của trần gian cứ tiếp diễn theo nhau cùng một lúc với ánh mắt nàng đổi màu. Bỗng chốc, cũng trong ánh mắt ấy, tôi tưởng như đã nắm được ý nghĩa bí hiểm của cuộc đời, tôi tưởng như đã được chân lý nhiệm mầu.

Chuyện vãn với em tôi một lát rồi nàng mượn một cuốn sách và kiếu từ ra về. Với một vẻ trang nhã, e dè, nàng nghiêng mình chào tôi rồi bước ra cửa. Sau đó, tôi cũng bước ra đường, nhìn theo nàng. Nàng bước đi thoăn thoắt cho đến một lúc, nàng bỗng ngoảnh mặt lại về phía tôi rồi đi thẳng.

Trở vào nhà, tôi hỏi em tôi về nàng. Em tôi cho tôi biết nàng là người miền Nam cùng với người mẹ có bệnh ra nghỉ mát ở đây. Nàng vừa quen biết với em tôi được ít hôm nhân một buổi đạo chơi ngoài bờ biển và không còn bao lâu nữa, nàng sẽ trở về Nam với mẹ.

Thế là nàng đã đến, người con gái mà đời tôi chờ đợi, nhan sắc mà lòng tôi mộng tưởng. Và tôi đã yêu nàng ngay từ phút ban đầu gặp gỡ. Nhưng bao giờ bàn tay của tình yêu mới đến, nắm giữ lấy hồn tôi. Thì sáng ngày hôm sau, đang ngồi đọc sách cạnh cửa sổ trước mặt nhà, tôi thấy nàng đi qua ở trước đường. Nàng bỗng quay mặt liếc nhìn vào tôi, một cái liếc mắt nhanh và sắc như một lưỡi dao cau, cái nhìn sâu kín, lạ lùng. Rồi bình thản nàng đi qua và tôi tưởng như có một lưỡi dao nào đâm suốt trái tim tôi đau buốt, làm thành một vết thương. Cái nhìn của nàng như thu hút tôi đi đến một vực thẳm mênh mông, vô cùng mới lạ.

Tôi được biết nàng ở với mẹ nơi một căn nhà bên bờ sông. Nên sáng hôm sau, tôi đi qua lại mấy lần trên con đường trước mặt nhà nàng, hy vọng tìm thấy bóng dáng nàng. Nhưng cuối cùng tôi đành thất vọng trở về thì bỗng, trên đường về ven bờ sông, tôi thấy nàng ở

https://tieulun.hopto.org

đàng xa đi lại. Trong ánh nắng chói lọi buổi ban mai, nàng tiến đến, tấm thân mềm mại uyển chuyển nhịp nhàng theo bước chân. Nàng mặc một bộ đồ vải trắng dày dặn, gọn gàng, với trên đầu một cái nón trắng thắt ngang một băng giải màu xanh lá chuối non. Nàng xách nơi tay một cái giỏ mây sơn đỏ và có vẻ như vừa đi chợ mới về. Từ đàng xa, tôi đã nhìn thấy bóng đen của đôi mắt nàng ẩn nấp dưới làn mi rậm, êm đềm, mát mẻ và nàng càng đến gần thì những bước chân của tôi bỗng trở nên run rẩy. Tôi bước đi trên đường mà tưởng chừng như đang chơi vơi trên chín từng mây, giữa tiếng gió reo, sóng vỗ, giữa những tiếng nhạc vang lừng. Nhưng này đây, nàng đã tiến đến gần. Nàng khẽ cúi đầu chào tôi và dưới vành nón rộng, cả nơi làn môi và ánh mắt, nàng ném cho tôi một nụ cười tươi như hoa nở, sáng hơn cả ánh sáng của mặt trời. Và cả ngày hôm đó, tôi đã sung sướng như người sung sướng nhất trên đời.-

Đêm hôm ấy, tôi đi đến trước nhà nàng, đứng tựa người nơi một gốc cây bên đường. Tôi nhìn vào căn nhà đóng cửa kín. Nơi một cửa sổ, tôi thấy ánh điện bên trong chiếu rọi ra ngoài qua những liếp cửa và soi sáng trên mặt sân. Tôi đứng như thế trong đêm tối, nhìn căn nhà, cánh cửa, mảnh vườn và cây lá. Mãi mãi như thế và tôi đứng yên, tưởng tượng nhìn thấy sau cánh cửa, hình ảnh nàng qua lại đứng ngồi trong một căn phòng xinh đẹp với ánh điện ấm cúng. Lâu sau, tôi quay nhìn ra mặt sông, giòng nước lạnh lẽo, những ánh đèn le lói trong những khoang thuyền và tôi thấy trước mắt tôi, hình ảnh nàng bỗng trở nên xa xăm, xa xăm vô cùng. Nhìn lại một lần cuối căn nhà, cánh cửa, mảnh vườn và cây lá rồi tôi thong thả trở về.

Ngày hôm sau, tôi cũng lại đi qua trước nhà nàng rồi đi cùng khắp thành phố, nhưng tuyệt nhiên không gặp thấy nàng.

Qua đến ngày sau đó, buổi chiều, đi dạo một mình trên bãi biển, tôi đã lại gặp nàng. Trên bãi cát trắng thưa thớt người, nàng thơ thẩn dắt tay đứa em trai nhỏ đi trở về. Nàng hơi cúi đầu và nhũn nhặn mỉm cười chào tôi. Nhưng khi nụ cười duyên dáng đã tắt trên đôi môi thì, trong một chốc, cái nhìn của nàng như nằm lại trong mắt tôi và cái nhìn ấy, tôi nhận thấy một vẻ buồn bã lạ thường, đôi mắt nàng như chứa chất cả vẻ quạnh hiu, bát ngát của trời biển bao la. Hình như qua người tôi, nàng đang nhìn một cái gì ở sau tôi, ở trong tôi.

Sáng hôm sau, nàng đến nhà tôi. Nàng đến thăm em tôi và trả cuốn sách mượn hôm trước, nhưng em tôi đi vắng. Tôi mời nàng ở lại chờ em tôi một lát vì chắc em tôi cũng sắp về. Ngập ngừng một lúc, cuối cùng nàng nhận lời. Nàng nói rằng nàng muốn mượn em tôi một cuốn sách nữa. Tôi mời nàng đến ngồi nơi xa-lông, trong phòng khách.

https://tieulun.hopto.org

Và khi tôi ngồi xuống trước mặt nàng, tôi bỗi hồi cảm động một cách lạ thường. Tôi có cảm tưởng như đang sống một giờ phút quan trọng nhất của đời tôi. Tôi đang có ở cạnh tôi và của riêng tôi một cái gì quý báu, xinh đẹp nhất trần gian.

Cũng bận toàn trắng như những lần trước, nàng ngồi thu mình trên chiếc ghế rộng, hai đầu gối khít vào nhau, đầu hơi nghiêng ra đằng trước, hai cánh tay đầy đặn khoanh lại trước ngực như khép nép thu kín đôi vú nhỏ, nàng có một vẻ thật đoan trang và tươi mát.

Bây giờ tôi bắt đầu hỏi chuyện nàng và tôi nghe thánh thót bên tai tiếng nói miềm Nam trong trẻo, đầy nhạc vị và tiếng cười nhân nhã, ấm cúng của nàng. Nàng nói cho tôi nghe về đời sống của nàng bên cạnh cha mẹ nơi một thành phố nhỏ miền Nam, bên bờ con sông rộng. Nàng tả cho tôi nghe những cảnh đẹp nơi nàng ở, những chuyện vui buồn trong gia đình, cái chết của anh nàng, cơn bệnh của mẹ nàng.

Bỗng trong một lúc, câu chuyện tần ngần dừng lại nàng ngước mắt nhìn tôi và đôi môi hơi mỉm nụ, nàng nói với tôi là nàng nói đã nhiều rồi và nàng xin tôi kể cho nàng nghe về quê nhà của tôi. Trong lúc ấy, trong lúc nàng ngước mắt nhìn tôi với khóe mắt thầm kín của nàng, không hiểu tại sao tôi bỗng nghẹn ngào, trái tim như ngừng đập và tôi phải cúi đầu không nhìn nàng nữa. Sau đó, tôi nói cho nàng nghe về sông núi của nơi tôi ở. Tôi nói đến núi Ngự, sông Hương ; tôi nói đến vẻ tươi mát, đậm đà của ngọn Kim Phụng sau những cơn mưa thu và vẻ mơ màng, u ẩn của nó trong những mùa sương. Tôi lại nói đến cuộc sống bình thản nơi cái thành phố bé nhỏ bên bờ con sông xanh, cái cầu trắng êm đềm, những con đường thanh mát, những đêm trăng mộng ảo, thần tiên. Tôi lại nói đến những cô gái Huế, những cô gái của những tà áo trắng và những vành nón trắng, với những chuỗi tóc đài là lướt sau lưng.

Trong lúc tôi nói, nàng chăm chú nghe ra chiều thích thú. Có một lúc, sau một câu nói bông đùa của tôi, nàng đưa bàn tay lên và cắn lấy một ngón để nén cười trong khi ánh mắt nàng sáng lên một vẻ tinh nghịch duyên vị làm sao. Có lúc nàng nhìn ra trước với một vẻ mơ màng hay nhìn xuống dăm chiêu như đang theo đuổi những ý nghĩ riêng biệt.

Chiều đã xuống ở ngoài vườn mà em tôi vẫn chưa thấy về, nàng vội rón rén đứng dậy xin kiếu từ.

Mấy ngày sau, tôi tuyệt nhiên không gặp lại nàng. Và bỗng chiều hôm đó, nàng đến từ giã em tôi để trở về Nam với mẹ.

Nàng đứng cạnh cửa sổ, trong phòng em tôi, tựa người nơi bàn học. Hai tay vịn lấy bờ ghế, vẻ mặt hơi tái xanh và hơi thở như phập phồng cảm động, nàng đang nói với em tôi những lời cách biệt.

https://tieulun.hopto.org

Lặng ngồi trên ghế nơi phòng khách, tôi đau đớn nhìn người con gái đã đem đến cho tôi biết bao mộng tưởng tình yêu và hạnh phúc.

Từ ngày gặp gỡ, tôi đã mang mãi hình ảnh trong tâm tưởng. Ngồi đọc sách trong phòng vắng, đi dạo một mình trên những đường phố hay trên bãi biển, đêm khuya nhìn ra ánh trăng ngoài vườn, hình ảnh nàng cứ hiển hiện, vấn vương, ám ảnh. Bây giờ nàng đang làm gì, nàng vui hay buồn, nàng có nghĩ đến tôi không? Đâu rồi ánh mắt và nụ cười, đâu rồi mái tóc và bàn tay?

Tôi thầm tưởng nàng là người đàn bà đáng yêu, đáng quý nhất. Nàng xinh đẹp và duyên vị, thông minh và khéo léo, can đảm và dịu dàng, nàng là hay và tốt, là đoan chính và trung thành, khôn ngoan và hiểu biết, đằm đương và tài hoa. Nàng sẽ đem đến cho tôi mọi hoan lạc của tâm hồn và thể xác. Nàng sẽ đem đến cho tôi sức mạnh và nghị lực, đạo đức và tài năng. Nàng sẽ ở cạnh tôi trong những giờ thất bại, nàng sẽ ở gần tôi trong những phút thành công. Với nàng tôi sẽ nếm tất cả mọi thú vui, với nàng tôi sẽ có tất cả thi vị cuộc sống, ngắm tất cả mọi cảnh đẹp. Với nàng tôi sẽ đi cùng khắp trái đất, bằng qua đại dương rộng nhất, vượt lên trái núi cao nhất của địa cầu. Vì nàng tôi sẽ là nhà nghệ sĩ nhiệm mầu, là thi sĩ, văn sĩ, bác học hay triết gia, là nhà cách mạng, đấng cao sĩ, bậc chân tu. Vì nàng tôi sẽ đạt đến chân lý và nghệ thuật, vì nàng tôi sẽ đi đến tận cùng con đường của lý tưởng, tôi sẽ đổi mới cuộc đời đến tận thiện tận mỹ.

Đôi mắt nàng là cả một cái gì huyền diệu. Mỗi lần nàng cười, đôi mắt nàng ném ra những ánh sáng chói, tôi tưởng như thấy thác Niagara đổ mạnh dưới ánh nắng ban trưa. Theo ánh mắt trong trẻo ẩn nấp dưới làn mi rậm đen, tôi như lạc đến những con đường thanh mát trên núi rừng Hy-Mã. Chiều đã xuống nơi đôi mắt nàng, tôi tưởng thấy giòng Danube hay giòng Dương-Tử, giòng Nil giòng Gange, giòng Mississipi hay giòng Hương giang trôi êm ả trong hoàng hôn.

Đôi mắt nàng đã nói với tôi những gì? Hình như không gì cả mà là tất cả.

Mỗi khi nàng cười, đôi mắt nàng như nói với tôi rằng cuộc đời chỉ là một trò đùa huyền hoặc, có gì thật là quan trọng lắm đâu, hãy vui với giờ phút hiện tại, hãy bay nhẹ lên trên những phiền muộn, èo le, hãy nhẹ nhàng mỉm cười trước bao điều đau khổ...

Khi nàng lặng buồn thì đôi mắt nàng lại nói với tôi rằng cuộc đời chỉ là khổ não, có gì thật là hạnh phúc, có gì thật là tình yêu, mọi vật chung quy đều đi về cõi chết, có gì là hoàn toàn, có gì là tinh

https://tieulun.hopto.org

viễn, hãy nhìn về vô cùng sâu thẳm để tìm thấy sự thật bí đát đó.

Nhưng có lúc, nàng nhìn tôi với một vẻ vừa vui ,vừa buồn, vừa tinh nghịch lại vừa sâu kín, mạnh dạn mà rụt rè, khăng khít mà như xa xôi, thì nương theo ánh mắt nàng, tôi tưởng như tìm được một nẻo thăng bằng, một nguồn an ủi, tôi như thấy được con đường của hạnh phúc, ánh sáng của chân lý, tôi tưởng như nắm được ý nghĩa nhiệm mầu...

. Tôi nhìn toàn vẹn con người nàng và tôi biết rằng tôi có thể tìm thấy trong nàng núi đồi xanh mát, sông nước dịu dàng, ruộng vườn êm ả, bầu trời cao và mặt biển bao la. Tôi muốn ôm nàng vào người như ôm lấy vũ trụ, càn khôn.

Mộng tưởng ! Quả thật bao nhiêu mộng tưởng tôi xây đắp chung quanh người con gái ấy bây giờ đã sắp thành mộng tưởng.

Trong lúc tôi nhìn vẻ đẹp tha thiết của người nàng như nhìn một giấc mơ hiếm có ở trên đời, trong lúc tôi nhìn người con gái gần gũi mà sao đã thấy xa xôi, bỗng nhiên, giữa im lặng của lòng tôi và lòng nàng, một tiếng nhạc từ nơi máy thâu thanh ở phòng bên cạnh vang lên trong không gian một điệu dìu dặt, êm đềm mà ảo não như hòa hợp lòng tôi và lòng nàng, như kể lể mối tình tươi đẹp vừa qua, và giờ đây, cảnh chia phôi chua xót.

Rồi tiếng nhạc dứt và giữa im lặng sâu thẳm mơ màng, tôi thấy nàng đi cùng em tôi qua nơi phòng khách, đến chỗ tôi ngồi. Bàng hoàng tôi đứng dậy, nghe tự một nơi xa nào đưa lại những lời vĩnh biệt của nàng. Và trong lúc tôi ấp úng nói không ra lời, tôi thấy trong một thoáng mà như thiên thu, đôi mắt sâu kín, lặng lẽ của nàng nhìn tôi như dò hỏi chờ đợi, dò hỏi chờ đợi một điều gì.

Một cơn gió mạnh thổi qua. Những chiếc lá rụng tơi bời. Những cánh hoa rơi lả tả! Thế là nàng đã ra đi, Người con gái mà tôi khát khao chờ đợi tự bao giờ ra đi, biến mất đi, lặng chìm vào trong không gian, thời gian vô hình, vô ảnh.

Ngồi lại một mình trong phòng vắng, tôi bỗng nghe văng vẳng tiếng ai khóc tỉ tê, ấm ức. Ai khóc, ai khóc thế ? Ai đang khóc vì nhan sắc, vì tình yêu, ai đang khóc vì những mộng đẹp dễ mất của con người. Chiều chiều ngồi trên bãi bể, trước đại dương bao la, nhìn hoàng hôn xuống, tôi tự hỏi người con gái ấy là thực hay là mộng ? Tại sao nàng đến làm chi để xáo động cả hồn tôi, rồi biến đi như một hạt sương, một cánh bướm để tôi phải bơ vơ, vô định trong vòng u minh của những đau khổ khó nguôi ?

●

Và như thế, không bao giờ tôi quên nàng.

https://tieulun.hopto.org

Tôi mang mãi hình ảnh nàng ở trong tôi. Có khi tôi bắt chợt trong trí tưởng nụ cười hay ánh mắt của nàng. Nhiều lúc nhớ đến nàng, tôi nhìn nơi chân trời, trong không gian, cố tưởng tượng hình ảnh nàng. Và tôi cứ đem mãi cạnh tôi một cảm giác mất mát và thiếu thốn, một ước mơ ; một kỳ vọng sẽ gặp lại nàng.

Năm năm qua, sự sống đưa đẩy tôi vào Nam. Tôi đến ở Sài Thành. Ít lâu sau có dịp, tôi liền xuống nơi tỉnh lỵ, chỗ quê nàng mà ngày trước nàng đã cho tôi biết. Suốt một ngày, tôi đi quanh quẩn trên những con đường của cái thành phố nhỏ bên bờ sông rộng. Tôi nhìn vào những mái nhà, hy vọng tìm thấy bóng dáng nàng. Có khi tôi tần ngần dừng lại trước một cửa ngõ hoặc hồi hộp nhìn theo một tà áo trắng hay một mái tóc đen. Nhưng không, tôi không thấy nàng, tôi không thấy nàng đâu cả. Tôi đánh liều đi vào một căn nhà, dừng chân vài người đi đường, hỏi thăm tên nàng. Nhưng chẳng người nào biết nàng là ai. Mãi đến chiều, thất vọng, chán nản và mệt mỏi, tôi ra nơi bờ sông ngồi một mình trên chiếc ghế đá, dưới những tàn cây rộng. Nhìn dòng nước chảy xuôi, làn sóng dập dìu dưới cơn gió mạnh, tôi lại tự hỏi người con gái ấy là thực hay là mộng.

Và bây giờ, tôi mới hiểu rằng người con gái ấy là thực mà cũng là mộng, nàng là hình ảnh của cái lý tưởng toàn thiện, toàn mỹ mà mọi người trai trẻ đều ôm ấp trong lòng, nàng là tình yêu là ý nghĩa, là cái đẹp muôn thuở của vũ trụ, mộng tưởng muôn thuở của cuộc đời.

LÝ HOÀNG PHONG

https://tieulun.hopto.org

Lữ Hồ

Chung quanh một tin vặt

VỪA mới xuống xe, chưa kịp lau mồ hôi trán, tôi đã giật mình vì tiếng thét của vợ.

— Này anh vào mà coi báo. Dạy cho lắm đi nhé, học trò anh nó hiếp dâm người ta kia kìa.

— Đâu nào ? gì mà ầm lên thế.

— Không ầm ỹ thì đốt hết cả cái thế hệ này đi à ?

— À ghê nhỉ đạo luật cấm ly dị chưa công bố mà đã cướp quyền ngay thế thì hỏng.

— Thôi xin ngài, hãy quay về với cái vụ này đi. Miệng nói tay đưa cho tôi tờ báo hằng ngày. Dưới một đầu đề to tướng in chữ đỏ, tôi đọc những giòng chữ sau đây :

« *TIN SAIGON. Hôm qua lối chín giờ, bà con xóm Chiếu Khánh-Hội đã chứng kiến một vụ đã thương tàn ác. Nguyễn bà Lê thị Lựu có một đứa cháu gái tên là Liễu lên bảy tuổi, mặt mũi khôi khỉnh, thường trông nhà một mình cho bà có buôn bán ở chợ Khánh Hội. Cạnh nhà bà Lựu có một học-sinh tên là Nguyễn đình Nằm, học lớp dệ ngũ tại trường Cầu Quay năm nay mười sáu tuổi vẫn sang chơi nhà bà Lựu. Chiều qua khi bà Lựu quay về nhà lấy hàng thì cửa đóng then cài, gọi mãi mới thấy tiếng khóc của Liễu. Bà lo sợ hô hoán lên. Bà con lối xóm tới nơi, phá cửa vào, thì em Liễu cứ chỉ vào cậu Nằm mà khóc. Sinh nghi là cháu đã bị làm việc tồi bại. Bà Lựu đã xông vào đánh cậu Nằm một trận chí tử và giao cho nhà chức trách.*

Tin sau cùng.— Tên Nằm đã nhận hết tội lỗi, chỉ còn đợi ra tòa... Mong nhà cầm quyền hãy trừng phạt bọn này thật nặng để làm gương ! ! ! »

Thôi, chính là học trò của tôi, học trò của tôi, học trò của tôi đã làm việc tồi bại. Thằng Nằm làm việc tồi bại không kể đến bài học luân lý tôi giảng sáng hôm qua. Không để ý đến lời phê bình nhạt phèo, vũ đoán của tờ báo thông tin chuyên nêu tít to để bán hàng, tôi hỏi vợ :

— Theo ý em thì tại sao thằng Nằm lại có thể hành động như thế ?

— Thế ra anh không biết gì cả. Anh dạy chữ cho chúng mà tâm hồn chúng anh không cần biết tới.

https://tieulun.hopto.org

— Trời ơi ! Dạy chữ đủ chết giờ rồi, còn dạy tâm hồn. Dạy tâm hồn thì có cha mẹ nó chứ.

— Anh rõ liều. Nếu cha mẹ đủ sức dạy con thì không ai thèm nhờ đến các nhà giáo nhà anh đâu nhé ! Và nếu cha mẹ dạy được thì nhà giáo chết đói.

Tôi cười : — Và vợ nhà giáo cũng . . . luôn !

Mặc cho vợ lườm, tôi tiếp :

— Thôi nhé. Bây giờ thảo luận đứng đắn. Ta không có quyền đùa giỡn trên những đau xót của thế nhân, của thời đại. Ta phải thương xót những tâm hồn sa đọa.

— Thôi anh ơi ! Em xin anh bớt luân lý suông. Cứ giải quyết xong vấn đề xã hội, có trật tự thì có luân lý ngay. Bây giờ anh cứ giảng mà thằng Nẫm cứ làm cái việc tồi bại ấy thì anh bảo sao chứ ?

— Thì em bảo lỗi tại ai chứ ?

— Tại ai ? Tại xã hội phong kiến ư ? Ảnh hưởng chính sách bất nhân của cộng sản ư? Văn nghệ sa đọa ư ? Ác nghiệp của chúng sanh đầy dẫy trong thời mạt Pháp hay là vì gần đến ngày tận thế ? Không hẳn vậy.

— Thế thì tại sao ?

— Theo ý em thì nó không tại cái bề ngoài. Trường hợp thằng Nẫm là một trạng thái khủng hoảng tâm hồn và sinh lý.

— Và như vậy thì đem nó ra tòa rồi xử chung thân khổ sai hay bắt quỳ trước vườn hoa cũng vô ích phải không ?

— Em đồng ý. Tất nhiên ta phải tìm hiểu nguyên nhân sâu xa bên trong đã thúc đẩy thằng Nẫm làm việc điên rồ đó.

Hít một hơi thuốc tôi chậm chạp nói :

— Trước khi tìm hiểu tâm trạng chúng nó em phải nhớ điều này. Dù sao thằng Nẫm cũng là học trò anh, nhưng em đừng quên rằng đấy là ta nhận nó mà chưa hẳn nó đã nhận mình là thầy nó đâu nhé.

— Sao thế ?

— Thì điều đó không có gì lạ em ạ. Vì rằng thời trước chúng ta đi học tuy là ở dưới ách đô hộ của Pháp, nhưng tình thầy trò mật thiết lắm. Học trò nhận ông thầy là người cha, người anh tinh thần của mình. Trái lại câu « nhất tự vi sư » bây giờ không có nghĩa gì cả, vì học trò đối với thầy như người qua đường. xem các vị giám thị như cảnh sát. Nếu có ông nào « hắc » để cho chúng học thì chúng oán ghét, căm thù. Do đó mà thầy nghi trò, trò ghét thầy. Cái nhãn quả tồi bại đó đã đưa nền giáo dục ta đến vực thẳm.

— Sao em thấy chương trình bây giờ nặng hơn chương trình chúng ta học ngày trước mà. Học nhiều thì phải khá hơn chứ ?

— Em nên biết là ngày xưa cái biết về Trí cũng là cái biết về Đức. Ngày nay điều đó đã tách ra làm hai và mất luôn cái Đức và cũng vì

https://tieulun.hopto.org

đó mà học trò xem thầy như một tay lái chữ, một phó cạo không hơn không kém.

— Anh bi quan quá.

— Không em ạ, em nên biết rằng, cơ thể thiếu nhi ta đang bệnh nặng. Ai thấy bệnh mà nói rõ để chữa thì còn may. Có người biết mà không nói chỉ thở dài tiêu cực hay mơ mộng viển-vông thì có ích gì đâu em ?

— Nhưng nói thật không xong !

— Điều đó em chớ lo. Khi ta nói rõ bệnh cho lang băm thì nó mới chèn ta mà bóc lột mất cả của lẫn người chứ thá thật với bác-sĩ thì đó là điều cần thiết. Tự ti mặc cảm rất nguy hại cho bệnh tật.

— Nhưng ai là bác sĩ chân chính chứ ? Phải chữa theo phương pháp nào ?

— Đó là vấn đề sẽ bàn sau nhưng em nên biết, là ai cũng muốn giao cái việc nặng đó cho nhà giáo dù là vì tín nhiệm hay vì tắc-trách cũng thế.

— Sau vụ hiếp dâm này, em không tin các anh có thể làm được gì với các « giáo sách » cũ kỹ lạc hậu của các anh.

— Đồng ý. Nhưng em cũng nên nhớ tình trạng của thiếu nhi bây giờ là một bãi cỏ đang úa nát qua bao nhiêu ngày tháng. Chúng đã cằn cỗi vì ông cai vườn bảo thủ, chúng đã nhầu nát vì bánh xe của kẻ ngoài dày xéo, đã chết non vì những máy móc dùng sai hướng, những phân bón không thích hợp. Trong lúc đó thì nhìn đến vườn ngoài chúng ao ước như các cụ xưa tìm mộng vậy. Do đó mà ảnh hưởng ngoại lai dễ truyền bá cho chúng... sống không lý tưởng, sống chật hẹp gò ép. Tổ tiên ta có bao giờ tưởng tượng rằng một đứa bé mười tuổi ngồi bàn bạc về tình hình Trung đông, một cô nữ sinh mười hai tuổi đã nhìn gương xem mình có ăn ảnh không. Một thằng bé mười một tuổi đã phồng mang, trợn mắt, nghiến răng đả đảo ông này, đả đảo ông kia mà thực ra chỉ cần một bài học thuộc lòng, một cuốn phim giải trí khéo trình bày trong năm phút thôi, cũng đủ cho chúng đổi ngay « lập trường » tranh đấu ! ! ! rồi.

— Ồ ! anh nói lạ. Xưa khác nay khác. Anh cứ bắt ếch sống mãi dưới đáy giếng hay sao ? Phải nhớ là hoàn cảnh xã hội, trình độ tiến hóa của mỗi thời đại đóng khung tri thức của người ta lại chứ. Có ai thoát khỏi ảnh hưởng của thời đại không ? Dù anh có « thoát trần một gót thiên nhiên, cái thân ngoại vật là tiên trên đời » thì lại cũng chỉ vì cái đời ô trọc mà anh kiếm lối thoát ! Thế sao anh không dạy học theo lối cụ đồ ngày xưa. Thầy vuốt râu nằm lim dim trên ván ngựa, tay phe phẩy cái roi mây, trong lúc học trò đun nước, xua chó, đuổi ruồi có phải là hay và tiện hơn không ? Bàn tán gì cho rộn !

https://tieulun.hopto.org

— Em không nên sốt ruột. Theo anh thì trước khi hoạch định ta phải xác định cái thực tại cần giáo hóa đã. Thực tại đó anh đang nói đở.

Đó em thấy không ? Học sinh bé tí tập làm chính trị... tập làm nghị sĩ, bộ trưởng và thích làm cái ông đại tướng ngồi trên xe hoa hai bên có một đoàn mô-tô thổi còi inh ỏi !

Đầu óc của chúng đã căng vì chính trị thì lại còn loãng ra vì văn nghệ. Cái tụi người lớn không đau mà rên, không buồn mà khóc thì còn chịu được vì lý trí hắn phải chịu trách nhiệm, hắn có tự do. Đằng này trẻ con bảy tám tuổi cũng lè nhè cái giọng « Em ơi làm lại cuộc đời », « Hôn nhau một lần cuối » . . . Ừ người ta cũng sáng suốt nhận định là tuổi trẻ như chim sơn ca, phải ca phải hát . . . thì lại được đặt vào rừng, về nhà quê để vui chơi cái « gam » rề-mi-nơ xọc xạch giữa lúa cây trăng, trăng lúa cây . . . v.v. . . nhún nhảy theo cái điệu Mambo Italiano của mấy tiệm nhảy. Nếu Pháp có Minou Drouet, Tàu có Lý Bạch, Ý có Roberto Benzi thì Việt ta cũng có vô số thần đồng. Ta nên kiêu hãnh đi thì vừa. Đến kịch thì hoàn toàn không có, mà lo gì, vì có đủ các môn khác thay thế : Phim ảnh, cải lương của người lớn. Vẽ và thơ là hai thế giới siêu hình xa vời vợi. Đó là về tinh thần còn thể xác thì có thể nói trẻ con Việt Nam là cái túi chứa của bẩn. Hàng quà bẩn thỉu tha hồ nhập cảng vào dạ dầy khốn nạn luôn luôn tiếp đón của lạ. Ăn nhầm thì bệnh, bệnh thì có thuốc khỏi lo ! Trong khi đó, nhà giáo thu hình trong bốn bức tường hỏi có đủ sức làm phần việc của mình không ?

Nếu thằng Nẫm mới mười sáu tuổi mà đã ngứa nghề thì e vì kích thích tố đã thừa thãi rồi đó mà.

— Thôi ! em không thể ngồi yên mà nghe anh nói xấu xã hội mãi được. Biết rồi nói mãi...!

Sực nhớ là mình đa ngôn, tôi đứng dậy thay áo, đầu óc nặng nề...

•

Sau hai ngày kỳ cục xin phép, tôi được vào thăm Nẫm tại khám đường. Thoạt thấy tôi, đôi mắt hắn sáng lên mừng rỡ, nhưng lại tối sầm, có lẽ vì nó tưởng là bài luân lý có thể tái bản hôm nay chăng ?

— Thế nào em có khỏe không ? Miệng nói, tay để lên vai nó, tôi sực thấy mấy chữ số trắng nổi bật trên tấm áo xanh dầy cộp của tù nhân.

Hắn ngập ngừng :

— Thưa thầy con cũng đã đỡ ê. Nhưng con đau khổ quá. Nước mắt tuôn ra cắt đứt lời than thở của hắn.

Tôi an ủi :

— Thôi em không nên buồn. Thế nào em cũng được tự do.

https://tieulun.hopto.org

Hắn uể oải nhìn trần nhà, da mặt xanh xao hiện ra yếu ớt dưới bóng sáng chợp chờn lùa vào từ những viên gạch thủng trên mái nhà. Nhìn tôi hắn thở dài :

— Thưa thầy con không hy vọng được tìm thấy ánh sáng ở ngoài kia.

— Em không nên bi quan quá. Thầy tin là em đã bị giữ oan, em nên nhớ là đời còn có người thương mến, nhớ đến em, người đó là thầy.

Thật quả hắn cũng không ngờ ông thầy dạy chữ nôm, mặt lạnh như tiền lại có thể nói được câu đó. Hắn đau xót :

— Thưa thầy, em không ngờ đến kết quả này ? Thầy tha tội cho em. Em rất khó hiểu về hành động của em. Không hiểu sao em lại có thể làm như thế được. Em không mong được tha, vì dù có thoát ra khỏi chốn này em cũng không vui sống được trước con mắt khinh khi của đồng loại.

Tôi rất ngạc nhiên về câu trả lời của hắn. Không lẽ một thằng có tâm địa như thế mà lại hành động điên dại như thế kia ? Hay là đấy chỉ là trường hợp phản tỉnh sau một trận đòn, một vụ hăm dọa ? Một niềm tin tưởng vụt cháy trong lòng tôi. Sực nhớ là từ nãy đến giờ tôi vẫn đứng bên cửa, tôi vội bước thẳng vào gian buồng nhỏ và đưa mấy chiếc bánh cho Nắm.

— Mấy hôm nay có ai vào thăm em không ?

— Thưa thầy không có ai cả. Mà còn quen ai đâu mà thăm.

— Thế gia đình em đâu ?

— Gia đình em làm gì có. Em sống cô độc đã tám năm nay rồi. Từ ngày cha em mê vợ lẽ và đã nổi giận đá chết má em trong một ngày sinh nở. Bị bắt, rồi bị tù vì tội cố sát, hiện đang còn ở đâu miền cao nguyên kia...em cũng chẳng biết là ở đâu chỉ nghe bà con lối xóm nói lại thế thôi. Chính cha em cũng không muốn nhìn em vì em là con của người đàn bà đã bị ghét bỏ. Từ mấy năm nay em sống lang thang và năm nay đã học nhảy từ lớp nhất lên đệ ngũ. Em đau đớn khi thấy hai bàn tay mình quá nhỏ, đầu óc còn quá non như thầy thường giảng cho em nghe, không thể nào tranh sống một cách đường hoàng như những kẻ có tiền, những người lớn được. Mấy tháng trước em sang ở nhờ nhà bà Tám bánh xèo, ở Khánh hội để giúp bà ta trong việc thu tiền họ cho tới hôm kia...

Tôi yên lặng nghe lời kể của Nắm mà tôi tin là không bao giờ hắn đặt điều nói dối để lừa tôi là người duy nhất vào thăm hắn, an ủi vỗ về hắn.

...Mãi cho tới hôm kia, em sang nhà bà Lựu trong lúc bà ta đi vắng và cũng là lúc tâm hồn em đang bối rối vì trong khi giữ hai trăm

https://tieulun.hopto.org

bạc hụi của bà Tám em đã cẩn thận dấu kín trong bìa vở thế mà không biết tại sao trong giờ ra chơi thì nó bay đâu mất. Em đau khổ vì mất tiền và nhất là làm cho bà Tám buồn là điều em không bao giờ chịu nổi.

— Thế em không nghỉ ai, không xin phép thầy giáo để tìm à ?

— Thật quả nếu em có xin thì chưa chắc thầy giáo đã cho phép mà còn có thể lại phải một mẻ bị mắng vì đặt điều phá rối trật tự. Em làm gì mà có tiền ? Nếu không có hội tế bần trợ cấp cho thì mấy tháng sau này em đã phải ở hè phố rồi.

Tôi nóng ruột :

— Em cứ kể tiếp đi.

Ngừng lại nuốt nước bọt hắn chậm rãi tiếp :

— Trong khi bối rối tâm hồn, em sang nhà bà Lựu là nơi hằng ngày em vẫn sang chơi vì bà ta rất tốt, chính bà ta đã cho em tiền mua sách tháng trước. Gặp lúc bà đi vắng, chỉ có cái Liễu ở nhà mà thôi. Em đang ngồi lử đử trước chiếc bàn long chân thì Liễu đến một bên. Em sực thấy sợi giây chuyền vàng lủng lẳng trên cổ cô bé. Cố xô đuổi những tư tưởng hắc ám thúc giục trong đầu, em chạy ra sau nhà. Nhưng soi vào bể nước thấy mặt mũi em không thể nào trông bà Tám được. Phải có tiền ! Phải có tiền ! Đầu óc em rối bời . . . Phải hành động gấp trước khi bà Lựu về mới được. Em vội vàng chạy ra đóng kín cửa và dẫn bé Liễu ra đằng sau nhà...

Ngay lúc đó có tiếng đập của thình thình em chưa kịp chạy ra thì bà Lựu đã xông vào đánh em tối bụi, em chết ngất không thấy trời đất gì nữa.

●

Thấy tôi ngừng kể và trầm ngâm bên tách cà-phê thứ ba, nhà tôi lên tiếng :

— Đấy anh thấy chưa nếu không tìm sâu những thắc mắc của cá nhân thì làm sao mà hiểu được cuộc đời ngang trái ở gia đình, ở học đường và ngoài xã hội đã làm cho thằng Nẫm hành động điên dại. Tâm hồn chỉ là kết quả của những ảnh hưởng tích lũy từ bao nhiêu ngày tháng, chờ đợi một cơ hội thích hợp thì lập tức bột phát một cách kinh khủng như thế đó. Hắn đã trọng đồng tiền bà Tám hơn danh dự hắn. Thằng Nẫm chỉ là một trường hợp trong muôn ngàn trường hợp đang xảy ra khắp phố phường, khắp các tế bào trong xã hội. Em thấy anh đã chịu khó nhận định rõ vị trí của thằng Nẫm trong sinh hoạt chung của thời đại chúng ta. Vậy thì anh sẽ nghĩ như thế nào đến những thói kỳ cục của bọn thiếu nhi hè phố ? Đây một bọn thì ưa ẩu đả, bọn khác thích ăn mặc lố lăng, có bọn thì hằm hè tàn ác như một

https://tieulun.hopto.org

bầy thú trước bảng đen của màn ảnh Huê-kỳ. Đó là không kể tới những cậu cả con nhà giầu chỉ biết bám vào thắt lưng của cha mẹ để vênh váo với những trẻ khác kém hạnh phúc hơn chúng.

— Đó chỉ là kết quả của một thế hệ thiếu hướng dẫn mà thôi. Dù biết rằng hiện nay đã có biết bao nhiêu đoàn thể được thành lập, nhưng nếu thực thà mà xét, chúng ta sẽ thấy phần nhiều chỉ nghĩ đến việc dung thanh niên cho mục đích hơn là đặt mục đích cho thanh niên. Không ai chịu để ý đến vấn đề cải tạo tư tưởng và sinh hoạt ? Vẫn biết trong tình thế hiện tại nhiều vấn đề cấp bách phải lo liệu hơn là vấn đề giáo dục nhưng những ai có thiện chí nhìn đến tương lai, muốn sống lâu trên cơ đồ thì tất không thể nào lơ đễnh với công việc đó được.

— Nhưng anh có thấy là có thiện chí cũng chưa đủ ?

— Đồng ý lắm. Có thiện chí chưa đủ, vì còn có ai nhiều thiện chí với giáo dục hơn là các nhà giáo, mà đi thôi họ chỉ có một tầm hồn cao cả, cao cả như Hy mã lạp sơn, ngăn cách thế nhân với lý tưởng. Phải nhận rõ tính cách quan trọng của vấn đề mới có thể giải quyết được. Em đã thấy thế hệ thiếu nhi của ta như một bãi cỏ nát, nếu không sớm ra tay cải tạo, anh chỉ sợ không lâu, chỉ trong vài ba năm nữa bọn thiếu nhi khủng hoảng bây giờ học cao thi đỗ, rồi lại ra đảm đương việc dạy dỗ, thay thế cho bậc đàn anh thì cái xã hội này còn ra làm sao nữa chứ ? Chả trách học-sinh của ta càng ngày càng sành giỏi phổ thông mà chuyên môn xuất sắc thì không có ? Nghĩa là cái gì cũng biết mà rút cục không biết gì ngoài những đề tựa trong sách vở. Trí dục còn thế thì *đức dục* chẳng nên trông mong.

— Vậy thì anh đang *mơ* gì thì nói đi nghe nào ?

— Anh mơ ư ? Thì cũng được đi. Thế nhưng mơ một thực tế. Đã đến lúc chỉ nên sống trong mơ rồi sao ? Không ! Anh không tin như thế. Thế em muốn cải tạo theo hướng nào ?

— Ví dụ như Khổng giáo có được chăng ?

— Hỏng cả. Vì rằng một bãi cỏ nát mà đi chùi rửa từng cây thì không bao giờ xong. Phương pháp giáo dục từ cá nhân, tu thân tề gia, trị quốc rồi mới bình thiên hạ ; mà lại áp dụng thì có lẽ một vạn năm nữa cũng chưa xong. Lão cai vườn đã chết trước thửa vườn hoang từ lâu rồi.

— Thế thì theo học thuyết xã hội ?

— Những tay đồ tể này thì lại cuốc nhào cả, không phân biệt cỏ nát với hoa thơm còn nguy gấp vạn lần. Chắc chắn sẽ diệt chủng mà thôi. Hiện thời, thiếu nhi từ tuổi 16 cho đến 19 là những tế bào dễ nhiễm bệnh thời đại nhất. Tuổi dậy thì, với những đổi thay

https://tieulun.hopto.org

trong cơ thể, những biến chuyển trong tâm hồn làm cho chúng thấy bỡ ngỡ trước những thắc mắc, những viễn tượng khác hẳn với tuổi ngây thơ. Chúng bắt đầu phân biệt được cái ta của nó với những liên hệ bên ngoài ; Thế giới khách quan thường làm cho chúng thất vọng và quay về ôm lấy những mộng mơ, vơ-vẩn. Anh đã từng thấy những học-sinh mới mười sáu tuổi đầu mà đã chép miệng than dài « Đời là thế ! » hay có khi ngồi mơ màng nhìn đám mây trôi tưởng tượng những thế giới mơ hồ không khác gì trong những truyện thần tiên. Có những em thấy mình xao xuyến trước những năng lực khêu gợi của các bạn cùng tuổi khác phái. Những mối tình thơ nồi dậy rào rạt trong lòng khiến cho chúng bị sao nhãng rất nhiều trong việc học tập. Như thế, nếu cha mẹ, thầy giáo không hiểu nổi những thắc mắc thầm kín trong lòng thì tất nhiên không làm sao mà hướng dẫn chúng đi cho đúng hướng đời được. Chủ quan là những ý tưởng huy-hoàng mà thực tế chỉ làm cho chúng cô đơn, đau xót. Cho nên tuổi này thường muốn buồn cho nó vui, thần thơ cho nó sướng. Những mâu thuẫn trong tâm hồn điều khiển hành động một cách mãnh liệt mà chính chúng không bao giờ hiểu được ý nghĩa. Tâm hồn trần trề phơi phới, lý trí non nớt không tiết chế nổi, do đó mới có những câu chuyện lạ lùng, mà các nhà đạo đức cũng như trách nhiệm chỉ trừng trị cho đến khi bất lực thở dài là hết.

— Thế thì phải làm sao chứ ?

— Làm sao à ? Tôi có chờ ai quyết định được không ?

— Sao lại không được ? Nhưng mà ai chứ ?

— Tiếng *ai* chấm dứt một hy vọng.

LỮ HỒ

https://tieulun.hopto.org

Tô Thủy Yên

Sài gòn, ngày...

CÂU chuyện tôi kể lại, bắt đầu từ tháng mười năm 53 nhưng thật ra đã bắt đầu từ lâu, lâu lắm, từ bao giờ lận.

●

Đúng tám giờ rưỡi tối, tôi tới quán nước. Đại đã có mặt ở đấy rồi, trong cái góc mọi khi. Chúng tôi không bắt tay nhau ; tôi kéo ngay ghế ngồi đối diện với Đại. Đã một tuần, chúng tôi mới gặp nhau. Quán thưa thớt khách, không khí thân mật những câu chuyện si sào ở xung quanh. Chiếc máy hát kêu rè rè làm chán ngấy, vẫn mấy dĩa nhạc từ đời nào vặn đi vặn lại mãi. Tôi gọi một cà-phê và ngó thấy cái phin nhôm trắng chưa được nhấc khỏi tách của Đại, tôi đoán Đại mới tới đây nhưng cũng cứ hỏi :

— Mày đợi đã lâu chưa ?

Đại làm một cử động đầu mơ hồ không đáp. Tôi lại nói :

— Buổi chiều lúc mày đến tìm, tao ở ngoài thư viện. Có gặp Vinh ngoài ấy.

— Vậy hả ? Đại lơ là mệt mỏi.

Người ta đặt phin tách lên chỗ bàn của tôi. Hồi lâu, tôi thấp giọng ngập ngừng không nhìn thẳng mặt Đại :

— Mày có điều gì muốn nói ?

Đại cúi xuống tây máy cái phin lộ vẻ bối rối. Tôi bật diêm châm điếu thuốc và phà khói lên trần nhà ; cử chỉ cốt che dấu sự ngượng nghịu.

Buổi chiều. Vinh và tôi ngồi cạnh nhau trong thư viện. Trời mưa lớn kéo dài. Người ta vặn đèn ; ánh sáng âm u miễn cưỡng. Tôi bỏ rơi cuốn sách ngó mông ra ngoài cửa sổ những mái lầu đỉnh cây đằng xa trắng xóa. Tiếng nước chảy trong máng xối ồ ồ, tiếng ghế cây kéo nhè nhẹ, tiếng trò chuyện thì thầm. Bất cứ thư viện nào cũng là lúc nửa khuya. Vinh cho tôi biết về quyết định của Đại : bỏ đi khỏi cái đất nước khốn nạn này, phải bỏ đi khỏi cho rảnh mắt. Tôi dửng dưng không hỏi thêm, không góp ý kiến.

https://tieulun.hopto.org

Vinh buột miệng như để kết luận :

— Thằng ngông !

Rồi chúng tôi tiếp tục cặm cụi làm việc với tất cả nghiêm trọng cho đến khi trời chạng vạng. Mưa đã ngớt, hạt nhẹ và rời rạc. Đường bóng như sân nhảy. Ở hai bên lề, nước cuồn cuộn tranh nhau chảy vào các lỗ cống rất ngon. Chúng tôi đi nép dưới những mái hiên, tránh các vũng lầy, không nói năng. Điếu thuốc của tôi ngấm nước nên khói nhiều quá và gắt khó chịu.

Lúc gần rời nhau, Vinh nói :

— Vô phúc là bọn chúng mình không vay mà phải trả. Lịch sử, cha anh mình làm bao giờ không biết, mình lại còng lưng gánh vác. Thật là đáng nguyền rủa, đáng kết án.

Tôi nóng nẩy búng mạnh mẩu thuốc ra đường. Mẩu thuốc rơi xuống và tắt với một tiếng kêu dẽo. Tôi bắt đầu :

— Chính vì thế mà sự có mặt của chúng ta cũng như sau chúng ta, sự có mặt của những lớp người kế tiếp mới hợp lẽ, mới xứng đáng. Đừng trách cứ những lầm lạc của cha anh mình, lịch sử chưa hoàn thành và sẽ chẳng bao giờ hoàn thành cả ; âu đó cũng là một điều may mắn cho nhân loại. Nhân loại không phải được sinh ra để an nhàn tự toại hưởng thụ gia tài di sản vì nếu như thế, nhân loại sẽ héo mòn chết rũ bởi không tìm thấy cái giá trị siêu việt tiềm ẩn của chính mình. Mà cái giá trị siêu việt đó thì chỉ tìm thấy ngay trong những gì là nhơ nhuốc là đau đớn mà nhân loại phải cắn răng chịu đựng. Chịu đựng ; có thế thôi ! Vậy chúng ta hãy can đảm gánh vác lấy cái lịch sử tương tàn này, nhẫn nhục sửa đổi nó, làm lại nó cho thích hợp với chúng ta và dù thành đủ bại, chúng ta vẫn sẽ tìm thấy sự sống.

Về đến nhà, tôi thấy giấy của Đại để lại hẹn tám giờ rưỡi ở quán nước bảo có điều muốn nói.

— Điều muốn nói của mày, Vinh đã cho tao biết rồi.

Tôi ngừng một lát.

— Bao giờ thì đi ?

Đại thức dậy và hết sức thản nhiên :

— Chưa biết đích xác được nhưng muộn lắm là một tuần nữa. Tao đã ký tờ cam kết rồi hồi sáng.

— Đi đâu ?

— Lào Thượng. Tao sẽ coi sóc một sở trà khá rộng. Lương hậu nhưng điều này không quan hệ.

— Trong bao lâu ?

— Năm năm. Giọng Đại chắc nịch.

Tôi thổi hổi, uống cạn phần cà-phê còn lại và cho đến khi ra ngoài, chúng tôi không nói thêm với nhau một lời nào nữa. Không

https://tieulun.hopto.org

khi thơm mát, bầu trời rộng lốm đốm sao. Vỉa hè lót gạch sạch sẽ, mái hiên thấp. Tôi hít mạnh hương đêm : sự khoan khoái theo vào tận tâm thần. Đường vắng vẻ chạy thẳng tắp, gần hết các nhà ở hai bên đã đóng cửa. Chúng tôi đi sát nhau bước chậm rãi ; đế giày kêu lẹp xẹp. Đại kể các chuyện của Đại trong tuần nay. Tôi nghe lơ đãng, ừ à cho qua. Cuối cùng, Đại như đương cơn mê :

— Nhung đã đám hỏi rồi, sang năm thi cưới, mày biết chưa?

Nhung là nhân tình của Đại. Tôi kêu lên bên trong :

— À, ra thế !

Đại đi sát tôi hơn và nắm lấy tay tôi. Tay Đại hâm hấp.

— Bây giờ tao chỉ còn chúng bay là những kẻ thân yêu trên đời.

Tôi bị xúc động mạnh, rút tay ra. Đại thở dài rồi tiếp lời :

— Mày hãy cho tao là một thằng hèn mạt, tao tự nhận như vậy, hãy khinh bỉ phỉ nhổ tao. Tao đã phải hai cái tội tày đình đối với chính tao : giai cấp và tình yêu. Mày có rõ thế nào là cái xã hội trưởng giả, cái xã hội mà — nhục nhã vô phúc thay cho tao ! — tao xuất thân và lớn lên trong ấy không? Tao kể cho mày biết điều này : tao là đứa con của một vụ ngoại tình nhơ nhuốc thối tha. Mẹ tao coi tao là vết tích của tội lỗi nên ghẻ tởm tao, cha ghẻ tao đánh đập hành hạ tao tàn nhẫn để trả thù vợ, còn cha ruột tao thì mãi sau này lớn khôn, tao mới biết mặt và tao khinh bỉ cha ruột tao hơn là khinh bỉ mẹ tao, hơn là khinh bỉ ai hết. Đến khi mẹ tao chết đi rồi, tao thấy mình không còn lý do gì mà ở nán lại gia đình cha ghẻ nữa, tao bỏ đi ; lúc đó, tao mười bảy tuổi. Có phải tao đã gánh vác tất cả lầm lạc tội lỗi của mẹ cha tao ? Còn quãng đời kế tiếp của tao, mày đã biết rõ : tao đọc Marx và theo kháng chiến ba năm để rồi càng đau khổ hơn thêm vì sự nổi loạn hợp lẽ đó chỉ là vô ích, là gratuit ; đứng trước số phận mình, con người hoàn toàn bất lực. Và tao bấu víu tuyệt vọng lấy tình yêu mong mỏi sẽ tìm thấy được niềm an ủi, sự thoa dịu. Tao là một thằng hèn mạt, tao tự nhận như vậy, tao đã xin xỏ sự yên tĩnh cho tâm hồn ở một đứa con gái. Còn gì ngu si dần độn hơn ? Mày hãy khinh bỉ phỉ nhổ tao, tao muốn được như vậy !

Đại nín bặt giây lâu cho nguôi ngoai rồi thở ra, mải theo đuổi một ý tưởng :

— Nhưng sắp lấy chồng, sợi dõi cuối cùng đứt gãy, tao lại lênh đênh...

Chúng tôi bắt đầu đi vào con đường khu nhà Tây tĩnh mịch. Hai hàng cây cao vút bí mật rì rào. Những ngôi biệt thự ngủ yên trong sâu. Thoang thoảng hương hoàng lan mát rợi. Đại lẩm bẩm như chỉ với riêng mình :

https://tieulun.hopto.org

— Chúng ta bị hàm oan cả thảy .

Đêm ấy, chúng tôi ở ngoài trời cho đến hai giờ mấy và Đại về ngủ với tôi lần chót.

●

Sáng hôm sau, ở hàng điểm tâm ra, chúng tôi chia tay nhau ngay. Đại còn những việc phải chạy lo liệu. Tôi căn dặn :

— Bao giờ đi cho tao hay nhé !

Đại làm thinh băng qua đường. Tôi nhìn với theo cho đến khi bóng Đại khuất hẳn vào đám đông mới thôi. Nền trời xanh thuần một màu, ngày lộng lẫy. Trên vỉa hè thỉnh thoảng còn đọng lại vài vũng nước sáng choang. Lúc đi ngang những cửa hàng đóng kín, tôi chợt nhớ ra là chủ nhật. Chủ nhật và chắc Bích đang mong tôi. Nghĩ càng giận mình sao cứ hững hờ không săn đón với người yêu. Tôi nhảy lên chuyến buýt về ngoại ô. Hành khách thưa vắng; tôi tìm được dễ dàng chỗ ngồi, nghĩ đó là dịp may hiếm có. Xe bắt đầu chạy chậm qua những phố xá đông đúc, đậu lại dăm lần rồi ra ngoại ô, lăn ngon giữa màu xanh thơ thới của vườn tược hai bên và trời thoáng. Thầy soát vé rảnh việc buồn thiu trong một góc. Suốt chuyến xe, tôi để trọn tâm hồn cho những ý nghĩ về Bích.

Bích sống với người cô già nua ủa héo, dây thân thích cuối cùng của nàng ở đây. Cùng người anh theo kháng chiến từ năm đầu khói lửa, bặt tin đã sáu tháng nay thì nàng coi như một thứ kỷ vãng thiêng liêng hơn là một sự hiện diện gần gũi dù nàng vẫn khăng khăng tin Thái — tên người anh — còn sống và hiện ở tại một mặt trận xa xôi.

Trong những lúc ấn nằm với nhau, Bích thường thủ thỉ:

— Em lớn lên nơi chôn nhau cắt rún này đã hai mươi mốt năm trường, không mấy khi xa cách lâu ngày nhưng sao bao giờ em cũng cảm thấy mình không hề dính dấp, không được ràng buộc mật thiết gì với nó hết ; em có thể bỏ đi bất cứ lúc nào không xót xa. Kể cả mối tình giữa chúng ta cũng vậy.

Những lúc ấy, tôi càng yêu Bích hơn thêm một cách bất lực đau đớn tưởng có thể sát nhập dễ dàng hai cuộc sống với nhau làm một và cho rằng nét mặt bất động của người cô cằn cỗi, không khí u ẩn của ngôi nhà cổ rộng mà sự đời đứng dừng hẳn lại bên ngoài cánh cổng sắt rỉ đã đầu độc Bích yếu đuối.

Nhà Bích ở cách đường cái liên tỉnh một quãng hẻm độ hai mươi thước, cát mịn, hai bên trồng rất nhiều cây điệp xum xuê, lá thấp ngang đầu. Lần thứ nhất tôi đến đấy vào buổi xế trưa mùa hè trời thoang thoảng gió, lối đi rợp bóng cây chập chờn diễm ảo và tôi tưởng sẽ chẳng bao giờ quên được hương vị mối tình đầu với hàng

https://tieulun.hopto.org

điệp ấy. Lúc tôi đẩy cổng bước vào, Bích đang phơi đồ trước sân sạn. Nghe tiếng động, nàng quay ra reo lên, hai gò má càng ửng chín :

— Em đang mong anh đây. Gớm, anh thì cứ biền biệt mấy khi chịu đoái hoài đến em.

Tôi xin lỗi thoái thác là dạo này khó ở. Tôi vẫn đẩy gạt Bích ra ngoài những lao lung dằn vặt của tôi trước thời thế ; chính nàng mới đáng được che chở an ủi.

— Hèn chi trông anh xanh quá. Em thật vô tình có hay biết gì đâu. Giọng Bích vô tội.

— Bà cô có nhà chứ ?

Nàng bảo người cô đi nghỉ mát ở Long Hải đã hai ngày rồi và nàng khẩn khoản mời tôi ở lại nhà nàng vài bữa cho vui. Tôi gật đầu ưng thuận. Nàng hí hửng như đứa con nít và tôi thấy mình càng có bổn phận đối với nàng. Bữa cơm trưa đi qua đầm ấm với sự chu đáo của Bích. Lúc uống nước, nàng hỏi e dè :

— Anh như đang lo nghĩ điều gì ? Anh cho em biết với.

Tôi ngại ngùng :

— Anh Đại sắp lên ở lâu trên Lào Thượng nay mai.

Bạn bè của tôi, Bích đều biết rõ dù chưa giáp mặt một ai. Tôi vẫn hay chuyện vãn với Bích về họ.

— Vì sao vậy anh ? Bích trố mắt, đặt tách trà xuống.

Không hiểu sao tôi lại dấu Bích nguyên do khiến Đại bỏ đi. Tôi luống cuống nói trớ :

— À, đi làm ăn, anh ấy đang thất nghiệp.

— Tội cho anh ấy quá. Thiếu gì việc ở đây.— Bích ngây thơ.

Lúc đi nghỉ nằm cạnh tôi, Bích do dự mãi mới thốt :

— Em vừa được tin anh Thái.

Tôi làm thinh không dám nhìn vào Bích. Trong vuông cửa sổ; ngoài kia, nắng chấp chới trong rặng ổi. Bích bỏ lửng câu chuyện. Buổi trưa ngoại ô, người ta nghe rõ sự im lặng của nó.

Tôi với Bích biết nhau là do Thái. Trước đấy hơn một năm, tôi rời chiến khu về tuánh, Thái nhờ tôi tìm đến gia đình anh trao lại bức thư. Về sau, mối tình giữa chúng tôi, Bích đã thẳng thắn thổ lộ với Thái. Anh không hề bày tỏ thái độ mà chỉ viết gọn như vầy : « Em đã lớn khôn rồi, em hoàn toàn tự do quyết định. » Và trong những thư kế tiếp, Thái đều có lời hỏi thăm tôi mãi cho đến khi bặt hẳn tin tức.

Cuối cùng, Bích quay sang nắm lấy tay tôi mân mê, mắt để lộ ra một sự cố gắng ghê gớm :

— Em định ra ngoài ấy theo anh Thái, anh nghĩ sao ?

Tôi nín lặng một giây tưởng phát khóc lên được.

https://tieulun.hopto.org

— Anh không nghĩ sao hết, anh nói thật. Em hoàn toàn tự do, vả giữa chúng ta cũng chưa có gì chánh thức. Em hiểu ?

Cô của Bích đã nhiều lần khuyên nhủ hai đứa chúng tôi thành lập gia đình với nhau sớm sớm đặng cho bà được hưởng chút vui lây trong lúc tuổi già. Trước nghĩa cử ấy, tôi cảm động vô ngần nhưng chưa bao giờ trả lời dứt khoát. Hình như đó cũng là ý muốn của Bích. Việc hôn nhân, chúng tôi chưa bao giờ đặt nó thành vấn đề, chúng tôi không thể tin điều gì là chắc chắn vững bền cả. Có phải sự đe dọa của chiến tranh đã gây ra trong tâm tư chúng tôi tính mơ hồ nghi ngại ? Ngày mai của chúng tôi, chúng tôi phó mặc nó cho sự đẩy đưa của định mạng và chúng tôi hằng mong mỏi ở lịch sử một biến chuyển lớn lao ảnh hưởng đến cuộc sống khắc khoải chờ đợi của chúng tôi.

— Dạ em hiểu.

Dường như Bích đã nuốt đi các giọt nước mắt của nàng. Hồi lâu sau :

— Anh còn yêu em chứ anh ?

Bấy giờ tôi chực hét to đặng nàng thôi đừng nói nữa nhưng tôi lại nín thinh giả đò ngủ thiếp.

●

Hôm Đại đi tôi không hay biết mà đưa tiễn ; tôi vô tình ru rú suốt một tuần ở nhà Bích. Thư từ giữa hai đứa thưa thớt lần lần rồi bặt hẳn luôn, tôi có những điều lo bận riêng và tôi quên Đại, quên đứt đi nghĩ rằng khi đã vượt qua một giai đoạn nào rồi, người ta chỉ có thể tiến tới một mình. Tình bạn vững bền cũng làm tù chân nếu không kéo chúng ta giật lùi trở lại. Còn nhớ câu Đại viết cho tôi : « Mình sở dĩ đau khổ vô cớ là vì còn mang theo nhiều kỷ niệm, nhiều quá. Thời đại nào cũng như thời đại nào, xứ sở nào cũng như xứ sở nào ; chỉ tại mình hết thảy, mình chưa trốn được mình ; có thế thôi ».

Đối với Bích cũng vậy ; hiện tôi hoàn toàn mất biệt tăm hơi của nàng : điều này, chúng tôi đã tiên đoán được nó ngay từ lúc mới yêu nhau, nghĩ thương nàng hết sức. Có lần tôi nằm mơ gặp một đứa con gái bé bỏng lạ mặt mà tôi cứ đinh ninh là Bích. Tôi nhắc hỏi những chuyện cũ, nàng cười ròn bảo chớ nhớ lại làm gì rồi nàng kéo tôi chạy bay trong cánh đồng bao la, cỏ may mọc ngang tàng, buổi sáng tinh mơ, trời trắng sương đục lạnh se se.

Và tôi trải qua thêm vài ba cuộc tình duyên khác đôi khi bằng quơ ngắn ngủi nhưng bao giờ tôi cũng dành cho các người con gái đến với lòng tôi một mối tình nguyên thủy ; tôi say đắm nồng nhiệt như chưa từng yêu mến.

https://tieulun.hopto.org

Và lịch sử cũng nhiều biến chuyển lớn lao duy cuộc sống của tôi vẫn chưa có gì thay đổi hay đã thay đổi không để tôi nhận thấy không biết chừng. (*Khi ngồi viết những dòng này, tôi tưởng như bốn năm về trước là mới hôm qua đây, nó gần gũi quá khiến tôi càng cảm thấy mình bơ vơ hơn và tôi bỗng thiết tha vô cùng với dĩ vãng — tiền kiếp của tôi, tôi thường nghĩ vậy — và có phải đó là triệu chứng của thời kỳ tinh thần kiệt quệ? Sài gòn hiện sửa soạn ăn tết. Hàng sơn và đám đông, mại võ*).

Năm sau lúc gần tết, nhận được thiệp mời ăn cưới của Nhung, tôi tự hỏi sao nàng còn nhớ tôi được. Bất cứ cô gái nào dù xa lạ đến đâu khi lấy chồng đều để lại trong lòng các chàng trai ít nhiều xao xuyến mang mang. Và tôi yêu liền Nhung hôm đám cưới. Bây giờ kể lại điều này tôi không khỏi bật cười ngường ngượng.

Khách khứa tới dự đông đảo, tôi gặp lại vài chỗ giao du quen biết cũ. Không biểu sao lúng túng trước mặt họ, tôi đành bằng lòng với câu hỏi xã giao này :

— Thế nào anh (hoặc chị) làm ăn phát đạt chứ ?

Câu hỏi đó tôi cũng dùng với Vinh.

Còn Nhung thì giữa mọi người và một cách thản nhiên, nàng có hỏi thăm tôi về Đại, bảo sao lâu quá dạo này nàng không gặp Đại. Tôi khẽ cau mày :

— Anh ấy bỏ đi làm ăn trên Lào một năm mấy rồi, cô không hay gì hết sao ? Vậy mà tôi cứ tưởng...

Tôi cốt ý ngần ngừ bỏ lửng câu nói. Thật tôi không ngờ mình có thể tàn nhẫn vô tâm đến thế. Trong một giây, nét mặt Nhung lơ đãng.

Nhưng tôi thở đều trở lại lúc Nhung cặp tay chồng để chụp hình, nụ cười đầy đặn. Theo ý tôi, nụ cười đó còn tàn nhẫn vô tâm gấp mấy. Đàn bà thường thì như vậy.

●

Hôm nọ, một bạn mới quen hỏi tôi về dự định của tôi.

— Dự định của tôi à ? Nếu có thì đó là : bắt đầu lại, bắt đầu lại tất cả, ngay từ bây giờ.

TÔ THÙY YÊN

https://tieulun.hopto.org

Tạ Tỵ

Cuốn sách tặng

TÔI quên làm sao được — mà có lẽ tôi còn phải nhớ suốt cả đời — nét mặt anh buổi chiều hôm đó. Phải rồi một buổi chiều nhạt nắng chìm dần sau những mái nhà cũ kỹ. Chưa bao giờ — hình như từ mười mấy năm nay — tôi được nhìn thấy nỗi hân hoan sáng ngời trên đôi mắt thăm thẳm bóng đêm và đôi môi méo sệch. Anh đến với tôi đem theo cả một bình minh bất diệt thể hiện trong dáng điệu vô cùng lạc quan của một kẻ tìm thấy nghĩa sống sau những ngày bi thảm. Sự sống đó còn được biểu-lộ qua cái bắt tay thật chặt và hơi thở không đều như cố nén cảm-xúc.

— Mình đến để tặng cậu quyển sách. Bản quý đấy nhé ! Cậu đọc và cho biết ý kiến.

Tôi chưa kịp ngỏ lời cảm ơn thì anh đã tiếp theo.

— Quyển đầu tiên ra lò đấy — mình vừa lấy ở nhà in về, cậu ngửi xem, mùi mực hãy còn thơm phức, chất dầu chưa khô còn dính tay và mầu giấy còn giữ nguyên hương mười đầu ngón tay thon nhỏ của cô gái vào bìa. Cậu nhớ đọc cẩn thận, mình để tất cả tâm hồn của mình vào đấy, chắc cậu biết rồi. Mình phải lại thằng Tâm để chạy tiền lấy sách ra.

Nói xong anh nheo mắt nhìn tôi như ngầm bảo : « Thế là tao đã thắng một bước rồi còn mày thì sao ? »

Tôi đứng ngẩn người nhìn theo chiếc bóng gầy còm đỗ xiêu rồi chìm vào cuối ngõ. Anh vội đi quên cả lời chào tạm biệt.

Chiều nay trời rất hiền hòa. Từng ngọn gió nhẹ thổi bắt hiu lay động tấm màn che cửa. Một mầu bàng bạc chảy trên những mái nhà thâm thấp chìm dần xuống mặt ngõ lồi lõm. Vài ánh đèn đỏ quạch cháy sớm lạc lõng trong lòng chiều dịu hiền như da thịt. Bâng khuâng, tôi ngồi vào lòng ghế để nhớ những hình ảnh vừa qua xảy đến như giấc mộng. Nhưng, quyển sách với hàng chữ đen nhánh in đậm trên nền giấy trắng toát làm cho tôi nhớ ra sự thực. Tôi nhớ đến anh bạn thân mến của tôi chắc giờ này đang sung sướng vì đứa con tinh thần mới chào đời sau bao ngày tháng quằn quại trong dằn vặt và suy tưởng. Anh bạn của tôi sung sướng vì tin rằng, tác phẩm của mình ra đời sẽ đánh

https://tieulun.hopto.org

dấu vào cuộc sống một cái gì mà anh mong phải thực hiện. Với mấy trăm trang giấy, anh bạn đã đặt hết cả hy vọng vào mãnh-lực thu hút của từng chữ để nói lên những ao ước, những thèm khát và xây dựng một khía cạnh nhỏ bé trong cái mênh mông của nghệ-thuật, của xã hội và lý tưởng. Tôi nhắm mắt lại để tưởng tượng thấy những đêm dài thao thức dưới ánh sáng đục ngầu của ngọn đèn 40 nến đã đốt cháy ngày xanh, đã làm khô tế bào và thiêu rụi cả tâm tư của con người văn nghệ. Tôi nghĩ đến bao nhiêu thiếu thốn vật chất đã đè rụi đôi vai mỏng nhỏ lên, dưới lần áo bạc màu. Tôi đã từng chứng kiến những giờ phút, anh bạn của tôi lả dần vì đói, nhưng không chịu rời cán bút. Tôi đã nhìn thấy sự hung cuồng chiếu sáng ở đôi mắt anh khi chưa tìm ra lối rẽ cho nhân vật trong truyện. Tôi đã, tôi đã quay mặt đi khi thấy hai giọt lệ tủi cực của anh trào xuống tập bản thảo làm nhòe nét mực, nghĩa là tôi được nhìn sự thực ở anh, từ khi thai nghén cho đến lúc thành hình tác phẩm.

Buổi chiều nay đứa con đã ra đời trong sự túng thiếu của kẻ sinh thành đang chạy tiền để chuộc ra khỏi nhà in, cũng như người mẹ sinh con chưa lo được tiền trả nhà hộ sinh quá đắt với kiếp sống nghèo. Tâm trạng của người mẹ tuy lo lắng nhưng mỗi khi nhìn thấy con thì quên hết cả ưu phiền. Chắc anh bạn tôi cũng thế, tôi chắc rằng trong lúc tôi đang ngồi yên ấm trong một góc phòng thì anh đang chạy ngược xuôi để tìm tiền với bao nhiêu an ủi. Giá như lúc khác, tôi đoán anh tủi cực là chừng nào, nhưng lúc này tôi tin rằng quyển sách đẹp kia đã quyến rũ và làm cho anh say mê quên cả ngượng ngùng. Tôi mở tờ bìa, một hàng chữ đề tặng chạy kín nửa trang giấy. Chữ viết không nhiều nhưng nét rất to làm cho mặt giấy thu hẹp lại. Những dòng mực đậm nhạt kéo dài ra biểu lộ sự sung sướng đến cùng độ của người viết. Quyển sách trình bày rất trang nhã, chữ in rất đẹp. Chất giấy sốp lên ở dưới tay cầm. Màu đen của mực nhanh nhánh như mắt người yêu chợt hiện về trong giấc mơ quái đản.

Tôi thấy lòng tôi gờn gợn niềm xúc cảm. Mùi giấy và mực in quyện lấy nhau bốc lên mũi tôi hương quyến rũ. Mắt tôi không thể rời khỏi những hàng chữ chạy thẳng tắp như những luống cầy tí hon rạch trong bãi tuyết. Những dòng chữ nhịp nhàng như những dấu đàn lên xuống theo nhịp sắc, huyền, hỏi, ngã. Tôi nhìn thấy những ngón tay khéo léo của người ấn công chạy theo ô chữ như một nhạc sĩ tài hoa đang dạo cung bậc trên khối dương cầm. Tôi thấy những giọt mồ hôi chảy lấp lánh trên vầng trán của anh bạn tôi đang gập đôi người lại trên tập « mo-rát » để sửa từng chữ, từng nét. Tôi hình dung ra không biết bao nhiêu là nỗi cơ cực cũng như say mê của con người văn-nghệ tuổi ba mươi. Chúng tôi đã từng sống, đã từng biết và hơn một lần đã

https://tieulun.hopto.org

hiểu thế nào là cuộc đời. Chúng tôi đã từng tranh luận sôi nổi về một vấn đề mà mỗi kẻ đều cố giữ lập trường của mình để đến nỗi không muốn nhìn thấy mặt nhau hàng tháng, hàng năm. Chúng tôi đã ăn cùng mâm ngủ cùng chiếu gác chân lên nhau mà kể lể tâm tình. Chúng tôi đã cười, chúng tôi đã khóc, chúng tôi giận hờn và yêu thương những cái gì « bắt gặp giữa cuộc đời ». Có những đêm dài thao thức không ngủ để lắng nghe mưa rơi từng giọt não nề ngoài song cửa, gọi nhau ngồi dậy để chửi nhau chơi cho quên khuấy đêm buồn. Chúng tôi đã từng chia nhau mẩu bánh cuối cùng và hớp nước lã, nghĩa là cõi sống có bao nhiêu vui thú và cay đắng chúng tôi đều chung hưởng. Trong khi đó thì có biết bao nhiêu mộng đời chợp chờn, ẩn hiện trong khóe mắt đục ngầu của hai đứa chúng tôi như thách đố sự kiên gan chịu đựng để đuổi bắt những ánh sáng của hy vọng. Gương mặt của chúng tôi cứ võ vàng theo ánh đèn chong suốt sáng. Những mái tóc chảy rũ xuống như mớ rau héo. Nhưng tin tưởng vẫn làm cho chúng tôi sống, chúng tôi cần phải sống để thực hiện một cái gì, « cái gì đây » có nghĩa là một tác phẩm chứa đựng sự gò ép của tâm hồn được vươn lên trong lòng giấy. Những giòng chữ kia, những trang giấy kia có bao giờ người hiểu được nỗi ê chề, tủi nhục của kẻ tạo thành một thế giới riêng biệt và sự tồn tại của người qua bao nhiêu trạng thái ?

Đêm xuống đã từ lâu, tôi mải sống trong cái bóng tối dày đặc của tâm hồn quên cả lên đèn. Tôi tự bằng lòng để cho mình ngồi trong bóng đêm của hiện tại để cho lòng lắng xuống chút dư vị của dĩ vãng hoa niên. Tôi không muốn cầm trong tay lưỡi dao sáng loáng để rọc cuốn sách tặng. Tôi muốn giữ nguyên hương vị của một tấm lòng tha thiết bao nhiêu với cuộc sống. Nói như thế, có lẽ là tôi tự dối tôi, để dấu nỗi hổ thẹn khi chính mình chưa làm được một việc gì cho ra việc. Tôi đã để cho thời gian lọt qua năm đầu ngón tay vì mải mê đuổi bắt hư ảnh của áo cơm, của trách nhiệm. Cuốn sách tặng đối với tôi lúc này như một hình phạt. Tôi giận hờn rồi tôi tự oán trách tôi, đã quá nửa đời người mà chưa có lấy một phút vui trong sự tạo thành cho một đứa con tâm tưởng. Muốn thoát khỏi cơn ám ảnh đến phẫn nộ tôi đứng dậy bật đèn. Ánh sáng chảy chan hòa, quyển sách tặng càng kiêu hãnh nằm phơi mình—giữa những tập sách khác—nổi bật lên một chân trời có in những dấu chân của một kẻ tìm được Ngày Mai. Những bước chân ấy vang dội trong đầu tôi như những nhát búa. Tôi choáng váng, ngã vào lòng ghế đầu gục vào cuốn sách tặng. Đã từ lâu lắm, một đêm trắng trôi qua trong hồn tôi bằng hai trăm trang giấy đẹp.

●

Chiều thứ bảy của Saigon thật vui. Những cánh áo màu nhẹ

https://tieulun.hopto.org

nhàng bay theo gió thổi từ mạn sông lùa vào thành phố. Có biết bao nhiêu nhịp đời đang gõ vào lòng những nẻo đường quen thuộc. Tôi đi phiếm du trong mùi hương của tóc, mùi phấn của da thịt và để tìm hiểu thêm những nét diễm huyền lượn sau sóng áo. Tôi đi, để nhận thấy mình lạc lõng giữa chợ đời đang lên mùa son trẻ. Tôi đi giữa lòng thành phố tự do để cúi đầu cảm phục trước những tự do của kẻ khác. Tôi đi, tôi đi để mong tìm thấy một chút gì vượt lên sự tầm thường của nhân thế.

Nắng chiều phai dần trên nền trời xám da chì. Mầu nhựa đường quánh lại và đặc sệt của chất bùn đang biến dần trong tranh tối tranh sáng. Những hàng cây cao vút như cố vươn mình lên để khỏi thua chiều cao của những tòa « buyn-đinh » mới dựng, với những chiếc cửa sổ nhiều mầu. Ánh đèn cháy sáng ở một vài tửu quán. Những kẻ « đãng tử » ngồi suy tưởng (!) sự đời qua ly rượu hoặc tách cà-phê. Trông họ, hình như tôi nhìn thấy cả một « thế giới ngày xưa » khi mà con người không tìm ra chân lý để sống cứ vùi đầu vào lãng quên trong men cay đắng. « Thế giới ngày xưa » mà chúng ta sống, đã quay cuồng, ngụp lặn trong ly rượu cháy môi, trong tiếng đàn tàn theo hơi thở của xóm Dạ-Lạc nhầy nhụa chầy qua năm cửa ô đau-khổ. Nhưng có lẽ tôi đã nhầm vì trên những gương mặt phản chiếu ánh chiều đã nói lên sự kiêu hãnh của con người sống trong một quốc-gia độc-lập, và cứu cánh của sự sống là phát triển đến tận độ tự do cá nhân đối với thời gian có mặt.

Lúc này tôi thèm có một người bạn đồng hành đi dạo trong chiều phai mầu trên muôn vạn mái nhà khấp khểnh. Sự phiếm du cô độc nhiều khi làm cho người ta cảm thấy lạc lõng. Tôi muốn trốn tránh những tiếng chân người, những tà áo gợn sóng trên những đường cong nở nang mang đầy sức sống. Tôi đi tìm tôi trên lối mòn hiu quạnh để nhớ về Hà-Nội năm trước, để nhớ đến anh bạn của tôi và cuốn sách tặng hôm nào.

Những tiếng giầy lê trên mặt hè nghe rè rè chập chững. Âm thanh vọng đến tai một điệp khúc não nề. Tôi thấy thèm một ly rượu mạnh. Nghĩ tới rượu tự nhiên bước chân tôi dừng lại. Tôi soay mình nhìn về ánh đèn cuối phố. Chất men tưởng tượng đã quyến rũ và cổ họng tôi thấy nồng nồng như hơi rượu đã ngấm vào. Bóng cây đổ xuống tự lúc nào đè nặng trên mặt đường qua ánh đèn « nê-ông » huyền ảo. Người tôi nhuộm theo ánh đèn thay đổi của mỗi cửa hàng chạy dài theo lề phố.

●

Ly rượu đã vơi quá nửa. Những kẻ « đãng tử » lúc này đã thưa

https://tieulun.hopto.org

dần để lại trên mặt bàn những chai cốc, vỏ lạc chưa kịp dọn. Iiè phố vắng người đi lại. Bóng những chiếc xe hơi mang đủ màu sặc sỡ chạy vút trên lòng đường rộng — Cuộc sống quả là đẹp nếu người ta chịu khó bằng lòng mình, cũng như tôi đã bằng lòng sự cô độc chết dần trong ly rượu.

Đưa ly rượu lên môi tôi định nốc cạn để trở về thì một anh chàng bán sách và tạp hóa rong đã đứng sừng trước mặt tôi tự lúc nào. Hắn gật đầu chào tôi với nụ cười xã giao bắt buộc của nghề nghiệp. Hắn chìa tay trái treo lủng lẳng nào thắt lưng, nào ví da, ví dựa cùng cái khay đựng rất nhiều thứ lặt vặt để mời tôi mua. Tôi lắc đầu. Hắn không nản trí, hắn đặt chồng sách xuống mặt bàn, mời tôi một cuốn. Hắn đưa cho tôi những tập truyện ngoại quốc. Tôi lại lắc đầu và ngỏ lời cảm ơn, câu cảm ơn của tôi ngụ ý mời hắn đi. Nhưng hắn đâu có tha tôi một cách dễ dàng như thế. Có lẽ kinh nghiệm đã cho hắn biết cứ mời cho đến cùng thế nào cũng có kết quả. Hắn rút một tập truyện Việt và hắn cũng không quên quảng cáo rằng cuốn sách mới xuất bản, giá lại hạ đặc biệt. Giá chính thức phỉnh 50 đồng mà ở đây hắn chỉ bán có mười đồng thôi và còn thêm một quyển lịch bỏ túi. Tôi choáng váng, không biết vì rượu hay là tại nhìn thấy cuốn sách. Cuốn sách, chao ôi, của anh bạn tôi mới ra đời chưa đầy một tháng mà đã phải bán với cái giá bán « son ». Chiếc bìa mang tên sách lúc này tôi thấy hình như nó thẹn thùng và run run trong tay người bán sách. Từ hôm tặng sách tôi, anh bạn thuở thiếu thời biến mất, tôi không hề gặp lại — Tôi hỏi anh bán sách, lấy sách ở đâu mà bán lẻ như vậy. Hắn nhìn tôi, một cái nhìn có vẻ muốn cho người nghe phải tin lời hắn nói. Hắn nói rằng, những cuốn sách này do một đại lý trao cho hắn bán để kiếm lời, đã hai tuần nay hắn mang có một cuốn đi rồi lại mang về mà chả bán được, hắn mong tôi mua ủng hộ. nếu không thì từ ngày mai hắn sẽ mang trả lại Đại lý mà thôi — trong đời bán sách của hắn, chưa bao giờ hắn thấy một cuốn sách ế như thế bao giờ.

Hỡi ! anh bạn của tôi. Tôi chắc giờ này anh đang gục đầu xuống mặt bàn viết để thai nghén một tác phẩm sắp ra đời nữa. Anh đã lấy lại được thăng bằng cho cuộc sống sau khi tác phẩm đầu tay ra đời. Sự thăng bằng đó đã thể hiện trên nét mặt anh khi anh đến tặng tôi cuốn sách mới ra lò. Tôi mong và tôi hy vọng như thế lắm. Nhưng tôi cũng mong và hy vọng rằng đừng bao giờ tên bán sách rong kia lại đến cúi đầu mỉm cười xã giao để mời tác giả nó mua với giá mười đồng một quyển kèm thêm quyển lịch.

12 - 1957

TẠ TỴ

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org

TẠP CHÍ VĂN NGHỆ SÁNG TẠO

Giới thiệu số đặc biệt phát hành vào dịp

Tết Nguyên Đán

SÁNG TẠO SỐ MÙA XUÂN

VỚI TÁC PHẨM CỦA :

DOÃN QUỐC SỸ — DUY THANH — ĐINH HÙNG — HOÀNG THÁI LINH — HUY QUANG — KIÊM MINH — LÝ HOÀNG PHONG — LỮ HỒ — MẶC ĐỖ — MAI THẢO — NGƯỜI SÔNG THƯƠNG NGUYÊN SA — NGUYỄN ĐĂNG — NGUYỄN SỸ TẾ — PHẠM NGUYÊN VŨ — QUÁCH THOẠI — TẠ TỴ — THANH NAM — THANH TÂM TUYỀN — TRẦN LÊ NGUYỄN — TRẦN THANH HIỆP — TÔ KIỀU NGÂN — TÔ THÙY YÊN — VĨNH LỘC — VŨ HOÀNG CHƯƠNG — VƯƠNG TÂN — VŨ KHẮC KHOAN V.V...

SÁNG TẠO SỐ MÙA XUÂN

Giấy ngót 200 trang. Bìa ba mầu do Duy Thanh trình bầy

Phụ Bản của Duy Thanh và Thái Tuấn

Số báo Tết duy nhất

GỒM TOÀN THƠ — KỊCH và TRUYỆN NGẮN

SÁNG TẠO SỐ MÙA XUÂN

Một công trình nghệ thuật

Xứng đáng với sự chờ đợi và lòng tin yêu mà bạn đọc đã dành cho Sáng Tạo từ trước đến nay.

Nhà in NGUYỄN-ĐÌNH VƯỢNG 38 Ph-ngũ-Lão Sg

https://tieulun.hopto.org

https://tieulun.hopto.org